

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 13639

YERUSHE

Peretz Markish

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

התאחדות הסטודנטים

התאחדות הסטודנטים

יער ושע

התאחדות הסטודנטים

התאחדות הסטודנטים

PERETZ MARKISCH

HERENCIA

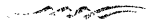
POEMAS

Hecho el depósito que marca la ley 11.723

Copyright by EDITORIAL ICUF

Impreso en la Argentina — Printed in Argentine

EDITORIAL ICUF

VALENTIN GOMEZ 3245

B U E N O S   A I R E S

1 9 5 9

פערעץ מאַרקיז

יערושע

לידער און פּאָעמען

1 9 5 9

0011 1711 1

די יעדנישע פון א גרויסן יידישן פאעט

די צעשויבערטע צייט באם סאף פון דער ערשטער וועלט-מילכאמע אויף א פאר יאר נאך איר, האט א שוים נעמאן מיט פארשידענע צעשויבער-טע קונסט-מאדעס, מיט די פארשידנסטע „איזמען“:

עקספרעסיוואניזם, אימפרעסיוואניזם, פוטוריזם, דאדאיזם א. א.

ווארשע — דער דעמאלטיקער הויפט-צענטער פון דער יידישער לי-טעראטור — האט זיך געקליידט אין דער מאדע, וואס איז געהאט אויפ-געקומען אין די נישט יידישע ליטעראטור-צענטערס, נישט ערגער, ווי אן-דערע.

קלענערע און גאר קליינע טאלאנטן זיינען די ערשטע זיך צו שלייערן אין אלע שריטענדיקע מאדערניסטענעס און דעקן אונטער זיי דעם איקער — דעם טאלאנט גופע. אפילע דעמאלט, ווען זיי אליין גיבן זיך נישט קיין כעזשבו דערפון. אבער אויך גרויסע טאלאנטן ווערן אפט מאל פארבלענדט פון די פאלשע מאדערניזערן; זיי ווערן אפילע די וואס צינדן אויך אליין די פייערן.

האט ווארשע אין יענער צייט געבליצט און געדונערט מיט נייע לי-טערארישע טוירעס און צווישן זיי האט מיט אן אייגן פייער ארויסגעבליצט פערעץ מארקיש.

זיין צעשויבערטער וואלד האר האט געפלאטערט איבער דער צעשו-בערטער, בערדיקער „כאלאסטרע“. ער איז באלד געווארן דער אפגאט פון דער יוגנט, וועלכע איז אומעטום די ערשטע אויפצוכאפן יעדער מאדע און פארגעטערן די שאפער אירע.

צוזאמען מיט דער פארגעטערונג איז אויך פערעץ מארקיש געווארן דאס ציל-ברעט פאר די פילן פון די בלינדע, קאנסערוואטיווע קעגנער פון יעדער באנייגונג. די מיניסטע טייל שטיינער, וואס די „געזעצטע“ עלטערע און פארעלטערטע שרייבערס האבן געשלינדערט קעגן דער „כאלאסטרע“, זיינען געפאלן אין זיין קאפ.

אבער אויך אין סאמע ברען פון שלאכט קעגן דער דאזיקער „כאלאס-טרע“, האט נישט געפעלט די באציונג און אָנערקענונג פאר פערעץ מאר-קישעס טאלאנט.

דער פאטריארכאלער, רעליגיעז-עטישער היילעל צייטלין, האט אין זיין

שארפן ארויסטריט קענן דער פויקערני פון די יונגע שרניבערס, אויסנע-
טיילט פון זיי פערעץ מאַרקישעס טאַלאַנט, כאַטש פון זינע פּילן איז ער
אויסגעשטאַנען מער, ווי פון אַנדערע.

דאָד איז דער שטורעם באַ פערעץ מאַרקישן נישט געווען דער רע-
זולטאַט פון בלויוער מאַדע — שטורעם איז הויפטזעכלעך געווען אין
זיין כאַראַקטער.

אַפּצוצאָלן דער מאַדע איר צינז, האָט מאַרקיש געדאַרפט אַנטאָן „דעם
צילענדער אָף די פּיס“ און נאָך אַזעלכע מאַדערניזמען, קעדיי זיך אויס-
צולאָדן, קעדיי זיך איבערצוצינגן, אַז — ס'איז בלויו מאַדע און
זיך מאַכן אַ פּרניען וועג צו זיין עכטן, גרויסן פּאַעטישן טאַלאַנט, און אים
אָוועקטראַגן אין דער וועלט אָף די פּליגל פון זיין שטורמישן כאַראַקטער.
שוין אין יענער צייט האָבן זינע עסייען, „ליטעראַרישע מאַס-
קעס“, באַווויזן, אַז צום טאַלאַנט, צו זיין פּאַעטישער „סטיכע“, קומט ער
באַלאָדן מיט אַ קולטור-פּאַרמען, וואָס וועט ווערן אַ בראַכע פּאַר דער
ידישער ליטעראַטור.

און אַזוי איז געווען:

פון אַ בונטאַר אין דער ליטעראַטור איז ער געוואָרן אַ רעוואָלוציאַנער
מיט קלאַרע צילן. זיין יונג אינדיווידועלן בונטאַרישן שטראַם האָט ער
אינגעשפּאַנט צוזאַמען מיט נאָך שטראַמען אין דער גרויסער הידראָעלעק-
טרישער סטאַנציע פון סאַציאַליזם...

אַט מיט דעם שטראַם איז ער דערשווומען פון וואַרשע קיין מאַסקווע,
אין דעם אויפגעקומענעם ייִדישן ליטעראַטור-צענטער, דאָס ערשטע מאַל
אין דער געשיכטע.

דאָס איז געווען אַן אידיינשע ריזע — נישט קיין געאַגראַפּישע. און
נאָך אין ניכן איז פון דעם וואַרשעווער צעשוּיבערטן „באַלאַסטערניק“ גע-
וואָרן אַ פּירנדיקער פּאַעט אין דער סאָוועטיש-ייִדישער ליטעראַטור.

צווישן די דעמאָליטיקע דריי ליטעראַרישע ייִדישע צענטערס: וואַרשע,
ניו יאָרק, מאַסקווע, איז דער לעצטער געווען דער שעפּערישסטער.

דאָרט האָט מען פּאַרלאָנט באַניונג אין דער טעמאַטיק און אין
סטיל, אַבער אָף אַ רעאַלן באַדן. דאָס גאַנצע לעבן האָט זיך באַניט און
די קונסט — די פּאַרוסיגערן פון נייעם — דאַרף ווייזן דעם וועג.

צו ערשט דער בירגער-קריג און שפּעטער דער גרויסער אויפבוין פון
סאַציאַליזם, האָט די ייִדישע שרניבערס, ווי די סאָוועטישע שרניבערס פון
אַלע נאַציאָנאַליטעטן, געמאַכט פּאַר מיטקעמפּער און מיטבויער אין אַלע
פּאַזן פון יונגן סאָוועטישן לעבן.

דער געשרוי פון דער רעאַקציאָנערער קריטיק אין דער גאַנצער קאָפיטאַ-
ליסטישער וועלט, אַז אין ראַטנפאַרבאַנד שרניבט מען אָף באַשטעלונג, איז
אַ רעזולטאַט, אָדער פון נישט באַנעמען דאָס נייע אין ראַטנפאַרבאַנד, פון
וועלכן דער דאָרטיקער קינסטלער איז אַן אַרגאַנישער טייל, אָדער פון ביז-

וויליקן וועלן אראפפירן די דארטיקע ליטעראטור און די פראגרעסיווע ליי-
טעראטורן אין אנדערע לענדער פון זייער וועג.
אין מאַרקישעם צעכוואַליעטן, ברייט-שטראַמיקן, פּאַעטישן שאַפּן פון
יענער צייט און שפּעטער — די טיִדאַטעמדיקע, גרויסע מילכאַמע-פּאַ-
פּייען — איז פּאַראַן עכט קינסטלערישע איבערלעבונג פון אַ גרויסן טאַ-
לאַנט.

מען קען מעכולעק זיין וועגן דעם, וועמען עס קומט די קרוין פון דער
סאַוועטיש-ידישער דיכטונג, אָבער אַלע וועלן צוגעבן, אַז אַזוי ברייט-
אַרומנעמענדיק אויסדיכטן אין דער פּאַעזיע און אין דער דראַמע, דעם
צאַר און די גוֹוירע פון אַטדער טראַגיש-גרויסער עפּאַכע, ווי דאַס האָט גע-
טאָן מאַרקיש, האָט עס קיין שום אַנדערער דיכטער נישט געטאָן. זיין ריזיק
צווייבענדיקע עפּאַפּיע, „מילכאַמע“, איז איינציק אין דער יודישער פּאַע-
זיע.

דער אונטערשיד פון מאַרקישעם מילכאַמעס און כורבן-לידער און די
פון יודישע פּאַעטן פון אַנדערע לענדער און פון אַז אַנדערן באַנעמען, איז
אַזוי גרויס, ווי גרויס ס'איז דער אונטערשיד פון די צוויי וועלטן: פון
מיזדעך און מיזרעוו.

ווען יודישע שרניבער פון רעאַקציאָנערן לאַגער האַבן, אין אַנבליק פון
אונדזער גרויסן כורבן, געפּרעדיקט אונטערגאַנג פון דער וועלט און אין
דעם געזען די „נעקאַמע אין די גוים“... האָט פּערעץ מאַרקיש געזונגען:

„...וועסט יודישער סאַלדאַט זיך נישט צעשיידן מיט דיין ביקס,
ווי ס'האַבן זיידעט נישט צעשיידט זיך מיטן סיפּער“.

מאַרקיש זעט אין דעם מאַמענט אין דער ביקס די נעקאַמע און דעם
קוּעם, ווי ער איז באַ די זיידעם עפּשער געלעגן אינעם סיפּער, און ער זאָגט
אַז דעם יודישן סאַלדאַט ער זאָל נעמען נעקאַמע:

„אַ שטאַט פאַר יעטווירן געשאַכטן הינד!
אַ שטאַט פאַר יעטווידער געשענדעטער שוועסטער זי“.

און די נעקאַמע זאָל גרייכן ביז:

„ביז סיוונט בערלין נישט זיין צעבראַקט ווי שכעס!“

און וואָס וועט זיין דער לויז פון דעם דאָזיקן סאַלדאַט, פון דעם דויטאַר-
מייער? —

„דיך איז דער הייט דער גאַלדענער וועט איינשליסן דאַס פּאַלד!
אַ שטערן אַנטאָן וועט אַ גאַלדענעס דאַס לאַנד דיר!“

וויפּל ריפּקייט, אויפריכטיקער נעקאַמע-כרעז און גלייכצייטיק אומ-
דערשיטלעכער ווילן פאַר קוּעם איז פּאַראַן אין די דאָזיקע פּערזן! ווער וועט
וועלן שפּילן דעם נאַר און זאָגן, אַז דאַס איז „באַשמעלונג“?

די מילכאַמע האָט זיך פּאַרענדיקט, ווי דער דיכטער און אַלע מענטשן
— נישט פּאַשיסטן — האַבן געוואַלט: בערלין איז צעבראַקט געוואָרן נאָך
מער פון שכעס, אָבער דער יודישער כורבן איז דערמיט נישט פּאַרמינערט

געוואָרן. ער גייט דעם דיכטער נאָך אין פּוסטריט. אפּילע אין דעם שוויצעם,
מילדן קאווקאָז, וווּ דער דיכטער געפינט זיך אַפּ אַפּרו, צו „פּאַרגעסן זיך“,
און נראָד דאַרט, צווישן די בערג און טעכן, וואָס זיינען אזוי אייניגן דעם
דיכטערס געמיט, צעבינדן זיך זענע וויגנדן און ער זינגט אין זיין לענגערער
פּאַעמע „קאווקאַז“:

„צופּוסנט, דאָ, באַ דינע בערג,
אין דייער שטיינעדיקן גליווער,
פּאַטראָגן דורך דעם בלאַד אַהער,
וועל איך אָפּ דרייער זיך זעצן שיווע.

נאָך סוויזנט ווייטאַקדיקע יאָר —
פּאַרשניטענע און אפּגעמעקטע,
ביז אויפּוואַכן וועט דער קאַיאָר,
ביז דער באַגין וועט מיך אַוועק טאַג...

אַבער אויך דאָן וועט דער גערויש
פון דינע שטראַמיקע געדוויבן
דעם וויי און צאַרנדיקן ברויז
באַ מיר אלו האַרצן נישט פּאַרטויבן.

און נישט דיין פּראַכט און נישט דיין קאַיאָר
וועט נישט פּאַרשלעפּערן מיט די מידן,
ווען רופן כיוועל די סוויזנט יאָר,
צו כאַלעס זאַלן זיי מיר קומען...“

וואָסער ייִדישער דיכטער האָט נישט באַוויינט דעם „כורבן? אַכער
זעלמן זוען עס אין געלונגען אַ דיכטער מיט אַזאַ פּאַרטיפּטן צאַר און דאַר
מיט אַזאַ נישט דערשיטערטן גלויבן אין מענטש, האָט אַרויסצושלאָגן פון
זיין צעווייטיקט געמיט, וויל מאַדקישן זיין זעלבן טעמע אַ
ווער עס קען אין מיטן „זיצן שיווע“ דערוואַרטן:

„...דער באַגין וועט מיך קומען אַוועק טאַג...“
נאָר אַ גלויביקער אין באַגין, קען אויך דערזען די שיינקייט פון
מענטשנס באַגין — פון דער יונגט. זיין ליד: „דאַס מיידל מיט די צעפּ“,
געשריבן אין זעלבן פּעריאָד, הויבט ער אָן מיט אַזעלכע דיכטערישע באַ-
ניענדפּאַרבן:

„אַ בויגיקע איז זי געגאַן פּאַרויס,
דעם קאַפּ אַרויף, ווי זי, וואַלט נייגעריק געוואַקסן;
די שומענדיקע האַר האַבן געדוכט זיך — זיין אויס
און גיטן זיך פון קאַפּ אַריבער אָפּ די אַקסלי“.

אַזעלכע פּאַעטישע בילדער און מעטאַפּאָרן זיינען אפּילע אין אונדזער
הויך-אַנטוויקלטער פּאַעזיע — אַ זעלמקייט.

דער ראטנפארבאנד שאצט אפ זיינע קינסטלער; פערעץ מאַרקישעס דראַמאַטישע און פּאַעטישע שאַפונגען זיינען איצט, אין דער רוסישער איד-בערזעצונג, פון די פאַרשפּרייטסטע און געלויבטסטע.

די שוואַרצע קאוואַנעס פון דער בריאַשמישע זייגען געווען אונטער-צונראַבן דאָס סאַציאַליסטישע לאַנד, דורך נעמען אונטער איר קאַסע די פעקסטע און בעסטע זין פון די סאַוועטישע פעלקער: די בעסטע אַפיצירן די בעסטע פּאַליטיקער און די בעסטע קינסטלער. צווישן זיינע קאַרבאַנעס איז אויך אין דער ערשטער ריי געווען פערעץ מאַרקיש.

באַטראַכט דער איקוּף-פּאַרלאַנג פאַר זיין קולטור-כיוון און פאַר אַ גרויסער היסטאָרישער זכּוּע, אַרויסצוגעבן מאַרקישעס יערושע, ווי ער האַט זי באַקומען צוגיפּנעזאַמלט און איבערגעשיקט פון דער פּרוי עסטער מאַר-קיש פון מאַסקווע.

דער אַרגענטינער יודישער לייענער, ווי דער יודישער לייענער אומע-טום, וועט מיט צופּרידנקייט און יורעס-האַקאוועד אויפנעמען די „יערושע“ פון איינעם פון אונדזערע גרעסטע פּאַעטן און מאַרטירער, נעמען זיין בוך אין האַנט אַריין מיט אַ ציטער אין האַרצן, ווי אונדזערע זיידעס האַבן גע-נומען אין האַנט אַריין אַ סיפּער.

דער לייענער וועט מוזן לייענען די פּאַעמעס און לידער, וואָס נייען אַריין אין דעם בוך „יערושע“, מיט געדולד. טייל פּאַעמעס וועט ער דאַרפן לערנען מיט אַ פּאַרקנייטשטן שטערן...

מאַרקישעס פען איז געווען געבענטשט מיט איבערפּלוס אין פּאַעטישע מעטאַפּאָרן און פּאַרבו, מיט וועלכע ער האַט געקענט באַטיילן אַ סאַך פּאַעטן. ס'איז אַ פּאַרבו-יאַם, וואָס האַט זיך אַליין אַריבערגעשווימט. אין אזאַ צעכוואַליעטן יאַם דאַרף מען זיין אַ געניטער שווימער. אַבער דער, וואָס איז אים אַריבערגעשווימען פּילט ערשט דעם עמעסן גענום.

איז זייער פּיל פּאַעמעס לייענט זיך מאַרקיש נישט לויכט; ער לייענט זיך נישט „אַליין“, נאָר מען דאַרף אים לייענען...

קען זיין, ווען דער מעכאַבער זאַל אַליין געווען דערלעבן אַרויסצו-געבן די דאָזיקע פּאַעמעס, וואָלט ער, ווי יעדער מעכאַבער, ווידעראַמאַל און נאַכאַמאַל געענדערט טייל סטראַפּן, אַדער גאַנצע לידער; אַראַפּגענומען און צוגעגעבן.

אַבער דער איקוּף-פּאַרלאַנג נעמט אויף די „יערושע“, ווי אַ פּאַרטיק פּאַרענדיקטע, אזאַ ווי ער האַט זי געיאַרשנט און טראַגט זי אַזוי אונטער דעם לייענער.

איז דער ביבליאָטעק פון די גרויסע יודישע פּאַעטישע ווערק קומט צו נאָר איינס:

— „יערושע“.

די יערושע פון אַ גרויסן יודישן פּאַעט.

ש. וואַסערמאַן

ניסח־זשע אָן

העכער פונעם פויגלם פליגל
האָבן מיר אָף בערג געשמיגן
און דערשמיגן. און דערלאנגט. —
גיס־זשע אָן מיט ברייטער האַנט,
אז מעקויעם זאָלן ווערן
אלע אונדזערע באַגערן ;

טיפער פון די יאָמען גרונטן
זיך געלאָזט מיר האָבן מונטער
און פאַרטרונקען מיט געזאַנג, —
גיס־זשע אָן מיט פולער האַנט
ס'זאָל באַם פאַלק זיין פול די קוואַלן,
און ס'זאָל גאַרניט גיין פאַרפאַלן ;

אַפגעבליט האָט גיך דער זומער
און דער האַרבסט איז פרי געקומען.
ערגעץ שוין דער ווינטער שפאַנט, —
גיס־זשע אָן מיט פולער האַנט
פאַר די נאַנטע, פאַר די ווינטע, —
די וואָס וועלן אונדז פאַרבניטן ;

ס'טוט ניט באַנג אזוי גריין און גרוי זיין,
ווייל געלעבט מיר האָבן בריוונד
מיטן פאַלק און מיטן לאַנד, —

גיס-זשע אָן מיט פולער האַנט.
אַ צו גוטנס ביז מעקאַנע,
זאָל די צוקונפּט אונדז דערמאָנען ;

וויפל נאָך איז אונדז געגעבן
זיך צו פרייען מיטן לעבן —
ביז צום טרויעריקן ראַנד, —
גיס-זשע אָן מיט ברײטער האַנט.
הויב דעם קאַס אויף ביז די שטערן
פאַר די לעצטינקע באַנערן.

צו א יודישער טענצערו

אני הגבר ראה עני
ירמיהו

1.

צזעלכע בליציקע — זיך טראגן דינע פיס
אין לייכטן קאלע-טאנץ אין שעמעוודיקן דינעם,
ווי ס'זאלטן מעסערס זיך געווארפן און געגריסט
און מיט די שארפן זיך געווארפן און געטיינעט.

געוועלכטע בושעווען די פאלדן פון דיין קלייד
מיט א פארכאפנדיקן כוואלישן געהויער,
ווי ס'זאלט א ווינט נאך דיר געיאגט און דיר באגלויט,
און דיר פארנארט, און דיר פארקישעפט מיט זיין טרויער —

און ס'איז א בארג, און ס'איז אן אפגרונט, און א שניי,
און אפן שפיץ — איבערן אפגרונט — א געראנגל;
— זאלסט גיט אראפפאלן, — כ'באשווער דיר מיט דעם וויי
פון גאזענאד און פון לאנגיאריקן וואנדל.

עפעס פארטייען זיי אין טאנצן, דינע פיס,
נאך אין דער זילבערנער אנטבלויזמקייט בלענדט דער פיין אויף,
ווי ס'זאלטן בליצן זיך געווארפן און געגריסט
און מיט די שארפן זיך געווארפן און געטיינעט.

.2

— ווההין באנגלייט ער דיך דער ווינט און דער פארוויי ?
— ווההין פארויאגט דער נא-ווענאד אין אזא נאכט דיך ?
א זאווערוכע איז אינדרויסן און א שניי,
און טיר-אין-טויער — אומעטום זינגען פארשפארמע ...

מיר דאכט זיך אויס, אז מ'האט דיך קינדווייז נאך פארקנאסט
מיט דעם פארזעסענעם און העפקערדיקן טרויער ;
א יעדער נאכט קומט ער צוגיין צו דיר צו-גאסט
און ער באטרינקט דיך מיט זיין אוראלטן געלוער,

זאלסט מיט אים אומגיין — ווי א וועג און ווי — א שוועל,
זאלסט בא דער האנט אים פירן, טאנצנדיק און הייטער ;
— הייבן די פיס דען זיך ניט, קארטשענדיק פון קעלט ?
— הייבן די פיס דען זיך ניט, קארטשענדיק אף שייטערס ?

איצט ברייט די ערד דיך, ווי א שייטער מיט איר גאב
און פונעם הימל טוט די קעלט איצט אף דיר אן זיך ;
ווי פאר א כאלעף שטיל פארווארפן איז דיין קאפ
און דיניע וואנדער-פוס די וויינענדיקע בלאנדזשען ...

.3

נעם אים ארום, דעם טרויער, בא דיין שוועל,
פיר, ווי א בלינדן, פאר דער האנט אים, דער פארשעמטער, —
ער קער אן אייגענער זיך אן דער גאנצער וועלט
און יעדן איינציקן באזונדער ז'ער א פרעמדער.

אויך איצט פאר אים די זון אין מיזרעך זיך צעפלאקערט,
די וועגן אהילן זיך באגעגענען אים, — ניי.
אין יעדן לאנד איז ער אדורכגאן מיטן אקער,
אין יעדן לאנד האט מען געשיניטן זיין פארוויי.

אין יעדן לאנד וועלן דערקאנען אים די שטערן,
און בערגלעך אש, ווי ער האט לעבעדיק געברענט ;

עם וועלן טייכן ניט פארלייקענען די טרערן
פון שמילע מאמעס מיט די קינדער אף די הענט.

איז טרינק זיך אן, ווי פון א ברונעם, מיט זיין וויי,
טאנץ אים אף פלעצער אים, אף גאסן און אין הינזער, —
פיר פאר דער האנט — א שמאלצע — אים, און גיי,
נאך ניט געענדיקט איז די טרויעריקע ריזע...

.4

באקלאגט דער יאס זיך דען אמאל אין זיין געברום?
באדארף א ווינט דען אין זיין בלאנדזשעניש א האפן?
ארטיסגעריסן פון מיין הארץ האט זיך די רוי,
אזעקגעפלוויגן, ווי די גינגאלדענע פאווע...

כ'וואלט עפשער צוכינדן באדארפט זי צו א בוים,
ווי אונדזער ציג מ'האט צו א בימל צוגעבונדן;
נאר איז די ציג דען ניט אנמלאפן פון דער היים?
און איז די היים ערגעץ אליין דען ניט פארשוונדן?

געווען א ציג... אזא מין צוגעלאזטע ציג...
האט איר פארגלוסט זיך ראזשינקעס מיט מאנדלען...
געטאן עם האט זי מיט אמאל ערגעץ א צי, —
האט עמעץ איינהאלטן געקאנט זי אין דער האנט דען?

פון אלץ געבליבן איז מיר בלויז א ליד אליין,
איך זוך זיי אלע אין מיין בלאנדזשעניש אן אויפהער;
איך גיי זיי נאך. איך זאג זיי שפרוכן אלערליי
און בקאפן מיט גארנישט זיי צוריק צו זיך פאררופן...

.5

א שפרוך וועגן א ציג, וואס איז אזעק ערגעץ געהיים —
אדורכשניידן א וועג — פון לאנד צו לאנד זיך;
גיי, ניט געווען די ציג געבונדן צו קיין בוים,
ווייל ניט געהאט קיין בוים האט ווי זיך צו פארפלאנצן...

א שפרוך וועגן א בוים, וואס ניט פארפלאנצטערעהייט,
טראגט ער די לאסט אף זיך פון בליען און פון וואקסן ;
מע לאקט אים. מע פארניכט אף אים. מע גייט,
נאר אויסהאקן מע קאז אים ניט, ווי שארף ס'זאל ניט די האק זיין.

א שפרוך וועגן א האק, וואס איז פארמאסטן אף דיין האלדן,
ווייל ס'שטייגט פון אים א קאפ די זון אריבער ;
אט האסטו אים, מיין ברויט. אט האסטו זי, מיין זאלץ.
אט האסטו זי, מיין היים, — מיין אויפגעריכטע ליבע.

א שפרוך וועגן א היים, וועגן א כאלעם פון א היים,
ס'זאל מער ניט זיין פון ווי געיאגט צו ווערן ;
מיט ליב מינעם פאר איר געקנאטן כ'האב די ליים
און אנגעזאפט די ליים מיט ליכטיקייט פון שמערן ...

6.

געווען איז אויסגעלאזשן אומעמוס די שיין,
א שיין געזעצט האט פון די קני דינע די ווייסע,
ווען ביסט אין וואלקנדיקן קאלע-קלייד אריין
און ווען דיין טרויער האט געגעבן א צערניס זיך.

מיט אזא רים — ערגעץ אף שפיצן פון געבערג
טראגט זיך א פויגל דורך, דערשפירנדיק געיעגן :
— ווי האסטו יאגנדיקע טריט נאך זיך דערהערט ?
ס'האט בלויז מיין הארץ געטאן א פאל — אונטערגעזעגן.

באנאכט געעפנט האט זיך שמיל אליין מיין טיר,
די רו געשמאנען בא דער שוועל איז מיט א קלומעק
און זיך געווענדט : — איך געזעגן זיך מיט דיר,
איך גיי אזעק און מער וועל איך ניט קומען ...

אין שטוב איז שמיל געווען. געפרעגט האב איך בא איר :
— וואס נעמסטו מיט אין וועג מיט זיך דעם קלומעק ?
האט זי א זאג געטאן, ניט קוקנדיק אף מיר :
— איך האב דיין הארץ אין וועג זיך מיטגענומען ...

ס'ברענט אפ פון קלייד דינעם דער פלאטערדיקער ליין
אונטער דעם פניער פון די קני דינע די הוילע ;
נאָר דינע ברעמען דעקן שעמעוודיק זיי איין,
נאָר דינע אויגן זיי מיט ליכטיקייט פאַרהוילן.

— ווי וועבט מען איין זיך אין דעם שמראַלנדיקן קנויל ?
און — ווי דעם אַנהייב און דעם סאַף פונאַנדערקניפן ?
כ'קאַן זיך קיין אייזע נאָר ניט געבן מיט דיין מויל,
כ'קאַן ניט אַריבערגיין דעם שניט פון דינע ליפן.

מיר דאַכט — איך הער, ווי ערגעץ וואַלגערן זיך פעלדון,
ווי מיכן טראַגן זיך — אַריבער יעדער צאַם ;
זיי גיסן הילכיק דאָרט צוזאַמען אזוי העל זיך
און יאָגן — פריידיקע — זיך אַפגעבן דעם יאַם.

— לאָזן זיי גיין. לאָזן זיי אַנילן מיט געהויל.
דער יאַם אַליין גייט איצט די גרענעצן אַריבער ;
אז כ'קאַן קיין אייזע זיך ניט געבן מיט דיין מויל
און כ'קאַן ניט איבערגיין דעם שניט פון דינע ליפן ...

עס איז שוין שפעטער טאַג. דער רוים איז ווידער קלאַר,
און פונעם הימל גייט נאָך אַלין ניט אַפּ דער מוילעד ;
פון צורירן מיט ליפן זיך צו דינע האַר
באַדעקט מיט גאַלד קאַיאַריקס זיך מיין מויל האַט.

דער טאַג אַלין נעענטער און נעענטער גענענט, —
איז מיר דען ווייניק ליכט ? צי ס'פעלט מיר איצט דען שניין נאָך ?
נאָך ליכטיק זיינען מיניע בלאַנדזשענדיקע הענט
פון צוליגן זיי צאָרט צו ליב צו דינעם.

עס דרייען פייגל אַרום מיר זיך מיט פאַרטרוי,
זיי גריסן אַלע זיך צו מיר, ווי מינע ברידער ;
— באַטרונקען מיט דיין אַמעס, ווי מיט טוי,
האַבן פונסני צעבליט זיך מינע לידער ...

נאָר ס'שלייפט דער מוילעד זיך אינדר'הויך, ווי פאָר געפעכט,
עס קאָן קיין מעסער שוין ניט שלייפן זיך געטרזי מער ;
האַסט אַלץ געזען. אויב ס'קומט מיך שעכטן — שעכט.
נימאָ קיין גוירל אָף דער ערד קיין זיסערער פון מיניעס.

.9

צי כ'האַב געזוימט, צי כ'האַב געשנימן, — ווער וועט עס דערמאַנען?
צי אויפגעגאַן עס איז, — האָט עמעץ דען געטראַכט ?
נאָר ס'קומען שאַמנס שוואַרצע שטייער כאַ מיר מאַנען,
זיי לאָזן אומבאַמערקט אַראָפּ זיך נאַכט נאָך נאַכט.

ווי זיילן רויך געדיכטע פון אַ סרייפּע —
זיי טרייבן מיך מיט אויסגעשטרעקטע הענט ;
נאָר ניט זיי לאָזן מיך אין ערגעץ ניט אַנטלויפן
און ניט זיי לאָזן מיך זיך צוטוליען צו ווענט.

ווי אין באַלאַגערונג באַזעצן זיי זיך אין מיין האַרצן,
ווי וואַכערניקעס — נעמען אויס מיט מיר אַ טניי ;
פאָר יעדן טראַפּן פרייד, וואָס ערגעץ בלויז מיר דאַכט זיך,
זאָל איך זיי צאָלן זיבן מאָל אַזויפיל פיין.

איך זע, ווי אויגן דינע, טרערנדיקע בליאַסקען,
איך זע, — נאָר כ'דינג זיך ניט. איך גיי אָף אלעס איין :
זיי ווילן זיבן מאָל, איז זיבן, מאַסקים.
אַבי איין טראַפּן כאַטש אַ פריידיקער זאָל זיין.

.10

דער נאַכדעם — אַפּן ווונק — זיי הייסן זיך פאָר דיר
אַ שטייער-טניי פאַרקריצן פונקט אַזאַ מין ;
— פאַרקריצט. — גיט זיך מיין מויל אַ ווייטיקדיקן ריר
און ס'האַרץ זיך לאָזט מיט ביטערקייט פאַרסאַמען.

— וווּ איז אין האַרץ דער ראַנד דען צווישן פרייד און פיין ?
מיר וועלן אויסצאָלן, מיין ליכטיקע, ביז לעצט דעם שטייער.
עס וועלן אונדז די נעכט די שלאַפלאַזע צו לאַסט ניט זיין
און ס'וועט דער פיין דער גרעסטער אונדז ניט זיין צו טייער.

דאָס ברויט אין טרערן אויסגעווייקט איז זים,
און ליכטיק איז דער בלייך, וואָס טראַגט זיך אין זיגזאַגן;
מיר דוכט, אַז שאַמנס שטיל פאַרשלייפן דיר די פיס,
מיר דוכט, אַז אַ טעהאַם דיין האַרצן באלאַגערט.

די פּרישסטע קוואַלן פון די שפיצן בערג,
כּוּץ זייער רוישיקן און זינגענדיקן שטראַמען
צעשווענקען זיי נאָך אויך די גרונטן פון דער ערד
און, זינגענדיק, דערמאַנען זיי אין לויערדיקע טעהאַמען ...

11.

איך דאַנק דיר, ווינט, — פּוננאַנען זאַלסט ניט זיין,
איך דאַנק דיר, ווינט, — ווהיין דו זאַלסט ניט אַינלן;
ס'טוט זיך דער טאַג אָפּ מיר — אַ זעגל אָן פון דינסטן זינד
און כ'קאַן אָן דיר אַצינד קיין וויילע ניט פאַרוויילן.

עס האָט די זון מיר אויסגעשפּרייט אַ גינגאַלדענע זייל
און ס'וואַרמן מענגעס סימכעדיקע צוגן;
— אַ דאַנק דיר, — ס'איז אַזוי זים אַ יעדער ווייל,
עס רופט מיך אויף אַ ריזע אויף מיין הימלאַזיקע יוגנט.

— אַהיין די זעגלען — ריכט. אַהיין דעם אַטעם — שטרעק.
דער גאַנצער וועלט דאַרף איצט מיין האַרץ עפעס פאַררוימען;
זאַלן די שטרעקעס אַינלויפן פאַר דיר אין וועג
און אונטערטעניק זאַלן זיין צו דיר די רוימען.

— דערלויב ניט מער די טיכטן קיין געוויין.
— דערלויב ניט מער די ווערבעס שטיין געבוין.
מיין ליבע גייט, ווי אָפּ אַ שייטער אויף, אַליין,
און טרערן דעקן צו אירע אַראַפּגעלאַזטע אויגן ...

12.

טרינק ביזן דעק ניט אויס דעם שמידנדיקן וויין,
די שטערן איבער אונדז, ווי הענגלעך וויינטרויבן, זיך וויגן, שפינען;
זיי זינען צייטיק מיט אַזאַ פאַרפירנדיקער שיין,
פאַרפירן וועלן זיי אונדז היינט, ווי ליפע-צווייט — די בינען.

מיר וועלן גיין נאך זיי. מיר וועלן נאכגיין ביזן ראנד
און אים אריבערגיין, ניט פרעגנדיק — ווהין גאר,
און אים אריבערגיין, ניט וויסנדיק, צי ז'עפעס נאך פאראן
אכוין דיין אפגעדעקטער מיידלשקייט און כוין מיין נאקעט זינגען ...

דא איז עס, — ווייס, — דער סאף און אנהייב פון באשאף,
ס'איז אויס מיט צאל און מאס, קיין ווייטיק טוט ניט וויי דא;
ווען ס'זאל אונדז זיין א בעט פון מעסערס בלויז די שארף,
איז וואלמן מיר זי פאר דער גאנצער ערד ניט אפגעגעבן ביידע.

עס לייכטן דינע קני. עס איז דיין מויל — א שוועל
צום אויפגאנג ליכטיקן פון אומבאשיידטן ווונדער;
געעפנט האט די יונגשאפט זיך, ווי ס'עפנט זיך די וועלט
און ביידע זינגען מיר דארט, ברענענדיק, פארשווינדן ...

.13

און איצטער זוכן וועלן מיר זיך — טאג נאך טאג,
די ערד אף בלאנדזשען זיין אצינדערט וועט אונדז ווייניק;
עס האט אונדז אף א וועג אזא געגעבן א פארטראג,
ווי ביימער טרויערן און ווי די פויגל וויינען.

מיר וועלן גיין. עס וועט די ווייטקייט אונדז ניט זיין קיין שמער
אף זיין באנאנד, אף איינס דעם צווייטן אנווען,
ווי אנווען איינס דעם צווייטן איז די שמערן זיך באשערט
אין זייער אייביקן געיעג, אין זייער איינזאמיקן בלאנדזשען.

אראפגיין וועט א שניי און דורכגיין וועלן פרעסט
און ווינטן וועלן ווידער עפעס איינרוימען די זאמדן;
— פארגעסט א פויגל דען אין וואנדערונג זיין נעסט?
— און ס'טרעפט א שמראם דעם וועג ניט צו דעם דען?

אין שניט דערמאנען — ניט דער שניידמעסער באדארף, —
כ'געדענק, כ'געדענק, — ס'פארשווינדט ניט פון מיין זין גאר,
אז ס'פאלן אף דיין לייב די האר, ווי ס'טרונעס אף א הארף,
און איך האב נאך מיין הארץ אף זיי ניט אויסגעזונגען.

עם גייט דער יאם אנטקעגן מיר — צעהעלט
און בעט מיט זון פאר מיר א גאלדענעם געלעגער;
— צי דען דערפאר, וואס שטייף איז, ווי דיין ליב, זיין וועל
קאן איך זיך דען פון דיר פארגעסן אף א רעגע?

עם קיימלען זיך געבערג, געקרוינטע מיט קאיאר,
זיי רופן מיך אינדר'הויך, אין ווייסע ווגנדערלעכע שלעסער;
— צי דען דערפאר, וואס זייער הויך ז'באגילט, ווי דינע האר
קאן איך אפילע דען אן אויגנבליק אין דיר פארגעסן?

דער ווינט גיט מיך אין זיינע ארעמס א פארשלים
און טרינקט מיך אן מיט זאפטן פון באגינען;
— צי דען דערפאר, וואס ער איז, ווי דיין אטעם, זיס
קאנסטט אף וויפל דען גיט איז ארויס מיר פונעם זינען?

כ'האב גיט געשליפט מנין הארץ בא דער פארווערטער שוועל
און כ'ווייס גיט ווי דעם שטיין פון כאכמע זאל איך לייענען, —
נאר זאג — פארוואס איז ליכט אזוי צו זען אין דיר די גאנצע וועלט
און נאר די וועלט איז גיט אומשטאנד פארבייטן דיך אליין נאר? ...

דעם טאג באגעגן איך אליין, אליין דעם טאג באגלייט איך
און ס'קומט באנאכט אף מינע אויגן גיט קיין שלאף;
— איך האב דיר אומגען פארשאפט אזויפיל ווייטאק,
באשטראף מיך, טייערע, נאך מער, ווי כ'בין באשטראפט.

דיין שאטן פאלט פון יעדן בוים אף שריט און טריט דא,
נאר זייער זינגענדיקער רויש זיך ווענדט פון מיר גיט אפ;
— איך וועל גיט אויסקויפן מיט אלע מינע לידער
די מינדסטע טרער, וואס טריפט פון דיר אראפ.

פארקוקט אינדר'הויך האבן געבערג זיך אפגעברענטע,
זיי שיקן ווינמלעך איינס צום צווייטן אזוי ליכט;
— ווי שטרעקט מען אויס אזוי די טרויעריקע הענט דיר,
וואס זינען אינגעטונקט אין ליכט פון דיין לעוואנעדיקן ליב?

א יעדן ווינט באגעגן איך, א יעדן ווינט באגלייט איך,
מיט טרויער קוק איך נאך נאך זייער האַסטיקן געלאַף;
— איך האָב דיר אומגערן פאַרשאַפט אַזויפיל ווייטיק,
באַשטראַפן מיך, טייערע, נאָך מער, ווי כ'בין באַשטראַפּט.

.16

עס לאָזן ערגעץ משערעדעס אַראָפּ זיך שוין אין מאַל,
דער מאַג איז אויסגעגאַן צוקאַפּנס אַף געבערג אַף טריבע;
דורך פאַסטעכדיקע פּניפעלעך דערטראַגט זיך מיר דיין קאַל
און דורכן צושלאַג פּונעם יאָם — דיין פאַרבאַהאַלטענער פאַראַיבל.

דיין פּליסנד קאַל — אַ דאַרשטיקן קאַן אינשטילן דעם דאַרשמ,
מע ריזלט, דאַכט זיך, אויך פון שפיצן-בערג צו יאַמען;
איך האָב זיי אויסגעשאַמעוועט, די ווינטן פון קאַיאַר,
איך זאַל צו זייער ווינטן אַפּפּלי ניט פאַרוואַמען.

— האַט קיין פאַראַיבל מיר ניט, ווינטן, — זיך געווענדט,
האַב איך צו יעדן איינציקן פון זיי, ווי צו אַ מאַמע, —
מיט וועמען וואָלט איך עס מיין האַרץ אַוועקשיקן געקאַנט,
אַט ווי מע שיקט אַוועק אַ בריוו מיט אַ געלעגנהייט אַזאַ מין?

— נאַ, לייען עס, דאַס האַרץ — אַזוי ווי ס'איז,
ס'וועט אַף אַ נאַכט אַ גאַנצער קלעקן דיר צום לייענען;
כ'האַב זיך אַזוי געאַיילט און קיינעם ניט געגריסט,
איך קאַן נאָך אַליץ קיין בריוו ניט אויסשמעלן קיין שיינעם ...

.17

די רייפּע זאַנג פּאַלט אַף שניידמעסער אַליין
מיט אויסגעשמרעקטן האַלדז מיט גאַלדענעם און טריבן:
— נו, עפּן עס, מיין האַרץ און קוק, און לייען,
אַז כ'ווייס גאַרניט אַליין, וואָס דאַרמט איז געשריבן ...

ס'איז דאַרמט אַליץ פאַרקריצט אַזוי ווי מיט אַ מעסער.
דו זאַלסט מיט דעם אינערגעץ ניט פאַרגיין נאָר;
מיר דאַכט, אַז דאַרמט איז צעווייט דיין אייגן קסאוו,
אַז לייענען, כּוין זיר, וועט עס ניט קאַנען קיינער.

ווי גיט מען צו פארשטיין דיר און מיט וואָס,
אַז זאָלסט נישט דורכלאָזן קיין וואַרט, קיין איינציקס נישט פאַרגעסן?
דו זאָלסט נישט איבערהיפערן קיין אָס, —
ס'איז דאָרטן אַלץ פאַרקריצט אַזוויי מיט אַ מעסער.

כ„וועל פון באַגינען ביי באַגינען וואַרטן דאָ אליין
מיט אויסגעשטרעקטן האַלדז פון ליד מיניער פון טריבער;
— נו, עפן עס, מיין האַרץ, און — קוק, און לייען,
אַז כ'ווייס גאָרניש אליין, וואָס דאָרטן איז געשריבן ...

.18

דער ראַש פון כאַסענעס איז ווידער אָף די גאַסן,
פון סימכעס דאָס געוויין איז אַפּדאַסני דערוועקט;
צעבראַכן זינען בלויז די פידלען און די קאַנטראַכאַסן,
געקוילעט זינען בלויז די קלעזמער אַפּן וועג.

נאָר דו? — דו, מאַני.. די פּיס געשמעלט, ווי איבער נעצן,
דאָס האַרץ מיט ווייטיק אייגענעם — פאַרטויב.
און טראַג אים, טראַג, דעם טרויער פון באַזעצנס,
ווי צו דער שכימע טראַגט דעם האַלדז די מילדע טויב.

דעם קאַפּ — אַראַפּגעלאָזט, די אויגן — אויפגעקיימלט,
ס'באַגלייטן ווייטע שמערן באַ דער נאַכט;
עס זינען מאַמעס אָט אַזוי געגאַן צו דער אַקידע,
דאָס פייער און דאָס האַלץ אליין פאַר זיך געבראַכט.

איז רייס פון ליב זיך לעבעדיקע פאַסן
און — מאַני, און ווייטן דרעמליקן — וועק.
צעבראַכן זינען בלויז די פידלען און די קאַנטראַכאַסן,
געקוילעט זינען נאָר די קלעזמער אַפּן וועג.

.19

אַן אַדלער-רויש וועגן געפאַרן וואַרנט באַ דער שוועל
פון דעם פאַרפאַנצערטן, נישט-צומריטלעכן אוראַלט;
נאָר קלוגע סמעזשקעלעך. וואָס שלענגלען זיך פון פעלדז
האַבן מיך, בלאַנדזשענדיג. פאַרפירט צום וואַסערפאַל אַגוראַ.

דער רוישנדיקער שמראם פון שפיצן בערג, —
נאך אלץ עפעס דעם אפגרונט מיינעט דארט אריין ער;
— גענען, מיין היימלאזע, גענען אהער,
ער וועט דיר אפואשן דעם שטויב פון בלאַנדזשענדיקע פים
פון דינע.

איך ווייס ניט — וועמעס בראַך איז דאָ און וועמעס זיג,
מיט שמיין צוקאַפּנס — שטורעמס אינגעשלאָפּן כראָפּען;
דיר וועלן אויכעט שטיינער זיין אַ וונדערלעכע וויג,
אַ לייטער וועסט דערזען צום הימל פונעם אַפּגרונט...

אין דער אומאַרדענונג פון בעריישיסדיקער הייל
מיט שפּראַך מיט אייביקער פון דינע פים די מידע, —
בלויז אים אליין, דעם וואַסער-פּאַל, דערצייל,
ווי צו די באַרג-שפיצן צוויי טויזנט יאָר דו רייסט זיך, אַ געשמידטע.

.20

דערצייל, מיין היימלאזע, פאַרקישעף און דערמאָן אים, —
אַצינדערט מאַנצסטו פאַר אַן איידע בערג;
פאַר דיר איז קיינער אין דער וועלט דאַרט ניט פאַראַנען,
דו האַסט צו וועמען זיך ניט ווענדן מער.

פאַרשטויסן וואַגלען ברידער אום איבער די יאַמען,
קיין האַפּן און קיין ברעג די ערד זיי ניט פאַרגינט;
עס קאָן קיין קינד ניט אַפּזוכן זיין מאַמען
און ס'קאָן קיין מאַמע מער ניט טרעפּן צו איר קינד.

די אויגן אויסגעשטאַכן האַט מען זיי פאַר קוקן צו די שטערן
און פאַר דעם זוניק ליד האַט מען די מיילער זיי געברענט,
צום אַפּגרונט ס'וועט דערגיין און צו די שטייגעריקע שטערן,
פאַרבונדענע מיט כמאַרע און מיט בלענד.

האַסט מער דאַרט קיינעם ניט. דאַרט איז קיין טרייסט ניטאָ מער,
ס'וועט מיט דיין וויי דערוואַרגן זיך דער באַרג און הייל;
באַרוישט זיך אויפהייבן צו דיר וועלן די טהאַמען, —
טאַנין, טאַנין, מיין היימלאזע, — פאַרקישעף און דערצייל.

וואס האַסטו נאָך אין דיין געיאַגטער אומעטיקער ריזע?
געזעגן זיך און גיב עס שנעל און אייליק אָפּ.
וואַסט נאָך ניט אויסגעצאָלט דעם צינדו פאַר וועלן פּרני זיין.
מע הייסט אַצינדערט ברענגען זיך דיין קאַפּ.

קיין ברויט אין פעלד צו זאָט איז ניט געוואַקסן,
אַבער דער כויוו פון דיר געשטיגן איז אין צאָל;
פאַר וועלן דענקען, טרוימען און געוואַגט זיין,
איז ניט געדונגען זיך, — באַצאָל.

דאָס גאַלד — אַוועקגערויבט, דאָס צירונג איז צעשלינדערט
און ס'שטייט אַ וויגעלע אַ ליידיקס באַ דער שוועל;
ס'איז אָנגעצונדן פאַר דיר אַ שייטער,
ביסט שולדיק מיטן קאַפּ פאַר דיין פאַרליבטקייט אין דער וועלט.

איז טאַגן זיך אויס איידער דער פּלאַס וועט דיך צעבניסן,
די שאַנד — פון לייב, דאָס לייב — פון ביינער שמנים אַראָפּ.
האַסט נאָך ניט אויסגעצאָלט דעם צינדו פאַר וועלן פּרני זיין,
פאַר טראַגן פּרני דיין טרויעריקן קאַפּ...

דערצייל דעם וואַסערפאַל, דערמאָנען קאָן אַ יעדער באַרג אים,
אין יעדן באַרג איז אויסגעקריצט מיט פּייער פון באַגין —
דער דורכגעהילכטער איבער זיי צום ערשטן מאָל — „ניט האַרגע!“
וואַס וואַלגערט זיך אין אַש, באַדעקט מיט שימלדיקן גרין.

— זייט וויסן, בערג, — די קריג מיט פינצטערנישן דויערט,
קיין שפּאַן קיין איינציקן טרעט דער געדאַנק ניט אָפּ,
באַזיגט זייט דער אַ וועמעס קאַפּ פאַלט פון דער האַק אין טרויער,
נאָר יענער, וואַס די האַק בלויז לייכט באַ אים אין קאַפּ.

— זייט וויסן, בערג, — זאָל אייך באַווסט זיין, רוימען,
דער צוטריט צום געדאַנק ז'דעם טויט פאַרווערט.
אַ זיגער איז ניט דער, וואַס טוט דעם אַנדערן אַ צוים אָן,
נאָר דער, וואַס אין דער צוים — די צוים צעברעכט.

איז טאָנן, מיין היימלאַזע, קאַלומאַן פאַראַן ס'איז נאָך ווייטן,
און פאַלן לאַז אָף זיך פון וואַסערפאַל דעם ראַש.
ס'איז טויט ניט דער, וואָס ווערט פאַרבּרענט אָף שניטערס,
נאָר דער, וואָס זעט אין פּלאַס בלויו מל'ענדיקן אַש.

.23

ער גייט, ער גייט, דער גוילעם מיט דער האַק
איבער די אַלטע טעמפלען אינפירן אַ נייע אַרדענונג;
אָף זיינע מאלפּעדיקע אַקסלען באַמבלט זיך אַ זאָק
מיט אַ געשענדטן באַרמינען, וואָס ער האָט אָפּן וועג דערמאַרדעט.

אַ געלע אַלטע אויסגעברענט איז אָף דעם מעס,
מיט שטיקער פּלייש — די טאַשן אויסגעריסן — הוילע;
— ער האָט פון לאַנג שוין ניט געהאַט אַזעלכע פעטע קעסל, —
באַלעקט זיך, פּרעסנדיק אין וועג, דער גאַווערדיקער גוילעס.

די ליפּן רודערן שווער אין בלוט פאַרפּלעקט
צום ליבנסווירדיקן הער גאַט פאַר הילף און ראַט געהיימען;
ער גייט, ער גייט, — ער גאַווערט און ער גרעפּצט,
און ס'פאַלט אים אַן אַן אומעט און אַן איימע.

די אַלטע שמעלט זיך אים אין האַלדז. זי קריכט ניט דורך.
ער כריפּעט שוין. ער ווערט פון איר דערוואַרגן,
ער וועט נאָך קומען צו דיין שוועל: — צי ווייסטו ניט אַזאָ
מין שפּרוך,
די אַלטע אויסברעכן זאָל ער איינינעם מיטן גאַרגל?

.24

מיט טענין, מיין היימלאַזע, פאַרטויב עס און פאַרטרינק עס,
זאָל אים דער בראַך פאַרפּאַלגן ביזן צענטן דאָר;
פאַרשריבן ווערן מער ניט זיין ס'וועט אין קיין פינקעס
און איינלייגן ניט קאַנען ס'וועט זיך אין קיין וואַרט.

עס איילט שוין מיט באַגין דער העלער אינדערפרי זיך
און וויינטן וועקן אויף די ווייט מיט אַ געהוד;

ס'וועט אף זײַן לײַב זיך אויסקריצן מיט בלוזע שפיזן
און אף זײַן הויט פארשריבן ווערן ס'וועט מיט בלוזע.

א יעדער בארג מיט שמינער אויפגעוויגטע ווארט שוין
און יאס בא יאס אף א פארפלייצונג פדענט ;
ס'וועלן זיך קווארים אויפהייבן פון ראטערדאם ביז ווארשע,
ס'וועלן זיך קווארים אויפהייבן פון יעדן אפגעמקמן וועג.

קיין פינקעס אויפשטעלן וועט קיינער ניט אומשטאנד זײַן
מיט יענעם פײַן און טרויער, ווי געווען עס איז ;
— זאל ניט פארגיין דער וויי אין אפדילך פון דײַן טאצן,
מע דארף עס אויסלייענען אין דײַנע וואנדערלאונע פיס.

.25

— נו, קלאפ אים אויס, דעם הייסן מאדריגאל,
דורך דײַנע פיס זאל גארניט זײַן פארלייקנט.
זי ברענט אף דיר, דעם גוילעמס געלע גאל,
וואס ער — פון בלוז א שיקערער — האט אויסגעמינקעט.

באדאנק אים, היימלאזע, באדאנק אים פאר דער גאב,
ער האט דאך מער אף זײַן פארמעגן ניט געהאט דאך ;
דו האסט פאר נאכטלעג אים באצאלט דײַן גרייזן קאפ
און ער האט צוגעדעקט דיך מיט א געלער לאמע.

וואס קומט אים נאך ארויס צום כעשבן פאר דעם נאכטלעג ?
דעם קלומעק — צוגעדויבט האט ער נאך פון פארויס.
דאס ברויט פון טארבע — אויפגעפרעסן — פארטיק,
ווי ניט געווען און -- אויס.

און — קוויט.
א גוטן מאג. פארשטאפט ביז לעצט דאס מויל אים.
איז וואס זשע ציילט ער ווימער דײַנע טריט ?
וואס נאך פארלאנגט פון דיר דער גוילעם ?

.26

דאס הארץ ? דעם מארך ? ער, ווי א שלאנג האט ביז דער
טיפסטער טיף

זיי אויסגענאגט און אויסגעבראכן צוריק, ווי ניט-פארדניעמע
געקעכצן ;
דאס איינציקע, וואס טראגט דער שלאנג אין דר'הויך, איז
נאר זיין גיפט,
דעם איבעריקן איז באשערט צו וואלגערן אף דר'ערד זיך.

ער וועט ניט אויפהייבן זיך העכער פונעם קיווער-גראז,
וואס אונטער דעם — די זיגן זיינע מערן זיך און מערן ;
אהין וועט ער מיט שווערד זיך קומען אויסקלינגען דעם ראסט
און שפייזן אין דער פינצטער זיך אין איינעם מיט די ווערעם.

און אויסמעסטן מיט זיי זיך אין דער גרעב,
און אין דעם גראד, און אין דעם גיר, און אין דעם עקל ;
אלץ איינס — צי האט ער דיר א לאמע צוגעקלעפט,
אנשטאט די שאנד די אייגענע מיט איר פארדעקן.

נו, טו זי אן, מנין היימלאזע, און זיך פון זיין ניט ריר,
א דינגע דיר — מיט וואס ס'פארדעקן זיך באנומענע און הוילע ?
ס'וועט עפשער נאך אמאל דיר אויסקומען מיט איר,
ווי אין אן אקסנסלאכט — זיך פעכטן קעגן גוילעם.

.27

ניט שווער זאל זי דיר זיין — די געלע לאמע,
ניט שעם זיך, היימלאזע, מיט די צעלאזטע האר.
גיין גלייך, ווי ס'איז געגאן דיין זידע און דיין טאמע,
דערקאנען וועלן דיר די וועגן פון קארא.

דערקאנען וועלן דיר די קרייצוועגן, מנין ליבע,
וואס איבער זיי — דעם קאפ פארהויבן שטאלץ —
קעגן דער פינצטערניש געגאנגען איז אקיווע
און זיינע ווייטסטע אפשטאמען — פארהארטעוועט, ווי שטאל.

דער גוילעם גייט דיר נאך. עס שטימט ניט אקוראט דא
דער אלטער כעזשבן אין זיין מאלפישן געהיר ;
באצאלן נאך עפעס דו דארפסט אים פאר דער געלער לאמע, —
ער האט דאך צוויי יארטויזנט געקלערט אף איר.

ער האָט מיט הענט מיט זײַנע עפעס אַנדערש ניט געזויט דאָך,
 ער האָט דאָך בלויו פון פרעמדע מי געשניטן און געשפּאַרט;
 — גיי גלייך, מיין היימלאַזע, ווי ס'איז געגאַן דיין טאַטע און
 דיין זיידע,
 דערקאַנען וועט אַ יעדער וועג דורך פון קאַיאָר.

.28

וועסטו נאָך ווידער, ווען עס איז, מיין היימלאַזע, אַ פּלי טאַן?
 איז נאָך פּאַראַן אַ וועג, וואָס ווייסט ניט פון דיין ווינד און וויי?
 געעפנט האָט זיך, ווי אַן אַלמער סייפער בריסק-דעלימע
 און ס'קומען מענגעס אַנגעלאַדענע מיט טרויער און געוויין.

צופּוס. געהויקערטע. מיט קינדער אָף די הענט.
 די בערד — אינדר'הויך. די רייכטונג — לויט די שמערן.
 דער גאַלעס — אינגעקנופּט מיט גאַרטלען צו די לענד,
 אָף בקירע רייסן זיך די פאַרמעטענע שמערנס.

באַ שטיקלעך צאַנקענדיקע ליכט די מיילער זיך דערוואַרעמען
 זיך אויסגעזעצט זיי האַבן, ווי צו שיווע אָף דער ערד;
 און ווינטן וואַיען: — ווער וועט זיך אָף זיי דערבאַרעמען?
 און אַלע ווייל לויפט דורך אַ שמערן, ווי אַ שווערד.

פון בוג דעם טינג — אַ זאווערוכע בושעוועט אַ דולע,
 פאַרווישט אַ יעדן טראַט דאַרט, שמייסנדיק מיט שניי;
 נאָר אָף געבויגענע מענירעס פון די ביאַליסטאַקער שולן
 דעם גאַלעס, גלייך ווי פּידלען אויפגעהאַנגען האַבן זיי.

.29

אַ ברעקל ברויט באַ פרעמדע שוועלן — אַ פאַרדאַרטס. —
 שוין וויפל מאַל האָסטו אָף שוועלן זיך געזעגנט?
 אַצינדערט אַנגעקומען ביסטו אין מיין האַרץ, —
 איך וועל — פּונוואַנען און ווהין — באַ דיר ניט פרעגן...

עס טאַנצט אַ דוירעסדיקע פּינג פון דיר אַרויס,
 פון דינע אַנגלען רייסט זי ווילד איצט אָף דער פּריי זיך;

— ווער האָט באַשיידט, און ס'איז דײַן העפּקערער וועג-אויס?
— ווער האָט געפּאַסקנט באַם געפּאַסעוועטן ווייסל?

די פּיס געשניטן האָט דער יאַרדן דיר, ווי גלאַז
און באַוולס טײַכן זיך פּאַרפּליצט מיט דיניע טרערן,
און ווען באַם רײן האָט מען מיט פּײַער דיך געלאָזט
זײַנען ניט אויפגעגאַנגען דען פּאַר דיר די קרעמלדיקע שמערן?

זאָל איצט מײַן האַרץ דיר, ווי אַ נעסט זײן אָף אַ בוים,
קאַלומאַן די האַק האָט נאָך דעם בוים ניט אומגעוואָלגערט;
דו דאַרפסט נאָך אויסטאַנצן דעם בושע-טאַנץ פון סדוים,
מײַן העפּקערע, מײַן טרויעריקע מאַלקע.

.30

אָף יעדן וועג, ווי מ'האַט געיאָגט דיך און געטריבן,
פון שמילע טריט דיניע איך זאַמל דעם פּאַרוי;
איך וועל אין גאַרבן זײ צונויפּבינדן אין טריבע
צום אַנמאַן פּריילעך אָף די אַקסל וועל איך זײ:

— אַט דאָס פּאַרמאַג איך פּאַר יאַרטוויזנטיקן דיניען,
נאָר דיניע בליצנדיקע פּיס אָף ווינד און ווי
וועלן ווי פּײַקלדיקע פּײַקלעך זיך צעפּײַקלען
און וועלן פּײַקלדיקע — פּײַקלען וועלן זײ.

אונטער די כאַרעוודיקע נעסטן זיך פּאַרלייג איך,
דעם איינגעשלאָפענעם דעם ווי דיניעס איך וועק;
איך וועל זיך אויסלערנען די לידער פון די פּייגל
און דיך פּאַרוויגן אָף אַן אומבאַקאַנטן וועג:

כ'פּאַרמאַג מער גאַרנישט ניט, מײַן היימלאָזע, מײַן מידע,
נאָר דיניע הענט, וואָס האַלטן איינן אַזאַ געשרײ
וועלן, ווי פּײַקלדיקע פּײַקלען זיך צעפּײַקלען
און וועלן פּײַקלדיקע — פּײַקלען וועלן זײ.

אין א היים און אן א דאך, און אן א וועג,
 אין אן אַלען, אן א טרײַסט און אן א לאַשן. —
 נאָר גארע ערד ווערט פון די טריט דינע דערוועקט
 און דינע דאַרשטן — ניט געשמילט און ניט געלאַשן.

א דויטער וואָלד אָף דינע אַקסלען זיך פאַרלירט,
 ווי כוואַליעס פֿייער אין אַ סרײַפֿע — אויסגעבויגן;
 אָף אַזא פֿייער האָט געבענמשט מיין מאַמע ליכט,
 מיט פינגער צוגעדעקט די ווייגענדיקע אויגן.

איז טראַג זיך, טראַג איבער דעם אַפּגרונטיקן ראַנד,
 ס'באַקלאַגן ווינטן זיך אָף טרויעריקע פּלינטן;
 דו דאַרפסט נאָך אויסטאַנצן אַ דוירעסדיקן שאַנד,
 דו דאַרפסט נאָך אויסטאַנצן אַ דוירעסדיקן ווייטיקן.

דער מאַג — צעבוימעט — ווי אַ זאַק איז אָף דיין ליב,
 איבער דיין קאַפּ — די האַק און קרײַץ זײַנען צעפֿעכערט;
 — נימאָ די שווערד, וואָס האָט אָף דיר זיך ניט געשליפּט,
 — נימאָ די שווערד, וואָס וועט אָף דיר זיך ניט צעברעכן.

וועט דען מיין האַרץ מיין איינציקס זײַן גענוג
 אָף אויסוויינען דעם וויי, אָף אויסמינינען די טײַנע?
 איך האָב געהערט, ווי ס'האַט געוויינט אָף דיר דער בוג,
 ווען האָסט געמאַנצט פאַר די, וואָס האָבן זיך געפֿיניקט.

— אַ פּרײַלעכס! — האָבן זיי באַפוילן צו דעם ווינט,
 און דינע וואַנדער־פּיס געמאַרדעוועט זיי האָבן ביזע;
 דער פּראַסט האָט ווי אַ כּײַמש זיי, ווי אַ פּראַסטיקע געדינט
 און ווי דאָס ווייסע מעשוואַס געוואַרפן האָט דער שניי זיך.

פון מינע אויגן טרעט ניט אָפּ דער בלאַנדזשענדיקער צוג
 און די אַרויסגעזעצטע אויגן מיט פאַרקילמע טרערן;
 — ווער האָט געזען, ווי ס'האַט די נאַכט געטראַגן זיך פאַרצוקט
 אין בליאַסקענדיקע צײַן פון אומפאַרשעמטע שמערן?

וועט דען מיין ליבע דיר באצאלן פאר דעם פיין?
און אויסזינגען דעם וויי וועט דען מיין הארץ אומשטאנד זיין?
ביז ס'וועט מיט פלאם און שטיין דער הימל זיי באשפייען,
ביז אין א טויטן-טאג וועלן זיך שמעט בא זיי צעטאנצן.

.33

פארוויג אים, טאנצנדיק, דעם גא-ווענאד,
פארשלעפער שמיל אים אף די וועגן;
מיט אלץ געזעגנט האסטו זיך, וואס האסט געהאט
און איצט מיט אים אליין זיך אויך געזעגן.

געזעגן, טאנצנדיק זיך — אקוראט.
עס מאכט ניט אויס, וואס הויל די פיס דינע זיך דרייען;
אף ביימער גריין זיין א ביזאיען אין דעם בלאט
און מיט דער וויסקייט ווארגן זיך אף דר'ערד די שנייען.

צום פאך פון דינע טריט פון ווינטנס איך פארנעם:
און יעדער גיט עפעס אין הארץ אזא מין שמילן רוים מיר:
— אויב מיטנעמען דעם ווינט דיר ווילט זיך — נעם,
ס'וועט קלעקן הארץ. פארען גענוג זינען דארט רוימען.

ער שלאפט ניט איין, דער גא-ווענאד,
ער וויינט, ווי ס'וויינט אין מיטן נאכט א רעגן.
איז זאל ער וויינען. האסט מיט אלץ געזעגנט זיך, וואס האסט געהאט
און איצט מיט אים אליין זיך אויך געזעגן.

.34

— א וועמען נאך וואלסטו זיך מיטנעמען געוואלט? — פארטרוי;
— וואס וואלסטו נאך פארלאנגט צו מיר אין הארצן ברענגען?
בליט דען א בוים אין פרילינג פון דער זון און טוי,
ווי ס'בליט מיין הארץ פון דארשטן און פון בענקען?

דער יאס האט אויסגעשפרייט זיין בלויע פאך,
א יעדער וואלקנדל פון הימל האט דער ווינט פארטריבן,
און שמערן ברענען אזוי העל באנאכט,
זאלסטו זיך מיר קאנען אויסדוכטן, מיין ליבע.

ניט קיין געברום איך הער פון יאמעדיקער טיף,
ניט מיט גערויש צו ברעגן רייסן זיך די כוואליעס, —
זיי וועקן מיך, זיי רופן מיך, ווען ס'גייט פארביי א שוף;
— צי כ'וואלט צום ברעג ארויסגיין ניט געווען קיין כאלן?

— אונאדע. שוין. קיין רעגע כ'וועל ניט זאמען.
קיין ווינט אין פעלד דעריאָגן מ'מיך ניט קאָנען;
נאָר ס'גייט די שוף ערגעץ אדורך פארביי
און גאַרניט מער. דעם ראַנד פון הימל רירט זי אָן נאָר ...

.35

ניט אָפגעשמעלט האָט זיך די שוף באַם ברעג,
עס איז קיין שוף, מיר דוכט, אינגאַנצן ניט געווען נאָר;
עס איז נאָר טרויעריק און זיס געווען דער וועג, —
בעקאוועד גאָדל וואָלט איך אים אזוי פארלענגערט.

ס'וועט עפשער אויסדוכטן מיר דאָך,
אז אויפגעפנט האָט צווישן די שמערן זיך אַ האַפן;
איך ווייס, — ניט כאַ דעם הימל-ראַנד, ניט דאָרט.
באָגעגענען זיך, ליבסטע, מיר באַדאַרפן ...

ס'מוז אַ געפיל באַ פייגל זיין אזא,
ווען זיי באָגעגענען זיך אָף דער פּרטי דאָרט,
אז ווי ס'זאל יעדערער ניט זיין אין וועג פאַרוואַסט,
וועלן שוין איינס דאָס אַנדערע אינערגעץ זיך ניט מיינדן ...

דאָך זיך געזעגענען איז טרויעריק אזוי,
מיט אזא אומעט דעקן איבער זיך די ראַנד;
עס גיט מיט כומערקייט דאָס זיך אַ פאַרזויג,
ווען פליגל צו דעם אָפּפלי שפּרייטן זיך פאַנאָדער ...

.36

אין צימער אויסגעלאָשן עמעץ האָט די שיין,
איך זאל דיך בעסער זען, מיין נאָענטע, מיין ווייטע ...
נאָר איך פאַרגיין זיך ניט אזא מיין זיסן פּיין, —
פאַרריגל איך די אויגן — דאָרשטיק און געלייטערט.

מיר דוכט זיך אויס, אז אף א בארג ערגעץ איך שמינג.
די אויגן — צו. איך זאל קיין אפגרונט ניט דערקאנען.
— צי איז אראפפאלן דען אויכעט ניט קעדי
פאר אזא הייך, וואס איז פארזויגן מיט דיין האניק?

נאר יעדער טראט אדורך דער פינצטערניש דערמאנט,
אז צוגעבונדן — איינס צו איינס — מיר זינען ביידע;
עס ציט דער וועג זיך, ווי אן אויסגעשטרעקטע האנט, —
— ווי גוט עס איז, וואס ס'קאן קיין שטרעקע ניט צעשיידן?

עס לאזט דער אפגרונט איצט אין ערגעץ מיך ניט אפ,
עס איז די הייך אליין פארקישעפט איצט. פארפאלן.
— פאר וועמען פאלט איצט אזוי טרויעריק דיין קאפ?
— פאר וועמען טאנצסטו איצט, מיין גאלדענע, די קאלע?

.37

ס'האט דער מאגנאלי ארום יאס זיך שוין צעוואקסן
און זינע זאפטן פארוואראזשען יעדער שוועל;
איך ווייס ניט, ווער עס האט געפענט מינע אקסל,
איך ווייס ניט, ווער עס האט דעם אטעם מיר פארשטעלט.

די ראנדן רופן מיך — פאררויטלטע און רונדע,
ס'גיט יעדער ווינטל עפעס איבער מיר געהיים;
ווי אין באלאגערונג איך גיי, דאכט זיך, ארום דא,
א יעדער וועג קערט אום מיך איליק צוריק אהיים.

און אין דער היים וואלגערט זיך אן עמעץ אף מיר,
ער וועקט מיך אויף און יאנט אראפ מיך פון געלעגער;
עס הערט ניט קיינער, ווי ס'צעפענט זיך די מיר, —
און ס'איז אין דרויסן אזא כוישעך און א רעגן ...

איך הער, מיין היימלאזע, אין רעגן-גאס דיין קאל,
דיין שטיל געוויין, דיין איינגעהאלטנס, כ'הער, מיין ליבע,
ווי כ'הער דיין רייעך אינעם בליענדן מאגנאל
ווי כ'הער די טריט דינע אין הארץ מינעם, די טריבע ...

ביסט ווינט, מיין היימלאָזע, ביסט ווינט, מיין ליבע, —
 צי טוסטו איצט ניט אָן צום טאַנצן דיין קאַלע-קלייד?
 צי דעקט דיין מוילעד-לייב מיט דעם אַצינד זיך איבער,
 ווי ס'דעקט אַ הוילע שווערד זיך איבער מיט אַ שייד?

ס'וועט היינט זיך אויפהייבן פון גרונט-פעסט דער קאַזבעק,
 זיין קאַפּ זיין זילבערנער ניט קאַנען וועט באַשיידן —
 צי איז אַ ווינט אַ העפקערער פון אים אַוועק,
 צי איז דער נידער בושעוועט זיין בלויער שניי דאַרט?

וועסט אים ניט זען און קיינעם ניט אין דיין געיעג,
 ווען אויסגיין וועסט פון ליבע אויסגעזויגן;
 נאָר ס'וועט די גאַנצע אורוועלט זיין פאַר דיר אַנטפלעקט,
 פאַר די פאַרריגלטע, פאַר דינע טרויעריקע אויגן.

און איך וועל זיצן באַ דעם ברעג פון יאַם,
 מיט שטיינדלעך אַפּטרייבן פון זיך דעם אומעט
 און וואַרטן אָפּ אַ בריוו, דו זאלסט מיר שרייבן — ניט פאַרזאַמט,
 אַז — „נאָך דעם טאַנץ בין איך צו דיר היינט ניט געקומען“ ...

נאָר דיר, מיין פאַווע, ווי דעם גאַלדענעם קאַיאָר,
 וועל איך געוויס זיך, וואַרטנדיק דערוואַרטן;
 די זון וועט אויפגיין מיטן פלאַם פון דינע האַר,
 מיט פרישן זאַפרען וועט דער טאַג אַזאַ מין שפאַר טאַן.

כ'וועל פאַר דיר אויסלייגן פאַרשפרעכונגען אַזוי,
 ווי שפּניז מע לייגט אָפּ ווענטקעס פאַר די פייגל;
 ס'זאל מיט פאַרשיקערונג דיך געבן אַ פאַרזויג
 און דיך פאַרנעסן מאַכן אין דיין ווינטן וויי-גאַנג ...

כ'האַב ניט קיין גאַלד אָפּ אויסשמידן פאַר דיר אַ שטיין,
 כ'וועל פון מיין האַרץ אַ נעסט נאָר אויסוועבן אין קלאַנגען;
 אין פלאַם פון דינע האַר אָפּ גאַרע שטרעקעס ווינט,
 בין איך אליין, ווי אין אַ שטייג אַ גאַלדענער געפאַנגען.

מ'איז שוין קארא. די פייגל הייבן זיך שוין אויף
מיט אזא גליקלעך-צוויטשענדיקן האווען;
איך לאז אנמקעגן דיר ארויס זיך — בארג ארויף,
כאוועל דיך דערווארטן זיך, מיין גאלדענע, מיין פאווע.

.40

דער יאם איז שמיל און העל זינגען די טעג,
כ'זע ווי א זעגל-שיף דיך בלאנדזשען איבער וועלן;
עס וועט דיך צופירן דער גוטער ווינט צום ברעג
און זיך געזעגענען מיט דיר בא גינגאלדענע שוועלן.

געזעגענען מיט דיר וועט זיך דער ווינט
און מיט שמועל-אלעפן אף שמענדיק זיך געשלאסן.
— פארבלייב ... פארפלאנג זיך ... ווער פונסני באגרינט.
געזעגן זיך אף שמענדיק מיטן טרויער.

דא איז די ערד א יעדערן געטריי,
דא בליען אויף די אויסגעארטסטמע שטאמען, —
דא וועט דיר יעדער ביימל זיין א פריינט,
דא וועט דיר יעדער זעמדל זיין א מאמע ...

דער יאם איז שמיל און קרעפטיקער פון וויין,
כ'זע ווי א מעווע דיך ארומשוועבן בא ראנדן;
— מיין היימלאזע, מיין ליבע, — קום אריין,
די קינדהייט ווארט אונדז דא מיט גאזשינקעס און כאנדלען ...

.1940

דער גאסטפריינטלעכער פויגל

1.

ניט אויפגעוועקט האט אים דער רוש
פון בלעטער-פאל כאס ראנד פון זומער ;
ער איז אליין צופוס ארויס
מעקאבל פאנעם זיין דעם אומעט...

א זונענרויז — פארבראכן, שווער ;
א בין ארום איר עפעס זשומעט :
א וועג — א היץ, א וועג — אהער,
ווי זעט ער אויס אט דא, דער אומעט ?

פון בראכע ברעכט זיך איין דער פליין.
צעשמעקט דער הארבסט זי אומעמוס האט ;
און פונעם ווינט א שמיל געוויין, —
צי זעט ער אויס אזוי, דער אומעט ?

דער לאץ אין בלעטער, ווי אין רום,
די ביימער פלוען, דאכט זיך, אומעט ;
ער קוקט אין יעדער זינט זיך אום :
— ווי זעט ער פארט דא אויס, דער אומעט ?

א גיי געטאן ער האט אף גיך,
פון ווינט — אין מיר זיך איינגעזויגן :
— עס זעט דער אומעט אויס, ווי איך,
מיין גומער, גאסטפריינטלעכער פויגל ;

אין בלעטער-פאל — ביו צו דער ברוסט,
ווי ג'סטרוזשקעס גאלדענע פון זומער, —
גייט ער אליין ארום צופום
מעקאבל פאָנעם זיין דעם אומעט...

.2

קאָן זיין, ווי אליץ — אין צייט פון וועלק,
ווען ס'האָט דער האַרבסט גענומען מאָנען, —
איז אויך זיין נעסט געוואָרן — טעל
און ער אין איר — ווי אַן אלמאָנע?...

קאָן זיין — אונטער דעם רעגן-קנויל,
ווען אליץ געצווונגען איז זיך אויסטאָן, —
איז ער דאָן אויך געבליבן הויל
און האָט זיך נישט מיט וואָס אַ גרויס טאָן...

קאָן זיין, אַז פון דעם מעסערס ריר
האַט זיך אין האַרבסט נישט אויסגעהיט ער.
מעגלעך — געענדערט דעם קאַליר,
מעגלעך — די פעדערן געביטן...

נאָר ס'קאַל ז'געבליבן און דער בליק,
דער שטאַליץ פון קאַפּ, וואָס טוט זיך וויגן
אין רויטן פּוכענעם באַשליק
איבער די שוועבנדיקע פליגל...

און נישט פאַרקירצט האָט ער דעם עק,
וואָס ווי אַ שליים באַשיינט אים זומער. —
אַזוי איז ער אַרויס אין וועג
מעקאבל פאָנעם זיין דעם אומעט...

.3

ער קוקט אין יעדן קוסט זיך איין,
ווי צווייגן קרעכצנדע זיך בויגן :

— וועסט מ'ך מעקאבל פאנעם זיין,
מיין גאסטפריינטלעכער, גוטער פויגל:

ניטא קיין אומעט אין דעם הארכסט,
ס'איז זיסע מידקייט אף די וועגן;
און איך בין דער, וועמען דו דארפסט,
און ריכטיק האסטו מיך באגעגנט.

ניטא אין וועלקונג איז קיין וויי,
פאר ווידערווקס זי איז פארשפראכן;
א, ניט אליין צו דיר איך גיי, —
איך גיי מיט בערג, — מיט מיין מישפאכע:

דער וועג צו דיר איז, ווי א הארף,
מיט קלאנגען טויזנטער געלאדן.
און דו ביסט דער, וועמען איך דארף,
פונקט ווי דער זאמען דארף דעם באדן.

דיין גאסטפריינטשאפט אף ערד צעבליט,
— כ'זועל זיין אן אפקלאנג פון דיין ליד,
נאר איך פארלאנג ניט זיין דיין אומעט.

.1947

פארטאג

פארטאגיק-פניערלעך און מיד —
צערמלט דער יאם זיך, א געפלעמער,
און הערט זיך איין, ווי ס'קלינגט דער שמיד
כאם גרינעם בלאז-זאק פון די בלעטער.

ער גיט דורך ווינטעלעך א פרעג
מיט זיינע זילבערנע געוועבן:
— ס'איז ניט קיין גלעקלעך אפן וועג?
— א בארגנקוואל פליסט דורך דערנעבן.

פון רוש פון אייגענעם פארטשאדעט,
הערט ער זיך איין פארווונדערט-שמיל
אין צויבער-מורמל פון דער גריל,
אין דינעם שמעפ פון דער ציקאדע.

פאר שמילקייט איז געגרייט זיין פלאך,
פאר לעצמן צאנק פון שמערן גרינע;
ער הערט, עפשער, ווי איך בין וואך,
ווי כ'גיי געפאנגען אין באגינען? ...

.1948

דער יאם פאר טאג

די רו פון בערג פארופט דער יאם
פאר זיין פארטאגנדיקן דרעמל;
צוקאפנס — פון באגין דער פלאם,
צופוסנס — א געהיל פון דעמער.

און מיט א קרעכנדיקן וועק,
ווי דורך א כאלעם אויפגעפלאטערט, —
גיט ער פון שלאף א טאפ דעם ברעג
און זינע שטיינדלעך א צעפאטל.

זיך אַנכאַפן באַם ברעג ער פרווומ
און אין די שטיינדלעך זיך פארקלעמען
אין דער פרימארגעדיקער לופט,
אין דעם באגינענדיקן דרעמל.

נאָר ס'ענטפערט אים מיט אַפהילך בלויז
זיין קרעכץ זיין אייגענער — צעשאַטן
און ס'פאלט אָף זיין לעוואָנע-שויס
פון ברעג א ציטערדיקער שאַטן.

.1948

לענינם בארעליעף

אף דעם באדארפט האָט גרינע העפט
די באַרגיקע, די אינגעשפּאַרטע יאָדלע.
זי זאל די צווייגן אויסשפּרייטן באַם באַרעליעף,
ווי ס'שפּרייט די פּליגל אויס אָן אָדלער.

אף דעם באדארפט האָט האַרטקייט דער גראַניט
און זיין געוואַרצלט טיף מיט שטאַמען.
אַז ס'זאל די צייט ניט אַפּווישן דעם שניט
וואָס איז פאַרקריצט פּון דאַלעמע און האַמער.

אף דעם באדארפט די הויכקייט האָבן בערג
אף דעם האָט אַנגעמאַן אין שיינקייט די נאַמור זיך.
אַז זיין אַ ראַם זיי זאלן זיין די ווערט
פאַר דעם וואָס איז פּון זיין די אורזאך.

די בערג פארנאנט

1.

מיט שאַטנס שאַפן זיי די ווינט פאָוים.
די קעפּ — פאַרדרייט, ווי באַ פאַריאַנטע קעמלען :
מע זעט באַ זיי די אויסגעקנייטשטע גיידערס בלויז, —
זיי דרעמלען...

מ'האַט עפּשער, ווי צו געמער זיך צו זיי, געבוקט אַמאָל,
קאַרבאַנעם זיי געבראַכט צופּוסנס — יונגע שעפּסן ;
נאַר ס'האַבן קלוגע סטעזשקעלעך געפלעט זיי אָן אַ צאַל.
מיט רייפן גאַלדענע אַדורכגעשטעפט זיי...

אַ שטערן פאַלט אָף זיי, נאַר אָן אַ טראַפּן ליכט,
דער דונער וועקט זיי ניט. דער בראַך טוט זיי ניט וויי שוין :
און נאַר דער מענטש זיך ציט צו זיי — פאַרפירט.
ער זעט אין זיי — כימערן פון בעריישים...

2.

אַ רעגנבויגן פעלט אין קאַלטן רוים,
ער זאַל דאָ פּייערלעך אין מאַבל אַ דערמאָן טאָן :
זיך איינשפאַנען אין אים אַ באַרג זאַל ווי נ'אַ צוים
און ווי אַ שטערנבאַנד — זאַל אים אַ צווייטער אַנטאָן.

נאַר ווי אַ כמאַרע נידערט שטיל אַ משערעדע פון זיי,
זי טרייבט דעם ווינט. ס'קוקט אַ צעווייגטע יאָדלע אָן עס ;

אָף זיך די וואַלקנס ריטן זיי, ווי ווייטע קאָפּושאַנעס
און שפּאַרן דורך די קעפּ, ווי פּון אַ ווירבלדיקן שניי.

צום ראַנד זיי טוליען זיך. דעם הימל — אַ דערגרייך,
און ווינטלעך-אויסשפּירער אָף יעדן שטעג זיי וואַרפּן ;
עס דוכט: — זיי האָבן זיך אַ הייב געמאַן אינדר'הייך,
פּונקט ווי דעם אַפּגרונט איבערשפּרינגען זיי באַדאַרפּן...

.3

אין פעל אין גאַלדענע — באַצירט —
שמעלן די בערג זיך אויס צו שקיע.
פּונקט ווי אָף געסט מ'וואַלט זיך געריכט
פּון דאַרט, ווי שמערן זיך צעגליען.

נאָר ס'קומט אַן אומעטיקע קו
און לאַזט צום גראַז אַראָפּ די הערנער.
— אַ פּאַסטעכל — פּון ערגעץ-ווי
און שטילקייט געמלעכע — נאכדער נאָך...

זיי שלעפּן שאַמנס נאָך אַהער
אַ בייטש. אַ מאַרבּעלע — דערנעבן...
און ס'קוקן טריב אָף זיי די בערג,
אַדורך דעם טונקל-רויטן נעפל...

רויטע שטיינער

אין זייער זכום, איז אויך די יאדלע, וואָס דערבני
שוין אויך באַרימט. ווי רויט געווען וואָלט זי. — אליין נאָר.
און זיי? אזוי: מיט מאַך באַוואַקסן און צעבנילט,
ווי שוואַמען ריווקע, — די רויטע שטיינער.

פון אונטער נעבל וואַרפן זיי אַרויס די קעפּ:
צו זוכט מען זיי ניט — אין פאַרבניגנין?
— אַט זינגען זיי. פאַרבניגער, געפאַסט אין טרעפּ, —
ווינט אָן די יאדלע מיט פאַרופנדיקע צווינגן.

זי האָט דעם נעבל אָפּגעטרייסלט פון איר גרינס אליין,
ווי ס'טרייסלט אָפּ אַ פערד די גריווע אונטער וואַסער-
שטראַמען;
און וואַרט — ס'זאָל עמעץ באַ די שטיינער בלייבן שטיין
און זיך פאַרייביקן אָפּ איר מיט אויסקריצן דעם נאַמען...
קיטלאַוואַדסק, 1947.

* * *

ס'פארוויאנעמע גראז האט געקניעט די קו
צוריק דאס צעקניעמע גראז איז געקראכן ;
די אויגן — קיין ריר, אינדערווייטן זי קוקט, —
און גרינס פון א בוים האט געמאן איר א פאכע.

זי האט ניט פארשטאנען, ווי ס'שמעכט זיך א בוים,
זי האט ניט געזען אנשמאט בלעמער די נאדלען ;
באוועגט פון פרימארגיקן ווינטעלע קוים, —
אף העלפט איז באגילדעט געשמאנען א יאדלע.

איז צוגאן די קו. פון דער יאדלע א שמעק
ס'איז גרין און סע שמעקט, וואס איז ניט, וואס איז יא דא...
א הייב געמאן טייקעף פון ווייטאק דעם עק
געלאזט אף די הערנער זיך נעמען די יאדלע.

א שטוים אין דעם בוים, זיך געקוויקט מיט דעם טאם
און אנגעשמרענגט שמיל אף א ווייל דאס געהער נאך ;
דערנאך — א געפלעפטע — גענומען אין שטאם
זיך קראצן דעם שמערן צווישן די הערנער.

ווי איינער רעדט : — מיילע. סע טרעפט זיך, איז ניט :
איז כאטש מיט א קראץ די הויצאעס זיך דעקן...
און ס'פאסטעכל האט פאר דער טארבע געקניט, —
ער האט עם געמאפט, צי דאס ברויט וועט אים קלעקן.

1947

די אלטע רעים-מאשין

פון אונטער דער פארדארטער בלאַטע אלץ נאָך בלויט
איר בונטע יוגנט, וואָס פארקנאַסט זי מיטן וועג האַט,
כאַטש ס'הענגען שוין אַריבער טראַלדן פון איר בויד,
ווי פון אַן אלטן אַפגעבליאַקעוועטן בעגער.

מע וואַשט שוין מער ניט אָפּ פון איר דעם קויט,
אַרומגעוויקלט ליגט אַליין דער וועג אָפּ אירע רעדער;
עס שיילט זיך, ערטערווייז, איר דאַרע הויט
און ערגעץ שושקען זיך אָפּ איר די לאַטקעלעך פון לעדער.

נאָר אַז מע כאַפט זיך אָפּ איר, טומלדיק, אַרויף
און מיט פאַרברוין פון זון די לאַטעס אַ פאַרעד איר,
גיבן די טראַלדן ווי אַ גריווע זיך אַ פאַמער אויף,
ווי באַ אַ גוטן פערד די פיס גיבן אַ ציטערל די רעדער.

און זי דערלאַנגט אַ קרוי, ווי עמעצער וואַלט זי געווערגט,
אַ שטויב גיט אַ צעפאַכע זיך פון איר, ווי פליגל;
עס וואַרטן ערגעץ שלייפנדיקע וועגן אין די בערג,
פאַרטייעט גיבן אַפגרונטן זיך ערגעץ אַ צעזיגל —

און דאַן — אויך איר אַריבעריאַגן עמעצן זיך ווילט,
כאַטש אַ פאַר אַקסן — איינגעשפאַנט אין אַ געביי פון לאַזע;
די פרייד איז זוניק, אויפגעוויגט און ווילד,
די בויד — פאַרפולט מיט ווינט, גיט יעדער וויל אַ בלאַז זיך.

און אַקסן שפּרינגען אָפּ, דערשראָקן אין אַ זײַט
און מיט אַ זידל קוקט פון אונטער שטרויען-הוט דער טרײַבער ;
ער זעט אַ זײַל פון שטויב, פאַרטראָגן אין דער ווײַט,
די דורכגעפלויענע מאַשין מיט גאַלדיק-שווינדלדיקע לײַכער, —

זי סקריפעט און זי קרעכצט, און קריכט שוין פון דער הויט,
און מענצלט אונטער באַ געפערלעכע אַדורכגענג, —
עס פלײַען אין דער לופט די טראַלדן פון איר בױד
און אַ פאַרקער זי וויכערט דורך, ווי אַ מאַזורקע —

מער אין דער לופט, ווי אַף דער ערד,
מער אין געשפּרונג, ווי אין די וועגעדיקע שלײַפן ;
זי טאַנצט, די בױד, אַריקעד אין די בערג,
גלײַך ווי אַ באַרגיקע און אַלמע מעכאַשיפע —

און ס'שאַקלען זיך, ווי שיקערע, די פעלדן איבער איר,
און טײַכן שטראַמענדיקע טרעטן איר דעם וועג אָפּ ;
ס'גײט יעדער ווײַל דער אָפּגרונט זי אַ ריר,
אַ קיצל מיטן ראַנד ער גײט זי יעדער רעגע.

און לאַזט זי אָפּ פאַר ווײַטערדיק געפעכט,
און לאַזט זי נאָך אַמאָל דערשרעקן אַ פאַר אַקסן ;
נאָר פון אַנטקעגן — אַ מאַשין אַ צווייטע זיך דערהערט,
זי גײט מיט שוײַפערדיקן הילך אַ מעלדע און אַ טראַג זיך.

פאַרגאַנוועט פון אונטער די בערג אַ גערויש זיך.
אַזאַ מין פאַריאַגטער געוואַי און געוויין :
— צי האַט זיך אַליין דאַרט צעיאַמערט דער כױשעך,
צי ווײַנען די בערג אין דער פּינצטער אַליין ?

— וואָס ווײַנען די בערג ? איז זיי אויך דען אומהיימלעך
די שטילקײט פון הימל, די קעלט פון פאַרגאַנג ?
עס שלאַגט פאַר געוויס זיך דער ווײַנט מיט די בײַמלעך,
וואָס האַבן פאַרבלאַנדזשעט אין אײַנזאַמען גאַנג...

און עפשער א מענטש דארטן בלאַנדזשעט פאראיינזאַמט.
און ס'פאלט דארט די נאַכט, און ס'פארפאלגט דארט דער ווינט...
עס גאַנוועט אריין פון די בערג דאָס געוויין זיך
און, וואַיענדיק, ערגעץ אזוי סע פארשווינדט...

.1947

זײַ, ווײַנמ, לעם מיר

דאָ איז מיט זיבן יאָר צוריק געווען זײַן ראַנד,
מיט אומרו און מיט דאָרשמ געפעסטיקט ער געווען איז ;
— האָסט ווײַנמ, אים ניט געזען? קיין סימען ניט פאַראַן?
דער האַרבסט אויך דאָ געבראַכן האָט מײַן גרענעץ.

די שטײנדלעך באַ דעם ברעג. די בערג אָף זײער אַרט.
די פאַלמען פונקט אזוי, ווי אַלעמאַל, ווי שטענדיק,
נאָר איך בין אָפגעטראָטן נאָך אָף זיבן יאָר
פון דאָ, ווען כ׳בין געווען דאָ...

— האָסט, ווײַנמ, זיי ניט געזען? — זײַ, ווײַנמ, לעם מיר.
די צײַט באַפאַלט. ווי לײכט ס׳קומט אָן איר.
כ׳גיב איר אַליין זיך אויס. כ׳טראַג איר מײַן האַרץ, מײַן מי,
ווי נ׳בינשמאַק טראַגט פאַרליכט די בין איר האַניק.

כ׳פאַרשפאַר אַליין איר, וועבנדיק די נעץ,
אַליין כ׳גיב, לויפנדיק, זיך אָפּ אין אירע אַרעם, —
איך הער דעם גלאַקעדיקן הילך, — נאָך ניט געזעצט
ער קײקלט זיך אָפּן פאַרשווינדנדיקן גאַנג פון יאָרן.

יא, דאָס בין איך — אין מײַן באַשמענדיקן פאַרשווינד,
יא, דאָס בין איך — אַ גאַסט איך גיי פאַרביי דאָ ;
איצט איז אַט דאָ מײַן ראַנד. דו זעסט אים, ווײַנמ?
אויך אָפטרעטן פון אים כ׳וועל אומפאַרמינדלעך.

דער ווינטער גייט

געבראכט א כסורע האָט דער ווינט,
א שמייט געמאָן די יאָדלעס די צעגרינטע.
די קעפּ צעטרייסלט זיי געשווינט :
— דער ווינטער גייט. עס גייט דער ווינטער ;

ס'האָט עפּשער נאָך זיין וועג דאָרט ניט פאַרענדיקט ווער.
וועט נאָך באַווייזן אַנקומען אַהיים ער ?
ווי בערן זייגן לאַפעס אייגענע די בערג
און ווי אין פיבער וואַרפן זיך די ביימער.

מיט אַ בעהאַלע רייסט די כסורע אויס
באַם ווינט פון מויל אַ יאָדלע נאָך אַ יאָדלע :
זי גיבן זיך, ווי אַפּ אַן אומגליק אַ צעברוי
און אַ צעפליעסקע מיט די נאָדלען.

עס כאַפט זיך אויף דאָס טויטע גראָן,
אַ רינגעווע זיך געבן טויטע בלעטער
און אַלץ איז אַ געווייזן, און אַלץ איז אַ צעגאַס,
דער ווינט אַפּ ווענט אַפּ גלייכע קלעטערט.

אַפּ אַ געפּעכט ער רופּט דאָרט אויך אַרויס
די אַפּגעטרייסלטע, די הוילע ביימער :
זיי זיינען שטום, מיט קעפּ זיי שאַקלען בלוז,
זיי קלאַפּן צו נאָר מיט די צווייגן, ווי מיט ביינער.

1948.

די קוין

פארכאלעישט אפן מיש געלעגן איז די רויו
א נאר-וואָס אָפגעריסענע פון דערנערדיקן פלאַנמער:
— דאָס ערשמע מאָל אין לעבן קומט איר אויס
צו שלאָפן ליגנדיק. — וואָס קאָן זי מאַן דען?

געטריפט האָט נאָך פון איר אַ פרישער טוי.
אַראָפגעהאַנגען האָט פון שמענגעלע פון דינעם
אַ פאַסיקל זיך שוילנדיקע גרינע הויט.
ווי ס'וואָלט אַ זאָקנבענדל אָפגעשפיליעט זיך אינמיטן דרינען.

די צוויי-דריי בלעמלעך — דלאַניעדיק געשמרעקט פאַרויס —
געוואָלגערט האָבן זיך, ווי איר צעוואָרפן אַנמאַן:
אין כאַלעם האָט זי זיי געזוכט, די אָפגעהאַקטע רויו.
און מיט די דינע לעפעלך געאַטעמט און געפלאַנטערט:

— וועט זי שוין מער ניט עפענען זיך אָף באַנאַכט?
— וועט זי שוין מער זיך ניט פאַרמאַכן צו באַגינען?
אין ראַזיקן אונטערוועש, האָט צימערדיק די רויו געוואַרט,
ס'זאָלן זיך צודעקן די בלעטעלעך די גרינע.

פאַרבראַכן איז באַ איר געוועזן דאָך דער קאַפּ.
ווי אין די צויבער-נעכט, ווען ס'זינגט דער סאַלאַווי איר.
ווען אָף איר שמענגעלע זי שטייט און קוקט אַראָפּ
אונטער דעם שווימיקן לעוואַנעדיקן ווייער.

— כ'בין ניט קיין סאלאזוויי : דיר אומקערן איך קאן דעם טוי.
דיך צומוליען צום מויל. וועסט עפשער ווידער א צעבלי טאן?
ביז ווייטאק דיך אן אטעם טאן — אזוי...
און... בלוט א שפרייז געגעבן האט פון מיניע ליפן...

באם פליאזש

אן אפגעזונדערטער, אליין, באם סאמע ראנד,
אפן פליאזש זיצט, ווי א סטאטוע דארט — אומבאוועגלעך
א בראנדזנלייביקער מאטראם. — ער האט איין האנט,
ער קוקט ווי כוואליעס בא די פיס זיינע זיך ברעקלען.

ער קומט צום פליאזש, ווען קיינער איז ניטא,
העלפט מיט די ציין באפרייען פון בושלאט זיך
און טוט צוריק אים אזוי גיך ניטאן,
ביז אף זיין לייב נעמען פוכירעלעך זיך פלאצן.

דעם גאנצן רוים מיט בליק זיינעם ער מעסט,
צווישן די אויגן — שווייס געדיכטע טראפן;
ער זעט אין יאם די שווימענדיקע שטאט אדעס,
ער זעט אין יאם זיך שפיגלען סעוואסטאפאל.

די קריג האט אים געלאזט איין האנט,
די ליכטע האט איין ווונד געלאזט אים;
אט דא האט ער שפאצירט מיט איר באנאנד,
די טריט, ווי פולקעס אונטער קליאש, געמאסטן.

ס'גיבן די מוסקולן פון בענקשאפט אים א גיי
און בלייבן שטיין באם אפרים פונעם אקסל;
ס'איז גוט פארצערעוועט מיט מייסטעריש געניי,
אבער פון הארץ די ווונד ווערט ניט פארוואקסן...

— ווען מע זאל קאנען, — גיבן זיך אויגן א פארגוס, —
וואלט ער דעם גאנצן יאם דעם בלויען,
ווי א באיאן גענומען אף דער ברוסט
און אויסגעשפילט אף אים זיין טרויער...

איז אפגעזונדערט, מיטן שאטן — זאלבאנאנד,
צום ברעג קומט ער צו גיין טאג-מעגלעך, —
זעצט אפן פליאזש אוועק זיך מיט איין האנט
און, ווי א סטאמוע ער קוקט אין ווייטן — אומבאוועגלעך.

פארנאכט באם יאם

ארויסקריכן פון יאם פארנאכט איז שווער,
ער איז נאך צארמער דאן, פארופנדער און מילדער;
כאטש ס'צינדן פייערלעך זיך אן שוין אין די בערג
און ס'גיבן ראנדן זיך אין שלייערס א פארהיל דארט.

אט ווייט צעטראגט זיך יעדער ברעקל שמים,
וואס רופט און בליכט ערגעץ אין דעמער איינזאם;
און מיטן ווארעם מויל, זיך צוטוליענדיק שטיל, —
נאך גיט ארויסגיין, — בעט דער יאם אליין זיך.

ער צינדט זיך בא די ראנדן אן. ער ברענט.
די הוילע קערפערס ווערן טונקלער און געהיימער;
די נאכט צו זיי פון ווייט גענענט
מיט מריט פון שאַטנס, פאלנדע פון ביימער.

פארהויבנדיק די קעפ צו דעם ערדיקן בליז
ווערט אזוי זים די נעכט און גלוסטיק דער געלעגער,
ס'ווערט אזוי לעבעדיק דער פלאפלדיקער זינד און ליין
און בריסטן וויגן זיך, ווי אונטערוואסערדיקע גלעקער.

ווען ס'וואלגערט דארט א כוואליע אום זיי באם ארויס,
כאפן זיך טומלדיקע הענט בא שטיינדעלעך בא גלאמע
און דעמאלט זעען די זיך באדנדיקע אויס,
ווי אף דעם וואסער-טרונק א גיין-גאלדענע סטאדע.

זי פליעסקעט זיך און שפילט זיך אומגעשמערט
און אפן פינפעלע פון מוילעד נאָר זי ווארט דאָרט ;
ארויסקריכן פון יאם פארנאכט איז שווער,
ער איז נאָך מילדער דאָן, פאָרופנדער און צארטער.

.1948

דאס דריטע מאָל

— פאַרהאַלט ניט, ליכטזיניקער ווינט. ווהין — ניט פּרעג.
דער וועג מיט קישעף מיט פאַרבאַרגענעם זיך דרייט דאָ;
ס'טראַגט מיט געיובל די מאַשין זיך דורכן וועג, —
דער ווינט — אַנטקעגן און די זון איז אַ באַגלייטער.

וויפל די אויגן ניט פאַרשעפּן דאָ, — איז קאַרג.
עס ברענט די זון אָף הוילע ליכער, גלייך ווי שפיגלען;
ס'שטופט מיט די עלנבויעס אָפּ דעם יאָם אַ באַרג,
איבער דעם באַרג פון ערגעץ וואַלקנס זיך צעוויקלען.

אָף וואַלקנס — שלעסער דעקן גאַלדענע זיך אָפּ
און אָף די שלעסער אונטער הימלען — אזאַ בלויקייט.
ס'גייט זיך אין פיכער אַ פאַרניס אַהין דער קאַפּ,
מיט היץ צעשפאַרן ניט-געזעטיקט זיך די אויגן:

— וואָס איז דאָרט נאָך? עפעס איז נאָך דאָרטן פאַראַן.
ס'ענדיקט דער דאָרשט זיך ניט אינערגעץ, ווי דער הימל;
ער שפאַרט אַדורך זיך — אַנגעהויפנט ביזן ראַנד —
אזאַ מין אויפגאַנגדיקער, יונגער, ווי אַ הימן.

געהאַקטע אויסרופן, פאַרשלונגענע פון ווינט,
און הענט, צעפאַכעט אין דעם לופטיק-בלוען דורכזיכט;
ס'אַגט די מאַשין, ווי אָף אַ כאַסענע — געשווינד,
בא די פאַרקערן, ווי אַ וויכער רייסט זי דורך זיך

מיט בליק אין אַפגרונט, מיט געדרוי און מיט געפניף,
ס'זאל זיך אַ צווייטע פון אַנטקעגן מעלדן גיכער ;
און אַ געהילך שלאָגט ווי אַ כוואַליע אָן זיך שטייף,
עס פלאַטערט דורך אַ מענגע גריסנדיקע מיכלעך :

— דאָס דריטע מאָל מיר שטייגן אויף דאָ אין קאַיאָר,
דאָס דריטע מאָל צום גרינעם וואַסער פון דער ריצאַ, —
אַבער ס'איז ווייניק. נאָך אַמאָל — איבעראַיאָר
דאָ זאלן טרעפן פונדאַסניי אונדזערע טריט זיך.

דאס מיידל מיט די צעפ

א בויגיקע, איז זי געגאן פארויס,
דעם קאפ — ארויף, ווי זי וואלט גייענדיק, געוואקסן;
די שווימענדיקע האר, האבן געדוכט זיך — זידן אויס
און גיסן זיך פון קאפ אריבער אף די אקסל.

ס'האט זיך געדוכט, אז העכער יעדער וויל זי ווערט
און לאזט פון לייכטסטן ווינטל זיך א וויג מאן;
געפלאגלט האט דאס לייכטע קלייד, ווי אין געפעכט,
מיט א געלעכטער, האבן צעפ געפלאסן ביי די היפטן

און זיך פארהאלטן בא דעם גלאנץ פון די אנטבלויזטע פיס,
וואס האט געשפארט אנטקעגן זיי, א מירמלנער, א מאטער,
ווי אפגעשפרונגען וואלטן זיי אינמיטן שווימיקן געפלים
מיט א פארבארגן-שאטנדיקן, שמילן פלאטער,

און זיך פארטנייעט, שארכענדיק באם שלום,
זיי האבן נאכגעלאזט, ערגעץ צעפלאכטן אין דער ברייט זיך;
ווען ס'האט דער ווינט איבערגעקויקלט איינעם אף דער ברוסט,
האט זי מיט שטאלץ א ווארף געמאן צוריק אים אף דער פלייצע.

געמינעט האבן זיי זיך, בלאנדע, אין קאליר,
די זון האט זיך אף זיי געזעצט. מיט קאס מיט גאלדענעם
געקעמט זיי;

זי איז געגאנגען לייכט און פלאטערדיק. די ערד קוים א באריר,
ווי ס'גייט איבערן שניי פון שפיצן בערג א יונגע געמוזע.

אַראָפּגענידערט האָט דער זון־פאַרגאַנג אין ברען,
נאָר זי איז אויפגעגאַן... און ביסלעכווייז פאַרשוואַנדן...
איך האָב איר פּאַנעם ניט געזען,
כ'האַב ניט געדענקט, אז עפעס נאָך טראַגט אָט דער ווונדער...
אַרעטערט דער זון־פאַרגאַנג אין ברען,
נאָר זי איז אויפגעגאַן... און ביסלעכווייז פאַרשוואַנדן...
איך האָב איר פּאַנעם ניט געזען,
כ'האַב ניט געדענקט, אז עפעס נאָך טראַגט אָט דער ווונדער...

די אומגעריכטע ריכטונג

האָב איך באַמערקן דען געקאַנט אָפן פּעראַן די האַנט,
וואָס ווײַזט פֿון צוג די שווינדליקע ריכטונג,
און פֿון אַ בלאַנדן קאַפּ — אַ בלויער באַנט
האַט מיר פאַרשלייפֿט דעם בליק — אינערגעץ זיך קיין ריר טאָן?

אַ בלויער באַנט אַרום אַ סטויגל בלאַנדע האַר,
ס'האַט זיך געטוקט, געשווינדלט איבער קעפּ פֿון פּאַסאַזשירן;
אַ וועלכע ריכטונג איך באַדאַרף — איז מיר שוין קלאַר,
קיין אַנדערע איז ניט פאַראַן און וועט אינערגעץ ניט פאַרפירן.

ווי דער פּרימאַרגן איז זי מיר באַשערט, געוויס.
אָפן פּעראַן. אַן אומגעריכטע אַקוראַט דאָ.
און כ'האַב דערזען דעם גלאַנץ פֿון ברוינע אָפּגעדעקטע פּיס
אין בלאַנדן קאַפּ און אינעם שווינדליקן בלויען פּלאַטער.

אפן פער און

אין פענצטער פון וואגאן איז אינגערעמט דין קאפ,
דו קוקסט ארויס מיט אזא אומעט פון צעשיידונג ;
ס'פאלט צו די נאכט. דער צוג רייסט פון פעראן זיך אפ.
ווי אף א דנא פון אויסגעשעפטן יאם ווערט שמיל און ליידיק...

נאך עס פארשווינדן ניט פון הינטערשטן וואגאן
די רויטע פניערלעך אין ווייכער דעמערונג פארהילמע,
ווי דינע איילבירט-אויגן, וואס זיי קערן מיר איצט אן —
אזעלכע ניט-דערזאגטע און דערשראקענע, און מילדע...

פארוואס דערנענטערט די צעשיידונג ביז צו פנין ?
פארוואס איז אזוי זיס די בענקשאפט פון דער ווייטן ?
כ'וועל דינע אויגן זען א לאנגע צייט נאך אין דער שנין
פון די פארשווינדנדיקע פניערלעך אין דעמערונג פארטייטע...

.1948

דיין בליק

פון יעדער ריזע אין דעם אויסגעדוכטן גליק
קער איך זיך אום — אין ווקס א ביסל קורצער ;
מיר גיט צווייטן עס דיין אומשולדיקער בליק,
וואס מיט אמאל אזא מין הויכער מיר ער דוכט זיך...

נאך אזא שמראלנדיקס פארזן איז אין דיין בליק,
וואס לאזט דעם קאפ מיניעס אין שולד זיך דאך ניט בויגן,
אפילע ווען אין הארץ כאראטע זיך צעבליט
און ווען א טרער פארבלישטשעט אין די אויגן...

אף די געיעגן געשפענטיקס, נאך געדאכטס,
ווערט מיר דער וועג צו דיר געלייטערטער און נענטער,
און, איבערווארפנדיק אף שמרעקעס דיר מיין הארץ,
לאז איך זיך דאך, אף ווי א פייערל, א ברען מאן.

.1948

נאָם יאָם

קערסט עפשער אום זיך איצט אינעם פאָרגייענדיקן פלאַם —
די לעצטע צווישן די, וואָס גייען, אויסגעבאָדענע, אָפּ רױ שוין,
און ס'קומט דיר נאָך, אינגאנצן אַ צעשמאָלצענער, דער יאָם
מיט זיינע רוישנדיקע גאַלד-געוועכטע פליושן.

דו זאָלסט פון ווייט זיי טאָן אָפּ זיך אַ כאַפּ אַרויף
און לאָזן זיי אין דיין פאַרברוין זיך טאָן אַ שפיגל :
ער ציט זיך אויס, דער יאָם, ער הייבט זיך ביזן הימל אויף
און איבערבעטן גאַלדענע אָפּ אים זיך געבן אַ צעוויקל.

דו דוכסט זיך אים ניט אויס צו קליין, געוויס,
אינעם פאַרגלייך מיט זיין דורכום פאַרפלייצנדיקער כוואַליע,
ווען בייגסט זיך אָן, אַנטבלויזנדיק די פיס,
ווען טרייסלסט אים אַ שטיינדעלע פון אַן אַראָפּגעפאַלענער
סאַנדאָליע,

ווען ס'גיבן אין אומאַרדענונג אַ שווערן פאַל
מיט שוואַרצן גלאַנץ די האַר דינע די אויסגענעצטע
און דעקן אָפּ אַ שטיקל אַקסל און דעם האַלדז,
ווי אַנגעשליפענעם כורשטין אין שטראַלן לעצטע.

דו דוכסט זיך אים ניט אויס צו קליין אין דיין געאַניל,
ער זעט, ווי הייבסט זיך אויף. ער זעט, ווי לאָזט זיך אַ פאַרנאַר טאָן,
ער זעט, ווי דרייסט זיך אויס צו אים נאָך אָפּ אַ ווייל
מיט אַ פאַרטרוימטן בליק אַ ניטגעזעטיקטן פון וואַרטן.

און נעמט אף זיך דעם גאנצן זונפארגאנג צו לעצט,
מ'זאל ליכטיק זיין דעם רוים זיך איבעראשן —
ווי מיט די הוילע פיס צו די געטאקטע שטיינדעלעך דו רעדסט
און ווי זיי ענטפערן דיר אפ, צעשימנדיק זיך, ראשיק...

מ'דארף איצט א פניערלעכקייט זיין אין זיין געפלאם,
ער דארף א גרויסער זיין אצינד אזא מין;
דאך, קוקנדיק אף דיר, כאפט ער באם הימל זיך, דער יאם,
ווי מ'כאפט א קינד זיך בא דער פאלע פון דער מאמען.

איין און אויס

דער טאָג ווערט קלענער וואָס אַמאָל. דער הימל פאַלט.
די זון פאַרגייט און זי דערמאָנט, אַז ס'איז ניט פרי שוין;
איך גיין נאָך אַלץ אין דיר אַרום, ווי אין אַ וואַלד,
ווי — איין און אויס — פאַרפלאַנטערט איז, פאַרקישעפט.

דערנעבן איז דיין האַרץ. איך הער עס, ווי אַ קוואַל
פון זיך אַליין, נאָר כ'ווייס ניט ווי אזוי צו אים גענענען;
איך גיין נאָך אַלץ אין דיר אַרום, ווי אין אַ וואַלד,
ווי איך בין קיינמאָל ניט געווען נאָך...

די שאַטנס גריסן זיך. עס גיט מיך יעדער אַ פאַרהאַלט
דעם וועג פאַרשטרעכן זיי. דער וועג זאל זיך ניט אַנזען;
איך גיי נאָך אַלץ אין דיר אַרום, ווי אין אַ וואַלד,
וואָס מער איך גיי, אַלץ מער איך בלאַנדזע...

פון יעדנס אויג אין האַרץ דיך איך האַלט
און זע ניט, ווי מיט זיך אַליין דעם וועג צו דיר פאַרשטעל איך,
איך גיי נאָך אַלץ אין דיר אַרום, ווי אין אַ וואַלד,
און יעדן אויגנבליק די טריט מיניע כ'פאַרשנעלער.

דער טאָג פאַרגייט. דער טאָג איז אויס שוין באַלד...
איז וואָס, אַז אויס? איז וואָס, אַז נאַכט? איז וואָס, אַז כוּישעך?
איך גיי נאָך אַלץ אין דיר אַרום, ווי אין אַ וואַלד,
און טרעט, ווי ס'ערשטע מאָל, אַ שטעגל צו דיר אויס זיך.

דיין טרער

ער מאכט מיך שמיל, דיין בליק. געשמידט אין זיך.
און גיט צו דר'ערד דעם קאפ מינעם א בויג אן,
ווען ס'פיבערט דורך א צוק אף דיין געזיכט,
ווען ס'ציטערט אויף א טרער אין דינע אויגן.

מיט אנגעקוואלנקייט זי גלאנצט, אן אנגעטריפטע פול,
אט גיט זי זיך א פליוכנדיקן וויג אריבער ;
מיין אפבילד זע איך ניט אין איר, איך זע מיין שולד.
נאר ניט זי מאנט, אליין אין זיך דערמרינקט זי דעם פאריבל.

און ניט זי רייסט פון דינע וויעס זיך ארויס,
פארצוקט זי בלייבט אין דינע וויעס צאפלען ;
די וועלט אין איר ווערט נאך אמאל אזוי די גרויס
און ס'גיבן זיך אין איר נאר א פארגרעסער די שווארצעפלען...

.1948

ב א מ ט י ד

זיי זינען אויסגעבאדענע ארויס פון טינד —
זיי פון געיעג — פארברוינטע, גלאנציקע און יונגע.
און הילכיק, לאכנדיק, א שפרונג געמאן באגלינד.
און אפטרייסלען דאס וואסער זיך געלאזט אין די געשפרונגען.

זיי אפגעלאזט אזוי מע וואלט זיך אין א טאנץ
מיט דעם באגליקנדיקן גלעקלידיקן זומער;
בא יעדן אפן קאפ — פון וואסער-גראז א קראנץ
און שמעקעדיקע זון שטייט צום פארברוין ניט צו מער.

אליין האבן די צעפלעך זיך געגעבן א צעלאזן.
אליין האבן די קני א בויג געמאן מיט שפאס זיך. —
אט ליגט מען שוין צעוואלגערט אפן גראז
מיט רוקנדלעך — ארויף און מיט די פיס אין וואסער.

פיר קעפלעך מיידלשע, פארצערמלמע פון טינד
אף יונגע אקסעלעך אף אכט ארויפגעזעצטע. —
זיי טראגן יעדער וויילע אויף זיך אזוי ליכט,
לאזן די פיס זיך יעדער ווייל אין טינד א נעץ טאן.

זיי צוגעהאלטן וואלטן זיי אזוי אים מיט די פיס,
אז ניט אוועק ער זאל, זיי זאלן האבן אים דערנעבן. —
און אלע ווייל גיט א געלעכטער זיך א ריס.
און אלע ווייל א טרייב די זון פון זיך זיי געבן.

— איבער געלעכטער, מיידלעך, פרושער איז פון טיך.
פון זינע כוואליעס איז א פרייר צו לאָזן זיך פארשלונגען:
איך קער מיט קיינעם זיך ניט אָן אזוי אַ, ווי מיט איך,
פארברוינטע, לאַכנדיקע, גלאַנציקע און יונגע.

.1948

אונטער א רעגן

1.

קיין ברעג אינערגעץ אף אונדז ווארט,
ס'ווארטן אינערגעץ ניט אף אונדז קיין וועגן;
באצווייט מיר שווימען דורך דער נאכט
אונטער אן אנהייב-כעשווענדיקן רעגן.

די גאנצע נאכט — אף אונדז, מיר זאלן גארניט זען,
און אונטער אונדז — דער טינד, דער אפגרונט און די יוגנט;
נאר אין די בליקן — אומפארמינדלעכקייט און ברען
פון צוויי אנטקעגן-גייענדיקע צוגן.

אין ווייטקייטן די פינצטערניש דערמאנט,
וואס קיינער צווישן אונדז קאן ניט קיין מעסט טאן, —
נאר דער געהילף פון הערצער הערט זיך אזוי נאנט,
דער טינד וועט באַלד, ווי פון אן אויפרייס זיך צעפליעסקען...

מ'רירט פון דער הויך אונדז אן א ביטשל שיין,
א שטערן איבער אונדז זיך קינקלט, ווי א רייפל, —
ער וועט הינט אונדזערער, דער שטערן זיין,
מיר וועלן מיט די בליקן ווי א מעווע אים פארשלייפן.

2.

מיר דאכט, אז ס'איז נאך גארנישט ניט געווען ביז הינט,
מיר דאכט, זי הייבט אצינד ערשט אן, די וועלט זיך;

זוי שווערדן צוויי, געטונקענע אין שיין,
זיך פעכטן אף א שטרעקע ווייט אונדזערע העלדזער.

א יעדער ווייל בליצט אויף פון טייך א האנט,
א קאפטיבל א ווייס און א פארברוינטער אקסל;
אזוי א דורך דער נאכט מיר שווימען זאלבאנאנד —
דורך כוואליעס — אפגעטיילט, דורך כוואליעס — אינגעוואקסן...

לעוואנע-שיין, געוועבט פון שוים
זיך גליטשט, פארפנדיק צום קאלטסטן כוישעך;
— ווארט אויס. ערגעץ שטרעקט זיך צו אונדז א בוים,
איך זע אים ניט, — איך הער נאָר בלויז לויטן גערויש אים...

— צי אויס די הענט צו מיר, געשווינד.
ס'וועט זיין א טאגן אין כעשווענדיקן רעגן.
גענומען אונטערפירעכטס האָט דער וויינט
און ס'איז דער בוים געגאנגען אונדז אנטקעגן...

.3

זיי, בוים, באַגריסט מיט רעגנדיקער נאכט,
מיט אומרו מענטשלעכן און ווינטיקן געהאווע.
מיר וועלן אונטער דיין צעצוווינגטן דאָך
זיך אַפרוען אַצינד, ווי אַדאָס און ווי כאַווע.

מירן צו דינע בלעטער זיך ניט טאָן קיין ריר,
די אייגענע אַראַפגעפליקט. געקומען ליכט אהערצו;
אין האַרבסט אַ קלאַפ געטאָן צום פּרילינג אין דער טיר
און אויפגעשפּאַרט פאַר אים אַליין די הערצער.

האַסט ניט קיין פּרוכט? איז ניט. מיר טראָגן פּרוכט מיט זיך.
לאַז נאָר דורך בלעטער דורך אַ ביסל שיין פון דער לעוואַנע.
עס וועט אונדז זיין גענוג — די טראַפנס רעגן פון געזיכט
אַראַפּלעקן פאַרשיקערט, ווי דעם זיסטן האַניק.

וואס איז דען, אז ס'איז הארכסט? אז בלעמער-פאל, איז וואס?
איז דען א בוים אן אויסגענעצמער ניט גענוגנד, —
איז ניט גענוגנד דען א רעגנדיקער גאס
אף מאכנעס-אוירעך זיין די בלאַנדזשענדיקע יוגנט?

4

ס'איז דא גערוים, געגארמע, גיי אַרײַן.
מיט צוגעמאַכטע אויגן זעט זיך ניט קיין שמער אן;
איך ווייס ניט וויפל יאַרן ס'איז מיר היינט,
איך צייל זיי ניט, ווי מ'צייל אין הימל ניט די שמערן.

איך זע זיי בלויז און זיי — זיי וועלן שמענדיק זיין
נאַר אויך אן אויגנבליק קאַן האַבן דעם כאַטרעף פון שמענדיק;
א, שמענדיקע, געגארמע, — גיי אַרײַן,
ס'איז אויס מיט צײַט, קיין אַנהייב און קיין ענדע.

זי ס'האַט אַ פאַסיקל לעוואָנע זיך געלייגט אַף דיר,
זי ס'האַט זיך לײַב אַ פאַסיקל פון דיר אדורכגעריסן, —
נאַר ס'איז מיר ליכטיק, און דאָס ליכט כ'באַריר
מיט ליפן, מיט די הענט, ווי מײַן געבענטשסטן ביסן.

אַ דאַנק דיר, נאַכט און בוים, און צווייגיקער פאַרזויג,
אַלצײַנס — אַף וויפל ווײַל געשענקט מיר ביסטו.
די גלאַנציק-פּינכטע בלעמער שושקען זיך אזוי
און זיי באַרעדן מיך מיט אַזאַ זיס געפּליסמער...

קאזקאז

.1

א וועג — ארויף, א וועג — אראפ,
געוועלכן שטיינערנע, ווי ארקעס;
פון דר'הויך דערקניקלט זיך דער כראפ,
דער כראפ פון שלאפנדיקער בארג-קייט.

ער גיט אין הארץ זיך א פארטריף,
די אפגרונט-טיף פאר אים צעשפארט איז
און איבער אפגרונטיקער טיף
זיך וויגן אדלערשע מאנסארדעס.

.2

— זאל זיין א דורכגייער דערלויבט
א ווייל צו גאסט אין א מאנסארדע.
א טרונק — און אפווישן דעם שטויב, —
באדארף א דורכגייער א סאך דען?

איך ווייס: צו אדלער-נעסטן — פריי
בלויז ווינטן זיך דערקלויבן קאנען;
געפינען כ'וועל אין וועג א פריינט,
פון זיי וועט עמעץ מיך דערקאנען.

.3

די קעפ פאריסן אף ארוף,
פאר כמארעס אויסגעשטרעקט די אקסל, —
ווארטן די פעלדון אף א רוף —
איינס אין דעם צווייטן אינגעוואקסן.

זיי כאפן איבער דרייט א בליץ,
זיי לאזן זיך ניט קיין צערניס טאן ;
מיר דוכט : — אינדר/הויך, אף זייער שפיץ
זיך פאשען דעמאָנעס און גייסטער.

.4

אזוי מיר דוכט. און — טאָמער ניט,
האָב איך מיט זיך אַהער געבראַכט זיי.
פון באַכע-מיסעס אויסגעהיט,
אינעם זיקאַרן און אין האַרצן. —

איך רוף זיי אויף אַצינד אין קלאַנג.
וואָס דאַרף איך נאָך אין אזאָ אַ טאַג ?
פאַרהאַלטן כ'וועל זיך דאָ ניט לאַנג,
אַדורכגיין בלויז כ'וועל ווי אַ שאַטן.

.5

דאָ דראָט אַ ריז — פאַרמאַסטן — גלייך,
דאָ פון אַ באַרג זיך רייסט אַ האַרן.
דאָ טראַגט זיך, שמייסנדיק, אַ טייך
צווישן געוואַלגער-שטיין פאַרלאַרן.

דאָ דריקט אַ פעלדו אַ צווייטן פעלדו,
דאָ אַפן קאַרק זיי נעמט אַ דריטער ;
— ס'איז גאַסטפּרענמלעך, קאַווקאַז, דיין שוועל
פאַר שטילקייט גלייך, ווי פאַר געווימער.

.6

דעם וועג באגלייט א רויש — פארטייט
אין שטיינער-שטייג, ווי א פארשווערונג;
נאָר באַלד ווערט קלאַר: — אַ באַרגנטייך
לאַזט וועגן זיך פון ווייט צו הערן.

דערנאָך גיט ער אַ גלאַנץ מיט שוים,
עס דוכט — ער שפּרינגט פון באַרג דורך היילן;
און ווידער זעט מען אים גיט שוין,
מע הערט אים עפעס נאָר דערציילן.

.7

„— מיט העק מיט גאַלדענע דאַרט שפּאַלט
די זון באַ בערג די גרויע אייז-קעפּ;
די אייז-געשמידע פּעסטונג פּאַלט
און דאָס געפּאַלענע צערניסט זיך.“

— זאַל זיין אַזוי. איך הער און — גיט.
כאַטש דער געוואַי פון טייך זיך צאַפּלט;
און טראַגנדיק זיך, שלעפּט ער מיט
אין יאָם אַריין מיט זיך מיין אַפּבילד.

.8

געבעט מיט שטיינער איז זיין דנאָ,
דער שמראָם אים שאַבט, ווי גרינע ליסקע;
און איינער יאָגט דעם צווייטן נאָך
מיט אַ צעשוויקטן געפּליסטער.

ווי צינש דעם יאָם — געשיקט פון בערג, —
אַף קעפּ זיי טראַגן שטיקער כּמאַרע
און בייטן פּליסיק, אומבאַמערקט,
אַ יעדער ווייל אין וועג די מאַרע.

אש ווערט זיי ענג שוין אפן דנא,
 אט ווערט שוין אין איין פלום-בעט שמאל זיי;
 זיי דארפן מער, זיי דארפן נאך.
 זיי ציילן זיך, ווי אף א מאלצימ.

אט שטייען צו אין וועג שוין נאך,
 מיט אייז זיי לאזן זיך א קוואל מאן;
 אט טראגן זיי זיך שוין מיט בראך
 און מיט געברום און מיט געוואלנער.

10

ערגעץ צעפרעסן זיי א בארג,
 א פעלדו זיי זעגן ערגעץ אונטער
 און שפרינגען אום צעשוימיקט-רונד,
 ווי האלבע רעגנבויען רונדע.

און מאַרדעווען דעם שטיין מיט האַסם,
 און שלאַגן זיך פאַר וועלן פריי זיין;
 אַט — נאָך אַ וואַלנער, נאָך אַ פּלאַסם,
 און זיך אַף צווייען זיי צערניסן.

11

אט פליסן צוויי שוין — אויף און אפ,
 ווי אף א שטיינעריקן ליימער;
 עס דוכט, אז איינער פליסט אראפ
 און צריק אינדר/הויך זיך רייסט דער צוויימער.

און ביידע זיי פארשווינדן גלייך,
 און בלוין גערויש — פארטייעט — שווערער;
 ער לויפט ערגעץ, דער בארגנטיך,
 און לאזט פון זיך אף ווייט צו הערן.

.12

דא, אין דעם קעניגרייך פון פראכט,
אין שאטן פון די פאלמען-בלעטער,
דערמאנט זיך מיר א זומער-נאכט
אין מיין וואלינער טויטן שמעטל.

עס קוואקען פרעש כאס טיך — אליין,
ס'איז די לעוואנע אזא גרויסע;
מיט בעט-געוואנט גייט גרויס און קליין
פון שטוב זיך אויסבעטן אינדרויסן...

.13

צו אלע קומט פון טיך דער ווינט,
די בערד, די טשיפיקעס א גלעט טאן;
צעוויינט זיך ערגעץ-ווי א קינד,
איז כאפט זיך אויף דאס גאנצע שמעטל.

זיי שלאפן, ווי דאס גראז כאס וועג,
ווי די וואלינער ווייסע ציגן;
און ס'גייט אפסני דער טיך א וועק,
זיך א צעוואי און א פארציקל...

.14

— וואס וויל דער וואי פון טיך? — איך הער.
שוין ווידער ענג איז מיט אמאל אים?
עס זיינען מייסם אין די בערג
פון דר'היים געקומען מיר צו כאלעם.

כ'זאל טרויער אפריכטן נאך זיי,
כ'זאל גיט פארגעסן אונטערועג זיי;
פון אונטן — גראז, פון אויבן — שניי
און פעלדז מיט וואלד זיך צווישן — וועקסלען.

15.

א בינשטאק אף א גרינעס לאץ
גיש אומגעריכט דארט א באווייז זיך,
א הונדערטיערעדיקער מאן,
גלייך ווי א בארגנהויך — א גרינער, —

ער גריסט מיט א פארנויג זיך רונד,
ריסט די דערמאנונגען מיר איבער:
— צי וויל דער דורכגייער א טרונק? —
ווייזט אף א קוואל, דערנעבן, ליבער...

16.

ס'איז פרידן אין זיין אלטן בליק
און בראכע — אין זיין קלוגער מי איז;
די בינען פליען הין און צוריק,
פון בערג זיי ליפערן אים כיעס.

א יעדער גראז — מיט זיסקייט קוועלט,
די זון אף יעדער בלעמל ציטערט;
— ס'איז גאסטפריינטלעך, קאווקאז, דיין שוועל
פאר שטילקייט גלייך, ווי פאר געווימער.

17.

דערקוונקנד איז דער טרונק פון בערג,
מיט קראפט פון זיי דאס וואסער זאט איז;
זיי שמרעקן הויך די גרינע בערד
און שטייען פעסט אף הוילע פיאטעס.

און ס'דוכט, אז אט דער אלטער מאן
איז ווירט נישט נאר איבער די בינען,
נאר אויך אף בערג זיך שפרייט זיין האנט,
אויך זיי געהארבונאס אים באדינען.

.18

ער פאסט זיך דא אזוי אריין
צווישן די מעכטיקע געוויקסן ;
פון די דערמאָננגען ער מאַכט מיך פריי
און קערט מיר טייקעף אום צוריק זיי.

פארווינדערט קוק איך שטיל אָף אים,
ווי אָף דער אומבאַגריפּטער שיינהייט ;
עס איז מיר אָנגענעם זיין שמים,
האַגאַם זיין לאַשן איך פאַרשטיי ניט.

.19

אַ יעדער באַרג איז אים אַ הויז
און אַ געצעלט אים יעדער בוים איז ;
אין זינע קנייטשן כלייען אומס
די האַרבקייט פון אָט די מעקויעם.

קיין צומירט ניט צו זיין געזונט,
זיין מאַכט איבער דער צייט פאַרשפּרייט זיך ;
ער שלאַגט זיך דאָ אי מיט דער זון,
אי מיט דער באַרגיקער פאַרפלייצונג.

.20

ער שלאַגט זיך קלוג. ער קומט זיי ביי,
דערנאָכדעם ווערן זיי שוין פריינט אים ;
און, ווי אַ רעגן ס'גייט פאַרבײַ,
און פונדאָסניי — אַן אויפגעשיינטער.

ס'איז יעדער טײַך אים צו דער האַנט
און אים אַ זאַלכ — איז יעדער קרייטער ;
זיין בליק שניידט דורך זיך ביז צום ראַנד,
ווי באַ אַן אַדלער, שאַרף געלייטערט.

.21.

די האנט הייבט אויף דער זאקן שווער,
פונקט ווי א צווייג אן אויסגעקרוםטער :
— דער דײַטש איז ניט דערגאן אהער, —
געפאנגען קריכט ער שטיל ארום דאָ.

ס'איז דרײַ מאל פניערלעך די הויך
און דרײַ מאל מאלכעסדיק די שטילקייט,
וואָס צוגעקראַכן אַפּן בוך
איז דײַטשלאַנדס גיר אהער — פארטיליקט.

.22.

אין א צעפרעסן-שוואַרצער הייל,
דורך ווינט צעקראַצט, דורך זון צעטראַסקעט, —
פארטראַגן ליגט פון א זאוויי
א דײַטשע זשאַווערדיקע קאסקע.

א יאַשטשערקע קריכט דורך אין איר,
א שלאַנג באַמראַכט פארטייעט-שטיל זי ;
אין איר געשווימיקט האַט דאָס ביר,
דאָס ביר פון רײַך, פון סאַמע פילזן.

.23.

ס'הערט פון א קראַ זיך קיין געשריי,
פון פליגל הערט זיך קיין געפאַכע, —
זי ליגט פארזשאַווערט אין דער הייל,
ווי ס'איז גערמאַניעס רום פארקראַכן.

— נו, קאסקע דײַטשישע, דערצייל,
ווי ביסט געגאַנגען האַר און ווירט זײַן, —
ס'וועט, ווייזט אויב, סמײַען דיר די הייל
מיט די פאַר קראַפּעווע-געווירצן.

.24

דערצייל דעם ווייכנדיקן ווינט,
ווי בארג אראפ זינגען די פאלקן
געפלויגן ראשיק און געשווינד
מיט קוילנווארפערס און דווקאלקעס.

זי ליגט, די קאסקע, אן א קאפ,
זי ליגט, די קאסקע, אן דעם האקן;
פון דר'הויך דערניקלט זיך דער כראפ,
דער כראפ פון שלאפנדיקער בארג-קייט.

.25

ס'קריכט א געפאנגענער אדורך,
ער האלט א שוואלב. ער שוימט און צאפלט:
— האט ניט די וועלט בא אים, פארפלוכט,
ווי אט דאס פייגעלע געצאפלט?

האט ער שוין פארן גארגל דען,
ווי אט די שוואלב, זי ניט געהאלטן?
אונטער דעם הימל ניט א ברעג
זיין ברודיקע, זיין געלע פאטלע.

.26

ער קריכט מיט לאסט געלאדן שווער
אין א געניוועשער פאטשיילע:
— צי דען ניט אים האבן די בערג
באדארפט געהערן מיט די היילן?

די שוואלב ער ניט מיט קריין א ווארג
און פרוווט א וויילע בלייבן שטיין נאך:
— צי דען איז אים אונטערן בארג
געווען פארזאגט צו טראגן שטיינער?

.27

באלייגט מיט לאסט ער קריכט פארביי,
פון לאסט אף פלייצע, א פאראכטער:
— איז וואס-זשע האט ער פאר א בייט
אף פילזן-ביר זיינעם געמאכט דא?

עס טרעט פון אים די שאנד ניט אפ:
— אף לאנג ביסט אין די בערג א גאסט דא?
— גיב, דייטש, אין הייל א קוק אראפ. —
גיט אים פון הייל א רוף א קאסקע...

.28

ס'איז דריי מאל יאנטעוו אין די בערג
און אין די אפגרוניקע שיסן,
וואס ס'האט די רוימען ניט פארשוועכט
דער אפהילך פון די דייטשע שטיוול.

כ'זועל מיט קיין גרעסער גליק און פרייד
און דאנק דעם גוירל ניט דערמאנען,
וואס אין מיין לאנד — צעקלאפטערהייד,
אין געלן זשאווער פוילט גערמאניע.

.29

פון ווייט דערקניקלט זיך אהער
א רויטארמייש ליד — געמאסטן;
כ'דערהער דעם אפהילך אין די בערג
פון סטאלינגראד, פון אונטער מאסקווע.

מיט בראכע האלט אים יעדער לאן,
און יעדער טינד, און יעדער בינשמאק,
דער הונדערטיערעדיקער מאן —
און רו די דורכגייער זיי ווינטשן.

.30

— איז דען קיין בינשטאָק ניט געווען
מיין יעדער שמוב, מיין יעדער שמעטל, —
די קרומע דעכעלעך און ווענט,
די שמילע געסלעך, די געפלעמע ?

איז דען אין יעדער, ווי אַ בין —
מיט בערג פון טרויער אין די אויגן, —
כאַטש נאָך אַ טראַפעלע באַגין
טאַג-אײַן, טאַג-אױס אַרומגעפלוױגן ?

.31

האַט דער שמורעם ניט אַף זיי
דעם צאַרן זײַנעם אויסגעגאַסן
און זיי פאַרשניטן און צעזויט,
און זיי צעבראַכן, און פאַריאַסעמט ?

האַט דען געמיטן זיי די שלאַכט
מיט אומגליקן מיקאַל הצמינים ?
איז ניט געווען דען ניין מאַל נאַכט
אַף איין געדאַכטענעם באַגינען ?

.32

מיין אויסגעקוילעטע וואַלין,
מיין אויסגעשאַכטענע פּאַדאַליע, —
עס זײַנען דאָך די וועלדער גרין
און ברויטן וואַקסן דאָך אין טאַלין.

מינע געקעפטע טויזנט יאָר
פון בעסאַראַביע און פּוילן, —
ס'גייט אויף אַף בערג נאָך דער קאַיאָר,
אַף בערג ו'דער הימל נאָך אַ הוילער.

מיין אויסגעקוילעמע וואָלין,
פאַרוויגט פון אומגליק, ווי פון האַפן, —
האַסט ניט קיין בערג, כּוּן אַ באַגין
אַף שמעלן זיך, ווי ליכט צוקאַפּנט...

און דאָ איז שטיל, און דאָ איז העל,
די באַרג-שפיצן מיט שנייען צווימען;
— ס'איז גאַסטפּרינטלעך, קאַווקאַז, דיין שוועל
פאַר שמילקייט גלעך, ווי פאַר געווימער.

צו דינע שלאַפּנדיקע קעפּ,
וואָס מיט דעם מילכוועג זיך באַרירן, —
מיר רופן שטיינעריקע טרעפּ —
זיך אויפהייבן און זיך פאַרלירן...

און אויב כ'וועל אויף, — איז וואָס דערנאָך?
אויב כ'וועל דעם באַרגנשפיץ דערגרייכן,
וועט עמעץ דען דערזען מיין בראַך
אַ כּוּן די אַוולדיקע הייבן?

צופיסנס, דאָ, באַ דינע בערג,
אין זייער שטיינערדיקן גליווער, —
פאַרטראַגן דורך דעם בראַך אַהער,
וועל איך אַף דר'ערד זיך זעצן שיווע.

נאָך טויזנט ווייטאַקדיקע יאָר —
פאַרשניטענע און אַפּגעמעקטע,
ביז אויפּוואַכן וועט דער קאַיאָר,
ביז דער באַגין וועט מיך אַ וועק טאָן...

אָבער אויך דאָן, ווען דער גערויש
פון דינע שטראַמיקע געדרויבן
דעם זויי און צאַרנדיקן ברויז
בא מיר אין האַרצן ניט פאַרטויבן.

און ניט דיין פראַכט, און ניט דיין קאַיאָר
וועט ניט פאַרשלעפערן מיט רו מיך,
ווען רופן כ'וועל די טויזנט יאָר
צו כאַלעם זאָלן זיי מיר קומען...

די מוזע

איך געדענק ניט, וואָס שפעטער, וואָס פרוער,
אָף אַ כוואַליע אין כאלעף פאַרשווינד איך. —
נאָר די מאַמע, — זי שטייט נעבן מיר.
ווי אַמאָל. ווי באַנאַכט. אין דער קינדהייט.

ווען זי האָט ניט געוויסט צי איך שלאָף.
ווען זי האָט ניט געהערט, צי איך אַטעם —
און איז באַרוועס אַראָפּ און — אַ לאַף,
און פון שרעק ניט געוויסט — ווי אַ טראַט טאָן.

אָף דער כוואַליע — איר בלאַסלעכע האַנט
מיט אַ צערמלעכן ריר מיט אַ מילדן;
אַ, איך האָב איר ניגן דערמאַנט,
וואָס מיט אים זי פאַרוויגט האָט די קינדער.

אַז איך קאָן ניט דעריאָגן איר קאַל,
אַז אַראַפּגעלאָזט ערגעץ איר בליק איז;
נאָר זי וויגט מיך און זינגט ווי אַמאָל
און איך — איך גיי אויס פון מעסיקעס.

סיאַגן ווינטן זיך אָן, אָן אַ שיר.
זיי באַפאַלן דאָס ליד, דאָס באַגינטע;
נאָר די מאַמע... זי שטייט נעבן מיר.
ווי אַמאָל, ווי באַנאַכט אין דער קינדהייט...

.1948

ב א ה ע פ ט ז ו נ ג

ניט שווער דעם צווייגעלע איז שמיל זיך אַנבויגן
און מאַכנים-אוירעדן זיין דעם סאַלאַוויי ;
און זיך פאַרשיקערן מיט זיינע האַניקן,
און ניט דערמאָנען זיך, אז ס'מוט דעם וויי.

עס דוכט : — אַן אייגענע — עס קער דעם ליד זיך אַן.
דער בוים זינגט אויך זיך אויס פון סאַלאַוויי...
געבוירן ווערט עפּשער דאָס ליד דאָס בליציקע,
ווייל ס'ריזלען זאַפּטן שוין אין דעם פון צוויי...

קיין לאַסט דעם צווייגל איז דער נויג דער קורצינקער.
ווי פון באַפּרוכפּערונג — דער זיסער וויי ;
— וואָס בלייבט דעם צווייגל דען, ווען ס'רייסט די
פּרוכט זיך אָפּ,
ווען ס'פליט אַוועק צוריק דער סאַלאַוויי ?

.1948

האַרבעט

די געלע פליאמעס מוען שוין ניט וויי דעם גראָז.
די בלעמער שאַרבען שוין ניט מער. צונויפגעדרייט, — זיי שלאָפן.
און פונעם שלאָף גיט איינע זיך איבערן וועג אַ לאָז,
פונקט ווי אַ גאלדן מיזעלע, וואָס האָט איר נאָרע ניט געמראָפן.

דער מאַרק איז ניט באַוואַכט. ס'קאָן ווער סע וויל אַרײַן:
דער ווינט. די קעלט. דער שמײַסנדיקער רעגן
און — קיינער ניט. דער אומעט בלויז אַליין זאָל זײַן,
נאָר ס'פליסטערט דורך אַ זשום, פאַרגייט זיך אונטערוועגנס.

אַ בין זיך אַיילט צופום איבער דעם ניט פאַרקעמטן זאַמד.
איר בויך געשמידט אין שווערע גיך-גאַלדענע רייפן:
די ערד זי אַקערט גייענדיק, אינערגעץ ניט געזאַמט. —
זי גיט אַ שמעל זיך אַפן קאַפּ און — גלייך, ווי פון אַ סרייפּע.

אַט גיט זי נאָך די פליגעלעך אַ הייב — צעקרומט.
ווי אונטער אַ צעבראַכן זאַנטיקל די וועלט זי שלעפט אַף
זיך די טריבע
און קערט זיך איבער. פאַלט מיט אַזאָ דינעס גויסעמדיקן זשום:
— די שמילקייט קלייבט זיך שוין אין פאַרק אַף האַרבסט אַריבער...

1948.

ט ז י ע ז

אָף צווייגלעך נאַקעטע, באַנומענע פֿון ווינט,
שפּראַצן זיך אומזיכטיק פּאַנאַנדער טויען אין באַגינען.
ווי אוירינגלעך פֿון שיין און פּלאַם געשפינט —
אַראַפּגעלאַזטע פֿון דער זון אָף פּעדימלעך אָף דינע.

עס ווערט דער בריליאַנטן-שלייפּער — דער קאַיאָר
ניט מיט אָף צווייג-געוועב זיי אייננוועבן און טילען ;
און ס'איז דער הימל יונג, און ס'איז דער הימל קלאָר.
און ס'איז די ערד אַ גאַלדענע, אַ גוטע און אַ שמילע.

דאָ זעט אַ קומט — באַפּוצט מיט טויען אויס.
ווי פֿונעם הימל אַן אַראַפּגעלאַזטע בלענדנדיקע ליוסטערע
מיט לעמפעלעך אַ יאָם פֿון קליין און גרויס.
וואָס כאַפּן יעדן שטראַל — פּאַרגאַפּט און לוסטיק.

דאָרט פּלעגט אַ צווייטער, ווי אַ וואַזע פֿון קרישמאַל,
אַן אַנגעגאַסענע ביז צו די סאַמע ראַנדן
מיט בלויע פּראַסטן פּלעמלעך אַן אַ צאַל,
באַזעצט אַרום מיט אַנגעברעקלעטע בריליאַנטן.

עס דוכט : — אַ ריר פֿון ווינט זיי מיטן אַטעם בלוין,
וועט אַ קרישמאַל-געזאַנג צעגיין זיך אַזאָ דינער, —
און דאָרט, וווּ בלעטלעך האַבן ווינטלדיק גערוישט
שפּילן בריליאַנטן איצט — געשלייפּטע פֿון באַגינען.

.1948

א האלבע וועלט אין שאטן

אף וואַלקנס פרווומ צוערשט די זון איר גאַלד.
צי גיט עס דורכדרינגלעך און פעסט אף זיי א נעם זיך.
און ווען זיי זינגען ווי געהעריק שוין באַמאַלט
און זעען אויס, ווי ראַזע פעל פון יונגע געמזעם.

דאָן גייט זי איבער צו די בערג, וואָס וואַרמן נאָך פון פּרייער.
וואָס זיצן, ווי די הויכע אויפגעוירטע כאַלעס;
זי גיט, ווי מיט אַ געלכל אַלע זיי אַ ליכטן שמיד
און לאַזט זיך נידערן — וווּ נאָר אַ שטיבל און אַ שטאַל איז.

ס'איז שוין גיט פרי. עס הערט זיך שוין דער קלונג פון שמיד.
די קאַנטורן פון בערג זינגען מיט וואַלקנס שוין געזאַטלט;
די זון פאַרכאַפט שוין פייערלעך די מיט,
נאָר ס'ליגט נאָך אַלין אַ האַלבע וועלט אין שאַטן...

.1948

א פרוי מיט א קינד

א פרוי אינדערפרי אין די בערג מיט א קינד,
זי טראגט אף די הענט עס, אט ווי א מאדאנע;
— א דאנק דיר, פארנעבלטער, שמילער באגין,
די מענטשלעכע פראכט אויך באהאלטסט פאר מיר דאָ ניט:

א פרוי אינדערפרי אין די בערג מיט א קינד,
א ווערבע טוט שמיל זיי אין וועג א פארהאלט;
דער פאם צווישן בערג און דעם הימל נאך גרינט,
אן אויגנבליק נאך — און כ'דערמאן זיך אין גאליל...

א פרוי אינדערפרי אין די בערג מיט א קינד,
דער קאפ אין דער זייט צו די אקסל די שמאלע;
א שאלעכל פלאטערט, פארקישעפט פון ווינט, —
מע זעט ניט קיין אייזל, מע זעט ניט קיין זשאלעב...

א פרוי אינדערפרי אין די בערג מיט א קינד,
די שנין איבער זיי, ווי פון רעגן און בויגן;
זי גייט ניט, זי שוועבט. אין דער שנין זי פארשווינדט,
ס'איז גוט, וואס קיין טרער מאכט ניט שווער אירע אויגן.

זי גייט אזוי זינגענדיק-שנעל, ווי אן אינד.
א לייכטע אזא מין, א צארטע אזא מין...
ניין, ניט קיין מאדאנע זיך טראגט מיטן קינד.
— א יונגע קאזאטשקע, א פאשעפטע מאמע;

איר מאן איז א קאזאק און עפשער — א ייד.
און, מעגלעך — א פויער. און, מעגלעך — א טשאליער;
כ'באגלייט זי אין טאג און איך בענטש אירע טריט:
— ווי גוט, וואס די וועלט האט שוין אפגעהאט גאליל...

.1948

ווי דערקאל

דא זיינען זומערס מינע דורכגעגאן אמאל,
ווי אין וואלקנס גייען דורך פארשווינדנדיקע בושלען;
מיר דוכט: — איך הער דא זייער קאל —
צי אינעם ווינט, צי אינעם כוואליעדיקן צושלאג.

— א פיף געבן צו זיי פארשייט, ווי יונגער הייט?
— אט פליט מיט פליעסק צו זיי א הילכיקער אארו שוין.
פארשווינדענע. אויך אט א דער א זומער איז אין ריי
שוין גרייט צום אפפלי, ווי א בושל...

צי פונעם רוישנדיקן יאם, צי פון די שווינגנדיקע בערג,
צי אף דעם פליעסקענדיקן קלאנג פון מינע דלאניעס, —
א ווידערקאל א זיבנפאכיקס זיך דערהערט,
ס'איז מינס. ס'איז ניט פארלוירן. איך דערקאן עס.

דערקאנען וועט עס יעדערער. סע מערט זיך אן א צאל.
ווי וואסערקרייזן פון א שטיין פון ווינט און צושלאג;
דא זיינען מינע זומערס שוין אדורכגעגאן אמאל,
ווי אין די וואלקנס גייען דורך פארשווינדנדיקע בושלען...

.1948

אָז אַז - שפּאַציר

אַפן פאַרנאַכטיקן שפּאַציר, אין טומל פון דער גאַס,
פאַרפליט צו מיר אַ שמעטערל, פאַלט צו צום האַרצן;
— פּונדאָנען אַזא ליבער, אַזא אַנגעלייגטער גאַסט?
— וואָס אַזוי שפּעט? עס פאַלט דאָך שוין די נאַכט צו...

אַ טונקלקייט צעשפּרייט דאָך שוין דער ראַנד,
און שמערן ציגנדן איינס באַם צווייטן זיך און פאַלן;
נאָר מיט מיין אַנגעלייגטן גאַסט — באַנאַנד
שפּאַצירן לאָז איך זיך אין גאַס, ווי מיט אַ קאַלע.

אַט מאַכט פאַר אונדז אַ וויווע דער מראַמוני,
אַט לאָזט אונדז דער טראַליבוּם — פּייערווערק אַ רעגן;
— וווּהיזן באַפעלסטו מיר, מיין גאַסט, אָף אַט דער ווייל?
— וועסט עפּשער אַפרוען, מיין גאַסט, אַ רעגע?

ווי אין קישעף דויערט דער שפּאַציר,
נאָר פּונעם קישעף זיך ניט לאַזנדיק פאַרוויגן, —
גיט מיט אַ דינעם זשום, ווי דורך פאַפּראַס-פאַפּיר
מיין גאַסט — צום אַפּפּלי אַ צעלאָז די פּליגל

און ווייזט מיר דורכזיכטיק מיט זיי: — צום ראַנד,
ווי ס'טריפּן הימלען — גאַלדענע און העלע,
שוין אַלע זינג-פּייגל דעם זומערס דאָרט פאַראַן,
נאָר דו אַליין פעלסט אױס אין דער קאַפעלע.

.1948

די קאפעלע

אפילע ניט קיין ווונק, — אזוי, אפן געהער —
ווי אפגערעדט פארפריד, אזוי לויט די בארופן,
הייבט אן א קוועלכל, א פארלוירנס אין די בערג
מיט אזא וויימן גלעקליקן אפפואך.

— ווער גייט דער צווייטער — קלינגענדיק און דין,
דער קלאנג פון גאלד זאל אין דעם רויש ניט פעלן?
ס'גייט אפן קוועלכל, ווי א משוב א פלאטער, דער באגין
און ראשיק קוועלט אריין די גאנצענע קאפעלע —

איניינעם. מיט אמאל. גלייך ווי א רענגנדיקער גאס
פון קלאנג און קריין. פון סקריפ און פון געפניקל;
אט גיט זיך אף די בעז דער איישעריק א לאז
און ס'גיבן פינפערס אף די פליימעס זיך א קניקל —

צוערשט — נאך אומזיכער. די גארנלען נאך א פרוו,
ווי עפעס ניט מיט אלץ אין די קלייזעמער גלאט איז;
נאך שמידערס טוען שוין מיט פלייס זייער בארוף
און ס'צימבלען שוין פארגאפט אף צימבלען די ציקאדעס.

זיי שטייגן איבער יעדן קלאנג און זשום,
זיי רייסן איין די וועלט — פארטויבן יעדן שאכן;
עס גיט א דריי א בין זיך אף דער בלום,
זי הייבט דאס בייכל אויף, מיט פליגעלעך א פאכע,

מע זאל זי ניט מעוואלאוול זיין בעשאס דעם נעם,
זי קאן מיט איר געבלעבל נאך דעם ראש ניט נאכגיין ;
און ערגעץ צאפלט שוין א פליגעלע באם שפין אין קלעם
און שפיצן ביימער זינגען צו מיט פארקט, ווי אף אן ארגל.

און דער „באלטפילע“ — אין א זייט. פארפוצט אין
גרינעס פראק,

די פאדער-פיים — אין בראך, ווי זיין ער וואלט זיך
דארט מיסוואדע, —

ניט אומבאמערקט מיט זיי בעלאכאש א פארהאק,
זעגט אפ מיט זיי דעם קאפ בא א צעזונגענער ציקאדע.

נאך ס'רייסט ניט איבער זיך די פרייד פון זיין,
קיין איינער פון די טויזנט קלאנגען טאר ניט פעלן, —
און פארגעזעצט עם ווערט ס'פרימארגיקע געזאנג
פון דער פארגאפטער גאלדענער קאפעלע.

ז א ר ג

גענוג, אז ס'זאל א שטרעל א קיצל טאן א קוויט,
אז אַנכאַפן דער ווינט א קוסט זאל פאַר דער פאַטלע, —
פאַרשמעקט דער שמיד-וואַרעם די פליגל, ווי א פאַרטעך, — גרייט.
און ס'ווייסט איין גאַט, ווי ער באַשטעלט זיך א קאַוואַדלע.

די האַרטע וואַנצעס זינע רודערן זיך ביז,
מיט גרינעס אומגעדולד זיי פלאַנטען אין די פיס זיך;
— א שאַד די צייט, און שמידן דאַרף מען ווען ס'איז הייס, —
לאַזט ער די קריכנדיקע מורעשקעס צו וויסן.

ס'איז א געפלי, א שפרונגערני און א געפאַר
פון גראַז צו גראַז, פון קוויטעלע צו קייטל;
איינעם — אַדורכגעלאַזט, דעם צווייטן יאָגט ער נאָך:
— דאַרף עפּשער עמעץ וואָס פאַרקאַווען, צי פאַרלייטן?

אַליין זיך שמעלצט זיין רופנדיקער האַמער אַיין
אין טויזנט-גלעקלדיקע פליענדיקע זאָרגן —
און עס פאַרגעסט דער שמיד-וואַרעם זיין שמידערני
ביז צו דעם זון-אויפגאַנג פון קומענדן פרימאַרגן.

זעלבסטפארנעמונג

איז ווי-זשע זאל דער מענטש ניט אפגעבן זיין גאב,
ווי יעטווידער באל-כני מיט כעדווע גיט זיך אפ. —
ווען ס'פאלט די זון צום יאם, ווי ס'פאלט צום דראַש א זאנג, —
איז ווי-זשע זאל דער מענטש ניט אפגיין מיט געזאנג,
אז ס'ווערט א נאכט די גריל פון דרעליעווען ניט מיד,
און ס'הערט א טאָג ניט אויף צו האַמערן דער שמיד,
און די ציקאָדע צימבלט, שיר ניט וואָס זי פלאַצט
און ווינט מיט בלאַט אָן בלאַט, גלויב ווי מיט טאָץ און טאָץ,
און גראַזן גרניזלען אויס זיך הילכיק, אָף א קאל,
און יעדע שפילט אָף זיך, ווי אָף א פּייפּיאַל,
ווי אַנגיסן באַדאַרפט א יעדער איינער וואַלט
און ווער פון דער קאַפעלע — פון די פיס שוין פאַלט,
און עמעצער פון איר — שוין ווייסט ניט ווי ער האַלט, —
און כאַטש קיין קוקו איז אינערגעץ דאָ ניטאָ,
איז דאָכט זיך, אז זי קוקעט אויך א גאַנצן טאָג,
און כאַטש ס'איז ניט פאַראַנען דאָ קיין נאַכטיגאַל,
פאַרגייט מיט טרעלן זיך דער באַרגנקוואַל, —
און יעדערער פאַרלויפט, און יעדערער זיך פלייסט,
און איבערשטייגן איינס דעם אַנדערן זיך רייסט,
ווי אַנגיסן באַדאַרפט א יעדער איינער וואַלט
די גאַנצע וועלט מיט קלאַנג, די גאַנצע וועלט מיט גאַלד,
און אַט איז זי שוין פול, ס'גייט איבער שוין דער ראַנד,
און ס'גייט זיך אָן א צאַל, און נאָך, ווידעראַנאַנד,

דער דרעמלדיקער יאָס אָן איינגעווייגטער ליגט
ער קרעכצט, דאַכט זיך, פון שלאָף און ס'כאַלעמט זיך אים גליק
פון יעדער אומפאַרשטענדלעכער און וועקנדיקער שטים,
וואָס טיפער איז פון אים, פאַרפלייצנדער פון אים, —
איז ווי-זשע זאַל דער מענטש ניט אָפגעבן זיין גאַב,
ווי יעטוידער באל-כני מיט כעוווע גיט זיך אָפ?

פ י נ א ר א

מיט אַמאָל שמעלט די גאַנצע קאָפּעלע זיך אָפּ,
ס'גיט זיך בויגיק די ראַדיאָ אָפּ די כוואַליעס אַ וויג אַרײַן, —
זיך אַ ציקל אינדר'הויך און אַ קניקל אַראָפּ
און מיט טרויער און לוסט — רעגנבויגנדיק: — פיגאַראַ.

אָפּ די ביימער — אַ שפּיל, צווישן בלעמער — אַ שאַרף
און אַ טריפּ ער דערלאַנגט אין די טראָפּעלעך טוי אַרײַן;
ס'הערן בלומען אָפּ שמענגעלעך, ווי אין פאַרשפּראַך
און פאַר אים זיי צעעפענען טירן און טויערן.

אַז אַ זילבערנער באַרגקוואַל פון אים שלאַגט אַרויס,
אַזוי זיס קאַן קיין איין סאַלאַוויי נישט פאַרגיסן זיך;
אַפן באַרג בייגט זיך אָן אַ פאַרצויבערמע רויז
און זי פאַטשט מיט די בלעמלעך — בראַוואַ, בראַוויסימאַ.

אַז מע זעט אים אינערגעץ נישט, דעם סאַלאַוויי,
אַז מע זעט נישט אינערגעץ קיין פאַך טאַן מיט די פליגל אים, —
נאָר די טרעלן — אין בלענד פון לעוואַנע און שניי
קלינגען גלעקלידיק: — פיגאַראַ, פיגאַראַ, פיגאַראַ.

אַט גיט ער אַ לאַך און אַט גיט ער אַ וויין
און אַט וואַלגערן ביידע באַגלייך זיך צופיסן אים, —
און עס פלעסקען די גאַנצע קאָפּעלע אַליין:
די שמעטערלעך — בראַוואַ, די פייגל — בראַוויסימאַ.

ס'זוערן העכער די בערג און נאך טיפער דער יאם
פון דער מענטשלעכער שמים, פון דעם מענטשלעכן שטאם, —
זי איז דא. זי איז דארט. אומעטום — א באזינגערן.
— ברעווא, ברעוויסימא. — פיגארע, פיגארע.

ס א ל א

ווען ס'גייען אויס שוין אלע קלאנגען שטיל,
ווען ס'דרעמלט איין די גאנצע נאכמישע קאפעלע, —
הערט זיך נאך אלץ די הייזעריק-פארזארגטע גריל
און ס'ווערט איר פיפס געשליפענער און העלער.

זי ווייסט ניט קיין האפסאקע צווישן טאג און נאכט,
מיט דינסטע שניידן-שאַרכן וועקט זי די כאַלוימעס —
אליין זי פירט זיי אום — צו אַרעם און צו פראַכט
און וואַרט, אַן אונטערשייד. די צייט — קיין צוים איז...

זי זינגט, ווען ס'איז דער כאַלעס ליכט און זיס,
דאָס נעמלעכע, ווען ס'איז דער כאַלעס שווער און ביטער, —
און מיט איר דינעם זיידן-שאַרכיקן געפלים
באַגלייט זי די כאַלוימעס צוריק, ווי אַ געטרײַער הימער.

זי ווייסט ניט קיין האַפסאקע צווישן נאכט, און טאָג,
אונטער איר צויבער-מי גיבן זיך סוידעס אַ פאַרהאַלע;
געדאַכטס און ניט געדאַכטס גיט, ווי אַף פליגל אַ פאַרטראַג
און איבער גאַר דער שטילקייט זינגט זי — סאַלאַ.

פון ניט געשמויגן, ניט געפלוין — דעם באַמײַט,
אַ וויילע — שלאַבערדיק, אַ וויילע — שטייפער;
עס האַלט אַ באַרגנקוואַל זי אונטער פון דער ווייט,
פעס אַ קעלעכל, פאַרבלאַנדזשעט פון אַ פייפער, —

זיי רײסן זיך צום הימל פון דער ערד
מיט אויסגעשמרעקטע זינגענדיקע העלדזער, —
נאָר בלוז — איר פיפּס זיך אין דער שמילקייט הערט,
עס דוכט — אַ שלאָפּנדיקע, — הערט די גאַנצע וועלט זי...

די פלעדערמױז

ס'איז שוין גיט נאכט, ס'איז נאך גיט מאַג
דער סאָף און אָנהייב זיך פארמישן ;
א פלעדערמױז גיט זיך אַ טראָג
אין דעם גיט־אַנזעעוודיקן צווישן.

זי גיט זיך אַזא גליטש אַדורך,
ווי אַ שטיק פלענדיקער שאַטן
פון דעם, וואָס עפשער בלויז זיך דוכט
און, עפשער, אומעמוס — צעשאַטן...

זי איילט אַהיים. איר איז שוין צינט.
נאָר ס'גייט אַן אַפּשנין אַ פאַרבלענד זי
פון דער באַגינענדיקער ווינט,
וואָס שמעלצט זיך ערגעץ אַף אַ פענצמער.

און אין איר וואַכעדיקער שאַל —
איבערן קאַפּ אַרויפגעהויבן,
גיט זי אַ פלי, גיט זי אַ פאַל
אַף דעם באַגינענדיקן צויבער : —

אַט דאָ נאָר וואָס געווען איז ליכט,
נאָר עפעס זעט מען עס שוין דאָ גיט ;
און אַף אַ וויילע זי פאַרלירט
דעם סאָף פון נאכט, פון מאַג דעם אָנהייב.

א הוידע — גליך, א הוידע — קרום.
דער אָפּשנין שטאַרבט. ער איז ניט הי שוין.
און ס'קערט די פלעדערמויז זיך אום
דורך דעם ניט-אַנזעעוודיקן צווישן...

.1947

דער רעגנבוין

דער רעגן איז געגאָן. אים האָט דער רעגן ניט געשמערט.
די בערג פארטשעפעט מיט איין עק האָט פאר די קעפער,
מיט צווייטן, ווי אַ קראַמיסלע פאַרכאַפט דעם יאָם האָט ער
און אויסגעשטריקט אָף אים אַ גיין-גאַלדענעם טעפּיך.

אַ כלויפ פון כלום אַ שווימיקער — געדאַכט
האַט אָף דער צאַפּלדיקער פּלאַך געשפּריצט פון ביידע זייטן;
געריטן האָט דער רעגנבוין פייערלעך און האַרט
איבער די וואַלקנס, ווי אַ ברענענדיקער ריימער.

דער רעגן איז געגאָן. דער רעגן האָט געהעלט —
אַליין אַ דורכגעשטאַכענער מיט ליכט — קאַיאָריק;
און אונטער אים האָט זיך דער רעגנבוין, טייענדיק, פאַרשמעלט,
ווי הינטער אַזאַ ראָזן, פאַלנדיקן פאַרהאַנג.

.1948

גוט-מאָרגן

די שוואַרצע אויגן און דאָס ווייסע שנירל ציין, —
עס טראַגט דער יאָם זיי, ווי אַ טפילע פון קאַיאָר דאָ;
מער זעט מען גאַרניט אָפּן יאָם. כלויז — זי אליין,
זי וואַרט מיך אָפּ אין יאָם מיט איר גוט-מאָרגן.

מיר דוכט — אַ ווונק זי גיט מיר מיט די ציין,
ווי מיט אַ מעסרדיקער שאַרף — איך זאָל איר נאַכגיין;
— פאַטשט ניט אַ מעווע איבער אונדז? אַ טאַעם. ניין.
עס קלאַפט דאָס האַרץ פון יאָם מיט איר גוט-מאָרגן.

צווישן די שטיינדלעך אָפּן ברעג פלאַפלט איר קלייד,
עס גייט אַ ווינטעלע צום ברעג מיט זינע זאָרגן;
— אַט איז איר קלייד. — גיב איך דאָס ווינטל אַ באַגלייט, —
וועל איך צו מאַל דאָ ניט פאַרפלאַפלען איר גוט-מאָרגן?

צו מיר האָט אויסגעשטרעקט די זון פון גאַלד אַ שפּיז,
ס'איז אזוי זיס איר גלעט איבערן גאַרגל;
איך דריי זיך אויס, איך קוק זיך אום, — ווי צו אַ ביס
האַבן זיך ציין אירע אַ צי געטאַן: — אַ גוט-מאָרגן.

י ע ר ז ש ע

ניט פארענדיקטע פאָעמע

1.

דער הויכער שריפט פון יוכעס און פון שטאם
געשיינט האָט אָפּ שמועל-אלעפּס באַרד מיט גניווע און מיט האָזע ;
ער האָט זיך אָנגעהויבן ערגעץ באַס ראַכיינו טאָס
און האָט ווי טיך אין יאָם
געריזלט און געפלאָסן
און מיט שמועל-אלעפּס אָפּ שטענדיק זיך געשלאָסן

אַ לאַנגע קייט
און ער — דער לעצטער רינג איז —
און אָפּ די אויגן ווערט דער וועג פאַרוואַקסן צום אַמאַל ;
האַט ער פאַרלאַנגט, מע זאָל זײַן פּאַנעם לייענען, ווי דעם פינקעס
פון אויסדערוויילטן פּאַלק ייִסראַעל ;
האַט ער פאַרלאַנגט אין שאַטנס הייליקע זיך הילן,
באוואַסט זאָל זײַן פאַר גרויס און קליין,
אַז ס'האַבן זײַנע זיידעס דאָ געגרונטפּעסטיקט די ייִדישע קעהילע
מיט ייִכעס אייגענעם — אַליין ;
האַט ער פאַרלאַנגט — ניט זײַן פאַרהוילן
זאָל איבער גאָר דער וועלט,
אַז ס'האַבן זײַנע זיידעס אויסגעמאַסטן דאָ דעם ייִדישן בייסוילעם,
דעם ערשטן שטיינערדיקן פאַרקן אים געשמעלט ;

האָט ער פאַרלאַנגט אין שאַטנאָס הייליקע געהילט זײַן,
ניט צושטיין זאָל צו אים דאָס וואַכיקע געברוי,
נאָר ס'האָט אין קאַנט געשעמט מיט זײַנע וועלדער און געהילצן,
געטראָגן האָט אים איםקע דערמאָנונג יעדער בלאַט און בוים,
און ס'האָט אַ גאַנצע שטאַט גענאַפט
און ס'האָט אַ גאַנצע שטאַט אַ שפּרוך פאַרהיט דאָרט,
אַז ס'האָבן זײַנע זיידעס באַ אַ טקוועם-קאַפּ
אַ בונד אַ הייליקן מיט גאָט פאַרשניטן.

געפעלצט האָט זיך שמועל-אַלעף אין זײַן ייִכעסדיקן פּראַכט,
געטראָגן אינדערהויך אים שטאַלץ און וויכטיק.

אַף טאוולען אַלטע פון טאַנאָך
געפירט האָט ער אַ גאַנצן וואַלד מיט ביימער
פון יאַרצײַטן און פון געבורטס-טעג
און פון צעשמעלטע פינטעלעך געהיימע.
ער האָט דאָרטן אַרומשפּאַצירט ווי אין אַ פינצטערן געוועלכ
צווישן שאַטנאָס גרויסע פון בעקאוועדיקע מייסיס
און אַפּגעהיט די שוועל
און איבער איר זיך גאַטספּאַרכטיק געטרייטלט,
אַז דער יעסאָד זאָל זיך, כאַלילע, ניט אַ קער
און ניט אַ וואַקל טאָן מיט עפעס וואָס...
איז דען צו הויך געוועזן זײַן באַגער ?
האָט ער פאַרלאַנגט דען העכער פון דער מאָס ?
אַז ס'זאָל אַ שטאַט פאַר אים זיך אַפּשינדן די הויט
און זאָל זי ברענגען אים ווי ברויט
און ווי געווירצן,
אַז קאַנען זאָל ער זײַן דער ייִדישקייט פאַרטרויט,
ווי ס'פּאַדערט און ווי ס'פירט זיך...

געלאַטעט האָט ער אים, דעם ייִכעם, ווי אַן אַלטן קליפט,
וואָס איז אונטער די פינגער זיך צעקראַכן ;
מיט טילים האָט ער אים געמונטערט און באַטריפט
די אויגן אויסגעקוקט און אים געפּאַכעט,
ווי ערגעץ נאָר אַ רים האָט זיך געדוכט,
ווי דורכגעפרעסן ערגעץ זיך אַ לאַך האָט,

אז ס'זאל קיין פראסטאק כאסכאלילע ניט אדורך,
ניט דורכרייסן זאל זיך קיין פראסטער באלמעלאכע...

דערפאר איז זיין פארדראָס געווען פון העכסטן גראַד,
וואָס ער האָט דאָך פאַרזען און ניט געכאַפט זיך, —
ס'האָט זיך אַ קאַרעו דורכגעזיפט פון קאַלעס צאָד
— אַ ברענענדיקער קאַכצן.

דערצו נאָך — אַ פאַרשיטער לערנער,
דערצו נאָך — אויך אַ ביסל דול;
דערצו נאָך — זייער ערלעך
און אויך — רעב שמועל.

זיי ווערט צוויי פון איינעם און דעם זעלבן גרונט
אַרויס זינגען זיי ביידע
זיך שלאָגן פאַר דעם שטאַלץ און רום
פון שטיבלעך פינצטערע און פון געקאַטעוועטע זיידעס;
געהאַנגען איז אַ שטומע נאַכט
געטראָגן מ'זיך אַ כראַפּ פון טעמפע זעגן, —
אַרויס זינגען זיי ביידע אָף געפאַר
אַרויס זינגען זיי ביידע אָף געשלעגן —
עס האָט אָף זיי אַ גאַס אַן אָפגעשונדענע געוואַרט,
אַ קלויז, אַ מאַרק
און אומעטיקע וועגן...

ווען יעדערער פון זיי האָט זיך דערלעכט אַ באַרד,
אַ ווייב און וואַכעדיקע לאַסטן,
און ווען געענדיקט האָבן זיך די זיבן פעטע יאָר
פון עסן קעסט און פון צו גאַסט גיין,
האָט איינער גלייך אַ וואַרף געגעבן זיך צו וואַלד,
זיי צו דער טוירע — פלאַמענד,
דער אַנדערער האָט זיך פאַרפלאַנטערט באַלד
אין טועכצן פאַרשיידענע — מיטאַמאַל —
ניגעטראַכט מיט פיין פון ווערן אַ מעלאַמעד...
נאָר אז מע זאל

דעם אויסדערוויילטן שמועל — דעם אוישער
מיט יענעם נאך צו מאל
כאלילע ניט פארטוישן
איז אף א סיכל שטאט געפאלן:
— וואס הייסט?
דעם נאגיד — שמועל-אלעף
דעם קאבצן — שמועל-ביים.

.2

א יאר א קיילעכיקס האט אויסגעזען שמועל-ביים גענוי,
ווי ער וואלט יעדן טאג געפאסט פאר סכירעם,
און ער באמיט זיך טאן די זאך אזוי,
אז זען זאל גאט, ווי זיין הארעוואניע — פאר פיר איז.
איז וואס האט שוין געהאט בא אים די ווערט
יאם-קיפער אפדארן אין וואקס און אין פארפוילטן היי?
מ'האט אים געקאנט אליין אריינשמעלצן נ'א טעפל ערד,
וואלט ער געברענט מיט אלע ליכט באגלייך איניינעם.

נאר ווען ער איז געגאן פון שול אהיים
האט ווי אף גלאז
געלויבטן די לעוואנע
אף זיין פאנעם;
און דאך האט ער א קרעכץ געטאן: — נו וואס?
זיך אויסגעוויינט א דאנק צו גאט פאר פיר
און אויסגעדאוונט זיך אין שוויים
פאר צען
און כ'וויים
און ס'איז מיר קלאר,
אז זיין וועט פונקט, ווי ס'איז געווען, —
אז גאט האט אנגעכאסמעט פונקט ווי פאר א יאר
און פריד
און פונקט ווי יעדן זמאן:
— שמועל-אלעפן — א גוויר
און מיר
— אן ארעמאן.

נאָר ס'האַט דערפון
שמועל-ביים זיך גאַרניט נישט געמאַכט ;
געגאַן איז ער אונטער די הויכע טאַנצנדיקע אַקסל,
ס'האַט זיך אים טרויעריק אַזוי געטראַכט :
— מע שאַצט דעם טאַג, ווען ער פאַרגייט,
דאַס לעבן — ווען עס קומט די עלטער ;
ווער ווייסט, וווּ ס'וואַרט זיין קייווער גרייט —
צי איז זיין לעבן ניט צו אים די טרויעריקע שוועל דען? ...

געגאַן איז ער אונטער די הויכע טאַנצנדיקע אַקסל, —
עס האָט אָף אים געוואַרט אַ זון,
עס איז אַ זון אינדר'היים באַ אים געוואַקסן,
ווי ס'וואַקסט אַ קראַפֿעווע אונטער דער זון,
אַז עמעצן זאַל זי מיט סאַס אַ ברי טאַן —
אַ דורכגעריסענע פון ערגעץ טיף...
ער גיסט זיך דאַרטן אַן מיט גאַלע ביטערס,
ער גיסט זיך דאַרטן אַן מיט גאַלע גיפט.
ס'וועט קינעם ניט פאַרווונדערן — פון גרויס ביז קליין —
אויב אויפהייבן וועט ער דערנאָך די שמעכערס
אַנטקעגן טאַטן אייגענעם אַליין...

געשטאַנען איז ער ערגעץ ווייט אונטער דער שטאַט
באַ אויסגעליידיקטע פאַרקילטע נעסמן ;
אַ זומער איז געווען און איז נישטאַ...
דער האַרבסט האָט זיך אָף אים גענומען מעסמן,
געלייגט אָף אים זיך ווי אַ כמאַרעדיקער וועג —
אַ זומער איז געווען און איז אַוועק...

נאָר ערגעץ באַ שמועל-אַלעפן אין סאַד
אָף יעדן בוים אַ צוגעוואַקסענער איז ער געבליבן ;
איז היט אים עזרע דאַרט מיט היץ און מיט פאַרזאַט,
אַ יעדער ווייל — אַ רים און אַ פאַרגליווער ;
אָף יעדן בוים
פון אונטער יעדן בלאַט
אָף צווייגעלע אָף דינעם —
אַ שעמעוודיקע האָט געקוקט צו אים — אַ פלוים

אזוי אַ אַקוראַט
ווי פון אונטער אַ שאַלעכל אַ גרינעס.

פון איינער צו דער אנדערער ער בלאַנדזשעט,
ער קוקט זיך אום אָף יעדערער געשווינד,
ווי ס'זיב אַ הויב אַ בלויער אָף זיי אַן זיך
פונקט ווי אין בלויען זינד זיי איינגעוויקלט וואַלט דער ווינט.
זיי מוזן זיין אזוי געפערלעך זים.
דער זומער איז געווען אַ הייסער און אַ לאַנגער ;
נאָר שווער איז פון שמועל-אַלעפּס בוים צו טאָן אַ רים
נאָר שווער איז פון שמועל-אַלעפּס פלוים צום בוים דערלאַנגען...

און מיטאַמאָל דערלאַנגט עפעס אַ פאַכער
זי פויגלען — אויף. און אַ געהויל :
— אַראָפּ פון פלוים. עס גיט עפעס אַ בראַך אים
און ער אַנטלויפט מיט אַ פאַרבלומטיקט מויל...

האַט דען שמועל-ביים פון אומגליק אים געקאַנט פאַרהיטן ?
ער האָט זיך צוגעקלעפט צו אים און האָט מיט וויי געטריפט :
— זאַל ער זיך אַנזויפן מיט גאַלע ביטערס
— זאַל ער זיך אַנזויפן מיט גאַלע גיפט.

3.

צו זיבן יאָר האָט ער פאַר אים געקויפט אַ האָן,
אַזא מין אַלטן כוילע-נויפלידיקן פויגל,
וואָס האָט ניט גיין, ניט פליען ניט געקאַנט
און נאָר דאָס קעפל צו דער ערד געבויגן.
די אַלטע פעדערן האָבן אים צוגעדעקט,
ווי אַזא קויטיקלעכע שאַל אַן אַלטע
און ס'האַט געקוקט פון אים אַזא מין שרעק
און אַ געבעט אַזא מין איינזאַמס
— מע זאַל צו רו אים לאָזן און — אַן עק,
איז אויסציען דאָ באַלד וועט ער אליין זיך...

האַט זיך צו דר'ערד שמועל-ביים אַ בויג געטאָן אַראָפּ,
געבונדן מיט אַ שמריקעלע די פיס ער האָט אים

און בא א צאנקענדיקן לאמפ
גענומען זאגן פאר זיין עזרען בעניי-אדאם,
אז ס'זאל פארביטן ווערן אליץ
אף אט דעם אלטן כוילע-נויפלדיקן פויגל...

נאך ניט פארשטאנען האט דער אויסגעשטרעקטער האלדז,
און ניט פארשטאנען האבן די ארויסגעזעצטע אויגן :
— וואס זאגט מען אים אזויפיל אן ?
— וואס טוט מען דא אזא באלאד אים,
אז סאכאקל איז ער בלויז — א האן,
און ווי א האן פארשטייט ער ניט קיין בעניי-אדאם.
נאך ס'איז דעם האן שוין אויסגעגאן די צייט,
דער טויט מ'זיך שוין מיט זיינע פעדערן געפארעט,
ווי ער וואלט זיי פונאנדערגעקעמט — זינט בא זייט, —
אז איינער זאל זיך מיטן אנדערן ניט פארען
און אליץ זאל רעכטפארטיק און פינקטלעך זיין,
אזויווי ס'קומט און ס'פאסט פאר א קאפארע...
עס איז זיך דורכגעגאן דורך אים א ווינמל,
עס האט אף אים די פינצטערניש געטאן א קריך,
באוויזן האט ער ציטערדיק מיט אויגן זיך צעפינמלען
און קרייזן מיט די אויגן עטלעכע נאך מאכן גיך,
ווי ער וואלט זייער אהיליק און געשווינד דארט
באדארפט נאך אנשעפן א ביסל ליכט...

האט ער געקוקט דער אלטער האן — אליין —
געפינמלט אף שמועל-בייסן מיטן סידער :
— נו, טו, ווי טאן א מענטש באדארף און קאן...
און ס'איז שמועל-בייס געגאנגען ווארט בא ווארט אליין,
און עזרען האט געדוכט, אז אויך שמועל-בייס ז'מיט פעדערן באלייגט
און אז דאס באנקבעטל ז'ניט מער ווי א גאסידע ;
דער קאפ — געבויגן
די ליפן — בלא
אין שרעק די אויגן —
אויסגעבאדן
און קער זיך, דאכט זיך, אויך אן עמעצן א האן,
און עמעץ זאגט שוין אף אים — בעניי-אדאם...

אזוי איז אפגעגאן א נאכט אין שוויים,
 עס האבן שאַטנס זי געטריבן —
 געקוקט האָט אָפּן האָן שמועל-ביים
 ער זאָל אָפּ אים ניט האָבן קיין פאַריבל,
 וואָס ער שמועל-ביים, באַדאַרף די האַק זײַן
 און זײַן די בראַכע און דער בראַך, —
 ער האָט דאָך נאָר געוואָלט אז ס'זאָל אים עזרע וואַקסן
 און זאָל אים האָבן לאַנגע לעבעדיקע יאָר...

.4

א יעדער אויסגעצופטע האָר
 פון באַרד
 האָט שמוּל-אַלעף איבער ספּאַרים הייליקע פאַרזײט דאַרט,
 אז אויסוואַקסן זאָל אָפּ איר אַרט
 א וואַלד אין זכּום פון זײַנע זיידעס...

ער האָט געהאַט אָפּ יענער וועלט אַן אייגענע קאַנטאַר,
 א בוכהאַלטעריע
 א מאַנער
 און נעמאַנים,
 וואָס האָבן קוויטלעך — יאָר נאָך יאָר —
 פאַר אים געכאַסמעט ווי געהעריק...

— א קוויטל פאַרן וואַלד, וואָס ליגט באַ אים פאַרזעצט,
 — א קוויטל פאַרן וואַלד, וואָס שטייט אים פאַר צו קויפּן,
 — א קוויטל פאַרן וואַלד, וואָס מ'האַקט שוין אויס ביז לעצט,
 — א קוויטל פאַר דער זעגמיל מיטן פאַרעצס הייפל.
 ער שמעלט שוין דאַרט פאַוואַליע מיט אַ פּום
 נ'אז גאָט וועט הייסן, לאַזט מען זי נאָך ערעוו שוועס.

עס וועט זיך ווי אַ קלאַץ אוועקלייגן אָפּ איר
 די גאַנצע ערד
 און פערטלעך וועט מען זי באַם ערשטן ריר
 און פון אַ קאַפּ וועט ווערן פיר.

עס האָט זיך אַרנטלעך אַ שטאַט געפרוכפערט און געמערט,
 און, ווי ס'געהער צו זײַן, האָט מען געפירט צו כּופּעס ;

אולי אשמשענעם געמאנצט, געווארגן און געטופעט
און אומגעדרייט האבן זיך איידעם — פרינצן — הין און הער
מיט שווארצע בערדעלעך און באקן בלאסע,
כאטש איינעם שיק דארט נאך דער סוקע-שער
און איינעם שיק נאך מאצע-וואסער.

און נייע צילען זיך דארט יעדער וואך אויס
די גראבע נאדנס — נאך באס שווער
בא זיי — די נאך ניט אפגעקילטע שיווע-בראכעס.
אין גלאט ארעכע-לייט — באצירטע און געצאכטע,
וואס האבן שוין פארנאסעס אויסגעטראכטע
זייער פיל פארשיידענע געהאט,
נאר קיינמאל נאך קיין ברויט צו זאט.
און אלע קלעפן זיך אפן זי טיר:
א וואלד-הענדלער האט ווערן יעדערער גוסטירט.
און ס'ציען זיך צו אים פארגלויבטע הענט שוין,
מע טראגט צו אים דאס לייב, מע בארגט און מע אנטלייט:
— פארוואס זשע זאל שמועל-אלעף זיי ניט מאכן פאר קיין מענטשן?
— פארוואס זשע זאל שמועל-אלעף זיי ניט מאכן פאר קיין לייט?

פארשריבן האט ער זיך צו דרני ראכאנים
א יעדן איינעם ארנטלעך פארלייגט די ציין,
און ס'האט געטריפט דער טאקיף אים פון מויל ווי האניק:
— נישקאשע, כ'קאן נאך דרני ראכאנים אויסהאלטן אליין.
צו איינעם ז'ער געפארן האלטן זיך אן אייצע
מיקויעך דעם זאוואד,
דער אנדערער האט פאר א שומעפל אריינגעדרייט זיך,
דער דריטער האט געבעטן גאט,
און ס'האט זיך דארט א זעגמיל אויפגעהויבן
זא, וואס האט געשעמט אף א גובערניע —
שמועל-אלעף וועט מיט אירע הויכע טרויבן
א האלבע וועלט דארט נעמען אף די הערנער,
עס וועט זיך ווי א קלאץ אוועקלייגן אף איר
די גאנצע ערד אימירטשעם
און פערטלען וועט מען זי באס ערשטן ריר
אימירטשעם.
נאר ס'האבן זיך צוערשט געלייגט די נאולד-הענדלער אף איר,

די נאדנס האָבן זיי מיט צימערדיקע הענט אַרײַנגעגראָבן
 ג'שמוּל-אַלעף האָט ווי צו דער שכימטע זיי געפירט
 און ס'האָבן זײַנע זעגן איבער זיי געמאַכט די ערשטע פּראַכע,
 געפלאַקערט האָבן זיי אונטער די הענט
 מ'האַט זיי אָף דראַניצעס אָף פינצטערע צעמעסעט,
 געבליבן זײַנען אַלע אָן אַ העמד,
 ווי אָפּן יאָם — אינמיטן, —
 און דעמאָלט האָט שמוּל-אַלעף זיי באַוווּזן כעסעד
 די מײַסע אָף אָן עמעס גענומען זיי דערציילן:
 — מע קאָן — האָט ער געזאָגט, — אַבי מע וויל, דעם וואָלד
 אים היטן

און אויכעט האָבן ברויט.
 — מע קאָן, האָט ער געזאָגט, אַבי מע וויל, די ביימער ציילן,
 סע וועט דאָ קלעקן ביון טויט.
 דערנאָך האָט ער זיי פאַרגעלייגט: — אַווווי און אַווווי,
 איז זאָלן זיי אַרײַנטראַגן דאָס געלט פון אַלע קרויוויס;
 דערנאָך האָט ער זיי שטיל פאַרטרויט,
 זיי זאָלן אָפּשינדן פאַר אים די לעצטע הויט,
 דערנאָך — אַזוי שוין — אָפּן ווונק,
 אַז ווייניקער מע זאָל צו אים זיך שפאַרן —
 האָט ער זיי פאַרגעלייגט אַרויסצומעקן דעם צונג
 אַרויסזעצן די לעצטע פאַרע.

און אַז געפרעגט האָט מען שמוּל-אַלעפּן:
 — שמוּעל-אַלעף, ס'מײַנט אָ?
 האָט ער געענטפערט אַלעמען
 אָף רוסיש און אָף דײַטש...

ג'אָז ס'האָבן זיך אַרײַנגעמישט ראַכאַנים אינעם איניען,
 און יודן האָבן אויסגעזען, ווי פליגן בערדיקע אין פּאוועטינע, —
 האָט יעדער רעכע מיט קאַפּ געדרייט און זיך געהוידעט
 און איינציקווייז אַ יעדן יודן אָפּגעקוילעט
 אַזוי אונטער דער נאַז — אָף לאַשן-קוידעש;
 זיי האָבן נאָך עפעס געדרייט דאַרט און געברײַעט
 און צוגעקומען איז דער שטאַט
 אַ נײַער גאַנג אַרעמע-לײַט.

ווען ס'קומט אין שמוב אַרײַן שמועל-ביים,
 און ס'גײט די אַרעמקײט צו אים אַ פּאַכע,
 איז טרײַבט ער אָפּ זי מיט דער טרײַסט,
 וואָס עזרע ז'שוין אַ גרויסער באַכער.
 די פּרײַע קינדװײַט איז אים גיך פּאַרביי,
 זי איז געגאַן דערנעבן — באַ דער זײַט זיך;
 געגעבן האָט זיך שנעל אים יאָר נאָך יאָר אַ בײַט,
 ביז ער איז אָנגעקומען צו די דרײַצן.

אין ווינטער-נעכט פון פּראַסטן און גליווער
 באַ אַ פּאַרויכערט לעמפל אַ צעגליטס
 ז'אַרײַנגעגאַן אין כײדער אַ גוואַלדאָוונער ליוואַק,
 וואָס האָט געלערנט רעכענען און שרײַבן קרײַן.
 ס'האַט עזרע זײער לערנען זיך געוואָלט באַס ליוואַק,
 אַרײַנדרײַגען אין טאָך פון שרײַבן מיט דער לינקער האַנט;
 עס האָבן טרערן זיך געגאַסן אים, ווי טרײַוואַקס,
 פּאַרשטערט איז אים געווען דאָס ברויט און דאָס געטראַנק, —
 נאָר ס'האַט זיך לאָזן קאַסטן נײַט געקאַנט שמועל-ביים
 אַי דאווענען אַי לערנען אַי שטודירן, —
 האָט ער אַלײן ביז ריקעס שוויים
 גענומען עזרען דורך די וויסנשאַפטן פירן.

ער האָט אים אָנגעשטאַפט דעם קאַפּ,
 קײן אַרט קײן לײדיקס נײַט געבליבן:
 אַ ברויזיקער קאַלידאָסקאַפּ
 פון די אַגאָדעס ביז דער ביבל.
 און יעדעס מאָל און יעדן טאָג,
 ווי נאָר פון כײדער ער באַווייזט זיך, —
 גיט ער אים טײקעף אַ פּאַריאַג
 און אַזאַ נעם צו אים זיך פּלײַסיק,
 און נײַט געזשאַלעוועט קײן מי,
 און ס'איז די צײַט אים גאַרניט טײער,
 אַינדר'הויך געפּלײַגן איז די מיל
 פון ספּאַרים אָפּגעלייגט אַ שײער —
 יעשוע, שאַפּטיג און יעשײע...

און גלייך פארהערט, און ניט געווארט
און גלייך אף אויסווייניק געשפאנט זיך ;
עס איז שוין טונקל, ס'איז שוין נאכט
אזוי א וואך... א וואך א גאנצע...
א גאנצע וואך — אין א געלאף —
ט'ער עפשער שאבעס זיין גענעזן ?
נאר אלע שאבעס נאכן שלאף
ז'געגאן באזונדער עוון-ערע.

געגאנגען איז א סעדרע
אין קאפ א גאנצע זאווערוכע,
— וואס וויל פון אים נאך אט דער פאן ?
ער ווייסט. ער האט זיך שוין דערמאנט :
— ווען ער זאל האנדלען מיט טאכריכים
וואלט קיינער ניט געשמארבן דאן.

דאס האט שמועל-כיים אריינגעשרויפט אים,
ווי דאס געמיינט וואלט אים אליין, —
ווען ער וואלט ליכט געפרוויט פארקויפן,
וואלט קיינמאל ניט די זון פארגיין...

אין ערען האט געזאמן קאס
סיי פאר דעם לעוואק נ'פאר דעם פארשפארט זיין ;
נ'אז ס'האט א הילך געטאן די גאס
און אים א צי געטאן באס הארצן,
האט ער פון קאס דערלאנגט א שמוס זיך :
— נו, טאמע גוט. איז וואס דערפון ?
אן אומגליק וואלט געווען א גרויסער
ס'זאל קיינמאל ניט פארגיין די זון ?
ניט אפגעשמעלט ט'דעם פאטערס האנט אים
און פון זיין מויל געזעצט האט היץ :
— וואלט מיט טאכריכים ער געהאנדלט
נ'געלעכט געזונטערהייט ביז איצט...

אין כיידער ז'ניט געווען זיך ווו צו טאן א דריי.
צווישן פינצטער-גרינע ווענט און אלטער פאוועטינע —
געטראגן האט זיך דארט א מעמפער רייעך

פון שווייס, פון טראַלדן און ציקלינגעס.
 דעם רעכנ פון די אויגן איז געגאָן מאַטעריע
 האָט ער אין סעניץ פון קאַלטן טוי
 אינמיטן לערנען
 צעפּוילטע שמאַטקעלעך געטונקען צוויי
 און צו דעם בלינדן ווּנדפּלייז צוגעטוּליעט זיי.
 ס'האַט דעמאַלט אויסגעזען דער רעכע ווי אַ מעס
 מיט שערכלעך צוגעדעקט די אויגן ווי געשווירן ;
 דאָס טיטל ווי אַ שמעקן אין די הענט פאַרפרעסט,
 אז ס'זאָל אים גרינגער זיין צו גיין, ווען קומען וועט מאַשינעך...
 האָט ער אין סעניץ אין קאַלטן אויסגעווייקט
 און צוגעקלעפט די אויגן
 מיט שמאַטקעלעך מיט צוויי
 דעם טאַם פון כומעש שטייענדיק געוויגן.

ס'איז אַרום אים געוועזן נאַכט,
 די וועלט איז אַרום אים געווען פאַרלאָשן
 און מיטן האַריק-אויסגעוויגן מויל, פאַרשמאַכט, —
 האָט ער געוועקט פון קיינער אויג מעלעך האַכאַשן,
 און יאַנקעווס קינדער איינציקווייז — אַליין —
 האָט בלינדערהייט געפירט דער רעכע דורכן כּיידער :
 אַט איז יעהודע, וואָס זיין קאַל איז שטאַרקער פון אַ לייב,
 און אַט איז שימען-לייווי מיט די שווערדן — ביידע ;
 נאָר דאָס האָט עזרען פאַרן האַרץ געטאַן אַ נעם,
 די אויגן האָבן זיך צעפלאַמט מיט פּייערלעך מיט גרינע
 וואָס אויסגעקוילעט האָבן זיי אין צווייען שכעם
 פאַר זייער שוועסטער דינע.

נאָר ס'האַט שמועל-ביים זיך ניט פאַרלאָזט אָף זיך אַליין
 און ניט אָפּן מעלאַמעד דעם אַמאַרעץ —
 געהייסן האָט ער עזרען יעדן שאַבעס נאָך האַוודאַלע גיין
 צום פעטער אַריען זיך פאַרהערן די געמאַרע.
 דער פעטער אַריען איז געזעסן אין אַ צימערל פאַרשפאַרט
 די רינע — שוואַך.
 ס'געהער — פאַרלייגט, די אויגן — טרערדיק
 און האָט מיט אַלע זינע כּושים שטיל געגאַרט
 אז עמעצער זאָל קומען אים אַליין פאַרהערן...

דאָס שימערע געוויקס אָף זײַנע אלטע באַקן
האַט אויסגעזען ווי אַנגעשאַטן — דורכגעברענטער אַש,
נאָר ס'האַט עפעס אין מויל באַ אים געפלאַקערט
און זיך געראַשט.

קומען האָט אָף יענער וועלט גוסטירט דער פעטער אַריע
גלייך ווי אַ בוים מיט טוירע-בלויענדיקער פּראַכט
האַט ער זיך ליב געהאַט באַ זיך אין צימערל פאַרשפּאַרן
— אַז ווײל צו דעם וואָס קומט פּונדאַנען
און לערנען אויסנווייניק טאָג און נאַכט.

ס'איז אים דער גאַנצער שאַס געווען באַהאַט
נאָר שמיל דערגראַבנדיק זיך צו דעם יאָדער
האַט ער געברײַעט: — אַשרי מישבא לכאן
ותלמודו בידו ...

צי מ'האַט אים יאָ צי מ'האַט אים ניט פאַרשטאַנען
נאָר ער צו יעדערן האָט זיך געווענדט:

— אַז ווײל צו דעם וואָס קומט פּונדאַנען
און האַלט דאָס לערנען אין די הענט ...

אַזוי טאָג אַויס אַזוי טאָג איין

אַ טאָג — באַגלייט, אַ טאָג — באַגעגנט;

נ'אז עזרע קומט צו אים שאַבייסענאַכטס אַריין
איז גייט דער פעטער אַריע אים אַליין אַנטקעגן.

— נו, עזרע — מאַכט דער פעטער אַריע אים אַ ברייטן באַרעכאַבע

אַ גאַסט. אַ גאַסט. פּונדאַנען קומט מען עס אַראָפּ?

ער רוקט אים צו דאָס פּושקעלע מיט טאַבעק:

— מען זאָגט דו האַסט דעם טאַטנס קאַפּ?

ער גיט זיך עפעס גאָר אַ פאַרע

אַ וויש די פינגער זיך איבער דער שויב

ס'איז עפעס טומלדיק באַם טישל מיט אַמאַל געוואָרן

און ווידער האַפּערדיק צו עזרען זיך אַ הייב:

— איז נאָ דיר עזרע נאָר אומיסטן די געמאַרע

כ'זועל אויסנווייניק אַפּזאָגן דיר עפעס וואָס

די אויגן זײַנען באַ דיר יונגע נאָך און קלאַרע

איז וועסטו זען צי מאַך איך דאָ כאַלילע ניט קיין טאַעס.

כ'האַט עזרע שעמענדיק געשמעלט דעם פעטער אַריע זיך פאַרהערן

געקוקט אין סייפער און געקוקט אָף אים

עס האבן זיך אים אויגן אנגעפילט מיט טרערן
 הערנדיק דעם פעטער אריעם שמום ...
 געטריפט פון אלטע ליפן האט פון זיינע
 אזא געזעכט אזוי פארפלאגטערדיק און גיך
 עס איז דער אלטער ייד פאר אים געשטאנען,
 זוי פאר אן עלטערן פון זיך.
 די אויגן צוגעמאכט זיך אלע ווייל,
 און זיך אליין געפרעגט און זיך אליין געענטפערט,
 ער איז געלאפן דאכט זיך איבער ווערסט און מייל,
 און ס'האט דאס אלטע פאנעם זיך בא אים געענדערט.
 און שטיל אזוי געגרייט זיין גוטס פאר יענער וועלט,
 אז אנקומען זאל ער אהין מיט פולע הענט.
 ס'האט עזרע נישט געקאנט זיך ביזן סאף דערהארן
 און ס'האט א פראגע זיך געמאן בא אים אין מויל א שפעל:
 — איז ווער-זשע וועט אייך פעטער אריע
 פארהערן דארט אף יענער וועלט? ...

עס איז געגאן די צייט,
 געגרינט אונטער דער שמאט האבן די סעדער;
 געגרינט, געוויאנעט און געמינעט
 נ'פון ס'ניי זיך אנגעמאן אין שניי, ווי אין געפלעדער.
 מע גאנוועט זיך אמאל ארויף
 אף שמרעקעס שנייקע און שויבע,
 נאר ס'הייבן זיך די אויגן אף
 נישט העכער פון די שויבן ...
 און ס'גייט די צייט, און ווייטן ליגן אפן.
 האט עזרען איינמאל אויפגעוועקט שמועל-ביים קאיאר
 און אים געזאגט: — ס'איז ווי א שאמן דורכגעלאפן,
 די ווערסט הינט, עזרע, דרניצן יאר.
 ער האט פון בעט מיט צערמלעכקייט אים אויפגעהויבן,
 אים מיט די אויגן א פארשלאפענעם געמאן א גלי:
 — געענדיקט עזרע, זיך דאס יאגעניש נאך שויבן,
 — געענדיקט עזרע, זיך דאס לויפן אפן גליטש.

צום פענצטער זיך געטוליעט האבן ווייטע ווערסטן,
 און ווערטער זיך געלייגט האבן ווי צארמע טריט:
 — פארנעם נישט ... א בארמיצווע ... איצטער ווערסטן,
 אצינדער ווערסטן שוין א פאלנער ייד.
 ס'האט ווירקלעך עזרע זיך געיאגט נאך שויבן,

געיאגט האט מען נאך אים זיך אויך אמאל ;
און אלע שאכעס אויסגעזעצט בא עמעזן די שויבן
און א צעשלאגענער געקומען אלע מאל.
נאך וואס איז דען געווען נאך זיסער און נאך זעמער,
ווי זיצן אין א סאך און אויפכאפן מיט געהער,
ווי ס'גייט עפעס א שורווע צווישן בלעטער
ווי ס'גייט אן עפל דארט א פאל אראפ אף דר'ערד,
אום אויפהייבן א טאפ טאן מיט די הענט
דערפילן, ווי מע ווערט אין לייב אין גאנצן היים ?
נ'אז י'דן האבן צו שמועל-בייסן זיך געווענדעט:
— דו קוקסט גארניט אף אים שמועל-בייס ?
האבן די אויגן זיך פארגאסן אים מיט טרויער,
די בארד געביסן: — וויים איך וואס און ווען ...
ס'איז יונגער ביר ... מע מוז זיך איבערבאיען
כ'בין קינדווייז אויך אמאל אזוי געווען ...

איז ער אזוועק, שמועל-בייס, אין דער אופראווע
געשריגן אפן ווייב און איז געוועזן בייז ;
מ'האט קיין בארמיצווע עזרען ניט געפראוועט
ס'האט אף קיין טפילן ניט געהאט שמועל-בייס ...
ער האט פאר זיך עס אנגענומען ווי אן אויגעש
און ניט געפונען זיך האט ער איבערגען ניט קיין ארט:
— כאטש אנמעסטן — האט ער געטראכט, — אים אפן קאפ
אזוי נאר,

כאטש איין און איינציק מאל ... מע איז דאך י'דן פארט ...
האט ער אים אנגעמאסטן זינע .. נ'מיט פארקלעמטער שטים האט
ער די בראכע אפגעזאגט מיט אים אליין ;
כ'האט עזרעס קאפ א שנין געמאן מיט שימל,
די מאמע האט געקוקט פונווייטנס און געוויינט ...

די לעצטע זומערדיקע טעג
פלעגט זי ניט אויפהערן צו וויינען גאנצע שאפענווייז ;
נאך מיט א כוידעש פריר האט זי זיך אויפגעהויבן און ז'אזוועק
מיט א געדונגענעם פורל קיין מלאוווטע אף קיוועראוועס.
ס'האט זיך דער עלעל אנגערוקט אין שמעטל ווי א כמארע,
געשלייפט האט ווי א מעסער זיך אין איר דער קלויסטערישער שפיץ,
די טעג זיינען געוועזן קרענקלעך-ווארעם,
ווי זיי וואלטן ארומגעגאן מיט היץ.

געצויגן מ'האט זיך צום בייסוילעם פון קאזאר און,
 זיך אפגעזוכט האט יעדערער אן אלטן דורכגעפילטן שטיין;
 עס האבן יידענעם זיך איינגעצויגן אין די קווארים
 און מיט מאציוועם איינגעטיינעט דורך געוויין.
 מ'האט דער בייסוילעם זיך מיט קוילעס אנגעקוואלן,
 און דאס געוויין האט דורכגעשוורעוועט פון בוים צו בוים;
 א ווייל זיך אפגערוט און — ווידער א יעלאע,
 וואס מ'האט זיך נאך דערמאנט, שוין גייענדיק אהיים ...
 נאר שטיל האט עזרעס מאמע צו א קיווער צוגעזעצט זיך,
 ווי צו א שטיינעריק געבעמער בעט;
 זי איז געבליבן אפן הייליקן ארט די לעצטע,
 און ניט געהערט האט קיינער איר געבעט.
 זי האט געשמאמט פון די געשמיסענע סלאוויטער יידן,
 וואס האבן זיך געלאזט פארפנינקן צום טויט;
 זי האט אף זיך אליין געפילט די גרעמפלידיקע ריטער,
 ווען מ'האט עס איר נאך מיידלווייז געהאט פארטרויט.
 זי האט געוויסט, אז ס'איז בא איינעם פונעם קאפ
 בעשאס דעם פנינקן דעם אומגעהערטן
 די יארמלקע אראפ,
 האט ער אונטער געפאך פון שווערדן,
 שוין א פארשמיסענער ביז בלומ,
 זיך אנגעכויגן צו דער ערד דארט
 און מיט די הענט פארדעקט דעם קאפ ווי מיט א הוט,
 אז טראגנדיק דעם פיין דעם גרויסן
 זאל אף א רעגע דארט זיין קאפ
 ניט בלייבן אן אנטבלויזטער.
 און אנגענומען שטיל האט ער די גאב,
 נ'אז ס'האבן שווערדן זיך צעהוליעט איבער זיינע הענט,
 וואס האבן אים דעם קאפ גלייך ווי א הוט פארדעקט דארט,
 האט ער צעבראקטע זיי פון קאפ ניט אפגעווענדט,
 זיי ניט געוויזן קיינעם — אויסגעשמרעקטע ...

עס האט קיין קאל פון אים דארט ניט געהערט זיך
 און ניט קיין רוף און ניט קיין קרעכצן ...

עס האבן אויך אין איר געדעכעניש ניט אפגעמעקט די יארן,
 פו זינט מע האט עס איר נאך מיידלווייז פארטרויט

— געשמיסן האָט מען זיי פֿאַר דרוקן ספּאַרים,
פּאַרפֿיניקט האָט מען זיי דערפֿאַר צום טויט ...

אַהערצו פֿלעגט זי קומען צום געביין,
ווי צו איר איינציקן פֿאַרמעגן ;
אַהערצו האָט זי אויך פֿאַרטראַגן איר געוויין
פֿאַר עזרעס וועגן ...
בייסוילעם-ביימער האָבן זיך געשאַקלט שטילע,
זיך איינגעהערט מיט קעפּ פֿאַרוואַרפֿן צו דער זון ;
אַהער איז זי געקומען בעטן שטיל מעכילע,
וואָס טפּילן ווי אַ יוד גיט אַנטאָן וועט איר זון ...
אַהערצו פֿלעג זי קומען צום געביין,
ווי צו איר איינציקן פֿאַרמעגן ;
אונטער דעם קיווערדיקן שטיין,
וואָס זינע אויסעס האָט קיינער גיט געקאַנט פֿאַרמעקן —
באַהאַפֿטן מיט דער ערד און צוגעדעקט מיט צייט און רו שוין, —
האַט זי איר מאַזל טרויעריק געלייענט
און האָט עס אָפּגעהיט געטריי, ווי אַ פֿאַרבלעבענע יערושע,
וואָס גייט שוין איבער לאַנג צו קינדס-קינדער אליין ...

זי האָט דעם קיווער אָנגעקערט, ווי ס'קער דעם בוים אַ בלאַט אָן
און ווי סע קער דער צייט זיך אָן אַ טאַג ;
אַריינגערעכנט האָט זי עס שמועל-בייסן אינעם נאָדן
ווייל עפעס אַנדערש, האָט זי גאַרנישט גיט פֿאַרמאַגט.
כאַטש ס'האַט שמועל-בייס געקניימט זיך אין דער סוואַרע,
זי איז עס טאַקע פֿונקט אזוי געווען,
ווי מע דערציילט די מינסע מיט די ספּאַרים ...
ווייל ווען עס האָט זיך די קעהילע
צו רעפּאַעל בערשאַדער געווענדט,
און זיך מיט אים באַגערט צו טאָן אַ שאַף,
אַז שווערן זאָל ער אין געריכט פֿאַר די קעדווישים גיין,
האַט ער זיך אָפּגעזונדערט אין געוויין
און אויסגעאַן דאָרט שטיל און שאַ ...
ווייל טאַמער וועט ער ברענגען מיט זיין מויל כאַלילע
אַפֿן געריכט אַ שוועם-שאַוו ...

דאָס האָט צו עזרעס מוטער זיך גיט אָנגעהערט,
איר האָט מען עס אזוי איבערגעגעבן,

און זי האט אויך באגערט, „
 אז וויסן זאל עם עורע אפן גאנצן לעבן ...
 נאך א פארדייגעטער, א בנישפיל אים געגעבן האט שמועל-ביים,
 אים אנגעוויון אף דער ערד און אפן הימל
 און אים געזאגט: — א קאטשקעלע א קליינס
 לאזט אויך זיך אפ אין מיך אליין צו שווימען ...
 און אפן בנישפיל זיך אליין געענטפערט:
 — אויב וועסט זיך פירן גוט, וועט גאט דיר העלפן
 און מאמעך — גיין,
 איז וועסטו שולדיק זיין אליין ...

ארויס איז עורע פון די דרייצן יאר, ווי פון א וואלד,
 ער האט פון זיי זיך אפגעטרייסלט, ווי פון שטויבן,
 כ'א פרוו געמאן דאס לעבן כאלד
 מיט זינע יונגע פלייצעס אונטערגעהויבן ...

7.

צו שוועס האט דאס גרינס צערוישט זיך און צעהאוועט,
 עם האבן בייער זיך געגעבן א צעיאג.
 און בא שמועל-אלעפן האט זיך צעגרינט די בארד
 די קומשעראווע. —
 אף שוועס, — פונקט ווי אלע יאר,
 האט ער א מאלכעסדיקן מיט געפראוועט.

פאררופן האט ער יידן פון דער שמאט, די פרומע און די שיינע
 זיך פרייען מיט דער טוירע ביז קאיאר;
 געווינטש האט אים ריישים, יעדער איינער,
 ער זאל דערלעבן באראיאר.

מ'האט אים געהאלדזט די שוועסדיקע נאכט,
 די טויערן פון הימל האבן זיך פאר אים געעפנט;
 ער האט געזען באשנימפערלעך די פראכט
 פון גאטס גענאד און ליטזעליקער שעפע.
 מ'האט אים געהאלדזט די שוועסדיקע נאכט,
 ער האט שוין אף א האלבער שמאט צעשפרייט זיך,
 ער האט געטראכט:
 מ'זאל נאך אזוי אים ביזן סאמע סאף גיין.
 ער האט געטראכט:

ס'איז אזא גאלדענער נאך-פייסעך.
א יעדער טאג איז ווי א בוטל שמארקע פייסאכאווקע,
כאָמט פראָפּ אים אויף און טרינק אינמיטן גאָס,
אז זען זאל שמאַט
און זאל צעפלאצט ווערן פון קינע און פון קאָס.

אז ס'גייט א פור אן אַנגעלאָדענע אַנטקעגן,
איז לאָזט דער פּורמאַן זיך אַראָפּ נ'פאַרהייבט דעם הוט,
און וווּ ער גיט דאָ גיט קיין דריי זיך
און וועמען דאָ נאָר ער באַגעגנט,
איז אַלצדינג זיַנס און אייגנס ווי דער פייסעך —
עס איז אים גוט.
אז טאַמער גייט אן אַרעמאָן צופּום —
ד'ער אויכעט זיַנער.

איז אונטערגעהאַלטן דאָרט א ניגן האָט זיך יעדער
און צוגעווינטשעוועט: אז פּרעסט זאָלן געקאַטעוועטע זיַן נאָר.
ס'איז אים געוועזן גוט —
ער האָט געוויסט:
— מע אַרבעט און מע טוט,
און אויב מע גייט ערגעץ א פור מיט געהילץ,
זאָפילע דער פאַרדאַרטער סקריפּ פון רעדער
אויכעט זיַנער.

ער האָט ליב געהאַט דעם גרילץ,
און אומעטום האָט ער געהערט ס'געזאַנג פון זעגן,
פון אומעטום איז אים די וועלט געגאַן אַנטקעגן
נ'אַראָפּגעכאַפט פאַר אים דעם הוט —
ס'איז אים געוועזן גוט.
געמראָגן האָט דער טיש דער דעמבענער מיט פרייד עס
אַף וויסע טישמעכער, אַף אויסגענייטע, קלאָרע;
עס האָבן אינדיקעס געפּרעגלטע געריסן זיך אַף זאַגן איידעם,
און קאַרפּ געפילטער האָט מיט כרייזן מיט מעכטיקן געשוואָרן;
עס האָבן פאַנקוכנס געבליט,
טעלינצעס האָבן זיך צו יעדערן געלאַשמטעט,
און אַף שמועל-אַלעפּס בליק
איז פון דער הויט געקראָכן שניע דער פּריקאַשמטיק.

און שניע דער פריקאשמשיק האט געסארזוערט,
און שניע דער פריקאשמשיק האט די הענט געווישט,
דער זעקס און ניינציקער האט אף זיין קארק געסארפעט
מיט אינגעשטעלמע פאנטיקן געמישט.
ער האט געווישט אף אויסנווייניק, וויפל שטיקער פיש
מ'האט אפגעקאכט געפילמע
און וויפל מ'האט דערלאנגט צום טיש
און ווער — א קאפ און ווער — דעם וויידל ס'וויל דארט.

ער האט געברענגט
און אף קיין רעגע ניט געזעצט זיך ;
געהאלטן מ'ער דעם גרייצער אין די הענט,
געגעסן שטייענדיק — צום לעצטן
ג'אף ביידע זימן שטאפנדיק די בעק...
האט זיך דאס הארץ פאר טיינעג אים געעקט :
— אז ס'וויל א ייד זיך אף דער עמעסן דערווארעמען,
באדארף ער טרינקען יאין-קארמעל.
ארום איז שניע דער פריקאשמשיק פון די קיילים,
ער האט ניט אויפגעהערט צו אינגלייגן די נאכט :
— געזאגט האט ער — געזונט זאל זיין — מיין באכער מיילעך,
ער קאן אף אויסנווייניק האלב מאנאך...
געקלאפט האט ער אין הארץ זיך און ניט אויפגעהערט צו שרייען:
— נישקאשע, שניע איז א דאנקען גאט נאך שניע.

און ס'האט שמועל-אלעף פאר דער בארד
זיך אזא פייערלעכן נעם געטאן דארט,
א שאקל זיך געגעבן ווי אין רויך ;
ניט ליב געהאט האט ער
צו הערן שניעס קאל אינדר'הויך
באס מיט,
ווען ער בארימט זיך מיט זיין נידעריקער זערע...
האט ער פארקלערט
מיט דער פאטשיילע זיך געטאן א וויש,
א טאפ געטאן דעם בויך
דעם גארטל און דאס אנטאן
און אפן ארט
צו זיין מעשארעס אויסגעגלאנצט דעם שמערן

און פון די אויגן אָפגעלאָזט אַ שפּריץ מיט פּייער :
— שײַע,

זאָל דיין באַכערל אַרײַנקומען נאָך יאָנמען
מע וועט אַ שמועס מאַן פון מאַנאָך.
נ'אָף שײַעס, פּרוּוו עפעס צו מאַן אַ ברייע
האַט ער דאָס מויל געטאַן אים אַ פאַרמאָך :
— כ'בין זיך מעשײַער,

שײַע ...

זאָל דיין באַכערל אַרײַנקומען נאָך היינט באַנאַכט
און זאָל ער זיך ניט הייען.
שײַע.

זאָג דיין באַכערל ... מע וועט אַ רעד מאַן ... שײַך ? ...

און שײַע האָט דעם גאַרגל לאַשנקוידעשדיק געריסן :

— אַקדאַמויס מילין וועשאַראַים שיסו
איידער איך וועל אָנהייבן צו שפּרעכן און צו שמועסן, —
און ס'האַט איבער די קעפּ געשוועבט אַ שיסל נאָך אַ שיסל,
און בערד זיינען געוועזן שוואַרצער פון דער נאַכט,
און ציין זיינען געוועזן שאַרפּער פון די שפּיון :

אַקדאַמויס מילין וועשאַראַים שיסו.

שמועל-אַלעף האָט געוואַרט,

דער הימל זאָל נאָך ברייטער עפענען דעם טויער,

געפרייט האָבן זיך יידן מיט שמועל-אַלעפּס וואַלד

אַזויווי מיט דער טויער

און מיט געטריף

איז מען אַרויס

און מיט געזאַנגען — אומגעווער :

— דער וואַלד איז טיף

— דער וואַלד איז גרויס

און האָט קיין גרונט ניט ווי די טויער.

די סימכע ט'זיך געטראָגן אָף אַ מייל

מיט קוואַרטן וויין —

צופוסנס און צוקאַפּנס ;

נ'ווען יידן האָבן אינדערפרי אין וואַסער זיך געאַנילט,

שמועל-אַלעף געליגן שיקער און געכראַפּעט

די אויגן אַלע ווייל אַ דריי געטאַן ווי בלייערס

— שײַע.
 זאל דיין באַכערל ... נאָך הינט באַנאכט ...
 מע וועט אַ שמועס טאָן ... פון טאנאך ...
 — וווּ ביסטו, שײַע?
 — שײַע? ...

8.

צו עזרעס טאָטן איז אין שטוב אַרײַנגעגאָן די זאָרג,
 די אַרעמקייט און דער „האַזמאָן“
 און עפעס נאָך
 אַ דאַרער יונגערמאַן
 מיט וואַנצעס און פענסנע,
 מיט אויגן ווייטיקלעך-צעפלאַמטע,
 און מיט אַזאַ מין איידעלן באַנעם
 פון אַ פאַרברענטן לאַמדן.

דעם קאַפּ מיט זײַנע אַקסל האָט פאַראייניקט
 אַ בענדעלע אַ דינס אַזאַ, וואָס איז געגאָן דאָרט
 פון גרויען הוט מיט שוואַרצע טרויער-ראַנדן;
 זײַן פאַנעם איז געוועזן דאָר און בייניק
 נ'די אויגן האָט געפלאַקערט — פיבער
 נ'אין בוזעס-טאַש — אַן אייגענער פאַרפאַסטער כיבער.

ס'האַט שמאַט אַף אים געזאָגט,
 אַז באַ אַזעלכע קערט דער קאַפּ זיך איבער,
 עס שמאַדן זיך אַזעלכע — האָט שמאַט געזאָגט — צום סאַף;
 נאָר שמאַט האָט ניט געטראָפּן.
 דער קאַפּ האָט זיך אים בלויז געדרייט,
 די האָר זײַנען זיך בלויז פון שאַרבן אים צעלאָפּן;
 די וואַנצעס האָט ער איינגעהאַלטן מיט די ציין,
 מיט גיריקייט — דעם פיבער
 און מיטן בוזעס-טאַש — דעם אייגענעם פאַרפאַסטן כיבער.
 געכידעשט האָט זיך שמאַט און מ'האַט געראַשט זיך
 געדרייט האָט מען מיט אַקסל קלערנדיק און ברײַענד:
 — פּונוואַנען קומט אַזוינס צו שײַע דעם פּרוקאַשטשיק?
 — פּונוואַנען קומט אַזוינס צו שײַען?

באם רעדן מ'זיך זיין מויל געדרייט ווי צו א בים
און אויסגעזען האט אקוראט ער,
ווי אויסגעפיקט וואלט ער זיך פון אן אינקובאטאר,
כאטש יעדער איינער האט געקאנט זיין טאטן,
כאטש יעדער איינער האט געדענקט זיין בריים.

ס'האט אפגעראשט זיין בריים אונטער אן אלמן בוידעם,
אין אלקער אין פארדומפענעם מיט שרעק,
די נויט האט זיך אין וויגעלע געהוידעט,
און ס'האט די שטוב צום וועג אין פאכאד זיך געשמרעקט;
און דאס האט שניע אנגעטאן אן אל זיך,
פון לעצטן, קאסטן זיך געלאזט —
געגרייט זאל זיין בא אים א מאלצינט,
ווי בא א שיינעם באלעבאם.

עס האט א גאנצע גאס ארעמע-לייט זיך דארט געקריגט,
פארוואס מע הייבט ניט אן, פארוואס מע ציט זיך —
און יידן זיינען אומגעלאפן היין און צוריק,
און יידן האבן זיך געדונגען פאר מעציצע,
און ווער ס'זאל האלטן ס'קינד פאר די הענט,
און וועמען אנקומען ס'זאל קיבעד סאנדעק.
געקראכן מ'איז ווי פון דער פענט
אז ס'זאל ניט אנגערירט זיין קיינעמס שטאנד דארט;
און אומעטום האט אומגעדולד געפלאטערט
און אומצופרידנקייט געשפארט האט יעדער ווייל
וואס אלע ווארטן אף שמועל-אלעפן דעם קוואטער
און שמועל-אלעף האט דר'היים זיך ניט געאיילט.

געפאכעט האבן בערד איבער דער שטוב
ארומגעשונדענע פון טאבעק און פון צינט;
מ'האט זיך געשמופט
מיט גלאנץ פון לאסטעקענע קאפעטעס און זינד —
ס'האט יעדער זיך באמיט
דאס ארט באם אנדערן פארבאפן;
נ'אז ס'האבן זיך דערהערט שמועל אלעפס טריט,
האבן בא אלעמען ווי ליכט זיך אנגעצונדן די שווארצעפלען.
בא איינעם האט דאס כאלאמל געטאן א פלאקער,
און איינער האט א פאסעק שוין געברומט

און ס'האט געזעצט א פארע פון די האלדז-און-נאקנס,
 פארוויקלטע מיט מיכלעך און פאטשיילעס אף ארום,
 פארוואקסענע מיט פלאקסן ביז די אויגן
 און אַנגעפאלדעוועט מיט קנייטשן און פארבראט.
 א יעדער מויל האט זיך דארט צימערדיק געצויגן
 צום ווערצעלע פון אויסדערוויילטקייט בא גאט,
 און ס'האט געברייט און ס'האט געברענט,
 מ'האט נאך דער מיצווע בלוטדארשטיק געלאקערט,
 עס זינען קעלישקעלעך געגאן פון הענט צו הענט,
 און האניק-טייג האט זיך געריסן אף כאלאקיס, —
 ס'האט שוין דאס כאלאטל געטאן א בלי —
 זיי שפינוועבס האבן זיך די פסוקים שוין געוועכט דארט;
 געלעגן איז דאס קליינע געפעשל נאך בלינד
 מיט וויעלעך פאר שיין פארקלעפטע;
 מ'האט עס אף שפרוך דארט שאקלענדיק געשמאלצן
 און פון ניט-גומע — אייזן-פעסט געהימ,
 און ס'איז געגאן געהיימניספול דער מאלציט.
 ארינגעאטעמט מ'האט דעם געפעשל מיט שפרוך און ווייז, —
 ס'זאל זיין א יוד,
 מע זאל עס האבן פיינט,
 ס'זאל דינען גאט
 און זיין
 צו שאנד און שפאט.

דערנאך ז'דאס קינד געגאן פון הענט צו הענט,
 דער שרעק האט זיך אין ווינקל ליידיקן געוויגט,
 געטראגן האט אן איינגעהאלטן כליפען
 דורך דער וואנט זיך, —
 אין שרעק געוויינט האט דארטן די געווינערן
 און ס'האט דאס מילע-בלוט געברענט
 צווישן ווייסע בערד און וואנצעם
 אף אלמע אפגעוועלקטע ליפן —
 מ'האט מיט דער מיצווע זיך געקוויקט
 וואס אַנגעשפארט האט ביז אוראם-אוינו...

אין אכצן יאר ארום
 האט ס'געפעשל געהייסן מוילעך געפעש.

געגאנגען איז ער אויפוועקן דעם שטאלץ און רום,
וואס איז פון לאנג בייסוילעמדיק געווען פארשעפערט;
ער האט דערצו זיך אנגעטאן א פעלערין
א קיילעכיקן הוט מיט אומגעהערטע ראנדן
די אויגן — פיבערדיק און גרין
און שמענדיק האט א בוך באגלייט אונטער דער האנט אים.

.9

איז ער געגאנגען אויך צו עזרעס טאטן — צו שמול-ביים,
ער איז געגאן מיט פסוקים הייליקע גלייך, ווי מיט פיאזוקעס,
זיי אפשטעלן שמועל-בייסן אלע וואך — אין שווייס,
ווי צו אזא מין אומגעהערטער שלאפקייט.

ער האט זיי ווי א רויפע א געניטער
אים אפגעשטעלט ארום דעם האלדן,
ארום דעם מויל
ארום דעם ארעם מאזל זיינס, דעם ביטערס
און ארום אלץ
וואס ס'האט זיך נאר געקאנט אנטבלויזן הויל —
ער האט די פסוקים אפגעשטעלט אים, אז זיי זאלן ציען
די לעצטע פרוטעס
פאר דער פארזעסענער אלמאנע ציען.

און ס'איז שמועל-ביים געזעסן בא דעם טיש
אביסל אנגעבויגן,
א קאפ פון הערינג איז געלעגן אפן טיש
אן אויסגענאגטער ביז די אויגן
און האט געקוקט אף שמול-בייסן מיט אזויפיל טויטן אומעט
און מיט אזא מין טויטן אויסזיכט.
און דוכטן האט שמועל-בייסן זיך גענומען,
אז ס'הילכן נעפעשם פסוקים שמוס פון אים ארויס זיך ...
פון דעם הערינג-קאפ די פסוקים הילעכן ארויס זיך ...

עס האט שמועל-ביים דאס ארעם-ברויט געקניעט
און ניט געוויסט, אף וועמען זאל ער האבן האס דארט
נ'צו וועמען זאל ער זיין פארטרויט;

דאָס זעלצערל ז'געשטאַנען אין אַ זינט
 דאָס זעלצערל ז'געווען צעטראַסקעט —
 ס'האָט זיך דורך דעם די אַרעמקייט געזייעט
 און אויסגעזען ס'האָט ווי אַ גלעזערן צעטראַסקעט אויג...
 נאָר אלע וויילע האָט שמועל-ביים צו זיך אליין
 געמאַן אַ פינמל מיט דער ברעם
 ווי ס'וואַלט אים אלע מאָל דאָס האַרץ פאַרקלעמט
 ביז טיפּן גרונט, —
 ווי בלוז מיט איינס וואַלט ער דאָ מאַסקים ניט געווען,
 וואָס אין אַ צינט אַרום
 וועט פון אַ טיש אזאָ מיין — אויך אָף עזרען
 זיך איינקוקן און אויסגענאַגער קאַפּ פון הערינג,
 און ער וועט אויכעט גאַרניט נישט פאַרשטיין
 און זיך צו גאַרניט ווערן
 און בלייבן וועט ער אויך — פאַרלאָזט,
 אליין...

ס'איז עפעס אַ געשוואַלנקייט געגאַן פון דעם צעטראַסקעטן גלאַז.
 האָט ער געקוקט און גלייך ער וואַלט געזאַגט אָף דעם:
 — ס'איז קליין
 און ווי אַן אויג
 ס'איז רונדיק
 און ס'האָט געקלעקט אָף אויסזאָלצן אים אלע זינע וויגנדן...

אז דורך דעם קליינעם זעלצערל האָט אויסגעזען זיין אַרעמקייט אזוי,
 ווי ס'וואַלט געווען קראַנק די גאַנצע שטוב אָף שקראַפּל
 און ווי געליטן וואַלט דאָס גאַנצע לעבן דאָ אָף שקרופּעל
 און ווי געגאַנגען וואַלט ער דאָ אין שטוב שוין זייער לאַנג
 אַן אויפהער
 — געשוואַלן און באַרופן...

איז האָט שמועל-ביים אין שטילער זאָרג
 פון שלינג און שלאַנג
 דאָס אַרעם-ברויט געקניעט
 דאָס מויל געווישט
 און צוגעדעקט עס מיט די הענט,
 ווי ער וואַלט זיך געשעמט;

געבעטן נעפעשן צום טיש,
געמאכט אן ארט :

— אט דאס איז אים ניט שווער

און דאס איז ער מעקניעם ...

געקוקט אראפ אף זיין פארוועלקטער בארד

און אף דעם פיכערדיקן מענטשן

ס'האט אים געברענט די הויט,

און ניט געוויסט האט ער,

צי אנהייבן פון ברויט

צי אנהייבן פון בענטשן ...

נאך אלע נעפעשם פלאצמיקע געהיילן

האט שמיל שמועל-ביים געשאקלט מיטן קאפ

א יעדער וויילע

און אלץ געקוקט אראפ

ניצום סאך א הייב געטאן די הענט שוין

און אים א פרעג געטאן אזא פארטראכטן :

— צי איז א יוד מעכויעוו בענטשן,

ווען ס'האט קיין זעט די סודע ניט געבראכט אים ?

געווען זיין בליק איז ביזו און גלאזיק,

נאך אפגעהיט זיין קאל האט גרויסע אכטונג —

עס שטייט בעפירעש דאך א פאסעק :

— „וועסאוואטא אוואראכטא“.

און מיילעך נעפעש האט זיך אלץ געמיט,

מיט אלטע פסוקים אים באלייגט — זיי זאלן ציען

פונעם פארארעמטן געמיט

פאר דער אלמאנע ציען ...

.10

בא שמול-אלעפן אין זאל

טוגעבלעטערט מיילעך נעפעש דעם „האומאן“.

וגעווארט ס'זאל מיטאק אפעסן שמועל-אלעף.

א יעדער ווייל האט ער געטאן א שפאן,

א יעדער ווייל טער זיך א הייב געטאן פון זאל אויף ...

שוין וויפל מאָל האָט ער געוואָרט
אין דעם אַ זאָל אין דעם גערוימען
אַ שמועס מאָן מיט שמועל-אַלעפּן אַ כרייטן פון מאַנאָך
אוכדוימע ...
און יעדעס מאָל געשמערט האָט מען די זאָך,
אויב ניט דערגאַן עס איז נאָך צו אַזאַ מין טרעפונג —
מע זאָל אַ שמועס מאָן פון מאַנאָך
אַזוי ווי ס'וויילט זיך אים — שמועל-אַלעפּן מיט מיילעך נעפעש ...

דאָס זאָגט מען, אַז שמועל-אַלעפּן איז נישטאַ,
און דאָס איז ער מיט עפעס זייער שטאַרק באַשעפטיקט;
האָט ער געוואָרט און מיט פאַרדראָס זיך וואַרטנדיק געשטאַפּט
און צוגעהערט צו יעדן שאַרף זיך זייער העפטיק.

ס'האָט אים דער רייעך פון געריכטן ניט געלאָזט,
ווי ס'דאַרף צו זײַן, אַדורכקוקן די צײַטונג;
ס'האָט אים קימאַט געשווינדלעט אין דער נאָז:
— ווי ס'קאָן אַ פּראַסטרער מיטאַק אַפּישמעקן באַ ליַיטן.
און דורך דעם בלאָט און דורך די ווענט
און דורך די סאַמע לעצטע נײַטן
האָט ער געזען, ווי ס'שוועבן דורך פּילמיסקעס אַף גראַבע הענט,
ווי אויפגעדעמפטע פּליגלדיקע שפּײַזן
און געריכטן;
ס'האָט אים דער קאַפּ אַזש אַנגעהויבן וויי מאָן
און זיך ניט ווילנדיק געגעבן אַ דערמאָן
אין אַרעמאָן
און שמועל דעם צווייטן.
אי זער געזעסן און געזויגן דעם „האַזמאַן“,
ווי אַזאַ צען מאָל אויסגענאַגטן ביין
געוואָרט, ס'זאָל אַפּעסן דער באַלעבאַס
און אים אַרײַנרופּן אַליין.

נאָר ס'האָט זיך דאַרט שמועל-אַלעפּן ניט געאַנילט
און ניט פאַרלאַנגט האָט ער, שמועל-אַלעפּן, אַפּכאַפּן דעם מיטאַק
אַזוי גענאַרנדיק און לײַב-אַ-לײַ
ווי ס'דאַווענען, ווען ס'קומט אים אויס אין מיטן.
געזעסן איז שמועל-אַלעפּן באַ דעם טיש,

געזען, ווי ס'גייט פון גאס און פון דער קיך די זיסע גאָב אים
 דאָס מויל געמאַן האָט ער זיך אַלע מאָל אַ וויש
 און אין די קלעפּעדיקע פּולקעס זיך אַרײַנגעראַבן —
 דעם קאַפּ — אַ ביסל אין אַ זײַט,
 און פון דער זײַט — אין מיט,
 און ניט געקאַרגט קײן צײַט
 און ניט געקאַרגט קײן מי,
 נ'מיט אַלע קױכעס ט'ער דעם שמעקנדיקן מאַרדך געזױגן,
 עס האָבן זיך די אַדערן אים אױפגעזעצט ביז שװײס,
 מיט גלאַנץ פאַרגאַסן איז געווען די באַרד, די נעגל און די אױגן, —
 ער האָט גענאַגט אַקשאַנעסדיק און הײם
 אַ יעדן בײַן — פון אײַגעווייניק און פון דרויסן,
 און — דורך אַף דורך
 און נאָך אַ מאָל — געמײַט,
 דורכױסיק,
 אַז פײַפּן אָנגעהױבן האָט אַ יעדער בײַן אין מיטן, —
 ס'האַט זיך שמועל-אַלעף קײנמאָל ניט געאַײלט באַס מיטאַק.

און אַפּן ערשטן שלוקערין,
 וואָס ס'האַט דאַרטן דערלאָנגט שמועל-אַלעף,
 איז מײלעך נעפעש פונדאָסניי געוואָרן וואָך,
 עס האָט אים אַזש אין קאַפּ גענומען צוקן :
 — אַט אײַצט וועט מען אַ שמועס טאָן פון טאַנאָך.
 איז אױפגעעפנט האָט ער דעם „האַזמאַן“
 ווי אַזאַ אױסגעניטן פאַראַסאַל
 און זיך אַ לאַז געגעבן ביז צום פאַלן
 מיט זײַנע אײַלנדיקע שפּאַן,
 מיט אַלע זײַנע נײַם פון ערעץ-ײַסראַעל
 און איז געגאַן
 אַרױסגאַרגלען, וואָס ס'טוט זיך
 אײַצט אין הײליקן קענאַפּן.
 נאָר צוליב הױבן פּשאַט,
 ז'אים אײַנגעפאַלן פּלוצעם.
 באַדאַרף מען אָנהױבן פונעם באַלקאַן,
 — ס'אַ סוואַרע — ט'ער אַ הוסט געמאַן, ווי עפעס וואָלט אים
 דאָ פאַרשאַט,
 אַז כמאַרעס רוקן זיך שױן אַן אַפּן באַלקאַן...

אָט האָט איר עס אָפּן „האַזמאַן“ ...
און גלייך דערפילט אַז אָנגעהויבן האָט ער ניט פון דאָן,
נאָר צוריק — קיין שפּאַן.
— באַלקאַן? — זאָגט איר — האָט אויסגעשטרעקט שמוּל-אַלעף
אים די האַנט,

פונקט ווי ער מאַכט זיך ערשט מיט אים באַקאַנט
און אָפּ אַ שלוקערין — זיך אליין אַ זאָג געגעבן: — שאַט.
— וואָס איז שוין ווידער דאָרט אָפּן באַלקאַן?
— ס'איז טאַקע דאָ פאַראַן
אָפּן ... „האַזמאַן“?

נ'אָז מילעך נעפעש האָט צום טויזנטיקסטן מאַל
שוין מיט אַן אויסגעטרונקנט מויל
זיך אָפּגעלאָזט אין אַ געבריי
און ווערט — הויל
און ווערטער — טריי
מיט ציין-קאַסטנס גענומען מאַלן,
אַז יידן זיינען זיך מעכויעוו לאָזן קאַסטן געלט,
און איבערטראָגן דאָרף זיך יעדער יוד קנין ערעץ-ייסראָעל די ביינער
פונקט ווי פון מיצראַים,
און אויפגעשטאַנען איז פונסניי מוישע ראַביינו,
און קיינער טאָר ניט זיין פאַרפעלט,
און געבן יעדערער באַדאָרף צושטייער, —
האַבן די אויגן זיך שמוּל-אַלעפּן פאַרגלאַנצט צו יענער וועלט,
ער איז געוואָרן דורכזיכטיק און צאַרט,
פאַרציגן האָט זיך אים ס'געזיכט מיט טרויער און מיט צאַר,
ער האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ נ'זיך צוגעשאַרט אַ באַר,
געענטפערט נעפעשן באַטראַכט,
צעשניידנדיק די באַר
בענימעס, און פאַוואַליע:
— איר קענט טאַנאָך ...
מע זעט עס גלייך.

דער ניצען האָט זיך, כאַסכאַלילע ניט געפעלט,
אָועלכע ווי איר באַדאָרף מען איצט אַ סאָך,
און ס'איז פאַראַנען ווייניק ...
ס'איז נאָר אין דעם די זאָך:
נ'פאַרשטיי אַביסל ניט דעם פּשאַט,

וואס ער — מוישע ראביינן —
האט ארויסגעפירט די יידן פון מיצראים
אן א גראשן געלט,
און איר האט זיך פאר דעם א שיינעם פריז אונעקגעשטעלט ...
און איר, קומט אויס, — איר הייסט זיך גאר דערפאר באצאלן ...

געווארן מיטאמאל איז שטיל און שא,
ער האט אראפגעלאזט דעם לעצטן שלונג פאוואליע;
דערלאנגט א הוסט, ווי עפעס וואלט אים דא פארשאט,
און שטיל א נעם געטאן מיט ביידע הענט פון טיש דעם קאנט:
— איז וואס-זשע עפעס ווידער דארט ... אפן באלקאן?
ס'איז טאקע דא ... פאר'ן ...
אפן „האומאן“?

11.

פון דער געמארע איז שמועל-בייסן אלץ געווען באקאנט.
ער האט געקאנט א וואנט
צונויפפירן דארט מיט א וואנט
געוויסט האט ער דעם דין פון זייען לאנד,
פארשמאנען אויך די זאך פון בויען הייזער
דעם זייגער איבערדרייען אלע מאל די ווייזערס
ער האט געהאט פארשטאנד
און אויסגעטראכט אליין א קלעמערל אף כאפן מיניזלעך.
א גערשטן אף אן אויג האט ער געקאנט פארהיילן מיט א פינג
און מיט א צוגעברוינטער ציבעלע — אן אויסגעלענקטן פוס
און אנדערע פארשיידענע רעפועס
פון דער כאכמע דאקטערני;
דאס גלייכן
אויב עפעס האט פאסירט
מיט א באלכני
געדינט האט די געמארע אים געטרני
מיט פריז זיין
און מיט פענט
געמאכט האט זי פון אים א קניסן
אזא, וואס ברענט,
אזא, וואס טאג ווי נאכט פארטאן איז;

נאָר יידן האָבן זיך צו אים געווענדט,
ווי צו אַזאָ, וואָס ווייסט זאָקאַנעם.

ער האָט געקאַנט אָף אויסנווייניק אלע דינים,
אין יעדן אומגליק ז'ער געוועזן אויסגעקאַכט ;
נאָר ברויט ט'ער ניט געקאַנט פאַרדינען
און ניט געקאַנט זיך האַלטן אָף אַן אָרט.
ער האָט מיט באַלעבאַטים שטענדיק זיך געקריגט
און פון דעם קריג איז ער אַרויס אַן אַרעמאָן.
דערפאַר האָט ער אָף אַלין זײַן אייגענעם פאַרשטאַנד און בליק,
און זײַן פאַרשטאַנד און בליק געווען אים קלאַר איז.
אַזוי איז ער זיך מיטן סייכל מיטן אייגענעם דערגאַן,
אַז מען באַדאַרף אַ קייסער אויכעט אָף קאַפּאַרעם.

אין עפעס האָט ער אויך זיך ניט געגלייבט מיט גאַט —
דאַס אויך מיט אייגענע געדאַנקען איז דערגאַן ער,
גערופן האָט מען אים דערפאַר אין שטאַט
— רעפּובליקאַנער.

די אַרעמקייט האָט זיך מיט אים געבאַלעוועט
און ניט אַרויסגעלאָזט האָט זי אים פון די קלעמער ;
צום סאָף איז ער שוין צו שמועל-אַלעפּן
געגאַנגען דינען פאַר אַ געמען.

ער איז אַוועק אין וואַלד
אָף אַפּהיטן שמועל-אַלעפּס גיטער און פאַרמעגן,
ער האָט געקוקט, געקרעכצט אונטער געזאַנג פון זעגן ;
ער האָט אַ יעדן בוים באַטראַכט
און אויסגעמאַסטן אַפּן אויג די גרעב אים,
און אויסגעמאַסטן אַפּן אויג די פּראַכט,
און אויסגעמאַסטן אַפּן אויג דאַס גאַנצע לעבן,
און אויסגעקרעכצט ער האָט
אין וואַלד אונטער געזאַנג פון זעגן :
— ווי שעמסטו זיך ניט, גאַט,
דאַס אַלין באַשאַפּן פאַר שמועל-אַלעפּס וועגן ?

ער כאַפט קאַיאָר זיך פון געלעגער אויף
און לויפט אַרויס אין וואַלד נאָך אַן דעם אַנטאָן.

פונקט ווי די פייגל וואלטן אים געמאך א רוף,
ווי אנהייבן אן אים זיי וואלטן ניט געקאנט דארט,
ער אויך זאל אפ א בוים — מיט אלעמען ארויף.

איז ער אריין
אין אינדערפרי
— א צווייטשערט,
און א געפלי,

און א געזאנג,
און א געפאך

מ'האט ניט פארזאמט,
און ס'קומען נאך.
ס'פארנאפט דער טאג
א יעדער ארט,
און פויגל — דא,
און פויגל — דארט,

און ווער — א הייב,
און ווער — א צי
דורך גאלדנשטויב
אפ היין און צוריק.

גלייך ווי מע רייכט
אין קאניפאל
די מילער איין
א יעדעס מאל.

דער דרויסן — בלוי,
און קלאר — די ווינט,
און בוים צו בוים
און צווייג צו צווייג —

זיי גייען אויף
ווי נ'א קאנצערט
א יעדער פרוווט,
און יעדער הערט,

און יעדער גרייט
מיט זיסער שטימ
אזא מין פרייד
אזא מין הימן.

אזוי-א פריי
און א צעלאז —
פון א באלכני
ביז צו א גראז.

און פון דער טיף
און פון דער לופט —
דער קישעף טריפט,
דער קישעף רופט.

און רירט אים אן
פארגאפט און היים
און גיט א בלאנק:
— ס'איז גוט, שמועל-ביים?

און אז ער גיט זיך עס די הענט א וואש
אין יונגן טוי
און א פארטרונק מיט ראש
ג'דעס וואלד אין זיך א זויג.

און אז סע געבן מיט געזאנג זיך א צעלאז די זעגן,
און זון אפ ווינטקייט גיט א בראט,
דערלאנגט ער יעדן בוים פונסניי דארט א באטראכט,
און מעסט זיך אפן אויג דארט אויס די גרעב אים,
און מעסט זיך אפן אויג דארט אויס די פראכט,
און מעסט זיך אפן אויג דארט אויס דאס גאנצע לעבן,
און מיט אן אויפגעבראכטן ביזן טראט
פארווילט זיך ווידער געבן דארט א פרעג אים:
— ווי שעמסטו זיך ניט, גאט,
דאס אלץ באשאפן פאר שמועל-אלעפס וועגן?

א פאלנער ייד באטייט האט בא שמועל-בייסן
 אזא, וואס גרייט צו טראגן איז די זארג פון נויט.
 און דאס האט פאר זיין הויזגעזינד געהייסן,
 אז אנגעקומען איז די צייט,
 ווען עזרע דארף זיך גיין פארדינען ברויט
 און אויך זיך נעמען אַפקומען מאַניסיס.
 צו דרייצן יאָר — ווער קאָן אינדר'היים נאָך זיצן?
 צו דרייצן יאָר — פאַרוואָס קומט דעם מאַס פון שווייס.
 נאָר ס'האַט שמועל-בייס
 אין טרויער זיך געטרייסט,
 און דאָס באַטייט
 באַ ייִדן — אַ באַר-מיצווע.

ס'איז ווינטער-צייט געווען אין דרויסן,
 פאַרקאָועט איז די שטאַט געווען אין פרעסט.
 — ווער ווייסט, וואָס ביזע ווינטן זיינען אויסן,
 ווען יעדער שמיבעלע זעט אויס ווי אַ פאַרשניטע נעסט?
 ווען דורך די הוילע אויסגענאַמע שויבן
 די שנין די אַוונטיקע טריפט ווי אַ געוויין;
 עס האָבן ווינטן זיך אין עפעס אינגעהערט ווי טויבע,
 און ניט געקאַנט דער ראַש דערלאַנגען האָט צו זיי,
 די שטאַט האָט נידעריקער אַנגעהויבן אויסזען,
 און צו דער וויסטער ווינטקייט ז'ניט געווען קיין ברעג.
 — ווער ווייסט וואָס ביזע ווינטן זיינען אויסן,
 ווען ס'איז אַ שטאַט באַליינט מיט אומעט און מיט שרעק?
 ווען ס'גייט פון שטוב צו שטוב דער פאַכאָד ווי צו קרויוויס,
 ווען ס'גייט פון שטוב צו שטוב צו גאַסט די נויט,
 און ס'קאָן אַ נאַכט זיך ניט דערוואַרעמען דער אויוון,
 און ס'קאָן זיך ניט אין לאַמפּ אַרויסדרייען דער קנויט, —
 איז אין אזאַ מין נאַכט
 געהאַלטן האָט שמועל-בייס' מישפּאַכע זיך אַן אייצע,
 עס האָט דאָס גאַנצע הויזגעזינד באַטראַכט,
 און ס'האַט אַ ווינט דאַרט קרעכצנדיק באַגלייט זיי —
 געזעסן איז שמועל-בייס באַס מיט — דעם קאַפּ געדרייט,
 זיין ווייב ט'געשפּאַלטן באַ דער הרובע סקאַלקעס דינע.

און דער באר-מיצווע — אינדערמיט. עס איז געגאן א רייד :
— בא וואס וואלט ער, א שמייגער, עפעס וואס געקאנט פארדינען?..

פון ביידע זייטן שטאט געריסן האבן זיך אינדר'הויך
אנטקעגן הימל גרויזאמע און בייזע טרויבן,
אדורכגעשמעסט זיך מיט שווארצן רויך,
זיי האבן שטאלץ, ניט-צוטריטלעך פון אויבן,
זיי האבן פון דער הייך זי אויסגעקוקט די שטאט
די דערפער און די געגנט אף ארומען,
געמאסטן און געטיילט און זיך געשמאפט,
און יעדע האט זיך אירס פארצויגן און פארנומען.
אף זיבן ווערסט האט אפגעטיילט זיך איינע פון דער צווייטער
און יעדנס שילד געשריגן האט אף זיבן מייל ;
ברוקירטע וועגן אין דער לענג און אין דער ברייט דארט
געלייגט האבן זיך גידעריק און זיך געאנילט
צו ווייזן יעדער פור און יעדן וואגן
צו ווייזן יעדן אנגעקומענעם פון ערגעץ ווייט :
— צום פאציאנס-זאוואד — באדארף מען דא גיין
— צו דער פאפיר-פאבריק — אביסל אין דער זייט.

נאר ס'האט שמועל-ביים געוואסט דעם וועג צו ביידע,
דאס אויג ער גיט א קנייטש און זעט זיי קלאר ;
ער האט דארט, ווי בא לאווענען, געטרני און פריידיק
אוועקגעפאטערט זיבן לעבעדיקע יאר.

זיבן ווינטערס האט דער שניי געלייגט זיך אף די בלאטעס,
און אף זיין קאפ האט זיך דער שניי געלייגט דערנאך ;
ס'האט שטאט אף זיי געלערנט זיך צום ערשטן מאל א טראט טאן,
ער האט דארט אויך פארפרוויט צום ערשטן מאל דעם יאר.
ער האט דארט זיבן יאר פון זיינע לונגען אויסגעליידיקט
און פונקט אזויווי צו דער פאר, —
האט ער אהין אצינד זיין עזרען צוגעגרייט דארט
צו די באר-מיצוועדיקע דרייצן יאר.

ער ווישט די ווינטערדיקע נאכט אראפ זיך פון די שויבן,
דער בוידעם ניורעט זיך אונטערן דאך און פרייט,
און זאווערובעס יאגן זיך אף העפקער-וועגנס טויבען,

און ס'איז א שרעק צו עפענען די טיר.
איז מיט א האלבן מויל
האט שמיל די מוטער זיך געבעטן בא שמועל-בייסן :
ער איז אינגאנצן נאקעט דאך, ער איז דאך הויל, —
איז עפשער וועט מען ווארטן ביז נאך פייסער.
די פרעסט זאלן אראפ און ס'זאל ניט זיין אזא מין קעלט,
מ'עט עפשער אנטאן עפעס אפן לייב אים ...

נאר א פארשלאפענער געקוקט האט עזרע צו דער שוועל,
נאר עזרען האט זיך ניט געוואלט אין דר'היים פארבלייבן ...
געשמייכלט האט צו אים דאס זיין אליין פאר זיך,
דאס ווערן פון דער העלער הויט א גרויסער.
ער האט געפילט, ווי ס'גיסט זיך אן אין אים געוויכט,
און אנדערש מ'אים גענומען אנקערן דער דרויסן.
אים דוכט, אז ס'קער אים שוין דער אינדערפריענדיקער פניף אן,
וואס וועקט אין מיטן נאכט פון שלאף א האלבע גאס.
ער האט זיך גלייך דערזען צווישן הויכע מאליארעס און שלייפער,
און אין דער היים איז אן אנגעלייגטער גאסט ...
ער האט זיך גלייך דערזען אין אונטערשמאטעדיקע ווייטן,
דעם שניי און בלאטע אפן וועג מיט אלעמען ער קנעט,
און ווי א גאס א גאנצע מיט די פינגער טייטלט :
— עס גייט שוין עזרע פון זאוואד. שוין, ווייזט אויס, שפעט.
און ס'האבן אפן שניי געלייגט זיך ערשמע טריט
פון עזרעס אנגעהויבן לעבן ;
דער פראסט האט זיי געהארטעוועט און זיי געגליט
און זיי געאיילט און מונטערקייט געגעבן.

מ'איז אויפגעשטאנען גאנץ קלאר,
מ'האט נאר אזוי זיך שולדיקלעך געטאן א פארע
ניט צו פארזאמען אף א האר
און אויך אן איבעריקע טרער דער מאמען
צו פארשפארן,
און מ'האט פארלאזט די היים,
און מ'האט זיך צו דעם פאצאנס-זאוואד געלאזט אין צווייען
אף פרישן שניי
אף ניט-גערירטן נאך און קלארן.

אט שפרייט ער זיך דער וועג — א פראסטטיקער, פארשניימער,
באגראַכן לינג אונטער אים דאָרט מעג ווי בראַך ;
ס'וואָלט יעדער שטיין געקאָנט, באַגעגענענדיק אים, אַ געשריי מאַן:
— שמול-ביים, דו פירסט דעם זון ? און וועמען נאָך ?

פאַרבונדן מיט אַ שאַלעכל די מאַמע האָט דעם האַלדז אים,
אים מיטגעגעבן ווי אין שול אַ שטיקל כרויט,
דער שניי האָט אַפּן וועג געטריי עס אים געזאָלצן,
דער ווינט האָט נאָכגעיאָגט און עפעס אים פאַרמרויט ...
כאַטש ס'איז געווען אַ פראַסט, נאָר ס'האַט שמועל-ביים געשוויצט —
ניט אַנדערש נאָר ווי נעם צעשפּיליע זיך דעם טיזלעק ;
עס האָט פּון גאַרגל אים געשפּאַרט אַ קראַנקע היץ,
ווי אַלע מאַל, ווען ס'קומט דער כוידעש קיסלעוו.
נאָר ס'האַבן אַפּן שניי געלייגט זיך ערשמע טריט
פון עזרעס אַנגעהויבן לעבן ;
דער פראַסט האָט זיי געהאַרטעוועט און זיי געגליט
און זיי געאַנילט און מונטערקייט געגעבן.

דעם פּאַיאָנס-זאוואַד האָט זיך שמועל-ביים געפּילט אַליין
אַ שטיקל אייגענער, אַ שטיקל קאַרעוו ;
די לונגען אויסגעשפינגן מיטן האַרץ אין איינעם
האַט ער נאָך דאָרטן באַכערווייז כאַס טראַגן זאַמד
און ליים
און שמינער.
איז האָט שמועל-ביים זיך ניט געזאַמט,
אַף גיך אַוועקגעפירט דאָרט עזרען פון דער היים
און באַ דעם טויער אַף אַ ווייל געבליבן שטיין נאָך ...
ס'האַט אונטער טריט אַ סקריפּ געטאַן דער פראַסט,
מיט טומל איז דער דרויסן זיך צעוואַקסן —
עס האָבן קינדער זיך פרימאַרגעדיק געטאַן אַ לאַז
מיט רענצעלעך און ביכער אַף די אַקסל.
— דאַס גייט מען שוין געוויס אין שול דאָרט, —
האַט זיך שמועל-ביים אַ טראַכט געטאַן, ווי דורך געוויין :
— מעגלעך, אַז אַ מאַמע ז'שולדיק,
מעגלעך — גיין ...

געשפארט האָט זיך אַ ראַש פּרימאַרגעדיק און העל,
און שטיקער פּלאַם פון טרויב געפּלויגן זינגען בליציק;
האַט עזרען דאַרט שמועל-ביים געגעבן אַ פאַרשמעל:
— דאָ דאַרף מען, עזרע, זייער שטאַרק געהיט זײַן.

נאָר ס'האַט אַ כּוואַליע טומל זיי געגעבן אַ פאַרצי דאַרט,
נאָר ס'האַט דער טויער אונטער זיי פאַרשפּאַרט זיך מיטאַמאַל.
געדוכט האָט זיך שמועל-ביים, אַז ער ציטערט,
כאַטש אַליץ ז'אים נאָך געווען באַקאַנט דאָ פון אַמאַל;
די שטאַלנס, דאָס געהילץ, דער קאַלעך און די ליים,
די אָפּגעשטויבטע פענצמער פון די צעכן.
געפאַטערט האָט ער מער אַ סאָך דאָ ווי אין דר'היים,
ווען ער וואַלט ווי ס'באַדאַרף צו זײַן געמאַן אַ רעכן ...
און עפשער ניט ... און עפשער ווייזט זיך עס אים אויס ...
נאָר טראַג-ברעמלעך באַמערקט האָט ער אַ מענגע גרויס און קליין;
עס סטאַרטשעט, דאַכט זיך, נאָך פון דאַרט אַרויס
אַט די, וואָס ער האָט נאָך אַליין אָף איר געטראַגן שטיינער ...

און ווען ס'האַט זיך די צײַט פון אַנהייבן דערנענט,
איז האָט שמועל-ביים מיט פיכער פּינלעכן און שפּילן
אים אָנגעמאַסטן די נאַסילקע אָף די הענט,
ווי אָנגעמאַסטן אָפּן קאַפּ ט'ער אים ניט לאַנג די טפּילן ...

13.

די ערשטע צוויי, דרײַ מעג האָט עזרע זיך געפּילט נאָך פרעמד,
ווי אָף אַן אַנדער וועלט איז ער אַרומגעגאַן פאַרטומלט.
ער ווייסט ניט, ווי אזוי דעם ראַש און דעם געפּילדער מע באַנעמט,
נאָר אָפּגעשטעלט זיך קוקן אַליץ ער אומעטום האָט.
ס'האַט ווער פאַרבײַגייענד דערלאַנגט אים אַ פאַרטשעפּ,
פון ערגעץ-וווּ האָט זיך אַ פּאַס דערלאַנגט אָף אים אַ קינקל, —
געדוכט האָט אים זיך, אַז ער גייט אָף טרעפּ
מיט צוגעבונדענע פאַרקלעמטע אויגן.
דערנאָך איז זיך ווי שניי צעגאַן אָף אים די פרעמד,
געפאַלגט אַ יעדער זאָך, וואָס מ'האַט געהייסן.
ביז ס'האַט זיך ביסלעכווייז אונטער דעם העמד
גענומען דורכדרינגען און אײַנלעכן דער שווייס אים,

בזו ער האָט אויפגעהערט צו פילן דאָרט די קעלט,
בזו ער האָט אויפגעהערט אונטערן מומל זיך צו בייגן.

בלוי איז אָף דער גאַס, ווען צו דער אַרבעט זיך מע שטעלט
און ווען די אַרבעט גייט צום סאַף — איז בלוי שוין אין די אויגן.
אַן אייגענער איז ער שוין מיט דעם ליים און מיטן גאַנצן הויף
און מיטן פּינף פון אינדערפּרעקע נ'פאַרנאַכטיקע באַפעלן.
עס גיט דער מאָג אים אַזאַ שינד און שווייס פון אים אַ זויף,
ווי פון אַ גרויסן — אַז אַ הערעלע זאָל פעלן.

געטראָפן האָט ער דאָ אַ סאָך אַזעלכע ווי ער
אַליין. און גיט פאַרווונדערט האָט קיין זאָך דאָ און גיט קיינער.
נאָר אַנגעבויגן האָט דעם קאַפּ אים בזו דער ערד,
ווען ער האָט מיידלעך יונגינקע דערזען דאָרט קליינע,
אַזעלכע, וואָס שפּילן נאָך אין אַש,
אַזעלכע וואָס שפּילן נאָך אין צייכן ...
און אַפּגעטראָפן האָט פון אים דער ראַש,
עס האָט זיך טיף אין קאַפּ פאַרקריצט אים און פאַרצייכנט:
באַ לאַנגע טישן, מיט געפּעס פאַרוואַלגערט,
געזעסן זיינען קינדער — איינס צום אַנדערן געפרעסט
און האָבן דאָרט ווי קאַלעס אויסגעפּוצט די פאַרצעליינענע ליאַלקעס,
ווי פירן וואַלט מען צו דער כּופּע זיי באַדאַרפט דאָ אין די פרעסט.
און איינס אַנטקעגן אַנדערן, די קעפּ געבויגן
באַ נאַגנדיקער שיין פון רויכעדיקע לעמפּ,
אַרטינגעפּינטלט האָבן זיי די ליאַלקעס טויטע אויגן
און מיילער אויפגעהאַקט זיי — טויט און טעמפּ.
געסקריפעט באַ די קינדער האָבן האַלדז און נאַקנס
פון יעדן ריר אָף צוגעשמידטן אַרט.
נאָר פאַרב איז ווי באַגינען אויפגעגאַן אָף פאַרצעליינענע באַקן,
און אָף די פאַרצעליינענע קעפּ געוואַקסן זיינען לאַנגע
שוואַרצע האָר ...

אַ מאַעס קומט דאָ פאַר.
ער ווייסט אַליין גיט ...
זיי שפּילן מיט די ליאַלקעס זיך — ער זעט גיט, צי ער זעט:
— פאַרוואַס-זשע שטיפט דאָ גיט און לאַכט דאָ גאַרניט קיינער?
— פאַרוואַס-זשע זיצן זיי דאָ אַלע אזוי שפּעט?

— פארוואס-זשע רופט זיי ניט פון ערגעץ ניט קיין מאמע?
— פארוואס-זשע נעמט צו דעם קיין סאף גארניט אמאל?
נאר א געשריי ניט זיי א רים און א צעקלאמער:
— גייט טראגט אן וואסער. שטעלט זיך אפואשן דעם פאל.

דעם קאלטן צעמענטענעם דיל — פארפרוירן —
אף אן ארשין די גרעב האלט דארט די בלאטע און דער קויט,
אז בלויז זיך צורירן צו איר באפאלט א מארעשכווירע,
און ס'פלאצט ביז בלוט פון הענט די אויסגענאגטע הויט.
עס גיבן קינדער זיך א קוק אזא מין איבער,
די פענצמער גייען צו מיט שרעק צום סאמע מויל: —
— ס'א פאכעד לאזן זיך דורך די פארשנייטע גריבער,
ווי אף אן אומגליק רופט דער ווינטיקער געהויל.

געוואָיעט האָט אַ גאַנצע נאַכט אַ ווילדע זאווערוכע,
געשניטן האָט דער שניי ווי סטריזשקעלעך פון גלאַז;
ס'איז שווער געווען אַ שטיקל וועג אַדורכגיין,
און ווי פון ווילדן ווי געשריגן האָט דער פראַסט.
פון אלע זיטן פעלד מיט בייטשן ס'האַט געשמין,
אַראָפּגעפלעטשט די קעפּ ס'האַט אלעמען ביז דר'ערד,
און איינער האָט דעם צווייטן ניט געקאָנט דערוויסן,
און איינער האָט דעם אַנדערן דערנעבן ניט געהערט,
האַבן זיך מיידלעך צוויי געלאָזט נאָך וואַסער,
האַבן דאָרט קינדער צוויי צום ברונעם זיך געלאָזט,
אין טשאַד פון שווערן טאַג, פאַרמאַרעטע און בלאַסע
און קוים-קוים גייענדיק — ווי איבער אַנגעבראַכן גלאַז ...

מיט אַיז און גליטש דער ברונעם איז באַלייגט,
ווי מיט געשוואַלן אינגעווייד אַרויסגעזעצט פון טיפּן,
ער גלאַנצט מיט פינצטערקייטן אַלערליי,
ער רופט פון ווייט מיט טראַפּנדיקע טריפּן,
און דראַפען זיך צו אים מע מוז אַף אלע פיר,
און פאלן מיט געוויין פון ברומדזשענדיקע עמער,
ווען ס'טוט פון שטומער נאַכט די שרעק דאָרט אַ באַריר,
ווען ס'גיט די פינצטערניש באַם האַרץ אזא מין קאלטן נעם אַן ...
האַבן זיך קינדער צוויי געדראַפעט דאָרט באַנאַנד,
פאַרשניידנדיק די הענט אין אַיז פאַרשנייטן;

— אָט שטרעקט דאָרט איינע אויס די האַנט,
 — אָט גיט זיך מיט געשריי אַ גליטש די צווייטע —
 האָבן זיך קינדער צוויי באַנאָנד געדראַפּעט :
 — אָט איז דאָס אייניק מויל. דער שטאַנג. אָט בלייבט מען שטיין
 און גליטשנדיק געטאָן דאָרט איינס דאָס אַנדערע אַ כאַפּ האָט,
 און איינע האָט אַ פּלייך געטאָן אין ברונעם ווי אַ שטיין.

מ'האַט אַ געשריי צעהאַקט ווי מיט אַ בליץ די נאַכט,
 אַ בראַך געטאָן שיגאַען האָט די פינצטער,
 און מ'האַט צום ברונעם אַלעמען געבראַכט
 פונעם וואַרשטאַט — דערשראַקענע — אַהינצו.
 געלאָפּן זיינען אַרבעטער מיט האַטשיקעס און שטריק
 מיט לעמפּ געלאָפּן זיינען אַלע אָפּן אומגליק ;
 מ'האַט זיי דער ווינט געמאַרדעוועט, געריסן אָף צוריק
 און מ'האַט דער שניי דאָס ליכט געלאָשן און געשלונגען.
 און עורע — אויך אין מיט. דער קאַפּ זיך אָף צעברעכן.
 אַ צעבער טראַגט ער אין די הענט. ער כאַלעשט טאָן אַ קוק.
 ער הערט, ווי קלאַלעס רייסן זיך צום הימל ... העכער.
 און מ'גיט אים יעדערער אַ שטופּ און אַ פאַררוק,
 און אַלע — אָפּן ברונעם אָנגעלייגט אין שרעק.
 מע ציט מיט אויגן און מיט שמריק, אַ רעגעלע קיין רו ניט,
 און ווער — אַראַפּ, און ווער — אַרום, און ווער — אַוועק,
 און מיטן צעבער האָט מען זי אַרויסגעשלעפט פון ברונעם.

14.

פון ברונעם האָט מען זי געבראַכט צו טראַגן אָפּן הויף,
 פון דאָרט צום אויפזעער אין פּאָדער-צימער.
 כ'איז נאָך אַמאָל געוואָרן געלויף,
 געשאַלטן האָבן ביזע זידעוודיקע שטימען
 דעם באַלעבאַס, די שלעק און די מעשאַרסיס.
 עס האָבן נאַכט-וועכטערס זיך עפעס איבערפרעגט,
 און דאָך מ'ניט דורכגעלאָזט קיין מינדסטער שאַרף זיך,
 באַמערקן וועט מען עפּשער עפעס אַ באַוועג ...
 איר אַנטאָן איז געוועזן פּראַסטיק-האַרט,
 ניט אָפּגעשטאַנען מ'איז פון לייב אין בלויז פּלעקן,
 און איינגעהערט האָט זיך די קריכעדיקע נאַכט,

צי וועס מען די דערטרונקענע דערוועקן.
ס'איז צוגעפרוירן ס'שאלעכל צו אירע האַר.. מ'האַט זי געמינטערט,
נאָר פאַרצעלניק איז געוועזן איר געזיכט.
זי איז געווען מער דערשראָקן, ווי דערטרונקען,
און טויט זינגען די כאַווערמעס געוועזן מער ווי זי.
זיי זינגען אַרום איר געשמאַנען און געוויינט,
די ליפּן זיך געביסן: — כאַנקע, כאַנקע...
און עזרע איז געשמאַנען און געוואַרט. אליין, —
מע זאָל אים אויכעט עפעס הייסן ברענגען און דערלאַנגען.

אַז ווי מיט שמריק פאַרשליפט אים דער גערודער,
אַז יעדער קרעכץ זיך וואַלגערט אָף אים אָן —
האַט אים אַזוי געוואַלט זיך אַנקערן איר איצט אַ ברודער,
ער זאָל צו איר איצט קאַנען צוגיין נאַנט,
האַט ער אַזוי דאַרט שטיל און פאַלגנדיק געדרייט זיך —
ער וואַלט זי דאַכט זיך גלייך צו זיך אַהיים געבראַכט,
עס וואַלט שמועל-ביים אויסגעפונען גלייך אַן אייצע,
ס'וואַלט זי זיין מאַמע אָפגעמינטערט איבער נאַכט...
נאָר מיט דעם ראַטעווען מיט אַלע סגולעס
האַט אָנגעפירט דער פאַרמאָוושטשיק דער כאַווער קופערמאַן;
געמאַכט האַט ער געשיקט, געניט און שטיל עס,
און קוים וואָס מ'האַט געהערט — דעם באַלעכאַס דערמאַנט.
ביי יעדן הייב די האַנט אָף אויסקאַטשען דעם פּראַסט,
באַ יעדן וויג אין לופט אָף אַנציען די וואַרעס
האַט ער אויסגעלאָזט מיט פּייער און פאַרדראָס
אַ מייע קלאַלעס אָף גריפּאָרין.
און ווען ער האַט געהייסן זי אַרטינגלייגן אין בעט,
האַט זיך דער אויפזעער צעקרייט: — וואָס מאַכט מען
אַ שפּיטאַל דאָ?
ניטאַ וואָס אַנמאַכן אַ נעץ און אַ געטומל אַזוי שפּעט.

דורך מיר דורך קוים געעפנטער האַט ער גערעדט
און מיט די אויגן ווי מיט מנין-קעפּ געדרייט דאַרט;
באַ אים אין צימער אָפּן בעט
זי'געזעסן שעווע דער אַלמאַנעס מיידל
די פינגער זיך געביסן פון די הענט
— צי האַט מען דורך דער מיר זי ניט דערקענט? ...

גענומען אין פאבריק האָט זי דער אויפזעער פאר דעם,
אז נאָך דער אַרבעט באַ דער נאַכט
צו אים פאַרברענגען זאָל זי אין קאַנטאָר גיין ...
ס'האַט דאָרט אַף איר אַן אַוונטברויט געוואָרט ;
צוערשט האָט זי זיך מוירעדיק געשעמט,
צוערשט האָט זי זיך מיטן ברויט געוואָרגן —
דערנאָך האָט זי דאָס שוועסטערל געבראַכט,
זי זאָל ניט זיצן אין דער פּרעמד באַנאַכט אַליין ...
נאָר בריסקמאַן איז, פאַרקערט, געוועזן אויפגעלייגט און צאַרט,
ס'האַט בריסקמאַן אויך דאָס שוועסטערל געקאַנט פאַרדייען ...
עס זיינען אים די אייגעלעך געווען פאַרפאַפט,
און מיט אַ מיכעלע געווישט האָט ער דעם שוויים זיך
פון האַלדז און נאַקן און פיין אונטערגעברומט :
— ס'איז היים ... ס'איז גאַרניט ... ווייסעך ...
און זייער איידל פונקט ווי אין דער טאָ
האַט ער צו איר זיך צוגעווינערט מיט אַ פלעשעלע פאַרפום :
— נאָ, גיב אַ שמעק. דו וועסט זיך, נאַרעלע, מעכניע זיין.
ס'איז סוויעזשע סיענע. ס'איז דוכי מעטאַרמאַפּאָז.
און מיט אַ שטיקל ווורשט אין האַנט אַף צו פאַרבניסן
האַט ער זיך שוועבנדיק צו איר געגעבן אזאָ לאָז.
נ'אָז ס'האַט אַף איר די הויט געטאַן אַ ברען,
נ'אָז ס'האַבן זיך באַ איר אַראַפּגעלאָזט די ברעמען,
האַט ער צו איר אַ צי געטאַן די הענט :
— אַז בריסקמאַן גיט, באַדאַרף מען נעמען.

אַראַפּגעוואָרפן האָט ער שוין פון זיך דאָס רעקל
געבאַמבלט האָט זיך ס'גאַלדן קיימעלע אַף זיין זשילעט,
דאָס פלעשעלע פאַרפום געהאַלטן אין איין שמרעקן
און שוועבנדיק, זי אַלע ווייל געטאַן אַ גלעט ...
נאָר זי האָט זיך געמועסט. ס'האַט איר געקעלט
פון זיין נאָז דער אַנגעדראַלענער מיט פיאַלעט ;
דער פליך האָט אים צעגלאַנצט זיך שווייסיק-פעט,
און ס'איז אים, דאַכט זיך, שוין קיין שאַד ניט די זשילעט
ער סאַפעט שוין און ווייסט שוין ניט, וואָס זאָל ער טון איר :
— וואָס גייט אים אָן דער ווינט און קינדער באַ דעם ברונעם ?
געמווישטשעט האָט פון זיין פאַרלייגטער נאָז :

— סע שמעקט ? וואס זאגסטו מאכטערוניע ?
— ס'איז סוויעזשע סיענע. ס'איז דוכי מעטאמארפאז ...

און גראדע דעמאלט האט א ווינט געוואלגערט פון די פיס,
און צו דעם ברונעם שעפן וואסער מ'איז געגאנגען ;
און גראדע דעמאלט האבן זיך געמאן א רים
צו אים מיט ראש און מיט געשריי ווי אף געראנגל, —
האט ער אן אויפגעבראכטער זיך געשפיליעט דעם זשיליעט,
געזאטן און גערעדט :
— וואס מאכט מען א שפיטאל דא ?
נימא וואס אנמאכן א נעץ און א געטומל אזוי שפעט,
וואס איז דאס פאר אן ארט אף זיך צעלייגן מיט די טראלדן ?

נאר קופערמאן האט שמיל צו אים געמאן א שפאן
און אלע גלייך נאך אים — זיך אנגעשמעלט אנטקעגן :
— סע וועט זיך גיסן בלומ, מיראן,
איב איר וועט נאך א ווארט זיך אויסריידן דערוועגן.
ס'איז עזרע אויך געווען שוין גרייט
אין א געשלעג כאגלייך מיט אלעמען זיך ווארפן ;
עס זינען ניט דערגאן שוין מער צו אים קיין רייד
עס איז קיין כאלעף ניט געווען פון זינע אויגן שארפער ...
און דאך האט מען געטראגן זי צוריק אין צעך,
ווי אין א טארע-שטוב צווישן ליאלקעס, אויסגעפוצטע מויטע.
געשטאנען עזרע כא א זייט איז אפגעצערט,
עס איז זיין בליק געווען פארהיימלט און צעכויטעט ...
ער האט דערפילט, ווי האס אונטערן הארצן אים נעמט זיך שפארן
און ווי ס'פארלייגט אין בלומ זיך גלייך ווי שרויט,
און דאן האט ער דערזען אין כאלעכאס — גריפארין —
כאשנימפערלעך — דעם מויט.

געלעגן זינען אנגעווארפן היילע שטיקער פארצעליני,
ארויסגענומענע פון מויטע פארמען,
מיט מויטן גלאזן פון פארצעליניען ליניב
פארוויגט און קלאר-זוינים :
זיי האבן מויטערהייט געווארט,
אז צורירן זאל מיט די הענט זיך צו זיי כאנקע ...
נאר כאנקע איז געליגן שמיל, פארשמאכט,

ווי זי וואלט שטארק געווען פארמאן אין אייגענע געדאנקען ...
און קופערמאן האט הייזערדיק געהומט.
אליין אן אויסגעוויקמער און א נאסער —
האט ער, פארשלינדערנד פון מיש א ביוסט,
ארויסגעיאגט פון כאנקעס לייב די קעלט און ס, וואסער,
דעם ליילעך ברענגען זיך געהייסן פון זיין שמוב,
און אלץ ווי סע באדארף צו זיין באשטאט דארט,
און מענטשן זינען אנגעקומען נאך. מ'האט זיך געשמופט.
נאך אין דער פרי ז'געקומען כאנקעס בלינדער טאמע.

.15

ער איז אריינגעקומען ווי פון יענער וועלט
און ניט געלאזט, אז עמעץ זאל אים פירן;
מ'האט זיך אליין געלייגט צו אים די שוועל,
געעפנט זיך פאר אים האבן אליין די מירן.
ער איז געגאנגען גיך. די הענט געשמרעקט פארויס,
ווי אן ארומגעהאקטער בוים א סוקעוואסער,
און גייענדיק אן עפעס זיך דערלאנגט א שמוים —
דער בלינדער טאמע.
עס האט עפעס א פאל געמאן אף דר'ערד
עס האט עפעס מיט קלאנג פון בראך געמאן א שלינדער,

נאר ער האט גארנישט נישט געהערט
און איז געגאנגען ווייטער.
עס האט אים אף קיין אויגנבליק ניט אפגעשטעלט
דער קלונג פון די געפלאצטע פארצלייען;
ער איז געגאנגען מאכן טיל און מעל
און די געשאמע ביוזן גרונט צעשרייען.
איז ער געגאנגען וואיענדיק ווי איבער שווארצע גרונט
און שטיקער בלוט פון האלדז געגעבן א צעווי;
— ווו זינען זיי? ... זיי האבן זי דערטרונקען?
שוין? ... ווו זינען זיי?

ער האט דא אלץ אף אויסנווייניק געקאנט,
ס'איז אים די בלינדקייט ניט געווען קיין שמערונג;
שוין א יאר צען, ווי מיט די הענט האט ער געפילט די נאנט.

שוין א יאר צען, ווי אין דער ווינט געדינט האט דאס געהער אים,
די אויגן זינען ווי ארטינגעשטעלט געווען פון גלאז,
עס האט שוין לאנג קיין פניכטיקייט ניט בארירט זיי,
האט ער פון טיש צו טיש זיך אוילנדיק געלאזט,
פון זיין געזיכט האבן אראפגעוויינט פארוואנעטע געווייצן,
ווי אויסגעקלאפט פון א האגל.
האט ער געגרינגעוועט מיט קאסטנס און געוואיעט:
— א דונער זאל זיי אלעמען דערשלאגן.
— ניט שאנעווען זאל זיי דער טויט.

נאר קופערמאן האט אים בארוקט: — בונעם.
זי לעבט. זי לעבט. נעם, זעצט זיך צו.
אט איז א באנק. א קינד, באנאכט געגאן צום ברונעם ...
און אים אליין האט אויך דאס הארץ געצוקט,
איז פאר דער האנט צו כאנקען שטיל דארט האט ער
אים צוגעפירט אליין.
און עזרע איז זיי שטיל דארט נאכגעטראטן,
פארטייענדיק געוויין ...
דער בלינדער בונעם האט געשפרייט די הענט
און אירע האר געגעלט, און דאס געהער אף איר פארנאקערט
און מיט געבראכן קאל צו איר זיך וואיענדיק געווענדט:
— נו, כאנקע ... נו? ... דו זעסט מיך, כאנקע?

געקומען אים אפן זיקארן,
זינען מיט טרויער ליכטיקייט צו גיין
פארגאנגענע און אויסגעמעקטע יארן,
ווען ער האט אפן פאזאנס-זאוואד געארבעט נאך אליין.
און ס'איז ניט שווער געווען אים זיך דערמאנען
אין יענעם אויגנבליק,
ווי אים אליין האט מען א בלינדן אפגעפירט פונדאנען
מיט א יאר צען צוריק.
ס'איז אויך געווען פארמאג
דער כוישעך האט געוירט אף זינע וויסלען ווי אף הייוון,
געפירט האט מען אים שווינגנדיק — אין זיך פארמאגן,
גלייך ווי מע פירט א לעבעדיקן אין קיווער ...
ס'איז אויך געווען דאן א ווינטערדיקע נאכט,

ווען ער איז נעכטיקן בא דער מאשין געבליבן, —
 ער האט אפילע ניט געטראכט,
 אז מער וועט ער די שיין די לעבעדיקע און ליבע
 ניט אנקוקן שוין קיינמאל ...
 אין שלאף האט פלוצעם אים געטאן א דאכט זיך,
 אז די מאשין אליין
 האט אפגעלאזט זיך אין באוועג ...
 ווי מיט א דונער האט עס אים דערלאנגט אין הארצן
 און ער איז בלינד געווארן פון דערשרעק.

און איצט האט ער איבער זיין קינד געשפרייט די הענט
 די האר אירע געגלעט און דאס געהער אף איר פארזאנקערט
 און מיט געבראכן קאל זיך וואיענדיק געווענדט:
 — נו, זאג מיר, כאנקע ... זאג ... דו זעסט מיך, כאנקע ?

.16

און שעווע די אלמאנע האט אין דר'היים געווארט
 מיט דעם שוין צען מאל אויסגעזאמן טעפעלע ציקאריע;
 געווארעמט האט זי עס א גאנצע נאכט
 און זיך פארשאלטן די אלמאנעדיקע יארן.
 דעם לאמפ האט זי אן אויסגעמארעמט אריינגעדרייט,
 זיך אלע וויילע איינגעהערט, צי ס'קרייען שוין די הענער;
 ה'זאל זיין א גאט, וואלט זי די ערשטע אים געגעבן א געשריי:
 — עס ענדיקט דאך אפילע פארן גרעסטן ראשע זיך דער גענעם.
 אז וואס האט זי אזוינס געזינדיקט אף דער וועלט?
 פארוואס קומט איר אזא מין פינצטער מאזל אף דער וועלט?
 אז בעסער וואלט די ערד זי צוגענומען פון דער וועלט,
 נאך איידער זי ז'פארקנופט געווארן אף דער וועלט ...
 מ'שטיינס געזאגט — פון וואס סע דארף איר זיין א שאד אוועק ...
 אויב ס'איז א יענע וועלט פארזאן און א גאניידן,
 איז זי אים אויכעט מויכל און — אן עק.
 זי כאפט א קוק אף אירע גרויסע שמיוועלעטן
 און פאר איר מאן א קרעכץ דערלאנגט זי אומעטיק און שווער:
 — וואס? געשמארבן איז ער אין זיין שטוב? צי אין זיין בעט דען?
 ער איז דאך בארוועס. — בארוועס איז ער דאך אוועק אין דר'ערד ...
 און זי פלעגט עס אומגיין וואשן גרעט אין פרעמדע הייער,

ווי א פארשולדיקטע ארומגיין שטיל זי פלעגט ;
 זי האט געוויסט אז אירע מיידלעך פירן עפעס זייער פריי זיך,
 אז ערגעץ פירט דאָרט בריסקמאָן זיי אַראָפּ פון וועג ...
 זי האט געוויסט און וואַרגנדיק אין זיך עס שטיל פאַרבויגן,
 און אז מ'האַט וועגן דעם אין שמאַט אַ רעד געגעבן הויך,
 האט זי געשאַלטן : — זאַלץ אייך אין די אויגן,
 שטיינער אייך אין בויך.
 אַ דריי סאַל אויסגעבויענע אָפּ פּרעמדע דילן
 האט זי אין האַרצן געטרייסט זיך מיט אַ טרער :
 — אַבי זיי גאַנווענען באַ קיינעם ניט, כאַלילע.
 און דאָס איז זייערס. זיי פאַרמאַגן גאַרניט מער ...
 אז פאַר קנין שידעך שטייט דאָך שעווע די אַלמאַנע, דאַנקען גאַט,
 ניט אַן,
 און פאַר אַ קאַלע וועט ניט נעמען שעווע דער אַלמאַנעס מעכטער
 — קיינער

איז וואָס זיי ווילן — זאַלן זיי זיך טאָן
 און וואָס סע ווילט זיך זיי אַליין נאָר ...
 די פּופּצן קאַפּעקעס דעם טאָג,
 וואָס זיי פאַרדינען ביידע —
 ס'איז מער פון ערגעץ ניט קיין פּרוּמע דאָך ניטאַ ...
 אז מיטן ברויט וואַלט מען זיך ווי-ניט-ווי נאָך אויסגעדרייט דאָ,
 נאָר זיבן ווערסט די ווייט איז צו דער פאַבריקע פון שטאַט
 און צוויי מאַל גיין צופּום אַ יעדן טאָג.
 און ס'גיבן זיך די אויגן איר אַ דריי,
 פאַריאַגנדיק דעם שלאָפּ :
 — גאַט וועט מיך ניט שטראַפּן פאַר די רייד,
 איך בין גענוג געשטראַפּט.

אָפּ מוסער אויסהערן פון יעדן איינעם
 נעבוירן ווערט דער אַרעמאַן ...
 און סע דערלאַנגט אין מויעך ווי מיט אַ שטיין איר
 און דרעמלדיק זי גיט זיך אַ דערמאַן, —
 זי האט דאַכט זיך באַשנימפּערלעך דערוען דאָרט
 ווי פאַר די אויגן וואַלט זיך איר געמאַן אַ שמעל
 דער קאַסטנמאַכער, געשאַדכנט האַט ער זיך, דער אַלמער סענדער,
 ווען ס'פּערטע ווייב האַט זיך באַ אים ניט-דאָ-געדאַכט געפעלט.
 ער האַט אומיסטן זי באַשמעלט,

זי זאל אים אויסוואשן א באליע גרעט ;
 ער האט די גאנצע צייט געדרייט זיך בא דער שוועל
 און אלץ געברייטעט און גערעדט :
 — מיינסטו, שעווע ? ... זי, די יונגסטע דינע ... הא ...
 ווי מיינסטו ? ...
 ער האט א ווייני געטאן די שטוב : — דעווייל איז דאס נאך
 אלצדינג מינס ...
 און זיי, די קינדער, זיינען שוין דערוואקסענע ... צום מיינסטן ...
 און וואס פארע גליקן האט זי עס אזוי באס פאצאנס ?
 פון עסן און פון טרינקען איז נישט דאך וואס צו רעדן ...
 און דו אליין איז ... אדערצבע ... אויך ... פון צייט צו צייט ...
 א שטוב גענאר איז ... זעסט אליין ... און ס'ווייסט עס יעדער ...
 און מאל דיר אויס — זי וועט שוין זיין בא מיר א לייט ...

עס בייגט זיך שעווע אן און דרייט דעם לאמפ א ביסל מער אריין ;
 — עס וואלט איר שוין ניט אויסגעמאכט — קומט זי זיך
 ערגעץ איין —
 א וויסטער אלמען פאר איר קינד, איידער פארזעסן זאל זי
 בלייבן ...
 נאך ווער האט ניט געוויסט, אז זי וועט שוין די פינפטע בא
 אים זיין ?
 און ווער האט ניט געוויסט, אז ס'שטארבן בא אים בעהימע גאט
 די ווייבער ? ...
 אין יענער נאכט איז שעוועס מיידל שמיל אהיים געקומען
 פריער ווי אלע מאל — מיט א געוויין ...

ווען אלע האבן נעבן כאנקען זיך געטומלט,
 איז זי אן אויסגעבאהאלטענע געשמאנען בא דער זיט — אליין, —
 זי האט געהערט, ווי מ'האט צוריקגעטראגן כאנקען דורכן דרויסן,
 נאפילע פון דער ווייט א קוק טאן זיך געשמט ;
 פון אלע כאווערטעס האט זי דערפילט זיך אפגעשמויסן
 און פארפרעמדט ...
 זי האט געהערט, ווי קופערמאן האט זיך געבייזערט,
 איר האט געדוכט, אז שולדיק זי אליין איז נאך אין דעם ;
 געפילט האט זי זיך איינזאם
 און פארפרעמדט ...
 זי האט ניט אויסגעטאן דעם ראק. געזעסן און געוויינט.

און ווי בא ליכט-בענטשן פארשמעלט די אויגן מיט די הענט דארט;
ג'ווען ס'האט די מוטער זי געפרעגט: — ס'טוט דיר עפעס וויי?
האט זי דער מוטער וויינענדיק געענטפערט:
— כ'וועל מער אפן זאוואד ניט גיין...

.17

אפן זאוואד זעט עזרע גלייך ווי אלע אויס שוין,
ס'איז בלאטע שוין פארענען אף אים מער ווי לייב,
נאר היימיש זינען שוין, פארשמענדלעך די גערוישן
און נעכטיקן, אויב ס'טרעפט אמאל, ז'מיט כיישעק ער פארבלייבט
און הערט, ווי ס'פירן ארבעטער צווישן זיך געשפרעך.
ער קאן שוין אלע צעכן לויט די רייען
און ווייסט שוין אויך, אז פארמאזשטיקעס שלאפן ניט
קיינ נעכט, —

זיי ווילן נאך מיט א פיאטאק אף טשיניקלעך א מייע.
ער ווייסט נאר ניט גענוי —
אויב פינעף קאפיקעס אף א גאנצער מייע,
איז וויפל נעמט זיך אן אף איינעם — אויב אזוי;
נאר דאס מ'מען בארעכענען מיט עמעצן אין צווייען...

ער האט שוין אויך געהערט,
אז ס'גרייט טאג אף טאג זיך אפשמעלן די ארבעט
דער שכינעסדיקער צעך
— די פארבער.

באנאכט געזען האט ער אין דרויסן
זיי אומגיין איינציקווייז — צעשמרניט, —
און ניט קיין סאך האט ער באדארפט זיך אנצושטויסן
אז דאס איז אויסן
— שמרניק...

געקומען ז'ער אהיים א ביסעלע פארענדערט
און פרישע קעלט מיט זיך אריינגעלאזט.
געווארן זינען עפעס גרעסער זינע הענט אים,
עס האבן זיך די הענט אים אנגעשמאלט מיט פראסט,
און אלץ האט אויסגעזען אף אים פארביטן,
עס האט, דאכט זיך, אפגערוקט זיך נידעריק זיין שמים;

עס קוקט אף אים די מאמע מיט אזא מין ציטער,
ווי עמעצער געלאקערט וואלט דא ערגעץ נאנט אף איר ...

דער ווייטיק איז באשטאנען נאך אין דעם,
וואס ס'האט א צייט אזא גענומען אומגוי —
פון אלע זינטן — כמארעדיק און מעמפ,
ארפגעלאקערט האט א גרויסער אומגליק,
יעדיעס האבן זיך אזעלכע געטראגן
און בסורעס האבן זיך אזעלכע געהערט ...
עס קלינגען קלויסמערס ווי נ'א גרויסער כאנגע,
און י'דן פאלן מיטן פאנעם צו דער ערד ...
מע גייט ארויס באנאכט, און ס'איז קיין מענטש נישטא,
נאך ווי מע זעצט דאס הארץ בא יעדערן, דארט הערט זיך;
געדוכט האט זיך, אז אויסשעכטן וועט מען די שטאם,
עס האט די שרעק פון קעשעניעו געקניקלט זיך אהערצו ...
מע האט זיך אינגעהערט אין יעדן טראם
א יעדער אטעם איז צעגאנגען אין א קרייז זיך;
נאך אויסגעטופעט האבן יונגען דעם אפכאד
מיט קווארטן קופערנע און מיט געפרוואמע שטיקער אייז;
מע האט פון יעדן פענצטער זיי געהערט,
דורך יעדער לאדן זיי געפילט מע האט דארט,
און ס'איז געווען מעסוקן שווער
צו איינהאלטן דעם אטעם ...

ווי לאנג האט עזרע אויך אזוי געקוקט אין שויב צו ראנדן?
און אף דער קווארט ווי לאנג מיט איינפערזוכט געקוקט ער האט?
מע זאל זי לאזן נעמען אין דער האנט אים
מען זאל אים אויכעט מיטנעמען אין אפכאד.
נאך איצטער ווארט מען שוין אף אים, ווען ס'קומט די נאכט,
אז גיכער קומען זאל ער פון דער ארבעט:
די שטיבעלעך זיינען פארשפארמע
און יעדער דאך זעט אויס ווי א צעפלעטער שארבן ...
איז האט מען אין דער שטיל געציילט די טעג,
געפאמפעט טילים מ'האט מיט אלע קיילים
און מיט א האפענונג זיך איינגעדעקט:
— מ'עט שעכטן סיי-וויסיי. און סיי-וויסיי מ'מען קוילען ...

נאָר אַ צעטראַגענער איז אומגעגאַן שמועל-ביים,
 אים האָט דער פּאָכעד ניט געוואָלט פאַרהילן :
 — וואָס קאָן דאָ העלפּן טילים ? — ט'ער געשריגן בייז —
 פּאַגראַמטשיקעס פאַרשטייען ניט קיין טילים.
 פּאַגראַמטשיקעס פאַרשטייען זיך אָף העק.
 פּאַגראַמטשיקעס פאַרשטייען זיך אָף לאַמען.
 איז ער צו עזרען אָפּן פּאַיאַנס-זאוואָד אוועק :
 — נעם אויך אַ שטיקל אייזן עזרע ... טאַמער ...
 איז זיי צווישן אַלע — הויט מיט הויט.
 אויב — שלאָגן זיך — וועסטו ווי אַלע טויגן.
 — ס'איז ניט קיין טאַכלעס צו וואַרטן אָפּן טויט
 מיט אָפּגעלאָזטע הענט און שמניי-סראַעלדיקע אויגן ...

עס איז די שרעק ניט אָפּגעשטאַנען מיטן אומגליק
 ניט אָפּגעטראָטן זינען זיי פון שטאַט ;
 און עזרע אין די נעכט האָט אַנגעהויבן אומגיין
 מיט זיין פאַרשעמטן טאַטנס קוואַרט אָפּן אָפּכאַד.

18.

דורך נעפל געדיכטן — אין פרויען פאַרטאַג
 האָט שטיל זיך אַ וואָגן געשלעפט צו דער שטאַט.

אין נעפל פאַרוויקלט אזוי ווי מיט וואָל
 געגאַן איז דער וואָגן און זען ניט געוואָלט

דעם וועג דעם פאַרווינטן פון פרויען פאַרטאַג,
 וואָס האָט זיך געצויגן און געשפּרייט צו שטאַט.

די רעדער — פאַרשטויבט און מיט בלאַטע פאַרשטאַפט,
 ניט אויפוועקן קיינעם זיי זאלן פון שטאַט —

און מיידן-געוויין פון די שטיבלעך אָף דר'ערד, —
 געגאַנגען דער וואָגן איז לאַנגזאַם און שווער.

דער הימל ווי אויפגעזעצט — בלאַטיקער שוים
 אין וואָגן געווען זינען זיבן פאַרשוין.

א וואָגן — באַגינען — אַליין אָפּן וועג —
ביז ראַנדן פאַרצויגן מיט קויטיקע זעק.

זיבן פאַרשוין — מיט געזיכט צו געזיכט
זיבן פאַרשוין אָפּן לעצטן שפּאַציר.

זיי האָבן זיך ענגער צונויפגערוקט דאָרט,
ס'זאַל קלעקן פאַר אַלע אין וואָגן אָן אַרט.

עס האָט זיך דער נעפל אין וואַלקנס געדעמפט,
קיין קיווער האָט זיי ניט געגעבן די פרעמד

בלויז איבערגעציילט זיי און צוריק אומגעקערט —
עס האָבן דער שטאַט די האַרונגים געהערט.

געבליבן דער וואָגן איז שטיין באַם בייסוילעם:
צונויפקומען וועט זיך מיסטאַמע אָן אוילעם —

צונויפנעמען מ'עט זיך אַ פרעג טאָן אָף ניס,
אַ טאַפּ טאָן דעם וואָגן, און הערן דעם פּרייז, —

— שינד צו פרעגן? ... אַ וואָגן ... באַנאַכט ...
איז האָט מען דאָך עפעס מיסטאַמע געבראַכט.

נאַר ס'איז ניט אַרײַנגאַן דער וואָגן אין שטאַט
דורך נעפל געדיכטן אין פּריען פאַרטאַג.

ס'האַט זונטיק אין קלויסטער דער גאַלעך גערעדט:
געציילעמט די הענט און די מיילער ביז שפעט.

געוויזן די וואַנדן באַ וויזלען מיט היץ
און לאמען מיט הייליקן וואַסער באַשפּריצט:

— אַ קרעטשמע ז'א קרעטשמע. אַ שטאַט איז אַ שטאַט.
קיין מאַנגל אין אַרעמעלײַט איז נישטאַ.

איז האָט מען פון דערפער אין וועג זיך געלאָזט,
כאַטש קיינער האָט גאַרניט פאַרשטאַנען — פאַרוואָס? ...

נאָר אויב אינעם קלויסמער באַוויליקט מע האָט,
איז פונקט ווי פון קייסער און גלייך ווי פון גאָט.

האָט זיך דער וואָגן געשמעלט באַם בייסוילעם —
צונויפקומען וועט זיך מיסמאַמע אָן אוילעם,

צונויפנעמען מ'עט זיך אַ פּרעג טאָן אָף ניים
אַ טאַפּ טאָן דעם וואָגן און הערן אַ פּרייז ...

אַ פּרעג געטאָן וואָלטן די מענטשן פון הי :
— פון וואָנען אַ פּור ? און ווהיין אזוי פּרי ?

וואָלט עפּשער דער טרניבער געגעבן אַ ווייז
אַ הינטער דער פּלייצע — צום נעפל צום גרייז.

צי גלאַט מיט דער בניטש — אָף שטום — אַ מאַך :
— געקוילעט מע האָט דאָרט אַ גאַנצע נאַכט.

אַ מאַך געטאָן עפּשער וואָלט ער מיטן קאַפּ :
— עס זיינען דאָרט מאַמעס פון זינען אַראָפּ.

געלאָפּן, געפּאַלן, געבראַכן די הענט :
— אז ווער האָט דען דאָרטן זיין צאַר ניט דערקענט ?

אַ פּרעג געטאָן וואָלט מען — אַ פּרעג געטאָן בלוז :
— ווען איז דער וואָגן פון דאָרטן אַרויס ?

וואָלט עפּשער דער טרניבער מיט בלוז זיך פאַרהוסט :
— מע פירט דאָרטן נאָך ... און מע שלעפט זיך צופּוס ...

אז מ'האָט זיך געשלאָגן — איינער אָף דריי
מיט הוילע הענט .. נו, גיי ... שריי.

אַ מעשענער ליכטער. אַ קוואַרט און — ס'אַ שרעק
אַנטקעגן געשליפענע לאַמען און העק.

נאָר מ'האָט זיי פאַרטריבן ... צוויי אַפּן אַרט —
מעשענע ליכטער און קופּערנע קוואַרט ...

א ווייז אפן וואָגן האָט ער מיט געוויין,
און קריע מ'געריסן אַ שטאַט מיט די ציין ...

אַ פּרעג געטאָן וואָלט מען : — ווי גרויס איז דער בראַך ?
אַ וועמען נאָך פירט מען ? און ווער גייט דאָרט נאָך ?

וואָלט עפּשער דער טרייבער אַ הייב זיך געטאָן
געווייזן ער וואָלט מיט דער בנימש אפּן טאָג —

אַז קופּערמאַן גייט דאָרט פּאַרבלומיקט — צופּום
און עפעס אַ יונגל ... נאָר ווער — ז'ניט באַוווסט ...

אַ קוק געטאָן וואָלט מען אין וואָגן — ווער איז ?
צווישן די זיבן האַרונגים — אַ קריסט ...

און ווער צווישן זיבן וואָלט אים ניט דערקענט ?
מיט די גאַלדענע קנעפּ — דעם יונגן סטודענט ?

זיי זיינען נאָך גאַלדענער איצטער — די קנעפּ,
באַשפּריצט און באַשיינט מיט בלוט פּון די קעפּ ...

אַרויס איז ער אויכעט — פּריר מיט אַ נאַכט,
איצט האָט מען אים אויך אפּן וואָגן געבראַכט.

געקומען ז'דער פּאַטער דער לערער צו גיין —
געקוקט אָף זיין האַרונג ... געקוקט. ניט געוויינט.

זיי זיינען נאָך גאַלדענער איצטער — די קנעפּ,
באַשפּריצט און באַשיינט מיט בלוט פּון קעפּ ...

באַווייזן זיך קופּערמאַן האָט פּון דער ווייט
און עזרע — נאָך אים. און נאָך יונגעלייט.

נאָר ס'האַט זיי געשמעלט זיך דער טאָג מיט געוויין,
אַזוי ווי סע שמעלט זיך אין גאַרגל אַ ביין.

געגאָן איז מען שווייגנד — אַ שימערער צוג
צום וואָגן מיט זיבן האַרונגים מ'איז צו. —

נאָר מ'האַט זיי דעם וועג אַ געוואָזי פאַרשטעלט —
בונעם דער בלינדער — באַפליגלט די הענט

אָזוי ווי אַ כּניע — אַליין אַפּן וועג.
— זײַן באַכער איז נעכטן מיט אַלע אַוועק.

אין נעפל געדיכטן — צום פּרױען פאַרטאָג,
דורך וואַנען דער וואַגן געגאַן איז אין שטאַט.

געגעבן וואַלט בונעם דער בלינדער אַ פּרעג,
נאָר מ'איז אים פאַרוואַקסן דער גומען מיט שרעק.

נ'ווען רײסן גענומען האַט עמעץ אים קרויע,
האַט אומגעקערט זיך אָף אַ ווייל אים די רױע.

ער האַט ווי אַן אַקס, וואָס שעכטן מע גרייט,
אַ שטױם געטאָן אַלעמען — בלינדערהייט.

די אַפּלען אים האָבן געטאָן זיך אַ קער,
די הענט צום פּרימאַרגן : — וואָס רײסט מען מיר ? ווער ?

און טרערן פון טרוקענע אויגן אַ גאַס :
— וועמען ? מיין מאַטלען ? .. געהאַרנעט ? .. פאַרוואָס ? ..

נ'ער האַט זיך צום וואַגן אַ וואַקל געטאָן
דורך נעפל געדיכטן — אין פּרױען פאַרטאָג.

.19

שמועל-ביים גייט אום אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ,
שמועל-אַלעף פּרעגט אָף לײַט פאַרדעכטיקע דאַרט נאָך :
אין שמעל קומט אַ באַכער טשעסקים אַפט אַראַפּ,
מ'קומט אויך אַראַפּ דאַרט איינער טשערנאַמאַרסקי.
מיט האַר אַזעלכע ווי כּוואַליעס אָף די קעפּ,
פונקט ווי פון זײַן נעכט די גאַנצע אויף דאַרט
די קורטקע — שמערנדיק מיט גאַלד פון קנעפּ,
און צונגען גלאַטיקע מע לופטערט.

זיי קומען אן און רינגען אומבאמערקטע אויס,
נאך איידער ווי און וואס מען ווערט פון זיי געווינען.
פון ערגעץ רוקט שמועל-אלעף זיך ארויס
און גיט א זאג: — איך וואלט געשווירן,
אז דאס איז עפעס גארניט גלאט אזוי ...
עס שמייסט זיך יעדער ווארט ווי בנימש געזאלצן, —
מען זעט אים ניט, נאר ער איז דא און זויגט
און זאגט: — איך גיב דעם האלדו איך,
אז יודן נעמען אף זיך אליין.
אליין דעם אומגליק נעמט מען מיט די הענט דא.
— וואס טוען עס אין שמאט אט יענע צוויי?
— וואס דארף די שמאט אזעלכע צוויי סטודענטן?
וואס לערנען מיט דער שמאט גראמאטיקע
און אריפמעטיקע און ווייסט דער רועך וואס נאך דארט? ..
כע וועט ארויס דערפון די שמאט — א נאקעטע
כע וועט ארויס דערפון די שמאט — אן אפגעקאכטע.
איז וואס באדארפן זיך דא מיטן — יודן?
האט ער דעם האלדו געריסן זיך ביז שוים און שוויים —
און אזא באכערל ווי עזרע — אויכעט אין דער מיט דא
— איז עפשער קאן עס אים פארטייטשן ער, שמול-ביים?
עס האט שמועל-ביים פארטייטשן גארנישט נישט געקאנט,
און עזרע איז שוין זייער ווייט געווען פארטאן דארט;
דאס איז געווען דער ערשמער בלום-געשטעלטער קאן,
ווי עזרע נעמט באגלייך מיט אלעמען אן אנטהיל ...
באדארפט מען האט שוין אויפשטעלן גענוי
דעם טאג און ווי אזוי — צי איינציקווייז אדער מיט אמאל:
— נאר ווי-זשע נעמט מען זיך עס דא צונויף?
— ווי גיט מען זיך עס ערגעץ א פארזאמל?
עס גיבן די סטודענטן בלויז זיך א באווייז
אזוי ווי פונקט פון אונטער וואסער — אף א רעגע
און ווידער א פארזונק און — בלויז א קרייז
גיט זיך פון זיי פונאנדער ביז די ברעגן ...
מען קוקט נאך, מען שפירט שוין אויס.
מען ווייסט שוין ווער, און אליין איז שוין פארדעכטיק.
און ס'פאלן אף א שטיקל צייט ארויס
פונעם באנויך די אויסגעפרוומע ערטער.

עם האט דער באַלעבאָס — דער אלטער גרעק גריפארי
 געהאלטן אָפּ געהאלט אַ שטאַט מיט פּאַליציי ;
 זיי האָבן זיך אַ גאַנצן טאַג מיט ביר געפּאַרעט
 און יעדן אַרבעטער די טריט געציילט.
 איז ווער — אַ טראַכט ... און ווער — אַ בליק ...
 און ווער — אָפּ שטום-לאַשן אַ דריי אַזאָ מין ...
 נאָר קופּערמאַן דער פּאַרמאָוושטיק
 האָט פּאַרגעלייגט אין באַד צו מאַכן די פּאַרזאַמלונג.
 — אין טומל — האָט זיך קופּערמאַן געהיצט און זיך געאייסעקט,
 אין פינצטערניש אין רויכן און אין געשריי
 דערקלער איך אייך דעם בעדער פּאַר אַ קייסער
 נ'דעם קייסער פּאַר אַ בעדער — איינס און צוויי.
 און מירן דורכפירן דעם איניען — פרימע. —
 געסילעקט האָט ער ווערטער פּונקט ווי קלעפּ ;
 עס האָבן אויגן זיך באַ אַלעמען אַ ריס געמאַן צום הימל,
 נאָר אַלע האָבן צוגעשאַקלט מיט די קעפּ.

20.

דער פּאַרמאָוושטיק — דער כאַווער קופּערמאַן
 איז פעסט געבויט — מיט ברייטע פלייצעס ;
 און ביין און מילדקייט איז פּאַראַן
 באַ אים אַ יאָס — ווען ער צעגייט זיך.
 זיין טאַטע גיט אַ שוועב פּאַר אים דורך צייט פּאַרמעקטער,
 ס'דערהערן זיך אים שווערע מוליערישע טריט ;
 ס'האַט ער אַליין מיט יאָרן צוריק אַנטדעקט דאָן
 אַז בלויז דריי וועגן האָט אָן אַרעמאַן אַ ייד:
 דער ערשטער איז — פּון פּאַרען זיך אין באַד
 דער אַנדערער — פּון אַנשאַבן דעם רעמעך
 און נאָך איינער — איז אַט
 ווען מע צערניס אַ הייסן ברויט און ס'גיט די זויערקייט אַ קלעמער.

ווען ער איז איינגעפּאַלן אָפּ דער עלטער
 און נאָך דעם רויפע זיך געהייסן שיקן באַלד,
 ער זאָל אים פּרוּוון אָפּ די פּים
 צוריק אַ שמעל טאַן ;
 און ווען דער רויפע ט'אין אַ האַלכן יאָר אַרום

געטאָן אַ פּאַל
 אַרײַן צו אים אין רוים
 פון קאַנעס, באַנקעס און פון פּיאָווקעס
 און אים אַ פּרעג געטאָן געוועלטיק
 ווי מיט אַ בייזן האַווקע :
 — האָ ?
 — וואָס פעלט אײַך ?
 — וויפל זײַנט איר אַלט ?
 האָט זיך דער אַלטער פונעם בעט געטאָן אַ רײס :
 — אײַך האָב אײַך דען גערופן זאָגן ווען עס איז געווען מיין בריס ?
 איר זעט דאָך מיט די אויגן אַליין :
 — דאָס פעלצל איז אַן אַלטס.
 איר קאַנט עס אויסלאַטען איז — טאַון.
 אויב ניט — איז זאָגט אַ גומן טאַג.

צו זיבן יאָר צו צען און פּרױער
 האָט ער צעשיקט די קינדער האַרעווען און זיך אַליין דערנערן.
 האָט זיבן יאָר דער כאַווער קופּערמאַן שטודירט
 ביז ער האָט פאַר אַ פאַרמאַוושטישיק זיך אויסגעלערנט
 און נאָך פיר יאָר רוישיקע
 האָט ער געהאַרעוועט געטריי
 אז קאַנען זאָל ער ווי אַ פאַרמע אויסשלייפן
 אַ גומן שמרניק.

איז אָפּ אַ זײַט
 פאַררוקט באַ אים די הוט
 פאַרפּראַשעט זײַנען אים מיט קאַלך די ברעמען ;
 ער אַרבעט גיך און גוט
 און האָט נאָך ליב אַ לעכאַ-דויד ווי אַ ביסל בראַנפן נעמען.
 און אז ער לאָזט זיך אָפּ דער כאַווער קופּערמאַן
 מיט זײַן נעגניע אין אַ רײזע
 איז דוכט זיך אױס אז זײַן מעלאַכע איז געזאַנג
 און די משניקלעך — אַ בײַזאַך.
 פון זינגען רײסט ער אָפּ אַליין זיך דאָן
 ווען אין די פינעף קאַפּיקעס אָפּ דער מייע ער דערמאַנט זיך —
 זאָז איז ער — דער כאַווער קופּערמאַן
 מיט זײַנע לעכאַ-דוידים און משניקלעך אינגאַנצן.

האָט ער זיך גיך מיט אַלעמען דעררעדט
 קיין צייט קיין איבעריקע ניט געפאַטערט ;
 ס'וועט דאָרטן אָפּשמועסן ווי ס'דאַרף צו זיין דער קאַמיטעט
 און אָפּשמיטן ווי ס'דאַרף צו זיין די באַלעבאַטיים.
 פון דאָרט וועט מען אַרויס מיט ריינע פּים
 און אַ געשפרעך — וועט זיין געשפּראַכן
 און יידן וועלן טינגען אָף געוויס
 אַז ס'שושקען דאָרט אין באַד זיך הייליקע מאַלאַכיים.

.21

נו, האָט מען אָפּגעוואַרט געהיים דעם פּרעזידענטן טאָג
 די היץ פון באַד איז אויפגעגאַן אין פּלאַמען ;
 פאַרנאַכט האָבן זיך אַרבעטער געמאַן אַ טראַג
 מיט בעזעמלעך און זייף מיט אַ פאַרטיקער פּראָגראַמע.
 פאַרשטעלט און אָפּגעהיט איז יעדער טראַט
 געשליפּט און שטעכיק יעדער בליק איז ;
 עס האָבן באַלד די באַנק די אויבערשמע אין באַד
 פאַרכאַפט די פאַרבערס און די פאַרמאָוושטיקעס.
 פאַרשטאַפט די גאַנצע באַד ז'געווען מיט פאַרע.
 עס זעט ניט קיינער וווּ צו טאָן אַ שפּאַן ;
 — ס'זאַל פינצטער אין די אויגן זיין אזוי גריפּאָרין, —
 געשריגן האָט אַ נאַקעטער דער כאַווער קופּערמאַן.

פון אונטן האָט כעוורע אויפגעוואַרפן שעפלעך — בראַנזיק
 און אַנגעגליט אַ פייערדיקע היץ אזא
 וואָס האָט אָף יעדן איינעם אַנגעמאַן זיך
 ווי אזא הייסער ברענענדיקער זאַק
 און אים פאַרשטעלט די וועלט פון אַלע זייטן
 און צוגעקוועטשט אַ יעדערן פון זיי.

נאָר אָף דער באַנק זינגען די אַרבעטער — ווי הוילע ריטער
 געפאַנצערטע אין שוים פון אויפגעזעטער זייף ;
 די היץ האָט זיי קיין טראַפּן ניט געשטערט
 אַ יעדערער פון זיי ז'געוויינט צו פייער ;
 — וואָס מערער היץ אַליץ פעסטער דאָס געשפרעך
 — וואָס מערער ברען — אַליץ זיכערער און פּרייער.

און ס'האבן יידן אין דער הייסער פינצטערניש געבלאנדזשעט
ווי פאר א הייסן שטורעם — אפגעלאזטע שאף :
— ס'זאל איינער כאטשבי עפעס אנווען
— ס'זאל איינער כאטשבי טאן א לאף.

אז ס'איז געגאן די היץ באפאלנדיק און שווער
און צוגעקראכן צום האלדז, צום מויל איז
און יידן אויסגעבויענע מיט קעפ צו דר'ערד
געשריגן האבן שוין מיט לעצטע קוילעם :
— געוואלד וואס איז עס פאר א שטראף ?
— געוואלד ווער האט עס אנגעמאכט דעם גענעס ?
מ'האט שמאטעס צוגעלייגט צום פאנעם אין געלאף
עס זאל זיך די בערד כאלילע ניט פארברענען ;

מיט איינגעהאלטענעם פארשפארטן אטעם
האט מען די הענט ווי בלינדע דורך דער פינצטערניש געפירט :
— עס איז דאך גאר קיין מערכעץ ניט פאר קיין בען-אדאס
— ווער האט עס קויעך פאר אזא מין ספירט ?
און ווער ס'האט זיך געפרוווט איז גלייך אראפ
זיך אויסגעגליטשט און ערגעץ זיך פארקויקלט
און — ווער ס'האט מיט א שעפעלע געכאפט אין קאפ
און — ווער ס'האט מיט א שעפעלע געכאפט אין הויקער
און א געשרוי : — וואס איז עס פאר א בייזער סאף ?
סע טרעפט א מאל א היץ. א טשאד סע מאכט זיך.
איז האט מען קאלטע האנטעכער געלייגט צום קאפ
און נאסע ראגאזשעס געלייגט צום הארצן —
און ווער האט דען געקאנט א טראכט טאן פון דער באנק ?
און ווער האט דען פון עפעס וואס געקאנט א טראכט טאן ?
פארזינעטע אין היץ איז מען געווען פארשפארט
און אויסגעקרעכצט דעם לעצטן אטעם :
— אז זינט סע שטייט די וועלט
איז נאך אזא מין פייער ניט געווען.

נ'בא יעדערן אונמער די הענט
געגאנוועט שעפעלעך האט עזרע
און זיי דער כעוורע פליענדיק דערלאנגט
וואס זינען טיילוואנים נאקעטע געשמאנען ;

ס'האט אין די טויערן געהאקט א טויבער קלאנג
פון אומעטום — פון דארטן און פון דאנען, —
נאך יעדער ווייל האט עזרע זיך געלאזט
צום יעדער וויילע — זיך צעמאזיקט
און צוגעהאלטן זיך די נאז
און ס'הארץ דערהאלטן זיך מיט וואסער —

און אויבן — אף דער העכסטער באנק מיט היץ פארשטעלט
געזעסן זיינען ארבעטער געזויפט זיך מיט געלעכטער:
— ט'אזוי וועט זיך אמאל די גאנצע פאדלע וועלט
ווי דא אין באד צעפאלן און צעפלעכטן.
און ווי געטראגן וואלט מען ערגעץ זיך אין ווייטן
פון וואלקנס הויכע — זיצנדיק געלענט;
און אויסגעפארעט יעדער ווארט געטרני דארט
און אויסגעזויפט עס פלייסיק מיט די הענט.

געווען מ'איז שוין אליין פארטשאדעט און פארצערט
נאך אויסגעשטעלט האט משעסקים אויגענע טאקאנעס:
— פארשטריקן זאל דערוויילע נאך איין צעך.
— צו וואס, — האט קופערמאן געהיצט זיך — זאל מען טאן עס?
— צו וואס פארלייכטערן גריפארין נאך דעם מאנעם?
— אַ בראך זאל זיין אַ בראך, ביז טיף אין דר'ערד.

און נאך אמאל באקלערט.
געמאסטן נאך אמאל א יעדער ווארט מיט מאסן
אווו און ווען און וויפל אויסהאלטן א יעדער קאן;
און שפעט באנאכט איז שוין געווען באשלאסן:
— פון אויפדערוואך — באגינען — הייבט מען אָן.

.22

— מיט מאזל און מיט לעבן
האט זיך שוין אנגעהויבן דאנקען גאט.
ס'האט מאזלמאן שמועל-אלעף אפגעגעבן
דער גאנצער שטאט.
זיי האבן, ט'ער געזאגט, שוין אפגעמאן גריפארין אף צעלאכעס
און אף די באנטעס האבן זיי פארלייגט די ציין;

גענוג א האלבע וואך איז,
זיי זאלן פאלן אף די קני אליין.
געפונען אקוראט
מיט וועמען זיך צו שפילן — מיט גריפארין;
זיי ווייסן נאך ניט אז גריפארי האט בעיאד
אין גאנצן דעם זאוואד פארשפארן.
און ס'וועלן אנדערע בא אים א רייכער טאן מיט פאכעד;
סע וועט אים קלעקן נאך גענוג. ער האט.
אזא מיין גרעק. אזא גריפארי
ער קאן מיט גרעקן, אויב ער וויל, פארפלייצן דעם זאוואד.

פערצן טעג איז די פארמאזאטשנע געשמאנען,
ווי אזא גרויסער זייגער, וואס מע האט א לאנגע צייט
ניט אנגעצויגן,
און פונקט ווי קיינער קאן זיך ניט דערמאנען...
נאר ס'קוקט אף איר דארט יעדער פון דער זייט.
און קיינער לאזט דארט ניט אראפ פון איר די אויגן.

געצילט האט נאר דער כאווער קופערמאן
פון גאנצע טעג די שאען און די רעגעס
און ניט צו זען געווען איז ווי נ'א יאס
אזוי דער ברעג איז
אזעק איז נאך א טאג
נאך צוויי זיינען אוועקגאן —
געגעבן האט א טראג
מיט ווייטע וועגן...

און דייקע איצט האט אלע אינדערפרי
זיין ווייב אים אפגעפוצט די שייך און זיך געבויגן;
דורך אלע שווערע טעג האט דורכגעשמראלט א פייערל א גרינס
פון אירע שעמעוודיקע אויגן;
ס'האט זי געקאסט א סאך, זי זאל ניט וויינען —
נאר אים פארדינגעט אומניין — ניט געלאזט;
זי איז אליין אריינגאן צו א שכינע
אנטליען עפעס וואס
די קינדער אפמאכן א קאפ געקעכץ
און ברויט א שטיקל — צום פארבניס;

זי האט עם אנגענומען ווי באשערטס
און גלאט ווי ס'וואלט געווען א ביזאך ...

נאר אומעטיק איז אים דעם כאווער קופערמאן
ער קאן אין שטוב ניט איינזיצן קיין וויילע ;
ער גיט זיך אלע מאל אין עפעס א דערמאן
און מיט א לעכא-דויד נעמט ער זיך פארוויילן.
אנטקעגן אים געוויינט האט איצי ליגנער.
געלאטעט פארמאגן און מיט מיסעס זיך דערנערט ;
נ'אז קופערמאנען נימעס ווערט אין דר'היים צו ליגן,
איז גיט ער זיך א דריי אהין אהער
און ביז דער סטעליע ער פארציט זיך
און גיט א טראג זיך מיטמאל ;
איך וואלט אריינגעגאן צו איצין
ווען כ'וואלט געהאט א פארמאל.
און דאך ווען קופערמאן קערט אום פון גאס זיך
פון טאג פון ליידיקן אליין —
און ס'וואלט זיך אים גיט זען די קינדערלעך די בלאסע
די אויסגענורעטע אין ליים
ז'ווען איבער אים א נאכט א ווינטערדיקע ציט זיך
איז גיט ער אזא טראכט אין שניי :
— מע דארף פארקערעווען צו איצין
אז בלייבן ווייניקער זאל פאר דער היים.

.23

גריפארי האט גערופן דעם דירעקטאר
אליין געקוקט ערגעץ נ'א בוך, —
פון אויפגערעגטקייט
קיין מינדסטער שפור
און בלויז א דריי זיך
אזוי זיך — סמאס —
דאס האט געהייסן
— א מעלעגראם.
איין אויג — פארהאקט זיך
און איינס — דערמאנט ;
— מע קאן פון זאקסן

א צוואנציק מאן.
 מיט אויג — א שיקל
 אהער אהין:
 און עפשער שיקן
 קיין בערלין?
 די צאל צעוואקסט זיך
 אין מויעך — איז גראם;
 ס'גייט שוין קיין זאקסן
 א מעלעגראם.
 מע זאל ארויסשיקן א מענטשן צוואנציק
 געשולמע מיסטערס פון פארצעלין
 און נאך א שיקל פון אויג דערגאנצט עס:
 — אן קינד און ווייב.

ס'איז שמיל.
 קאפא.
 גריפארי גיט אין רויד זיך א פארהיל
 און אלץ איז קלאר.

.24

די גאסן — פארשלעפערט
 מע הערט ניט קיין ריר, —
 און קופערמאן עפנט
 בא איצין די טיר:

— נו, איצין, וואס הערט זיך?
 א ליכט אין דער נאכט.
 — מע גאלט און מע שערט זיך, —
 גיט איצין א לאך.

די אויגן — געזאלצן
 אין דרויסן — א פראסט —
 און דו שלאגסט נאך אליך זיך
 מיט דיין באלעבאס?

גאן שלאג זיך און רייט זיך

און ווייז אים, דעם גוויר ;
און הער אויס א מינסע
ס'פארלויפט זיך מיט מיר.

געווען ס'איז אויך ווינטער
געברענט האָט דער פראַסט,
געיאָגט האָבן ווינטן,
געצופט פאר דער נאַז.

א שליטוועגס — מיט שפאָרן
א שניי — ביזן דאָך
און איך — צו דעם פארעץ
א פאר טאָן באַדארף.

דער וועג איז א ווינטער,
און ווייס איז די ערד ;
וואָס טויג דיר א מינסע
— אהין און אהער,

מע לויפט און סע פליט דאָך,
ביז גיסט זיך א קער,
געשפאָנט כ'האָב א שליטן
מיט קארע צוויי פערד.

און אוימער וועויסע,
געזאָגט און געטאָן —
איך פאר מיר ארויסעט
פארנאָכט מיטן טאָג.

עס צאָנקט ערגעץ וווּ נאָך
א פייערל היץ ;
און פלוצעם — א דונער,
און פלוצים — א בליץ.

דער שניי איז ניט שניך
ס'א סייכל און — גאר ;
און ס'איז א מעכינע —
מע פליט — ניט מע פארט.

דורך בערג און דורך מאַלן,
מע פילט ניט קיין קעלט.
איך הייב אויף דעם יאלעט,
כ, צעשפיליע דעם פעלין.

מ'איז שפעט, צי מ'איז פרי נאך —
מע יאגט ווי נ'א שלאקס;
אינמיטן דערינען
— פויג אן אַקס.

נו מאַלט אַיך, באַמיט אַיך
איז שמעל איך זיך אַפּ,
און גלייך פונעם שליטן
איך קריך מיר אַראָפּ.

כ'באקוק זיך אזוי מיר
פאוואַליע — אַהאַ.
עס האָט זיך אין קוימען
פארטשעפעט די אַקס.

נו, קוימען איז קוימען.
סע שטייט ניט דער טאַג,
איז אויסע וועוימער
גערעדט און געטאַן —

דעם דיזשל פאַררניס איך,
די בויד — אַ פאַרקער;
האַקיצער האַמיסע,
אַהין און אַהער.

נו, מאַלט אַיך, באַמיט אַיך
איך אַרבעט פאַר דרין;
איז — ווידער אין שליטן
און — ווידער מע טרייבט.

מ'אַריבער אַ רעגע,
נאַר ווייניקער — באַלד.

איז פאַר אונטער וועג איך
אַרײַן אין אַ וואַלד.

אַ וואַלד — ביזן הימל
און גראַז — ביז די קני,
מע שמעקט און מע שימערט
מע זעט עס נישט הי.

די אויגן זיי רײַסן
ס'איז אַטעמען שווער;
וואָס טויג דיר אַ מינסע —
אַהין און אַהער.

דאָס פישטשען און גרילצן
איז מויכל. אַן עק.
נאָר עסן פאַרווילט זיך,
אַ ס'פאַלט אָן אַ שרעק.

איז גיב אין דער זײַט איך
אַזוי זיך אַ בויג,
דערזע איך פון ווייטן
אַ טײַך ווי אַן אויג.

די טיף איז פאַרדעכטיק,
דאָס וואַסער איז קאַלט,
נאָר ס'לויפן דאָרט העכטן
די גרויס ווי אַ קאַלב.

איז מאַל דיר — ס'אַן אַרבעט,
ס'איז גוט, אַז מע קען —
ז'פאַרקאַשערט די אַרבל,
פאַרוואַרפן די הענט

און כאַפּ עפשער צוואַנציק
מיט איין סמיק.
אַ לייג באַ דער וואַנט זיי
און ווידער צוריק.

ווי נעמט מען א קאשעק?
סע דרייט זיך דער קאפ.
אז פיש זיינען דא שוין
ווי קאכט מען זיי אפ?

אזוי ווי איך שטיי מיר
אין וואלד און איך טראכט,
דערזע איך אפ ביימער
א בינשמאק — א פראכט.

איז לאנג ניט גענישמערט,
ארויף אפן בוים,
ארטן אינעם בינשמאק
אזוי ווי אהיים.

דעם וואקס זיך גענומען,
געמאכט זיך א מאפ
און מאך ניט קיין טומל
און קרוך מיר אראפ.

צעלייג מיר א פייער
פון דויבעשקעס — פריש,
סע ברענט א מעכטיגע,
סע קאכט זיך די פיש.

די פונקען — זיי שמיסן,
אפ מיילן מע הערט.
האקיצער האמטיסע,
אהין און אהער.

נאך איידער דער וואקס איז
צעגאנגען אין פלאם,
איז זיינען צעוואקסן
די פיש זיך אין מאם.

וואס זאל איך דיר ברייען,
ביגעדענק עם ביו איצט;

געברענט האָט דאָס פֿינער
מיט דונער און בליץ. —

קענארע שוין איין מאָל
אַ סודע געווען. —
דער פֿארעץ זאָל קיינמאָל
קייַן בעסערס ניט זען.

און קופערמאָן זיצט זיך
און קניכט זיך און לאַכט:
— אוי האַסטו, איצי,
אַ ריזע געמאַכט.

נו מיילע. קעדייַ זיך
צוליב אַזאָ זאָך;
האַקיצער האַמיסע
— אַ גומינקע נאַכט.

.25

פערצן טעג איז די פֿאַרמאָואַטשנע געשטאַנען,
ווי אַזאָ גרויסער זייגער, וואָס מע האָט אַ לאַנגע צייט
ניט אָנגעצויגן;
און פֿונקט ווי קיינער קאַן זיך ניט דערמאַנען...
נאָר ס'קוקט אָפּ איר דאָרט יעדער פֿון דער זייט
און קיינער לאָזט דאָרט ניט אַראָפּ פֿון איר די אויגן.

עס זיינען טעג געגאַנגען נאָך —
אָפּ נויט און הונגער אָנגעטייט שוין;
און אָפּ דער פֿערטער וואָך
איז צעך זיינען דערשינען צוואַנציק דייטשן.

צוואַנציק גרויסע מינסטערס,
צוואַנציק הויכע מאַן —
יעדערן באַווייזט זיי
כאַווער קופערמאַן. —
יעדן טאַג אין ביר-הויז

מדינקט מען קופלס ביר ;
און כעווער נעמען שפירן,
ווער — שפעטער, און ווער — פרוער.

קומט דער כאווער קופערמאן אראפגעלאזט די נאז
און א לעכא-דויד זיקלמ זיך פון ווייט שוין :
— אפן הויכן בארג און אפן גרינעס גראז
שטייען דארטן דימישן
מיט די לאנגע בימישן —
הויכע מענער זיינען זיי,
קורצע קליידער טראגן זיי.
וואס-זשע וועט עס זיין מיט זיי
וואס-זשע וועט מען טאן מיט זיי ?
ס'הערט זיך, ווי סע מופעט דארט
הונגער — צו געברויך —
ער גייט און ער קאלופעט דארט
בא יעדערן אין מויעך —
טראכט דער כאווער קופערמאן
טראכטן אלע אויך.

די פערטע וואך איז אף די שטרניקער
געפאלן שווער און פינצטער ווי די נאכט.
ווער אומגעגאן עס איז פארדייגעט,
ווער אומגעגאן עס איז פארטראכט.
עס הערן זיך פון הונגער שוין די טריט.
און יעדער טאג — א שאד איז צו פארלירן —
איז האט מען זיך געטראפן איינמאל אינדערפרי :
— מ'עט פרווון צו די דיימישן אנשרייבן א בריוו,
אז מ'האט זיי אפגענארט געמיין און מיף,
אז ס'גייט א שטרניק פון אכט און פערציק אירע,
און זיי האט מען פאר שטרניקברעכער געבראכט אהער צו פירן, —
אזוי אנשרייבן א בריוו
און גיט באמערקטערהייט אים אפמארגן אין ביר-הויז,
ווען מדינקט ביר זיי קומען זיך צוזאמען
אין אונט נאך דער ארבעט — שפעט, —
ס'זאל עמען אפמארגן אין ביר-הויז דאמאלט,
און אלץ זאל זיין באווארנט און דעררעדט.

ס'צעברענען אויגן זיך און ס'קרעפטיקן זיך פויסטן,
 ס'צעגליט א האפענונג זיך העל און גרויס,
 און וועגן יעדער קלייניקייט קומט פאר אן אויסטויש
 און ס'זאגט זיך יעדערער ארויס.
 ס'האט משעסקים פארגעלייגט א בריוו,
 און טשערנאמארסקי האט געהאלטן פון אן אויפרוף
 נאר קופערמאן מ'א קנייטש געמאן דעם שמערן טיף
 נ'א מאך געמאן: — מע דארף א פרווו מאן
 פאשעט פראסט און בלענדלעך:
 — פראלעטאריער פון אלע לענדער.
 און אויב ס'איז דארט פאראן א פראלעטאריש הארץ
 באדארף מען ניט קיין סאך:
 — פארייניקט זיך און פאטער. און א סאף.
 און ס'איז די זאך געשלאסן.
 ארויפנווארפן באדארף מען נאך דערויף
 זאז מין ווארט ווי ברידער און גענאסן.

די זאך איז נאר, וואס שרייבן דארף מען עס אף דייטש
 און בא דער זייט — אף רוסיש איבערלייגן,
 אז ס'זאל דער פראסטער טייטש
 זיך קלעפן צו די אויגן —
 און נאך באדארף מען — שטיל און שא
 מיט קאפ און מיט געהירן,
 אז פאלן זאל אף קיינעם ניט קיין כשאד,
 מע זאל עס קאנען ביזן סאף דערפירן.
 און אפטרעגן באדארף דעם בריוו א יאט,
 אז ס'זאל אים איבעריק דערפון ניט הייס זיין;
 איז אנטרויען מע דארף עס עזרען — אקוראט,
 ווייל יעדער קאן זיין טאטן אויך — שמועל-כייסן.

.26

צו ערשט איז מען געקומען צו א העסקעם
 צו ערשט איז איינגעגאנגען יעדער איינער: —
 דעם בריוו צונויפשטעלן זאל כאווער טשעסקים,
 אויב ניט אריינגעמען אין קאן
 דעם צווייטן צאד, וואס ס'ווערט פאר אים געשריבן.

ס'איז משעסקים זאך. ער האט שטודירט. ער קאן —
 איז שפארן זיך ניטא צו וואס — דעריבער.
 און כאטש ס'האט קופערמאן באגערט,
 אז אנשריבן דעם בריוו, מע זאל וואס פראסטער, —
 האט משעסקים דאך אים ניט געהערט,
 און אייניקע האבן געטומלט: — לאזט אים.
 לאזט אים אנשריבן, ווי ער פארשטייט,
 און ווי ער וויל און ווי ער קאן נאר.
 ס'א שאד די צייט. די נאכט — ניט שטייט.
 און מירן שוין אליין נאכהער עפעס דערמאן נאך.

געזעסן זינען אלע ארום מיט
 מיט פענעמער פארברענט ווי האלאוועשקעס;
 דאס ארט האט יעדער איינער מיטן עלנבוידן אפגעווישט,
 ווו שרייבן האט באדארפט דער כאווער משעסקים.
 ס'איז אויפגעראמט געווען אין שטוב
 נאר יעדער ווינקל האט פון זארג געלאזט צו וויסן;

מע האט זיך צוגעהערט פון ווינט צו יעדן טופ,
 און משעסקים האט די ליפ זיך אינגעווייניק געביסן.
 ער האט געוואסט, ווי אויסלייגן אין דייטש א בריוו,
 און דאך געוויקלט האט אזא מין ווייטער צאר אים;
 עס האבן קנייטשן אף זיין שמערן זיך געזאמלט טיף
 שוין לאנג, פון זינט ער איז געקומען פון שווייצאריע.

ער איז געווען געוואקסן שטייף.
 און זיין געזיכט — פארברוינט און בייניק,
 ווי ס'וואלט אין זארג אין שווערע זיך געשלייפט,
 נאר ס'איז די זארג געווען אזוי באכייניקט...
 עס האט אין גאנצן רוסלאנד ניט געקלעקט
 קיין ארט פאר זינע קיילעכיקע „פינעפן“, ווען ער האט זיך
 געווענדעט;

איז ער די גרענעץ גאנווענדיק אוועק
 מיט קענטעניש פאר זעקס סטודענטן.
 ער איז אוועק פון דר'היים — בעשאס
 פאגראמען זינען זיך אין לאנד צעוואקסן;
 זיין מאמע האט געקאנט אף אויסנווייניק שאס,
 און אים האט זיך געוואלט אף אויסנווייניק — מארקסן.

נאָר שווער זיצן מעג אַ וואָרט פון אים אַ פרעם,
די גאַנצע וועלט ז'ער אויסגעווען שוין ;
מע זאָגט, אַז ער איז בניגעווען אַף אַ קאַנגרעס,
וון ס'האַבן אָפּגעהאַלטן רעדעס זייער גרויסע מענטשן ...

האַט ער זיך ניט געדולט קיין סאָך
דעם גאַנצן טומל דורכגעלאָזט פאַרביי זיך ;
און קופערמאַן, באַטראַכטנדיק דאָס קסאָוו,
האַט שמיל געשטעלט עפעס צום מיש פאַרבייסן.
נאָר משעסקיסן אָפּן פאַפיר געוועזן ענג איז,
אַ יעדער שורעלע מיט פלייס האָט ער געפרעסט,
אַריינגעשטעלט אַ וואָרט פון פרידריך ענגעלס
און ניט געזשאַלעוועט קיין זאַץ פון מאַניפעסט.
אַדורכגעקוקט האָט ער עס פרייער אַליין
פון וואָרט באַ וואָרט, ביז זאַץ ביז לעצטן —
דערנאָך האָט ער פאַר אַלעמען געלייענט,
און משערנאַמאַרסקי האָט אָף רומיש איבערזעצט עס.
באַוויליקט האָבן אַלע עס אין איין מינוט
בלויז קופערמאַנען ס'עפעס נאָך געגאַן אין לעבן :
— אַט דאָס, וואָס קאַרל מאַרקס איז זייער גוט,
נאָר מ'וואָלט באַדאַרפט עפעס אַריינשמעלן פון אַווגוסט בעבעל ...

ס'האַט משעסקיס אָפּגעאַטעמט טיף
און קופערמאַן ט'אַף אים געקוקט ווי דורך אַ נעפל,
און נעמענדיק אָף אונטערשריפט דעם בריוו
אַ זאָג געמאַן : — אַ פראַסער סטאַליער ... אַווגוסט בעבעל ...

.27

אין ביר-הויז האָט געברענט אַ לאַמפּ פון בלעך,
געהויבן האָט ער שאַטנס העכער פון דער סטעליע —
געשמאַנען באַם בופעט איז אַ באַיאַרמער טשעך,
אַרומגעפלאַנצט מיט פאַרביקע געפילטע טעלער,
פאַרקילטע כאַזערשע פעטשאַ
און פעטן סעלצעסאָן און סאַלע רוייער ;
געקראַכן איז אַ טשמעליענדיקער משאַד
צו אים אין קאַפּ פון כאַזער-האַר און שטרויען ;

עס האָט זיך דאָרט באַ אים אין הויז
 געדעמפט אין גרויסע בלעכענע פארעכקעס
 אָף שטעקנס אויפגעהאנגען — ווורשמן — קנילעכיק און גרויס,
 ווי בייגל אָנגעבלאָזענע געדיכט מיט בלוט און הערנער —
 עס האָט זיך אַ פאַרמעגן דאָרט געדעמפט,
 עס האָבן זיך אים פעטע זונטיקס דאָרט געפרענגלט —
 איז ער געשטאַנען און געצויגן טעמפ
 די פאַרצעליענע ליולקע — יעדער רעגע.
 ער איז געווען נידעריק און פעט
 און אָנגעגאַסן ביז צום פלאַצן.
 ס'האַט זיך געדוכט — ער דרעמלט, שטייענדיק דאָרט באַם בופעט,
 און הערט ניט, ווי מע רופט אים: — פאַני וואַצלאָוו.

דער מעשענער נאסאם, וואָס איז געווען געפאַסט
 אינעם בופעט און ס'גאַנצע הויז באַצירט אים,
 האָט זיך געדוכט — איז איינגעשרויפט ניט נאָר אין פאַס,
 נאָר אויך אין שטאַלצן וואַצלאָוו דעם כאַזירניק.
 און אז מע פאַמפעט אָן אַן אַקע ביר,
 און ס'ניט דער שוים דאָרט אַ צעגלאַנץ זיך,
 איז דוכט זיך, אז ס'געטראַנק גייט דורך פאַרפריר
 דורך אים — דורך דעם כאַזירניק וואַצלאָוו.

אַרומגעוויקלט האָט זיין האַלדז אַ שמרענגע באַרד,
 ווי אַ פאַרציניטיק-קריגערישער האַלדזבאַנד;
 זי האָט אַ קאַלנער אים און אויך אַ שניפס פאַרשפאַרט
 און אין זיין שטאַם שטאַלצירנד האָט דערמאַנט זי;
 אזוי אין גרעסטן פראַסט באַם אַפּשטעכן אַ כאַזער
 איז ער געשטאַנען אָנגעטאַן ניט מער
 ווי אין זשילעט. פון אונטער איר — אַן אויסגענייטער פאַזער,
 און אין דער באַרד דעם קאַפּ געדרייט — אַהין אַהער,
 דעם מעסער ווי אַ ריטער ברענגען זיך באַפעלט,
 און פאַרן בלוט אים צוגרייטן מע זאָל די קיילע —
 געלעגן ווי אַ כאַזער איז פאַר אים די גאַנצע וועלט,
 וואָס ער, פאַן וואַצלאָוו, דער כאַזירניק דאַרף זי קיילען.

איז גרינגשעצונג און ביטל
 געוועקט באַ אים אַ יעדער קוינע האָט ניט מער.

און וואכנאמקייט אין שענק האָט ער פאַרבימט
אַף טראַכטונגען אָף גרויסע וועגן מערק
און ניט באַמערקט
און האָט קיין צײַט געהאַט צו שפירן,
ווי ס'האַבן מענטשן זיך באַ אים געמערט
נױ ס'איז אַ שנעק אַרײַנגעגאַן אין ביר-הויז;
כאַטש באַ אַ טישעלע — ניט ווייט פון קראַן
געזופט האָט דער אוראַדניק, קוקנדיק צי עמעץ איז נישטאַ נאָך.
אַרויסגעכאַפט האָט ער זיך זידלענדיק אין גאַס נאָר דאָן
ווען ביזן האַלדז איז אים שוין צוגעגאַנגען די האַשטאַנע.

איז דעמאַלט עזרע מיט דעם בריוו אַרײַן
געזעצט זיך באַ אַ טישל מיט אַ האַלבער אַקע.
אַ רעגע. צוויי און דרײַ —
נ'דעם בריוו האָט ער די דײַטשן צוגעטראַגן.

דעם בריוו געלייענט האָט מען שמיל.
די קופּלס אויפגעהויבן האָט מען ראַשיק.
ס'האַט איינער זיך אין רויד געטאַן אַ היל,
און איינער האָט אַרויפגערוקט דעם דאַשעק,
נאָר אַלע האַבן גלייך געקוקט פאַרווינדערט.
און אַפּן טישל דעם פאַרגאַסענער מיט ביר
האַט מען מיט פינגער אויסיעס געצייכנט רונדע
און איינער האָט מיט בלייפּעדער געטאַן אַ פיר ...

מע לייענט ווידער. נאָך אַ מאַל. און מער.
די אויגן גיסן זיך באַ אַלע אָן מיט כמאַרע.
דאָס לעצטע ביר דערזופט מען שווער:
— ער האָט אונדז, הייסט עס, אַפּגענאַרמ דער העסלעכער גריפּאַרי
און אונדז ווי שטריקכרעכער פאַרפירט אַהער ...

ס'האַט עזרע, קוקנדיק אָף זיי, געטרונקען ביר,
נעפּילט, ווי וואַצלאַז דער כאַזירניק מיט די אויגן פרעסט אים,
ווי ס'גרינט פון זיי אַרויס זיך סאַס און ספּירט;
נאָר ס'האַט זיך דאָס געשפרעך דאָס דײַטשישע געפּעסטיקט.
ס'האַט איינער פון זיי גלייך די קופּלס אַפּגעשאַרט דאַרט,
און איינער האָט זיי צוגערוקט — אַ זאָג געגעבן: — שטײ.

איז ... דארף מען מאַרגן זיך צערעכענען און — פאַרטיק.
 פונעם געהאַלט — די שטרײַקנדיקע אָפּגעבן אַ טײַל
 און הייסן זיך באַשמעלן פּערד
 אַפילו היינט אין אַוונט — שפּאַנען ;
 — איז איינס און צוויי —
 האָט איינער הויך דערקלערט :
 — פאַררײַזן מיר פון דאַנען.

ווען עזרע ז'מיטן ענטפּער דורך אין פּאַכעד אַ פאַרהילטער,
 איז דער אוראַדניק נאָך אין שניי געשמאַנען ביז די קני
 און דריי מעלאַכעס מיט אַמאַל מ'ער אויסגעפילט דאָרט
 און מיטן מויל געבאַמבלט האָט ער : — באַזשע צאַריאָ כראַני ...
 די דײַטשן האָבן גלייך פאַרלאָזט דעם שענק. באַשלאָסן. האָרט.
 פון פענצטער נאַכגעקוקט האָבן די לעמפּ מיט זשאַווער
 און צוגעשמידט צום שניי האָט דער אוראַדניק מיט די הענט געמאַכט:
 — טיל-ל-לניע דיער-זשאַ-זש-זשאַווער ... ר-ר-ר-ר-ר.
 די פינצטערניש באַלעקט האָט מיט זײַן קאַל זיך ווי מיט האַניק
 און איינגעשלונגען שעמעוודיק האָט עס דער שניי ;
 צוויי פּאַסן מוטנע ליכט פון ביר-הויז ווי פּאַגאַנעס
 האָבן זיך מאַלכעסדיק אָף שיקערן אוראַדניק דאָרט געלייגט.

.28

און ערעוו דעם אָפּפּאַר
 די לעצטע נאַכט
 צוזאַמענגעמראָפּן —
 אין איינעם פאַרבראַכט.

פאַרשנייט דער אַרום איז
 פון ראַנד ביז ראַנד —
 דער ערשמער געקומען
 איז קופּערמאַן.

די ווייטן די טריבע
 פאַרהילט אין ווייט ;
 אַרײַן מ'איז אין שטיבל.
 איינציקווייז.

געקנאקט האבן ביימער
אין קלעם פון פראסט —
אין דרויסן שטייט איינער
— מאלע וואס ?

דער ווינט גיט א רינג זיך,
ז'א קוק צו דער טיר —
געשמעלט צום פארבייסן
מ'האט ווורשט און ביר.

די פענצמער — פארבלומיקט
פארשנייט — דער ארום
דערהערט זיך א טומל,
איז קוקט מען זיך אום ...

די שמרניקער — אן הימלען,
די דיטשן — אן רעק;
ס'איז שווער זיך פארמיטלען
נאר רעדן — מע רעדט.

ס'גיט ווער זיך א רוף אן,
איז ענטפערט אים ווער —
עס הייבן זיך קופלען
און טרייהייט מע שווערט.

ווי אלטע באקאנטע
ווי ברידער און פריינט;
עס לייגט זיך א האנט אין
א צווייטער אריין.

און ווידער א גאס און
פונסניי — בא די הענט —
און: — ליבע גענאסן,
זיך קופערמאן ווענדט.

א ווארט מ'ער געהאט דא
ווי איז עס ? קומט אן.

— נו... אף באריקאדן
וויר טרעפן זיך זאָנסט.

פון ראש א געוועב איז
נאָר עזרע רייסט דורך:
— צי האָט מען ניט עפעס
פון בעבעל א בוך?

ער רעדט עפעס גיך היינט,
ער שעמט זיך צי ניין —
אין דרויסן א וויכער
אין דרויסן — א שניי.

עס קוקן אין טומל
די דייטשן זיך אום —
די פענצמער — פארבלומטיקט
און וויסט — דער ארום...

פארגרייט א קאָנווערט איז
מיט אויסגעציילט געלט;
נאָר בליקן זיך פלעכטן
— ס'האָט עפעס פארפעלט.

ניזען ס'גייט זיך א ליד דאָרט
אין שטוב א צעבריי
ווענדט איינער זיך: — ברידער,
דאָס געלט איז פאַר אייך.

ס'איז פונקט אַקוראַט דאָ
פאַר אונדז און פאַר אייך
מיר קערן קאַמאַראַדן
זיך אלע אָן גלייך.

און ציענדיק פראָפן,
פארענדיקט ער גיך:
— דאָס איז ניט קיין אַפּפּער
— ס'איז איינפאַכע פליכט.

און ווידער א גאס, און
פונסניי — בא די הענט
און ליבע גענאמן —
זיך קופערמאן ווענדט :

דאס ווארט — אקוראט איז
אט איז עס. איז — זאל.
איז אף באריקאדן
מיר טרעפן זיך זאנסט.

איז טרינק, מע ווונטשעט
זיך אלעמען צו —
קאראר בא דער זון-שיין
מ'עט זיין שוין אין צוג.

פ'איז אַוועק אַ מאַג. און צוויי. קיין דײַטש איז מער דאַרט
נישט געווען.
אן אויפגעוועקטער האָט דער צעך געלאָזט זיך ווי אַ ראָד ;
און נאָך אַ מאַג. מיט קופערמאָנען און מיט אלעמען האָט עזרע
באַגלייך געמוזט פאַרלאָזן דעם זאַוואָד.

29.

זיבן שטויביקע ווערסט צום וואַקזאַל
זיבן הילצערנע סלופעס ווערסטאַווע ;
אַ שאַטן פון יעדערן פאַלט
ווי אַ האַנט, וואָס כעט אַ נעדאַווע.

זיבן שטויביקע ווערסט צום וואַקזאַל
זיבן הילצערנע סלופעס ווערסטאַווע ;
אַ בויד — געהויקערט און אלט.
ס'האַבן זיבן פאַרשוין זיך געטראָפן ...

די פענעמער — איבערגעברענט,
אף יעדן — צו טוונטער יאָרן ;
ווער ווייסט — וווּ זיי זינגען געווען
און פּונדאַנען זיי קומען צו פאַרן ?

אין שמאט ארנין איז נאך ווייט,
דער וועג איז ערגעץ פארלאפן;
זיבן יידן — ארעמע-לייט,
מיט מיילער ווי מאַרבעס — אפן.

איינער — פון א יאריד
דער אנדערער — פון קייוועראוועס;
ביזן ביין אדורך זינען טריט
פאר די זיבן סלופעס ווערסטאָווע.

אין רוים איז שמיל און געראַם,
ווייטן ליגן צעעפנט.
דער דריטער ז'געפארן סטאם —
מאָמער מ'זיך עפעס מרעפן.

טויזנטער יארן — פארמעקט
טויזנטער יארן — פארבאָרגן;
איינער שאַצט דאָס פארמעג
באָס שאַכן אין דער מאַרבע.

בא יעדן דער קאָפּ — אין אַ זייט
בא יעדן די אויגן — צאָנקען;
דער פינפטער — אַ שטרויעלע קניעט
און עמעצן שעלט אין געדאַנק ער.

אַף אַרום און אַרום איז פעלד,
עס הוידען זיך ווייטן קלאַרע;
מ'האַט זיך אַלע געלאָזט אין דער וועלט
אַזוי ווי צ'אַ ווייטן קאַרעוו.

עס קרעכצן די קאַרענע אַקסל,
ס'ווילן רעדער אַראָפּ פון דער בויד;
דער זעקסטער באַלעמט אַ קנאַסמאַל
פאַר אַן אַלמער פאַרזעסענער מויד.

און ס'ציט זיך דער וועג — אַ מידער
אַ פּור אַנטקעגן — ז'אַ טרייסט;

צעווישן די ריזנדע יידן
ז'דער זיכעמער — שמועל-ביים.

געשיקט האט אים ערגעץ שמועל-אלעף
א כילעק — ווהיז און ווער;
א קרעכץ איניינעם מיט אלע
דערלאנגט ער פארהאָרעוועט און שווער.

און עפשער ווארט דאָרט שמועל-אלעף?
א כילעק — יא צי ניין;
אן עווען ווערט ניט פארפאלן,
וועט ער קומען שפעטער צו גיין.

די בנימש אין דער לופט — א דריי
די בנימש — א פאכע א פוילן;
דער זעלביקער וועג — איז אהיים
דער זעלביקער וועג — ז'צום בייסוילעם.

דער זעלביקער וועג — ער איז אלט
און איינער — אין גאַנצער געגנט;
אָף א לידיקער פור צום וואַקזאל
פארט עזרע אן אנטקעגן.

— „שוין?“ — האט א שאַקל שמועל-ביים זיך
צו עזרען געמאָן אין דער זייט;
א שמייכל געגאָן איז א הייסער
ווי אן ענטפער פון זייער ווייט...

אָף דער מיט פון וועג — אין געקרעכץ
האט די בויד מיט דער פור זיך באַגעגנט;
ס'האט איינע גענומען רעכטם
די צווייטע איז ווייטע אוועקגאָן...

דער ראַנד איז צעלייגט ווי א שוועל,
ס'איז עזרען נאָך ווייט צו פאָרן;
עס ווארט שוין דאָרט ערגעץ די וועלט
אָף נאָך אן אַרעמען קארעווי.

זיבן שטויבוקע ווערסט צום וואַקזאל
זיבן הילצערנע סלופעס ווערסטאָווע;
אַ שאַטן פון יעדערן פּאַלט,
ווי אַ האַנט וואָס בעט אַ געדאָווע ...

30.

עס האָט זיך גרינס געגעבן ווידער אַ צעלייג
דער זומער האָט פונסני געלאָזט זיך יאָגן;
פון וואַלד האָט אַלעמען פון גרויס ביו קליין
אין שטאַט אַרנין אַוועקגעמראָגן;
געבליבן איז אין וואַלד שמועל-ביים אליין
אַף ערעוו כאַגע.

די זעגמיל האָט גערוט
פון קיינעם מ'ניט געהערט קיין שאַרף זיך.
וואָס נאָר סע ווילט זיך, פרעגט ער ניט און שוט;
ס'איז קיינער ניט געווען פון די מעשאַרסים,
און ס'האָט שמועל-ביים געפילט זיך גוט,
אַ יעדער קלייניקייט ז'צו אים געהאַרכזאַם.

די שפיצן ביימער — פונקט ווי אַפּגעריבן מעש,
דער הימל — אַזא היימישער און העלער —
איז פּלוצעם ווי אַ כמאַרע אַנגעקומען אַ דעפעש.
שמועל-אַלעף האָט אליין געפאַדערט אַ באַשמעלונג:
אַז אַנשניידן מע זאָל דעם זעלבן טאַג
אַ פאַרטיע סכּוירע פאַר גריפּאַרין —
ס'זאָל זיין געמאַקט
און ניט געשלעפט,
אַזויפיל אין דער לענג אַזויפיל אין דער גרעב
און זיין ס'זאָל פינקטלעך אין דער מאַרע.

אַ יעדער אָס
האָט אים אַ וואַרף געמאַן אין פיבער,
ער ווייסט אליין ניט וואָס
נאָר ס'האָט געיאָגט און אים געמריבן.
ס'איז אים געוואָרן היים,
אַ זעץ געמאַן האָט פון דעם הימל שוויים,

דער גאנצער וואלד האָט זיך געטאָן אַ וויג
און ווערמער שפּרינגען היין און צוריק;
די לענג. די גרעב, און נאָך. די מאַרע;
דערפילט האָט ער איבער זיין קאָפּ אַ כמאַרע.
און ווידער אַ וואָרט
דערלאַנגט דאָרט אין מויל אים:
— וואָס קומט עס דאָ פאַר
ריבוונע שעל אוילעם;

צו ערשט האָט די דעפּעש געקניעט בלויז שמועל-ביים
פונקט ווי אַרויסגעשפּראַצט וואָלט זי אים פון דער באַרד;
נאָר ניט געזען האָט זיך קיין טרייסט —
עס האָט זיך ניט געקלעפט און ניט געפאַרט
קיין אַלעף מיט קיין ביים.
דערנאָך האָט ער גענומען לויפן דורכן וואַלד
באָ יעדן בוים זיך אָפּגעשמעלט דאָרט;
געקוקט און זיך אַליין געמונטערט: — באַלד.
און מיטאַמאָל — אַן אויפגעקוועלטער
צוריק געטאָן אַ לאָף.
צו זיך, צו זיין געלעגער,
וון ער שלאָפט;
געקלונגען האָט אין קאָפּ אים ווי מיט גלעקער,
און פּריר,
נאָך איידער עפענען די טיר,
געעפנט האָט ער די געמאַרע
נ׳זי פאַרמאַכט
און אויפגעפנט ווידער.

ער האָט זיך דאָרט אַ לאַנגע צייט געפאַרעט,
אַ יעדעס אָס צעקניעט און צעגלידערט.
ווי אַנגעקומען וואָלט אים די דעפּעש פון דער געמאַרע.
און אויסגעפונען האָט ער לויט דער כאַכמאַס האַמעדינע
דעם גאַנצן סייכל פון דער זאָך —
אַז אויב אַ קלאַץ האָט קאָך וועקאָך
און שננידן דאַרף מען אים אָף גלייך,
איז פּרוער אויסצייילן די קרייזן לויט די יאַר (ז)
און וויפל האָט זי אין דער ערד געוואָרט.

און ס'איז אים אלץ געווארן ליכט
און קלאר.

געווען שמועל-ביים איז שטארק צופרידן,
וואָס זינע קענטענישן גילטן צו דער זאך,
וואָס שעמען האָבן זיך מיט זיי ניט וואָס קיין יידן, —
וואָס ס'איז בעפיררעש קאך וועקאך.
עס איז פאר פרייד געגאָן פון זינע ליפן א געדורעש ;
ער האָט שמועל-אלעפן געגעבן א דעפעש
אז דאָנקען גאָט ס'וועט אלעס זיין בעטוויוו.
געשיקט א צווייטע האָט שמועל-אלעף, אז סע ברענט,
האָט ער שמועל-אלעפן דערלאנגט א דריטע,
אז ער לעשט.
און ניט ארויסגעלאָזט די געמארע פון די הענט
און ניט געמאכט אן איר קיין טריט דארט
און מ'האָט אזוי דאָס געהילף גענומען צו דער שכימע.

מ'האָט עס א גאנצן טאָג געקוילעט און געשאַכטן,
ארומגעלאָפן איז שמועל-ביים מיט דער געמארע
ווי מיט א ווינדערלעכן מעסער —
ניט צוגעמאכט אף קיין מינוט דאָס מויל האָט
און זיך געדרייט און זיך געסטארעט
ניט זיין כאַלילע זאָל קיין העזעק
און — אַפן אויג און — מיט דער מאַס,
אז ס'זאָל כאַלילע ניט אַרביין קיין טאָעס
און מ'האָט אזוי געשאַכטן ביז פארנאָכט

און קלאַץ נאָך קלאַץ ווי פריידעקעס מע האָט געשלעפט
און אויסגעוואַקסן איז א גאַנצער סטאַס
מיט דראַנעצעס מיט שפענער און מיט קאך-וועקאך
מיט איילן אין דער לענג
מיט טפאָכים אין דער גרעכ,
און פון די שפענער איז דעם וואַלד שוין ענג.
נאָר ס'האָט שמועל-ביים געקוועלט און איז געווען צופרידן.
וואָס זינע קענטענישן גילטן צו דער זאך.
וואָס שעמען האָבן זיך ניט וואָס קיין יידן
און וואָס ס'איז קאך וועקאך.
און מ'האָט אזוי געשאַכטן ביז פארנאָכט.
און קלאַץ נאָך קלאַץ ווי אַקסן מ'האָט געצויגן —

און אז שמועל-אלעך איז געקומען און מ'באטראכט
איז אים געווארן פינצטער אין די אויגן :
— וואס האט מען דא געמאכט ? ...
— וואס איז עס פאר א קאך-וועקאך ?
זו אלדי שווארצע יאר
— ווו איז ער דארט ?
אז אלץ מע טוט און אלץ מע ווייסט —
איז מ'האסטו דיר א סעדערע שמועל-ביים.

ארנינגעלאפן ווי א פייער אין קאנטאר
איז ער מיט שוים מיט גרינעם אף די ליפן
און אלץ דערלאנגט דארט א צעמאר
און מ'האט זיין קאל מיט גאל גענומען כריפען.

געלעגן אפן מיט איז א געמארע אויפגעעפנט
ווי מ'גרויסע הויפט-בוך פון שמועל-אלעפס האב און זיין פארמעג ;
געשפרונגען איז פון דארט דער אמא און דער מעפאך, —
האט ער געשפיגן קלעק :
— ווו איז ער דער שלימאזל דארט ?
איך וועל אף שפענער אים צענעמען.
— פונדאנען האט זיך עס אף מיניע יאר
גענומען אזא קאך-וועקאך — א נעמען ?
ער האט געקלאפט אין מיט
אראפגעשליידערט די געמארע און דעם טינט און די פאפירן
עס האט אין קאפ אים אלץ זיך אויסגעמישט :
— איך וועל זיך דא פון זינען רירן ...

האט דאן שמועל-ביים א כאפ געטאן די געמארע
און שרייענדיק געלאפן ז'ער גיך שלאגן ;
ער האט אים אין דער בארד געטיטשעט די געמארע און גערוקט :
— אט האסטו אגער
— קוק.
עס האבן זיך פארהיקעט דארט די טריט אים
און אף זיין מויל מ'באוויזן זיך פון גאל
א שפור
— וואס האסטו זיך אף מיר צעשריגן, בור ?
און נאך א מאל און ווידער

— געמאָרע איז געמאָרע.
אָף אַלע ייִדן פֿון דער וועלט איז כאַל
די כאַכמעס האַמעדינע.
אַט האַסטו פֿסוקים קלאַרע.

— ער האָט זיי אים געמיטשעט אין דער באַרד,
און ס'האָט זיין קאַל געדונערט און געשאַלט
פֿאַר אַלע זיינע אַרעמע פֿאַרשעמטע יאָר איצט:
— וועסטו מיך לערנען שנײַדן וואַלד,
דו פינצטערער אַמאָרעץ?

ס'האָט נאָך אַ מאַל אַ שפּײַגל-געטאָן שמועל-אַלעף
און זוכן עמעצן אַ לאַף געטאָן אין וואַלד
געשריגן צו די ביימער אַלע
אַזוי ווי צו די אייגענע מעשאַרסים
און דאַכט זיך — פֿון די פּים ער פֿאַלט,
ער פֿילט ניט, ווי אין יעדן בוים דערלאַנגט ער אַ פֿאַרשטאָך זיך
און פֿייער פֿון זיין מויל ז'געגאָן ווי פֿון אַן אויוון:
— איך האָב געטיינעט, אַז מע דאַרף ניט אין געשעפט קיין קרויווים.
מע קאָן אַ קאַרעוו שענקען אַ געדאַווע
מע קאָן אַ קאַרעוו נאָך אַרײַנשיקן אָף פּייסעך
מאַצע.

מע קאָן, מע קאָן... און וויים איך
וואָס מע קאָן? ...

ער גיט דאָס מויל אַ רים
און סע פֿאַרזיידט

ס'צעשפֿאַרט די ליפּ זיך ווי אַ טאַוול:
— אַ שטראַף פֿון גאַט דאָס איז.

— כאַטש ווער אויס ייִד
— כאַטש

שמאַד זיך.

אַז ס'איז — ניט גיין און ס'איז — ניט פֿאַרן...

נאָר אין דער וועלט ערגעץ, אַנמלוּף... אין מיטן נאַכט...
— נאָ דיר אָף מיין קאַפּ שמוּל-ביים מיט אַ געמאָרע

מיט אַ קאַך-וועקאַך...

און ווען דער מאַצע-כאַגע איז אַריבער
האַט מען שמועל-בייסן פֿונעם וואַלד פֿאַרטריבן.

ס'האט עזרע ניט געוואסט גענוי,
 ווי ס'נייט דארט צו בא קאמשיקעלעך דאס שווימען —
 כאטש ס'האט זיין טאטע איין מאל אים פארטרויט
 דעם מאשל צווישן ערד און הימל.
 ווען זיי צום ערשטן מאל זיך לאזן
 אליין — אף אייגענעם באראט ;
 און ווער פון זיי עס בלייבט פארלאזן
 און וועמען ס'העלפט און ס'פירט דארט גאט ...

געוואסט האט עזרע ביז צו לעצט
 אז אף קריג — מיט אים — באלאדן
 ארויס באוואפנט ז'דאס געזעץ
 און דער צווייקעפדיקער אדלער
 און ער איז הויל און ניט באלעכט
 און ער איז יונג און ניט בארעכנט —
 און ס'קאן אים ערגעץ טאן א שלעפ,
 אים אין אן אויגנבליק צעברעכן.
 ס'האט יעדער שטיין פון גרויסער שטאט
 און יעדער גרילץ — אף אים געלאקערט ;
 נאך זיכער איז געווען זיין טראט
 און ס'הארץ — פונאנדערגעוויגט און גלאקיק,
 און ס'האט דעם וועג אים ניט פארשטעלט
 און ניט — די זון, און ניט — דעם הימל ;
 געהערט האט ער די גאנצע וועלט
 ניט מער ווי זי געהערט דארט אים האט.
 עס זינען טעג אזעלכע בלאנדע
 און אזוי ווייך דא זינען נעכט
 און אלץ וואס ס'ווילט זיך — — זיין מע קאן דא
 אפילע לעבעדיק אריין אין דר'ערד.
 מע קאן דא אלץ — אי זיין א טרעגער
 ס'איז אויך א פארט דא גרייט — פארטן ;
 באזארגט ער בלויז זיך א געלעגער,
 וועט אלץ שוין זיין בא אים אין האנט.

מיט היימיש קלומעקל פון וועגן
 און מיט געמיט פון ווייטן קאנט —

דער שטאַט האָט אין די ערשטע טעג ער
זיך פאַרגעשטעלט, געמאַכט באַקאַנט:
— אַט דאָס איז ער — שמועל-ביים דעם נעמענס
אַ יונג מיט פלייצעס — הויל און פעסט,
וואָס קאַנען לאַסטן אָף זיך נעמען,
און דאָס איז זי — די שטאַט אַדעס.
די אויסגעלאַסענע, די הייסע
— אין בלויע שליערן פון ווינט און יאָם —
— נו פאָדער אויף, באַפעל און היים אים
פאַרזוכן פון דיין נויט און סאַם.

אָף אַ פאַרוואַרפן — אַלטער גאַס
ז'א הויף מיט שלעפּ-וואַגנס געוועזן;
אַן אומגעבעטן — אַפּטער גאַסט
איז דאַרטן גלייך געוואָרן עזרע.
ער קומט אַהין, ווען טאַג פאַרגייט,
עס פאַלט אָף אים דאַרט אַן איימע;
מיט די שלם ווי מיט הענט צעשפּרייט
זיך שטרעקן שלעפּ-וואַגנס געהיימע;
צו אויסגעהונגערט-דאַרע הענט
אַרומנעמען מע זאָל מיט זיי זיך
און דורך דעם גרויסשטאַמישן בלענד
צעגרילצן זאָלן זיי זיך ביזע.
מע קומט צוגיין צו זיי באַגינען
מע שפּאַנט זיך איין אָף אַ מעסלעם;
— אַז וויפל דאַרף מען עס פאַרדינען?
דעם טויט באַצאַלט די שטאַט אַדעס.
נאַר מיטן בעזעם צווישן פים
דער וועכטער שרייט און שפּייט און רייכערט;
כאַטש שמערן וואַרפן זיך ווי פיש
און אזוי נאָנט זינען די הויכן ...
דער הויף — מיט שוויים און ליב פאַרשטאַפט איז
און ווי אַ שטיינערדיקער גראַט
אַריינגעמויערט איז דער אַפּטריט
מיט גלאַנץ פון סמאָלענעם פאַרזאַמ.
און ס'טראַגט פון דאַרטן מיט קאַרבאַלקע
און שמשורעס האַלטן דאַרט ניט אויס

זיי לויפן אום איבערן פאל דארט
 ווי קעץ פארשמירטע — גראז און גרויס,
 און אין דער הייך — א הימל שפרייט זיך
 און שטערן ווארפן זיך — א יאם;
 נאר עזרע מיט א זאק אף פלייצע
 א נאכמלעגער זיך ריכט און צאמט.
 ער דארף א שלעפ-וואגן א פיר טאג
 א ביסל טיפער אין א זייט;
 דאס איבעריקע איז ניט וויכטיק
 און וואס ס'וועט זיין אט דאס וועט זיין.

ז'ווען צוגעשלאסן ווערט דער טויער
 באס לעצטן שפיי פון וועכטער — שפעט —
 פארבייט דער שלעפ-וואגן אין טרויער
 א היים א צימער און א בעט,
 באקלאפט דער שלעפ-וואגן מיט טשוועקעס,
 מיט שטיקער אייזן בראך און בלעך
 נאר — הויך — א שמערנדיקער וועג איז
 און ווייך און מילד זינען די נעכט.
 איז האט שוין עזרע א געלעגער —
 וואס נאך באדארף ער דען? וואס מער?
 מע קאן דא אלץ — אי זיין א טרעגער
 און לעבעדיק אריין אין דר'ערד.

32.

צוועקגעפירט פון דר'היים האט עזרע אין א קויש
 א לאנג ברויט און א פאר אלטע העמדער;
 נאר דא — איז שמאט. און יאם. און שטארקער רויש
 האט עזרע אנגעהויבן ס'לעבן אין דער פרעמד דארט —
 זיך כאווערן מיט גרעסערע פון זיך
 און אף א טראט פון זיי ניט אפשטיין;
 אדורכגאן איז דאס ערשמע יאר אים גיך,
 און ניט באמערקט האט ער ווי ס'צווייטע קלאפט שוין...

און נאך האט ער ארויסגעפירט פון דר'היים
 שמועל-ביים רעגילעסן — מיט אלעמען זיך קריגן;
 דאס איבעריקע ז'נאכגעגאן אליין

און אים באשווערט און אים באפליגלט.
צו ערשט האט עזרע זיך צעקריגט
אין צוג מיט א פאר ריזנדיקע יידן ;
זיי האבן ניט געוויסט — פון וואָנען ס'קריכט
אָף זיי אַ קאַל נאַף וואָס ס'דערווידערט.
געווען איז פאר די יידן אומגעריכט
דאָס אומפארשטענדלעך-טויבע באַסקאַל,
וואָס האָט מיט פויסטן זיך געוואָרפן גיך
פון אונטער באַנק און זיי געטראַסקעט.

פארפארעט האָבן זיי זיך פרידלעך טיי
און טרינקען שוויצנדיק געזעצט זיך ;
און אויסגעגאָסן מיט האַרכאווע האָבן זיי
אונטער דער באַנק ס'געבליבענע דאָס לעצטע.
נ'דעם טשיניק אויסגעקלאַפּט
אַזוי אַז בלויבן זאָל דאָרט פון טיי קיין שפורן
און עזרען מיטן טשיניקל דערלאַנגט אין קאַפּ
און אים דאָס גאַנצע פאַנעם אָפּגעזשבורעט . . .

מיטן קאַנדוקטאָר האָט ער זיך געקריגט דערנאָך
געקוקט אָף אים מיט מאַלכאַמאַוועסדיקע אויגן האָט אַ ראַשע ;
דאָס גרינס און רויטס האָט אַלע מאַל געמאַן אַ שטאַך
נ'געדונגען זיך פאר צוואַנציק גראַשין.
דער צוג ז'געגאַנגען גיך
עס האָט אונטער די פיס דאָרט מוירעדיק געזעצט אים :
כיין דעם האָט עזרע נאָך אַרויסגעפירט פון דר'היים
שמיל-ביים פארלאַנגען עפעס אויפמאַן ;
ס'האָט זיך דער אומגליק אַרום אים געדרייט
און אַלע מאַל געהייסן זיך אַ פרוווי טאַן.
און ווי איבער אַן אַפּגרונט אים געפירט ;
נאָר מיט אייגנשאַפּט פון וועלן פריי זיין
האָט עזרע זיך גענומען דורכברעכן די טיר
אין אַ געהיימען קרייזל.

דאָס איבעריקע האָט ער שוין אין גאָס דערכאַפּט דאָרט
אין קרייז אין בלעטלעך און אַזוי —
ס'האָט אים די נויט אַ נעם געגעבן ראַפּמאַס

מ'האָט אים די שטאַט מיט שטיין געגעבן אַ פאַרזויג.
 געשמעלט זיך אַרבעטן צום ערשטן באַ טוטין
 נאָר מ'האָט זיין אַרבעט דאַרמין ניט געדויערט ;
 געגאַן איז ער אַ וואַכן צוויי אַהין
 דערנאָך האָט ער באַ אַ פאַכרימשנעם טויער
 געקלאַפּט זיך פאַרויכטיק און דין
 דערנאָך — נאָר וועמען זאָל ער עס פאַרטרויען —
 ער ווייסט ניט וווּ מען טוט נאָך אַ פאַרדיין.

און אז באַ עמעצן געפרעגט האָט ער: — ווי שפעט ?
 האָט יענער אים די האַנט געטאַן אַ פלעט :
 — אזוי גאָר ?
 — דו האָסט נאָך נישט פאַרדינט קיין זייגער ?

איז ער אַרומגעגאַן גאַנצע טעג,
 און ס'זינען טעג פון אים געלאָפן ;
 באַנאַכט זיך איינצווייגן אין שלעפּוואַגן ער פלעג
 און ווערן הונגעריק און מיד אַנשלאָפן ...

33.

פאַראַן פון דר'היים זיינען אַ סאך דאָ
 מאַדיסטקעס. יונגען אַלערליי ;
 צו זיבן נייטאַרנס אַף אַ מאַנסאַרדע
 און אין אַ קעלערל — נאָך מער מיט צוויי.
 אַ נייע היים — די מאַלדאָוואַנקע
 די שטאַט שטייט אויף פאַריסט אין רויך ;
 געטראָפן האָט ער דאָ שוין כאַנקען
 און שעווע דער אַלמאַנעס מיידל — אויך.
 פאַרלאָזט מ'האָט אין דער שמיל די היימען
 אַוועק פון דאַרט מ'איז בלוז און הויל ;
 געלערנט מ'האָט זיך זיין — „געהיימע“
 אַ שלאָס צו טראָגן אַפן מויל.

אַדעס איז אַ פאַרטייעטע געלעגן דעמאָלט
 אַ שפּרונג טאַן גרייט געווען פון זיך אַליין ;
 דער פּרעסעפּ האָט זיך אַלע וואָך פאַרוואַמלט,

און עזרע איז געגאָן. זיך צוגעהערט. געלייענט.
און הייליק איז געווען אים יעדער גאַנג
אַ יעדער וואָרט איז דורכגעגאַנגען בליציק ;
געעפנט אין דער שטיל אים דעם געדאַנק
אַף שטענדיק עפעס אים פאַרקריצט דאָרט ...

און ווי מיט פּייער אים געברייט,
נאָר אזוי הייליק איז דאָס ברענען ;
אין יענעם פּייער אויפגאַן איז פאַר אים
דער נאַמען — לענין.

ס'איז גוט ... וואָס ווייסט ער נאָך ניט קלאָר.
געאַיילט האָט ער זיך ווי אין פיבער ;
פאַר אלע זינע אַכצן יאָר
איז דאָס געווען די ערשמע ליבע.
נאָר ניט געפעלט האָט קיין געפאַר אים,
און ניט געפעלט האָט אים קיין לאַסט ;
אין קעלערלעך איז ענג און וואַרעם.
ס'קומט עזרע יעדן טאַג צו גאַסט
פון דאָרטן גייט מען אַף דער בירושה,
אַהערצו קומט מען טויט און בלאַס ...
און ס'דוכט — נאָך עזרען אויך מען שפירט שוין
פון די צעשמעלטע אַף דער גאַס.

ווען עזרע קומט מיט אַ באַזוך צו כאַנקען,
כאַפט זי זיך שטיל אין קלייטעלע אַרויס
און קויפט אַן אַנגערקע און אַ מאַראַנקע
און בעט באַס קלייטניק זיך : — אַ גרויסע. בלוז.
זאָגט איר דער קלייטניק : — קלייבט אַליין זיך אויס.
הייבט כאַנקע אויף אַף איינער אירע ברעמען —
שמיכלט דער קלייטניק : — איז גוט. נו. איז זי גרויס
און ברויט צו איר וווּ וועט איר נעמען ?

דער קלייטניק ווייסט ווי ס'לעבט די קוואַרטיראַנטקע
אַ סאַך פון זיי וואָס וווינען דאָ — ער קאַן ;
אַ פריילעכע קערט אום זיך כאַנקע
און עזרען האַדעוועט זי דאָרט מיט כיישעק אָן.

זי זאגט אים לאכנדיק נאך אויס דערפון
 ווי ס'האט דער קלייטניק וועגן ברויט געפרעגט בא איר דארט ;
 קאסאקע קוקט דורך פענצטערל אריין די זון
 ס'איז עפעס גוט אזוי און אזוי וויכטיק.
 זי שניידט דאן ברויט א, שטיקלעך — דין
 און לאזט קיין ברעקלעך אפן פאל ניט פאלן ;
 זיי עסן ביידע קוקנדיק אהין
 ווי ס'ליגן טיף פאררוקט פארשיידענע שפארגאלן.

נאך איצט האט עזרע זיך בא כאנקען ניט פארהאלטן
 ער האט איר בלויז געגעבן צו פארשטיין
 אוועקגעטראגן פון דאנען אלץ און אלץ באהאלטן
 אז בלייבן קאן ער דא שוין לאנג ניט שטיין.

עס פעלט איצט קופערמאן — גיט ער א בליק —
 נאך קופערמאן איז ווייט. ס'איז קופערמאן ניטא מער ;
 פאראן א קלאנג : — מ'האט אים פארשיקט
 און עמעץ זאגט : — אף דער מילכאמע.

34.

ווען אויפגעעפנט איז א ביסעלע די טיר
 גיט זיך א גאס מוזיק אין צימערל ווי האניק ;
 דער באלעבאס, ווו כאנקע האלט קווארטיר,
 איז אן אגענט פון גראמאפאנעס.
 ער גייט ארום א גאנצן טאג
 זיין איינריידן א קוינע ווייכער איז פון זאלבן ;
 ווער ווייסט ווו ס'גיט אים ערגעץ א פארטראג
 פון אינדערפרי ביז איבער האלבנאכט ?
 זיין הארטער אויסגעפלעקטער הוט
 ווארפט אן א ראש אף זיינע ארעמע קליענטן ;
 א האלבע מאלדאוואנקע קאן אים גוט
 נאך קיינער גיט קיין פרומע אין די הענט ניט.

און האנדלען — האנדלט ער מיט קריסטן מער.
 א קריסט — זאגט ער — איז איינס און צוויי און — פארטיק.
 ער לייגט אים גלייך אוועק א שאנטאקלער

און נעמען נעמט ער אים מיט א „רעציי“ פונעם בארימטן קווארטין.
ס'האבן אים אויסגעפעלט פון פארנט אלע ציין,
ארויסגעזעצט האט זיי אים א קליענט פאר מאנען און פאר ווארטן;
אז סאכאקל האט ער ליב דאס כניעס גאר אליין
זיך אפזינגען א שטיקעלע פון קווארטין...

ווען ער האט עורען ס'ערשטע מאל דערווען בא כאנקען,
האט ער צו זיך אליין די האנט געטאן א פיר :
— קיין סאך באדארף איך ניט אף טרעפן און דערלאנגען —
איז אט : — איר זינט דאך אויך מיסטאמע ניט קיין גוויר,
נאר אויב איר ווילט עפעס פארדינען, איז — פארען.
א ליטיש מענטשל לאזט פון ווייטנס זיך דערקאנען
איז אט : — מע דארף אהער ברענגען פונעם פאנטאן
א פארטיע אלטע גראמאפאנעם.
און יעדער גראמאפאן איז א פיאטאק,
און א פיאטאק איז אין אדעס א פרישע טייקע
צו אייגעס אז מען גיט נאך עטלעכע א פאק,
איז האט איר א מעזומענעם סיראמע.

ער מאכט דעם האלדז א ביסל גראס זיך
דעם הוט גיט ער א הייב איבערן קאפ :
— איך זאג אייך ניט, אז איך בין באמוע
נאר באמוע איז א הונט אנטקעגן פירמע 'בלאך עט קאמפ'
כ'איז דירעכאסטעווסקע. ס'איז רישעליעווסקע. ס'איז פאסאזש.
אף אויסצאלן. א יעדע וואך. און וויפל ס'לאזט זיך.
אט דאס איז די פירמע בלאך עט קאמפ, צווישן אונדז, אן ראש.
און איך בין שארגארטדסקי.
כ'בין אויך א סאציאליסט.
מען קאן א שעקל בא מיר אויכעט פויעלן, —
ער גיט זיך נענטער א רים
אביסל שוים פארזידט שוין אפן מויל אים :
נאר אויב איר ווילט, איז גיב איך זיי אייך אלע אפ אומזיסט
פאר קווארטנים אהאוואס-אווילאס.
איך האב אין דעם א טאם
און מענטשן פון דער ווייט דערקאן איך —
איז אויב איר ווילט, איז ברענגט איר מיר פונעם פאנטאן
די פארטי גראמאפאנעס.

ס'איז עזרען ניט געווען צו שווער
 זיך מיט דער פירמע בלאך עט קאמפ דעריידן פאר א שומעף;
 געשפילט האט כאנקעס באלעבאס אין שאנטאקלער,
 און ער האט קאסטנס אים געשלעפט צעבראכענע און גומע.
 ווי נאך געוויון מ'האט אים דעם אדרעס
 און אויך פון וואנען מ'האט אים נאך געהייסן,
 דאס איבעריקע האט ער אין דער שטאט אדעס,
 געטאן אליין אין זיינע אומדערווארטע רייסן.
 צום אונט פילט ער נאך א ביסל מאט זיך,
 צו כאנקען אף אן אויגנבליק — א פאל אריין;
 דערפאר ווען נייטיק איבערטראגן איז א פעקל פראקלאמאציעס,
 איז דינט די פירמע בלאך עט קאמפ אים ערלעך און געטרני.

און כאנקעס באלעבאס איז אין געשעפט פארטאן,
 די אויגן שמענדיק ערגעץ בלאנדזשען,
 און ס'דרייט אין אלע זייטן זיך זיין קאפ;
 ער זאגט כאלילע קיינעם ניט, אז ער איז באזומע,
 נאך באזומע איז א הונט אנטקעגן פירמע בלאך עט קאמפ,
 ס'איז דירעכאסעווסקע און רישעליעווסקע און פאסאזש,
 אף אויסצאלן. א יעדער וואך. און וויפל ס'לאזט זיך.
 אט דאס איז פירמע בלאך עט קאמפ. צווישן זיך. אן ראש.
 און ער איז שארגארטדסקי;
 און אין געשעפט איז ער פארטאן
 און ס'וואלט געגאנגען גוט און גלאט זיך, —
 נאך בא דעם ספראוויניק אינעם גראמאפאן
 געפונען מ'האט א פראקלאמאציע.

35.

געטראגן האט זיך ווי א ווינט א שטויביקער — דער שרעק,
 און דאך האט מען געמיינט: ס'וועט עפשער היינט אראפגיין
 גלאט נאך;

נאך איינער האט געהיים כאס אנדערן געפרעגט:
 — איר האט שוין אויך געהערט, וואס ס'טוט זיך אף קאנאטנע?
 געשלאסן האבן אלטע הויפן זיך אין פיבער,
 די קלייטלעך מיט גארטלען אייזערנע זיך שנעל געגורט;
 מען האט געקוקט — צי עמעץ אף דער גאס איז ניט געבליבן
 און אלע — צו דער ערד, ווען ס'איז א רייטער דונערדיק אדורך.

ס'האט עפשער בלויז זיך אויסגעדוכט, אז מ'הערט געבראך
פון שויבן.
און עפשער כאלעמט זיך עם נאך ס'געשריי — פון האפענונג
פארבלענדט;
נאך יעדער ווייסט: — אף דער קאנאטנע האט זיך עם שוין
אנגעהויבן

מע לויפט פון דארט — דערשראקענע — מיט קינדער אף די הענט.
דער קלייטניק איז געשטאנען און געציילט דעם העזעק
זיך אף די פיס די אייגענע געהאלטן קאס;
אבער אינגאנצן אומדערווארט עם איז געוועזן
פאר פירמע בלאך עט קאמפ.

ארטן איז מען אהין דורך דער צעזעצטער שויב
און מיט די פיס אריינגעקלאפט דאס איבעריקע גלאז —
אינגאנצן עטלעכע פארבלאנדזשעמע פארשוין
א ווייל געקוקט — צי האט מען ניט געהאט קיין מאעס?
א וואנט — פון לינקס, א וואנט — פון רעכטס
און שיקער דרייט זיך פירמע בלאך עט קאמפ דעם שמאך פארהויבן
עם האבן באלד זיך צו דעם פאל א בויג געטאן מיט קרעכץ
די בלומיק-אויסגעפארבטע גראמאפאנען-טרויבן.
זיי האבן קיינמאל ניט געשפילט נאך אפן דיל
מ'האט נאך ניט אנגעצויגן קיינמאל מיט די פיס זיי;
אצינדער ווארנט מען זיי: — פאר דעם געקרניצטן שפיל.
מיר וועלן אויסקוילען אייך אלעמען און אייך צעשיסן.
דערנאך איז מען געלאפן אין עקסטאז
מיט שפילקאסטנס לאקירטע און מיט לאמען
לענג אויס דורך דער פארמייקעטער און טויבער גאס
ווי מיט איקאנעס און מיט צלאמים.

נאך וווּ איז שארגארדסקי דער אגענט?
ווי לויפט ער אום? ווער ווייסט צו אפגיין וועט עם גלאז אים?
און בא דעם טויער ברעכט א ווייבל זיך די הענט:
— וואס האט עם אים א טראג געטאן אף דער קאנאטנע?
אין שטוב געשפילט דער גראמאפאנע האט שאנטאקלער
דעם גאנצן הויף פארברופעט און פארזויגן;
באצווייט געטראגן האט מען עמעצן פארבלומיקט-שווער
מיט רויט-ארויסגעזעצטע אויגן.
באצווייט מיט נאך איינעם האט עזרע אים געטראגן אף די הענט

דער קליימניק האט זיך איינגעקוקט. געוואלט דערקאנען —
 אין הויף האט מען געזאגט: — ס'איז דער אנענט
 דאס איז ער פון די גראמאפאנעם.
 געמראגן האט אים עזרע שווינגעדיק און בלאס
 דער הארטער הוט און די מאנישקע אינעם טאש באשטאט דארט;
 ער האט אליין אים אפגעשלאגן אף דער גאס
 פון א צעבושעוועמער ווילדער משאמע:
 געשמאנען איז ער מיט א כעוורע פונעם פרעסעפ
 נאך פון פארטאג ווי אף שפאציר;
 מיט שטיקער שמאל. מיט שטיקער אייזן און מיט פרעסן
 און אפגעהיט דעם ראג פון זיין באצירק —
 און פון דערווייטן אים דערקאנט
 פארפלאנטערט האט ער דער אנענט זיך אקוראט דארט;
 איז מען אין צווייען צו. און עזרע מיט א שטיק פון גראמאפאן
 צעפלעט דעם מויעך איינעם פון דער משאמע.
 און כאנקעם באלעבאס פון דער קווארטיר
 אהיים געמראגן האבן זיי אין צווייען;
 ער האט א מעמפן פינטל מיטן אויג געטאן — ס'איז איר?
 און האט א וויין געטאן פון בושע און פון ווייען...

אין שטוב געשפילט דער גראמאפאן האט שאנטאקלער
 דעם גאנצן הויף פארבריעט און פארזויגן —
 געמראגן שארגארדסקין מ'האט פארבלוטיקט — שווער
 מיט רויט-ארויסגעזעצטע אויגן.
 געמראגן מ'האט אים אף די הענט
 דער קליימניק האט זיך איינגעקוקט. געוואלט דערקאנען;
 אין הויף האט מען געזאגט: — ס'איז דער אנענט
 דאס איז ער פון די גראמאפאנען...

אין שטוב איז ניט געווען שוין ווער
 דעם גראמאפאן וואלט ווייטער אנגעצויגן —
 און שארגארדסקי האט געכאפט דעם גויסעסדיקן שאנטאקלער
 און ווי פון יענער וועלט אים נאכגעפינטלט מיט די
 אויסגעזעצטע אויגן...
 ס'איז עזרע ווידער שוין געשמאנען בא דעם ראג
 מיט א שטיק אייזן אין די הענט פארקלאמערט;
 געזעצט האט זיך אין טרויער און אין שרעק דער טאג
 נ'געשריגן דורך א פענצמער האט א מאמע...

אדעס איז א פארטייטע געלעגן דאמאלט
 א שפרונג טאן גרייט פון זיך אליין ;
 דער פרעסעפ האט זיך אונטער דר'ערד געזאמלט
 און עזרע קומט א פריילעכער צו גיין —
 כאטש אומעטום גייט שוין ס'געפאר נאך
 און סע פארלייגט זיך אף זיין פריי ;
 ווארשמאטן גרויסע ווי קאזארמעס
 און כאנקע נייט קאזיאנע שניידעריי.
 מעסלעסן גאנצע נייט זי גרעט
 טאכריכים נייע פאר סאלדאטן ;
 און ווי די קיווער-ווערעס — פעט
 געשוואלן ווערן באלעכאטים.

פאדריאדן — דא, פאדריאדן — דארט
 עס שלניפט ווי שווערד זיך יעדער טראט אויף ;
 און שיפן לאדן זיך אין פארט
 און צוגן סטריגעווען דארט ראטעס
 און ס'טראגט זיך אום שוין א גערוד
 ס'באווייזן ווי פון רוך זיך שפורן :
 — געפאלן איז שוין פארט ארטור
 — מע האלט שוין ווייט אין מאנזשוריע.

באלייגט ז'די הייך מיט שטערנדיקער ליסקע
 ס'פארגייט די קינדהייט און די היים ;
 עס גיט עפעס פון דארט אמאל א פליס נאך
 צו מיזרעך פריידיק און געהיים ...
 נאר ס'איז קיין ארט פאר דעם פארזאן דא
 אף די פארזאמלונגען — די וועלט זיך וויגט ;
 שוין וויפל מעג, אז מע באהאנדלט
 ווי זיך פארהאלטן צו דער קריג.
 א יעדער ווארט שניידט דורך זיך בליציק
 און עפנט אויף פאר אים די וועלט
 אף שמוענדיק עפעס אים פארקריצט עס
 און צייכנט אן זיין נייע שוועל ...
 עס איז אים העל ווי אין קאזאר

צום טאג ער איילט זיך ווי אין פיכער, —
פאר אלע זיינע אכצן יאר
איז דאס זיין ערשטע גרויסע ליבע ...

נאך ס'האט א נעץ זיך שוין געוועכט ארום אים
אין מיטן נאכט איז מען געקומען און געוועקט;
און אז — ווזהין — האט ער א פרעג געמאן אין טומל,
האט מען מיט ביקסן אים געוויזן דארט דעם וועג.

37.

ס'האט אפן וועג אין טורמע עורע ניט געטראכט
ניט פון דער היים און ניט פון זיינע קינדער-יארן;
נאך ס'האט זיך אים אליין געעפנט דער זיקארן,
ווי ס'האט געבלאנקט א ווינטערדיק-פארשניטער שליאך
פאר ערשטע מריט דערשראקענע און שמילע
און יענער ערשטער אינדערפרי
און יענע ערשטע אומקלארע געפילן
ווען ס'האט זיין טאטע אים אוועקגעפירט אין דער פאבריק
און די נאסילקע אָנגעמאַסטן אים
ווי זיינע אלטע מפילן.

ס'איז מיין דער פּרילינג יאָגט
ווי אן אַרויסגעריסענער פון קלעמער טונקעלע
און ער באַפּאַלט מיט פּרישקייט פון קאַיאָר
און ער באַפּעלט מע זאָל זיך אַפּן גאַס מיט אים באַטרינקען.
א יעדער ביימעלע בייגט אָן דאָס ערשטע גרינס אליין
און צארטקייט נאָקעמע זיך שפּאַרט פון יעדן בלעטל;
פון אלטע ווענט די אָפּגעשוילטע ליים
איז אויך מיט ליכט קאַיאָריקער פּאַרגלעט דאַרט.
עס גלאַנצט מיט זון די פעל די וואַרעמע פון פּערד
ס'צערטאַגט זיי איינגעשפּאַנטערהיים אַפּילע;
באַלאַגערט מיט צעבושעוועמן גרינס די ערד
האַט שוין דאָס זיבעצנטע מאָל דער פּרילינג
זינט עורע לעכט און אַמעמט אָפּ דער וועלט —
זינט אויפגעשטאַרט זיך ס'האַבן זיינע אויגן;
נאָך ס'האַט נאָך קיינמאַל ניט אַזוי דער פּרילינג אים באַפּעלט
נאָך ס'האַט נאָך קיינמאַל ניט אַזוי דער פּרילינג אים געצויגן.

אָבער דער וועג אין טורמע גייט
דער זעלבער פונקט ווי צום בייסוילעם ;
די אומדערוואַרמקייט האָט די אויגן אים צעעפנט ברייט
נאָר שטאַרקער נאָך פאַרקלעמט דאָס מויל אים.

פון ביידע זייטן — קלינגענדיק געווער.
מיט טעמפן בליק — באַגלייטנדע באַגרעכער ;
און יעדער טראַט ביו ווייטיק אים דערקלערט
אַז עמעצער אַנמלייט באַ אים אינמיטן מאַג דאָס לעבן . . .
ער זעט שוין ניט דאָס אַלץ, וואָס ס'שווימקט זיך און בלענדט,
כאָטש איבערגעלאָזט האָט מען פריי אים זיינע אויגן.
אַט וועט ער בלייבן באלד מיט זיינע ביידע הענט,
וואָס וועלן אים צו גאַרנישט טויגן ;
אויס דוכט זיך אויס, אַז זאָכן ווערן אים שוין פּרעמד,
ווי קוקן וואַלטן זיי אים שוין אָף זיך פאַרבאָטן —
ער ווייס שוין ניט — צי מעג זיין האַרץ אים זיין פאַרקלעמט
צי איז ער זיינען נאָך — דער ברויענדיקער אַטעם ?
ס'האַט יעדער טראַט אים אויסגעמאַן פון זיך
וואָס נעענטער געווען מ'איז צו דער פעסטונג
און — דאָך. איז ער געגאַנגען גיך
און שטאַלץ פון זיינע אויגן — האָט געזעצט דאָרט.

ער האָט זיך אויסגעבלייבט. געזיכט-צוגן — פאַרשאַרפט.
אין קאַמער האָט מען אים ווי יעדן געמאַכט אַ וויווע ;
קיין צייט האָט ער אַ פולע ניט באַדאַרפט
אָף זיך דערפילן היימיש אין זיין נײַער סוויוע.
אַ צייט אַרום האָט ער געהאַט שוין פריינט
פאַר שפּיצלעך אָפּגעמאַנענע דעם מפיסע-וועכטער —
כאַוויירים עלטערע דאָרט טרוימען פון דער פריי
און טרייהייט איינס דעם אַנדערן מע שווערט דאָרט ;
אין ווענט מע קלאַפט מיט פינגער ווי אַ האַגל
דורך ווענט מע ליבט. ס'איז איינס דעם אַנדערן געטריי.
נ'אַז ס'ווערט כאַווינסט אַז מ'האַט דאָרט עמעצן געשלאָגן
ברעכט גלייך אין קאַמער אויס אַ הונגעריקער שטרייק.

אין שטרייק האָט עזרע אָנגעשלאָסן זיך באַגלייך
מיט אַלע שטרייקנדע אין קאַמער ;
ס'איז אַ פייער דורכגאַן דורכן ליב

פון שטאַלץ וואָס ער איז דאָ מיט אַלעמען צוזאַמען.
אים האָט זיך אויסדריקלעך געדאַכט,
אַז ס'קומט אים צו אין וואָס אַ יעדער רעגע;
און פון די אַדערן דאָס בלוט זיך שפּאַרט
אַריבער אַלע גרענעצן און ברעגן.

אַף דאָ אין ענגן קאַמער הערט ער דעם צעפּאַך
פון צייט וואָס ס'איז אים שווער נאָך צו באַגרייפן;
— זיין לעבן גייט. זיין לעבן זעצט זיך פאַר
אַ יעדער רעגע ווערט ער צייטיקער און ריניפּער
און ניט די טפּיסע-ווענט און ניט דער צוים
פאַרשטעלן ניט דעם וועג אינדר'הויך וואָס ער באַטרעט דאָ;
מ'האַט בלוזי באַ אים נאָר אַפּגערויכט דעם רוים
און אויסגעשלאָסן בלוזי אים פונעם שעטער.

ס'האַט העכער זיך אַ הויב געטאַן זיין קאַפּ
און שטייפּקייט זיך צעגאַן אין איבער ביינער —
— קיין שפּאַן קיין איינציקן ער טרעט ניט אַפּ
מיט אַלע גלייך. מיט אַלעמען אייניגעם.
פון אַלעמען דער הונגער שטראַלט און בליצט
ווי דאָס געוויסן זיך אַף יעדן אויסגעצויגן;
נאָר אויפגעהויבן האָט באַ עזרען זיך די היץ
און פיבערדיק-פאַרנעפּלט אים די אויגן.
ער זעט דעם טאַג זיך בייגן באַ דעם ראַנד
און צו פאַרנאַכט ווערט עפעס מאַדנע היים אים;
עס גלעט דער דעמער אים — ער ניט זיך אַ דערמאַן;
— זיין טאַמע האָט דאָך אויך געפּאַסט טאַנייסים ...

— זיין טאַמע. — אים איז גוט. ער איז פאַרבלענדיקט.
ער קומט דאָרט אַפּ — האַכנאַעדיק ווי שמענדיק —
האַכנאַעדיק ער גרייט מיט פליים זיך צו דעם טויט,
ווי אַזאָ הייליקע צאוואַע ער מעקניעם וואַלט געווען דאָרט,
וואָס עלטער-זיידעס האַבן פון אַמאַל אים נאָך פאַרטרויט ...

עס גייען פאַר אים דורך מיט שטאַלץ
אַקשאַנעסדיק פאַרקריממע פענעמער פון זקיינים,
וואָס האַבן אַף שייטערס זיך געלייגט ווי האַלץ
אַפּילע ניט קיין קרעכץ און קיין געשריי ניט ...

און — זיי האבן געטרוימט און זיי האבן געקלערט
אז דער פארזאכט צו ווידערשטאנד וועט סמייען
אף אויסלייזן פון בלוט די ערד
און פון פארגוואלמונג זי באפרייען? ...

און — זיי האבן געמיינט, און — זיי האבן געגלויבט
אז זייער פיין און לינד וועט קלעקן
אף אפווישן פון וועלט דעם קויט און שמויב
און ריינעם גניסמ אין איר דערוועקן?
און אויב האכנאע ניט דערפרישן וועט ווי שויען
אויב ס'וועט פון זייער בלוט ניט אויפגיין דער קאפא
זאל בלייבן זייער מויט ווי א צאוואע
ביז צו דעם לעצטן לעבעדיקן דאר.

דעריבער האבן זיי זיך ניט געווערט
און בלויז דער פינצטערניש געהאלפן גרויס זיין —
און האקן זיך די הענט געלאזן מיט דער שווערד
נאר ס'זאלן זיך די קעפ כאלילע ניט אנטבלויזן;
די הויט זיך פניערלעך געשונדן מ'האט
מיט פרייד און ליבע פינצטערער געמאן עס —
מאטאנעס מ'האט דערמיט געשיקט צו גאט
נאר וועלכער גאט האט עס באדארפט אזעלכע מאטאנעס?

עס גיט אים פון דער היץ אזא מין רים
אין פיבער גיבן זיך א ווארף בא אים די ליפן:
— דאס האבן זיי זיין טאטן אויסגעקרימט די פים
— דאס האבן זיי געמאכט זיין טאטן פאר א קריפל.
אים דוכט אז ערגעץ אינווייניק אין זיך
פארטייעט טראגט ער עפעס נאך פון זיינע זיידעס;
— איז וואס? איז וועט ער דען אראפרייסן פון זיין געזיכט
דעם מינדסטן צייכן וואס דערמאנט אין זיי דארט?
ער וועט נאר אויפוועקן פון ס'ניי איצט זייער בלוט
ס'זאל אויפגיין נאכאמאל. ס'זאל אויפגיין אף געשלעגן —
דעם טויט באגעגענען געקאנט האבן זיי גוט
און ניט געקאנט זיך שלאגן פארן לעבן.

געזאמן האָט געפרעסטרעהייט די צייט
 אין רוים באַגרענעצטן פון עזרעס קאַמער ;
 זי האָט בני אים קיין אויסגאַנג ניט געהאַט
 און זיך אין אים ווי אויפרייס-שטאַף געזאַמלט.
 און דאָך — בלויז זיבן טעג האָט אים געסטינעט קויעך
 זיך ראַנגלען פעסט. די לייַד אין זיך פאַרלישען.
 דער אַכטער אינדערפרי פון הונגער-שמריַק
 אַוועקגעוואַלגערט האָט אים פון די פיס שוין.

ער איז געלעגן אָפגעצערט און בלאַס.
 די אויגן — גרויס, און שאַטנס אונטער זיי ווי גריבער ;
 און ס'איז פאַר אים געווען אַ גרויסע לאַסט
 דערזען עפעס וואָס ס'מוט זיך קעגניבער.
 דאָך אויסגעזעען האָט ער שטאַרק פאַרמאָן
 ווי דורכגעטראַכט וואַלט ער אַזאַ געהיימען גאַנג דאָ —
 און דאָס אַרומיקע אים גייט אינגאַנצן גאַר ניט אָן
 און ס'שמערט אים ניט זיינע געדאַנקען.
 ווי פון דער ווייט געגאַן דער טומל איז אַהער
 געטוליעט בלויז האָט זיך דער ראַש פון קאַמער
 נאָך אָפגעשטויסן האָט ער אים מיטן געהער
 און זיך באַמיט מיט זיינע טראַכטונגען פאַרצאַמען.
 געלעגן שמיל. זיך ניט געווערט.
 ווען עמעץ האָט פאַרדעקט מיט אַ שינעל אים
 און ער האָט דאַכט זיך ניט באַמערקט
 ווי ס'האַבן זיך לעס אים פאַרזאַמלט קרימינעלע —
 געביפטע לייַט מיט צייכנס אויסגעקריצטע
 פון מעסער און געשלעג אָף פענעמער פאַרווייט ;
 ס'האַט עמעצער פון זיי געוואַשן און באַשפריצט אים
 און קוקנדיק אָף אים דאָס ערשטע מאַל געוויינט ...

ס'האַט בלויז דער טפיסע-וועכטער זיך געשפילט
 מיט עזרעס לייַד און מיט געדולד מיט זיינעם ;
 אַ יעדן טאַג איז ער אַרײַנגעקומען שמיל
 געציילט די טעג — געבליבן וויפל ס'איז נאָך זײַן אים —
 און איינמאַל אינדערפרי איז ער אַרײַן

א בעקן אקרעפ אין די הענט א שווערן
 און אויסגעשטרעקט אים עזרען לאכנדיק דערביי :
 — נא נעם. צעווארעם זיך א ביסל די געדערעם.
 געקוקט האט עזרע אויפגערייצט און פרעמד
 און קוים א גיי געמאן צו אים האט פון דער ווייט ער —
 ער האט דעם בעקן ציטערדיק געמאן א נעם
 און מיטן אקרעפ גלייך אין פאנעם אים דערלאנגט א שליידער :
 — דערווארעם דו. די מארדע דיינע — הונט.
 — דערווארג זיך. נא. איניינעם מיט דיין מאמע.
 און פונעם אפגעברויטן מויל דערהערט האט א געשרי זיך: — בונט.
 און א געכארכל „יידן“ האט א וויג געמאן די גאנצע קאמער.
 פארגרעסערט אפן מאג האט כאלד די וואך זיך
 געטשאטעוועט בא פענצער און בא ווענט
 און צו פארנאכט האט מען אים אפגעפירט אין קארצער
 א וואקלענדיקן קוים — אונטער די הענט.
 געגאנגען שמיל. ווהין מ'ער ניט געטראכט.
 אדורכגעברענט דער גארגל און דער גומען ;
 אין שווערן שלאף איז דורכגעגאן די נאכט
 אף אינדערפרי איז מען באשטראפן אים געקומען.

קעדיי ס'זאל ערגעץ ניט דערהערן זיך דער קלאפ
 און ניט אדורכרייסן פון אים זאל זיך דאס קאל דארט,
 איז אפן קאפ האט מען אים אנגעמאן א קאלדרע
 נ'מיט גרויסע שליסל צעמעלייצעט אים דעם קאפ.

נאר ס'האט פון אים קיין קאל זיך ניט צעטראגן
 קיין קרעכץ האט זיך ניט אויסגערייסן. — בלויז
 די ווארצלען פון די האר ווי נאך א האגל ;
 די אויגן — זיך א שפאר געמאן פארויס.

דערנאך עפעס א הייזעריקער הוסט.
 א קלייניקייט. און גלייך עס איבערבלעמערט.
 דערנאך — מיטן עמאפ — צופום
 צוריק אין שמעטל.

דאס פינפטע יאָר האָט זיך אַ לאַז געטאָן
 דאָס פינפטע יאָר האָט זיך געלאָזט שוין הערן;
 אין פּינן איז אויפגעגאָן אַ יעדער טאָג
 מיט הערצער אָנגעצונדענע ווי שמערן.

עס האָט דאָס שמעטלע זיך ווי אַ שיף
 אָפּ כוואַליעס גרויזאָמע געטאָן אַ שלנידער —
 אָט גיט עס אַ פאַרשלונג די בייזע טיף
 אָט רייסט זיך עס פּונאַנדער ווי פּון בליי דאַרט.
 נאָר בלייבונג טוט אָפּ יעדערן זיך אָן
 און גרייטקייט צו דעם ווונדערלעכן ראַש געהערן;
 אַ כאַזער אויסגעמאַלט האָט עזרע אָפּ קאַרטאָן
 און אָפּן כאַזער — רייטנדיק — די קרוין פּון דער אימפּעריע.
 און ווי אַ פאַרביקער געלעכטער
 אָפּ אָן אויסגעלענקטן דאָך
 געפלאַקערט האָבן ווערטער:
 — פּאַני כאַזער גאַסדאָר.

די שטיק קאַרטאָן האָט עזרע נ'קלויז געבראַכט
 זי אויפגעהאנגען נעבן אַרן-קוידעש;
 ס'האָט דאָן די זשאָט זיך ווי אַ יאָס צעהוידעט
 ס'האָבן די גאַסן ווי אָפּ סמאָלע זיך צעדעמפּט
 געלאָפּן זיינען יידן און געשריגן: — „טומאה“
 און זיך געשראַקן צורירן צו דעם.

ס'האָט אָפּ דער שטאַט געבושעוועט אַ טומל
 און ביז ס'האָט זיך די ערשמע טיר געטאָן אַ פּראַל אויף
 און ביז מ'האָט זיך געטאָן אַ נעם
 איז מיט אַ „קנעפל“ שוין געגאָן שמועל-אַלעף
 נאָר ס'האָט דער גאַראַדאָוואַי געציטערט מער פאַר אַלע
 ער האָט שמול-אַלעפּן געשריגן: — שמול.
 וואָס איז עס פאַר אַ שטיק פּאַפּיר?
 און אַלע מאל געגעבן זיך אַ רים:
 — איך בין אַ קריסט.
 און בראַוואַסלאָונע גייען גיט אין שול.

גיי שמול
גיי דו אריין פארפריר —
און איך וועל ווארטן בא דער טיר.

און אף דער שמאט האט זיך גערשאט
דער ראש האט זיך געמערט
און איז געווארן גרעסער ;
די קליימניקעס מיט פענעמער ווי אש
האבן דעם מארק פארשליסנדיק זיך שמיל געטרייסלט
און מוירע געהאט אפגיין פון די שלעסער.

אין ערגעץ האבן שוין געהירושעט פערד
און ווי א טשאטע וועלף האבן זיך אפגעלאזט טשערקעסן
און אף דער שמאט — א שאם
און — צוויי
און — דריי
און דורכגיין ניט מע לאזט
און — ווער סע וויינט
און — ווער סע שרייט
און שניידער-יונגען, סטאליערעס האבן פארקאפט די גאס
געשלאגן פענצטער בא די כאלעכאטיים
און ליפן — אויסגעצערט — געפלאצט האבן פון האס
און א שטיק בלומ האט איבער קעפ געפלאצטערט, —
מ'איז ווי אן אנגעצונדענער קאיאר
געגאן איבער דער שמאט
דאס טויזנט און ניין הונדערט פינפטע יאר.

עס האט דאס שמעטעלע זיך ווי א שיף
אף כוואליעס גרויזאמע געשלינדערט :
אט גיט עס א פארשלונג די ביזע שיף
אט רינטט זיך עס פונאנדער ווי פון בליי דארט, —
און עזרע האט געפירט אן אפגעריסענעס האמוין
אן אנגערוקטן ווי א כמארע —
געגאנגען זינגען זיי מיט אויפגעשניטן מויל
און מיט געפארן.

מ'האט זיך געשטופט
און זיך געקלאמערט איינס אין צווייטן ;

געפירט האָט עזרע צו שמועל-אלעפּס שמוכ
און טריט האָבן געהאָמערט.
עס האָט אַ ליד גלייך ווי אַ שלאָקס-האַגל געמאַן אַ פּאַל
שמועל-אלעפּס גלעזערנע געשניצטע סוקע
האַט אַ בראַך געמאַן מיט גלאַז מיט גרינעס ווי מיט גאַל
און טריט האָבן צעקניעט עס ווי צוקער.

מ'האַט באַ שמועל-אלעפּן אַף דער פּאַבריק
דעם עלטסטן מאַשיניסט געהאַרגעט ;
מ'האַט שטיקלעכווייז אַהיים געטראָגן אים צוריק
ער זאַל ניט שמערן צו דער אַרבעט.
דערנאָך

ווען פאַרן דר'האַרגעטן געקומען איז מען מאַנען
האַט דורכן פענצטער זיך שמועל-אלעף געקאַכט
און אין דעם פּרייז זיך ניט געגלייכט מיט דער אַלמאַנע.

ער האָט מיט איר געקנעלט :

— אַ ציילעם

וועל איך אים אַליין באַשטעלן אַפּן פעלד

נ'א צונאָכ צו דעם ציילעם

האַט ער געהייסן פאַר איר פּופּציק קערבלעך איבערציילן.
מ'האַט אים פאַרדרייט דעם מאַשיניסט דער גרויסער פּאַס
און מיט די ציין פון דער מאַשין אַף שטיקער אים צעקניעט
און שטיקער לייב אין שמאַטעס איינגעפאַסט

געשאַטן האָבן זיך אין צווייען און אין דרייען

מיט בלוט מיט בוימל און מיט אייל באַנעצטע ;

און מיט דער אַרעמער אַלמאַנע אַף דער גאַס

האַט זיך שמועל-אלעף געדונגען דורכן פענצטער :

— איז וואַזשע ווילסטו ?

אַ ציילעם אַפּן צווייטער ווי דעם שענסטן מאַן

באַשטעל איך אים אַליין

און פּופּציק קאַרבן האַסטו אַף דער האַנט

העליי ? ? ?

און הונדערט פיפּציק ט'ער באַפעלט

אַריינשיקן דעם פּריסטעוו

און נאָך האָט ער געהייסן אים פאַרגרייטן

אַ פּופּציק פּלעשער ביר

און נאך א ביסל געלט
אף קייטן
עזרען קיין סיביר ...

און אף דער שמאט האבן געהירושעט פערד
און ווי א משאמע וועלף האבן זיך אפגעלאזט טשערקעסן ;
און אף דער שמאט — א שאם
און — צוויי
און — דרני
און דורכגיין ניט מע לאזט
און — עמעץ וויינט
און — עמעץ שרייט
און שניידעריונגען סמאליערעס פארקאפט האבן די גאס
געשלאגן פענצטער בא דע באלעבאטם
און ליפן — אויסגעצערט — געפלאצט האבן פון האס
און א שטיק בלוט האט איבער קעפ געפלאמערט, —
ס'איז ווי אן אַנגעצונדענער קאזאר
געגאן איבערן שמאט
דאס טויזנט און ניין הונדערט פינפטע יאר.

40.

ס'איז ווינטער-ציט געווען אין דרויסן
פארקאוועט איז די שמאט געווען אין פרעסט ;
— ווער ווייסט וואס ביזע ווינטן זינען אויסן
ווען יעדער שטיבעלע זעט אויס ווי א צעשמערטע נעסט ?
ווען דורך הילע אויסגענאגטע שויבן
די שיין די אונטיקע טריפט ווי א געוויין ;
עס האבן ווייטן זיך עפעס איינגעהערט ווי טויבע
און ניט געקאנט דער ראש דערלאנגען האט צו זיי ...
די שמאט האט נידעריקער אַנגעהויבן אויסווען
און צו דער ווינטער ווינטקייט ז'ניט געווען קיין ברעג ;
— ווער ווייסט וואס ביזע ווינטן זינען אויסן
ווען ס'איז א שמאט באלייגט מיט אומעט און מיט שרעק ? ...

נאך ס'ווישט די ווינטערדיקע נאכט אראפ זיך פון די שויבן
דער בוידעם ניורעט זיך אונטערן דאך און פרירט —

און זאווירובכעס יאגן זיך אף העפקער-וועגן טויבע
און ס'איז א שרעק צו עפענען די טיר ...
איז מיט א האלב-פארגלייזערט מויל
האט דארט די מוטער זיך געבעטן בא שמועל-בייסן :
— ער איז אינגאנצן נאקעט דאך ... אינגאנצן הויל ...
— ער איז אין גאנצן נאקעט דאך ... אין גאנצן הויל ...

מ'האט עזרען אפגעשיקט געשמידט אין קייטן
געגאן איז ער דעם זעלבן וועג צו פאיאנס-זאוואד — פארקלעמט ;
און ס'איז שמועל-בייס פון ווינט אים נאכגעגאן באגלייטן
מיט קלומעקל פארשנייטס — א שטיקל ברויט און א
פארלאמעט העמד ...
פארבונדן מיט א שאלעכל די מאמע וואלט דעם האלדז אים
אים מיטגעגעבן ווי אין שול דאס שטיקל ברויט ;
זער שניי האט אפן וועג געטרין עס אים באזאלצן
דער ווינט האט נאכגעיאגט און עפעס אים פארטרויט ...

כאטש ס'איז געווען א פראסט, נאך ס'האט שמועל-בייס געשוויצט
ניט אנדערש נאך ווי נעם צעשפיליע זיך דעם שיזלעק ;
עס האט פון גארגל אים געשפארט א קראנקע היין
ווי אלע מאל ווען ס'קומט דער כוידעש קיסלעוו.
נאך ס'האבן אפן שניי געלייגט זיך ערשטע טריט
פון עזרעס ווייטערדיקן לעבן ;
דער פראסט האט זיי געהארטעוועט און זיי געגליט
און זיי געאיילט און זיי מונטערקייט געגעבן ...

אט שפרייט ער זיך דער וועג א פראסטיקער פארשנייטער
באגראבן ליגן אונטער אים דארט מעג ווי בראך ;
ס'וואלט יעדער שטיין געקאנט באגעגענענדיק א געשריי טאן :
— שמועל-בייס, דעם זון ? ... און וועמען נאך ?

דורך שויבן פון שמועל-בייס פארלאמעט שטיבל
האט זיך ארויסגעזען א נידעריקער דאך
פון אלטע שינדלען דורכגעפולט און טריבע ;
מיט לעכער דורכגעפרעסענע א סאך.
סאראקעס פלעגן גלייך פון דר/ערד ארומשפאצירן אויבן
ווי אף א היפשן בערגל מיסט

דערזען וואס ס'איז געווען און וואס ס'איז שוין נישטאָ מער
און ליב געהאט האָט ער מיט יעדן זיך באַגריסן
און הערן ווי מע זאָגט פון אלע זיַמן אים שוין — „איר“
און זען ווי איינער גיט דעם אַנדערן אַ ריר
— אַ וועלט מיט וועלטעלעך מיט ניסים
דעם בייגלבעקערס זון — ער שעמעריט
פון שאַלעם — סאַלאַמאַן מען רופט שוין אָף געוויס אים
און מיידלעך קוקן אָף אים דורך דער טיר —
אַ סיגנעט האָט זיך פון זיין פינגער ברענענדיק געריסן —
ער איז געווען אַ יוועליר.

דעם יינגערן האָט קיינער נישט געזען.
ער האָט זיך פּינט געהאַט צו ראַשן ;
ס'האַט מיילעך שקראַכענדיק דאָס טייג פון זינע הענט
געפרעגט : — פאַרוואָס זשע זעט מען נישט מענשאַשען ?
מענשאַשע איז געווען אין מיילעכן געראַטן
געדולדיק פונקט אזוי און לאַנג אזוי ווי ער —
צווישן באַלמעלאַכעס אָפגעוואַרט אַ יאָר אַ קיילעכיקס מע האָט אים
און צו זיין יעדן וואָרט זיך צוגעהערט.
געליפערט האָט ער פון זשיטאַמיר גלייך אַהער
געדרוקטע בלעטעלעך געהיימע
די לעצטע אויוונס האָט מען פאַר שמועל-אַלעפן געהייצט
די מאַצעס פון גאַנצפרי פאַר אים האָט מען געבאַקן —
עס האָט נאַכט דורך זיפן זיך געזיפּט דער ריינסטע וויין
און באַ שמועל-אַלעפן געפלאַמט האָבן די באַקן.
ער האָט אליין קאַמאַנדעוועט מיט אַלע טישן
וון ס'האַבן קאַטשערנס געפאַכעט מיט די הערצער און מיט הענט
וון ס'האַבן טאליקעס געהאַלטן זיך אין איין פאַרמישן
און אַלע וויל האָט ער זיך צו אַן אַנדערער געווענדט,
מיט אַזאָ אויפגעלייגטקייט אינעם בליק
און מיט אזויפיל באַכערישן יעיצער-האַרע
אַז מיידלעך האָבן פון געלעכטער זיך געשטיקט
און איינס די אַנדערע געטאַרעט.
ער איז געגאַנגען אַנגעמאַן אין יאַנטעוודיקן ראַק
און אין אַ יאַרמעלקע ווי מ'וואַלט זי ערשט געקאַשערט ;
צו איינער האָט ער זיך געמאַן אַ טראַג
אַז אַרבּל זינען נישט גענוג באַ איר פאַרקאַטשערט

צפילע ניט די פליגל אונטערגעהויבן
און זיך אומזיסט
ניט אַנשטרענגען די אלטע קראַקעדיקע העלדזער ;
און ווען אַ ציג אַ צופ טאָן גרעזעלעך אַ פאַר
האַט אָף די פּיס די אונטערשמע געשמעלט זיך
האַט איר דער דאָך געקלעקט סאַכאַקל ביז דער באַרד.
געזען האָט עזרע יעטווידן פאַרנאַכט
ווי ס'קערט זיך אום אַהין אַן אויסגעצערטער ייד
אַ לאַנגער
ווי שמיל דער קאַפּ ער בויגט דאָרט אַן געהיט
ער זאָל זיך אינעם ביישמידל ניט דערלאַנגען ;
דאָס איז מיט שמילע שעמעוודיקע טריט
פונקט ווי פון שלאָף דאָס שמיכל ניט דערוועקן
געגאַנגען פון דער אַרבעט מיילעך בעקער.

געזען איז מיילעך בעקער אינגערנישט אין מעל
געטראָגן האָט פון אים זיך וויערקייט פון אויוון
ער האָט דעם קאַפּ פאַרנויגט אַרײַנגערוקט אים ביז דער העלפט
פונקט ווי אַ ברויט וואָס רוקט אַליין אַרײַן זיך אין אַ אויוון ;
דעם רוקן אויסגלייכן האָט אים די סטעליע ניט דערלויבט
זי איז געהאַנגען שווער און נידעריק אַזוי
אַ נאָך אַ ביסעלע וואָלט זי זיך מיטן דיל באַגענגט
איז אויסגעצויגן ט'ער זיך גלייך אַפן געלעגער
די פינצטערניש געגעבן אַ פאַרזויג
און מיטן האַלדו די גאַנצע נאַכט געזעגן,
און ס'איז זײַן כראַפּ געגאַן ווי אַ געוויין
און ווי אַ מעמפע טײַגע אַן פאַריבל —
אַ ס'זאָל אַ מענטש ניט קאַנען זיך אוועקשמעלן און שטיין
באַ זיך אין שמיכל ...

ס'האַט פון זײַן כראַפּען זיך די פינצטערניש געוויגט
און טרוקן פון דער מעל איז אים געווען אין גאַרגל ;
געזען האָט מען זיך אים פון שטוב אַרויסבייגן צוריק,
ווען ס'האַט שאַריען זיך גענומען דער פרימאַרגן.

אַף יאַנטעוו פלעגן זיך אַראַפּכאַפּן אַהיים צו גאַסט
צו מיילעכן די קינדער פון זשיטאַמיר ;
דער עלטערער האָט ליב געהאַט אַדורכגיין זיך די גאַס

און אז בא איינער פאלט אראפ דער פארמעך
 און בא אז אנדערער ניט גוט פארדעקט זינען די האר
 צו איינער מיטן אויג גיט ער א מאך דארט
 און ווינטשעט זיך און אלע יודן אזא יאר ...
 געשטאנען בא די טישן איז א שטאט מיט מיידלעך
 פארועסענע און יונגע און אלמאנעס אלערליי
 איז האט ער זיך צעווישן אלעמען געדרייט דארט
 און עפעס אנגעוויזן יעדערער האט ער אליין
 עס האבן מיידלעך שוין אדורכגערעדט מיט אים זיך אפן דיל
 און אלע ווילע אויסגעזעצט מיט א געלעכטערדיקן בלאז זיך
 און זיך געשושקעט שעמעוודיק און שטיל :
 — ער קאן זיך נאך פארוועטן מיט א יונגן כאסן.
 און אלע מאל האט אויסגעשאסן א געלעכטער פלאמיק
 און ווי פון טרעפ א קייקל זיך געטאן אראפ ;
 נאך מיט דער קאטשעלקע האט עס פארשלאגן עזרעס מאמע
 וואס האט געשעמט זיך אויפהייבן דעם קאפ.

פארדינגען זיך צו מאצעס פאר א קאטשערן זי פלעג
 פון יאר צו יאר נ'מיט טרערן אין דער שטיל זיך ווערן,
 נאך דאס געזיכט האט זי פארשעמטערהייט און דעם אומגליק
 איר פארדעקט

אז ס'זאל זי דא שמועל-אלעף ניט כאמערקן.

ס'האט איינער זיי דעם אנדערן דערקלערט
 און אנגעווארפן איינער אפן צווייטן האט אן איימע ...
 עס איז צום פאראנס-זאואד דערגאן אזוי
 און צו דער זעגמיל איז עס אנגעקומען —
 און איינער האט צום אנדערן געווינקען מיטן אויג
 און יעדער ז'אומגעגאן אביסעלע צעטומלט
 נאך גאנץ זשימאמיר האט מענאשען גוט געקענט
 ער פארן בעסטן בענקלאכער איז געווען פאררעכנט
 ער האט געזונטע לאנגע הענט פארמאגט
 געהארטעוועט ווי דעמב פון זיין מעלאכע.

ס'איז דער ערעוו-פייסעך שוין געווען אין וועג
 ס'האט מיילעך בעקער זיך די הענט געקאשערט
 געבאקן מאצעס האט ער גאנצע טעג
 געווארט אז קומען זאל אף יאנמעוון שאלעס און מענאשע.

נים אפגערומט האט מיילעך בעקער זיך קיין רעגע
 פאר זעכצן קאטשערנס געקנאָטן מ'ער אליין
 און טאָמער וואָס — האָט ער אליין גערעגלט
 געזען דאָס פֿייער זאל נים זיין צו קליין ;
 האַלב-נאַקעט ז'באָ די ראַשטשענעס געשמאַנען מיילעך
 עס האָט צו דר'ערד געבויגן אים דער שוויים
 געטראַגן האָט מען קוישן מאַצעס טרעשמשענדיק און פֿריילעך
 און צוגעוונטשעוועט זיך לעבעדיק און היים
 נ'פון אויוון האָט אָף מיילעכן געזעצט דער גענעס
 און צוגווינטן געפליסקעט האַבן אָף זיין לייב
 און דעם — אַ טליקע די מאַצעס נים פֿאַרברענען
 און ס'איז דער קאָפּ אים עפעס גיסט זיך אָן מיט בליי
 שוין קוים ער האַלט זיך דאָרטן אָף די פֿים
 די באַליעס זינען ריין ס'איז קיינער שוין נישטאָ מער —
 עס דאַכט זיך אים אַז ס'האַבן זינע קינדער אָף געוויס
 באַדאַרפט שוין קומען פֿון זשיטאַמיר ...

נאָר ס'האַט זשיטאַמיר דעמאָלט זיך געקאָכט
 עס האָט דער אומגליק זיך צעשפּילט שוין אָף די גאַסן ;
 ער איז געגאַן דער בראַך
 און שטיינער האַבן זיך מיט בלומ באַוואַשן.
 געשמאַנען זינען אַנגעשראַקענע פֿאַרהאַקטע מירן
 ווי העלדער אויסגעשטרעקט צום קוילען
 געפירט די בענקלמאַכער דאַמאָלט האָט מענאַשע
 אַנמקעגן אויפֿגעהעצטע פֿאַגראַמירער
 און ער אליין
 אַ לאַנגער ווי זיין טאַטע ווי דער בעקער מיילעך
 געגאַן איז אין דער ערשטער ריי
 אָן אויפֿגעפלאַקערטער אַ הייסער
 פֿאַרגעסן אָן דער היים
 און אינעם פֿייסעך ...

און מיילעך בעקער איז געגאַן אַהיים פֿון בעקערני
 צום לעצטן מאָל.
 ער האָט זיך אומגעקערט פֿון דאָרט פֿאַרשמירט אין ליים
 און ס'האַט זיך אים שוין גאַרניש נישט געוואָלט
 עס האָט אים נאַכגעיאָגט אַ ווינט

אים עפעס זייער וויכטיקס איבערגעבן
עס האָבן שוין די שמעכעלקעס געגרינט
די קראַפעווע האָט שוין געוועבט די ביטערסטע געוועבן
און מיילעך בעקער האָט זיך אומגעקערט צוריק פון לעבן ...

כ'האַט אים באַנאַכט נאָך אויפגעוועקט דער טויט אָף אַ מינוט
אָף גיך בעקיצער זיך צעפינטלט מיט די אויגן
אים אָף די ליפן אָנגעמאַפט אַ ביסל בלומ
און זיי מיט פינצטערניש פאַרצויגן ...
עס האָט פאַרפעלט אים לופט
האַט ער זיך אויפשטעלן געפרוּווט
און צו דער טיר אַ טראַט טון
זיך אָף די פיס אַנידערשטעלן
נאָר מיטן קאַפּ האָט ער דערלאַנגט זיך אין דער סטעלע ...

פערעץ מאַרקיש פון באַרים לאורעניעוו* (מאַסקווע)

פאַרוואַרט צום בוך לידער און פאַעמען פון פערעץ מאַרקיש, איבערגעזעצט דורך 42 פאַרשיידענע באַוווסטע סאַוועטישע דיכטער אָר רוסיש און אַרויסגעגעבן דורכן סאַוועטישן מעלכע-פאַרלאַג „סאַוועטסקי פּיסאַטעל“, מאַסקווע, 1957, 416 זײַ, צונויפֿגעשטעלט דורך פּסטער מאַרקיש, פערעץ מאַרקישעט פּרוי, און א. ווערגעליס.

אין יולי 1934, בעייס אַ האַפּטאַקע באַ איינער אַ זיצונג פּונקט צוזאַמענפאַר פון די סאַוועטישע שרייבער אין מאַסקווע, האָב איך באַמערקט אינעם צענטער פון אַ קליינער גרופּע שרייבער אַ כאַווער, וואָס האָט געפירט אַ לעבעדיקן שמועס. דער כאַווער האָט מיטאַמאָל מיך פאַר-אינטערעסירט.

די גרופּפּ האָט, ווייזט אויס געפירט אַ הייסן און שפּאַנענדיקן ווי-קוועל. דער, וואָס האָט גערעדט, האָט מיט אַ ברען איבערצייגט עפעס זיינע צוהערער און דערביי באַפעסטיקט זיינע ווערטער מיט האַנט-באַ-וועלונגען. נישט געקוקט אָפּ דער ענעדגישער זעקסטיקולאַציע, זיינען די באַוועגונגען געווען ווייכע און פּלאַסטישע. די הענט פּונקט רעדנער

(* באַרים אַנדריעוויטש לאַוורעניעוו אין אַ באַרימטער סאַוועטישער פּראָזאַיקער און דראַמאַטורג. ער איז געבוירן אין 1891. ער איז דער מעכאַבער פון אַ גרעסערער צאַל רוסישע דערציילונגען פּונעם בירגער-קריגנאַד דער ערשטער וועלט-מילכאַמע: „וועטיער“ (1924), „סאַראַק לאַם“ (1928), און „זאָ טיעד, קטאָ וו' מאַרע“ (1945) — פּונעם לעבן פּעריוד“ (1926), „סערמאַ ספּוטניק“ (1927), און פון פּיעסעס: „ראַד פון די סאַוועטישע מאַטראָזן (באַקומען דערפאַר די מעלכע-פּרעמיע אין 1946). פון זיין פּיעסע „גאַלאַס אַמעריקוי“ (1949) ווידער באַקומען די מעלכע-פּרעמיע אין 1950. זיין פּיעסע „דער 41טער“ איז געשפּילט גע-וואָרן מיט גרויס דערפאַלן אין וואַרשע דורך יאַנאַס טורקאָוו און דינאַ בלומענפּעלד — רעד.

האבן זיך באוועגט מיט א ריטמישער האַרמאָניע, ווי די הענט פון אַ מירזעדן-טענצערו.

ער האָט מיר אויסגעוויזן זייער יונג, קימאַט אַ באַכער. מיר איז געווען שלאָנק, גוט געבויט. דער שיינער קאָפּ מיט שוואַרצע געקרייזלטע האָר איז געווען אַרױפֿגעהויבן אַרױפֿצו, און איז זײַנע טיפּע אויגן האָט געברענגט אַזאַ ראַמאַנטיש פֿייערל, אַז אײַך האָב, נישט צווייפלענדיק באַ- שלאָסן, אַז דער אומבאַקאַנטער איז זיכער אַ פּאָעט. ווען אײַך האָב זיך דערנענטערט צו דער גרופּע, האָט ער זיך אויסגעדרײט צו מיר. די זײַנע און ריכטיקע שטריכן פון זײַן געזיכט האָבן אַרױסגערופּן באַ מיר אײַנע נעם זיקאַרן עפעס זייער באַקאַנטס, וואָס כּײַהאַב שוין נישט אײַנמאַל געהאַט געזען. אײַך האָב גלייך אַפּן אַרט נישט געקאַנט באַשטימטען, אַפּ וועמען ער איז אַזוי ענלעך, אַבער ווען אײַך בײַ אַדורכגעגאַנגען פּאַרביי אײַס נאָך אַמאַל, איז די ענלעכקײט געוואָרן פּאַר מיר קלאַר, שוין אַז קײן שום סאַפּעק.

נו, זיכער! אַט דעם פּראָפּיל האָב אײַך נישט אײַן מאַל געזען אײַן די אויסנאַבן פון בײַדאַנס ווערק.

נאָר די שטריכן פון בײַדאַן זײַנען שווערער, דיקער, מענלעכער, און אײַנעם געזיכט פון דעם אומבאַקאַנטן האָט זיך געפּאַרט באַגלייך מיטן אויסדרוק פון ענערגיע און האַסטיקײט אײַנעם קאַראַקטער, אײַך אַ פּאַרקלערטע ווייַלקײט, קימאַט עפעס ווייַבלעכט.

אײַן יענע יאַרן האָב אײַך געווינט אײַן לענינגראַד. אײַן מאַסקווע בין אײַך געווען זעלטן. דאָס ראָון מאַסקווער שרײַבמאַן האָב אײַך געקענט בלויז לויטן נאָמען, נישט באַגעגנט זיך מיט זײַ פּערזענלעך, און אַפּן שרײַבער צוזאַמענפּאַר אײַן מאַסקווע האָב אײַך פּיל פון זײַ געזען צום פּרשטן מאַל.

דעריבער האָב אײַך געפּרעגט באַ וו. אײַ. לעבעדעוו-קומאַטש, וואָס איז גראַד צוגעקומען צו מיר:

— וואַסלי אײַוואָנאָוויטש, ווער איז דער באַכער?

— נו, ער איז שוין ווייַט נישט קײן באַכער, — האָט זיך צושמען-כלט קומאַטש, — ער איז קימאַט אײַן אונדזער עלטער. דערפּאַר אַבער איז ער אַן עכטער און אומבאַדינגטער דיכטער... דאָס איז פּערעץ מאַר-קיש!

נאָכדעם האָב אײַך שוין באַגעגנט מאַרקישן באַ פּאַרשיידענע גע-לעגנאַהײַטן. אײַן די טעג פון פּרידן און אײַן די גרויליקע טעג פון קריג. מיט דער צײַט האָט ער אַנגעווינדן זײַן יונגע לײכטיקײט און באַפּליגלע-קײט, וואָס האָט מײַך אַזוי צוגעצויגן באַ דער ערשטער באַגעגעניש. אַבער דער באַגײסטערטער גלאַנץ פון זײַנע אויגן, זײַן ראַמאַנטישער קאַראַקטער איז נישט פּאַרשווונדן. אַ הײַסער, אַ פּלאַמפּיטערידיקער, אַ באַ-גײסטערטער איז ער פּאַרבלײבן אַזוי ביזן סאַפּ.

מאַרקיש איז געבוירן געוואָרן אײַן וואַלין, אײַן אַ פּאַטריאַרכאַלער

ידישער מיטפאכע, וועלכע זאל האבן, לויט דעם, וואס מ'האט דערציילט אין דער פאמיליע, געשטאמט פון די שפאנישע יידן, וואס האבן זיך גע' ראטעוועט פון דער אינהויזיציע און זיך באזעצט אין מיזרען, מעגלעך, אז דער עקזאטישער שפאנישער נאמען פערעץ — א זעלטענער נאמען בא יידן, וואס וויינט אין רוסלאנד — איז געווען א פאמיליע יערושע פון זיכרוינעס און טראדיציע.

די מיטפאכע האט זיך שטארק געהאלטן בא דער טראדיציע, ווי נאר דער זון איז אונטערגעוואקסן, האבן אים די עלטערן אוועקגעשטעלט אין א כאר פון א שול, עפשער האט זיך זיי געדוכט, אז דאס קינד פאר- מאגט גרויסע מוזיקאלישע פעיקייטן און אז מיט דימער צייט וועט ער גאר ווערן א באדימסער כאזן, מארקיש האט ערלעך און פליסיק געזונגען אין שול-כאר, נאר קיין גלענצנדיקע שטימע האט ער נישט פארמאגט. ער וואלט עפשער ענדלעך זיך ארויפגעכאפט אלס פירער פון א כאר, נאר דאס לעבן האט צעשטערט די פלענער און די אויסרעכענונגען פון זיין פאמיליע.

עס קומט אז דאס יאר 1915, דער ערשטער וועלט-מאריאז איז פולן ברען, פאר דער בלוטיקער שכיטע דארף מען האבן מענטשלעך, קאנאן-נען-פלייש, דערגרייכנדיק דעם מיליטערישן עלטער, באקומט דער מע-שורערער פון דער שול, פערעץ מארקיש, א מעלדונג, ער זאל זיך צו-שטעלן צום פריזיוו באס מיליטערישן נאטשאליק פון אדעס, פון דאנען ווערט ער געשיקט אין א זאפאטנע פיעכאט-פאלק.

אונטער צו זינגען פייערלעכע סינאגאגאלע לידער, קומט אים אויס צו זינגען דאס רוסישע סאלדאטן ליד, „סאלאלי, סאלאלי, סאלאלי פטאשעטש-קא...“ ער מוז און א סאף מארשירן און לויפן אינעם אָנגעכורוועטן מיט בראכווארג הויף פון דער קאזארמע פון זיין פאל און, באלאדן מיט א שווערער ביהס, זיך לייגן אין בלאטע, שפרינגען און אריינשטעכן זיין באיאנעס אין א שטרוימער קוקלע, און ווידעראמאל מארשירן און לוי-פן אזוי ביז אַנמאכט, אין אַוונט מוז ער פארטראגן דעם מאכארקע-רייטער פון דער קאזארמע, אויסשטיין צארעס פון די אונטער-אפיצירן, קעדיי צום סאף אריינפאלן אין א שווערן שלאף און אזוי ביזן פרימארגן, ווען מע באפעלט אויפשטיין.

איינע נאך דער אנדערער גייען דאן אוועק אפן פראנט די מיליטע-רישע ראטעס, און מיט איינער פון זיי פארט אויך אוועק אין א קאלטער „טעפלושקא“ (לאסט-וואגאן) דער זעלנער פון דער צארישער ארמיי פע-רעץ מארקיש, ער פאלט אריין אין דער פיקמ-ליניע אין דער צייט, ווען עס הייבט זיך שוין אן דער צעפאל פון דער ארמיי; דאס רוסישע מילי-טער מאכט אדרוך די שענדלעכע מאפאלע, עס אנטלויפט פון גאליציע און געווער און אן שוץ, אין די בלאטיקע אקאפעס ווערן פארשפרייט יע-דעס וועגן פאראט פון די מיניסטארן און גענעראלן אזעלכע, ווי יעדער יונגער פערעץ, ליינדיקע, פארצווייפלעט, אנגעטאן אין צעוויי היטע, פאר-

שווייטע סינעלן, דערמאָנען זיך מיט פּאַרצווייפּלונג וואָס זייערע פּאַ-
מיליעס, וואָס זיינען ערגעץ פּאַרבליוו, בעייס זיי אליין לייזן הונגער און
שטייען אויס אַלערליי מוירעדיקע שוואַמיקייטן.

אַ זון פון אַ פּאַלקה, וואָס איז אונטערדריקט און פּאַרפּאַנגט געוואָרן
דורכן צאַריזם, דערזעט מאַרקיש מיט זיינע אייגענע אויגן, אַפּו פּראַנס,
אַ זייער שווער איז דאָס לעבן אינעם צאַרישן רוסלאַנד אויך פּאַר יעדן
פּאַשעטן מענטשן, צו וועלכער נאַציאָנאַליטעט ער זאָל נישט געהערן.
אין כאַווערישע געשפּהעכטן מיט זיינע גוידל-פּריינט ווערט געבוירן אַן
אויפּריכטיקע סאָלאַטישע פּריינטשאַפּט און עס הייבט זיך אַן פּורעמען
באַ מאַרקישן דער רעוואָלוציאָנערער באַוועסטזייט. עס ברויזן אין מוּי-
עך געדאַנקען און זיי הויבן זיך אַן ריטמיש פּאַרוואַנדלען אין לידער.
דער דיכטער איז אַנטפּלעקט געוואָרן.

אין אַ שלאַכט האָט אַ דייטשישע קויל פּאַרוואַנדעט מאַרקישן, וועל-
כער איז דערפּאַר געוואָרן באַפּרייט פון דינסט. די שטילקייט אין דעם
שפּיטאַל שאַפּט די אַטמאָספּער פּאַר אומענדלעכע טראַכטענישן. עס ציט
מאַרקישן אַלץ מער צו דער פּאַעזיע. אין זיינע נאַך אומבאַהאַלפּענע
נישט-דרייטע ערשטע שאַפּונגען פּלאַמט אַן אויפּברויז קעגן דאָס אומ-
יזשענדיקן דערדריקדיקן סאַציאַלן צושטאַנד, און עס גייט אויף באַ
אויס די האַפּענונג פּאַר אַ בעסערער צוקונפּט.

פון דער שפּיטאַל-שטילקייט וואָרפט דאָס לעבן אריין מאַרקישן די
רעקט אינעם גרויל און אין שטורעם פון קעס אַנהייב פון דער רעוואָלוציע.
די הערלעכע שיינקייט פון די רעוואָלוציאָנערע געשעענישן פּאַראַכ-
פּו דעם יונגן פּאַעט. פּאַרשיקערט פונעם ברויזנדיקן גאַנג פון דער אַלץ,
וואָלוציע, אויפּגעטרייסלט, רופּט ער זיך אַפּ מיט ענטוואַזם אַפּ אַלץ,
וואָס זיינע אויגן זעען. ער שטרעבט צו דערציילן אַלץ, וואָס אַר נעמט
אויף אין זיך, און ער וויל גאַרנישט דורכלאַזן. די שטורעם פון דעם
בירגער-קריג טראַגן אויס איבער דעם אויפּגעברויזטן לאַנד, וואָס איז צו
ריסן פון ווידערגעפּרוכט און קעגנזאַצן. דער אויפּקום פון אַ נייער וועלט,
די פּאַרווירקלעכונג פון די בעסטע כאַלומעס פון דעם אַרבעטנדיקן פּאַלקה,
וואָס קומט צום אויסדרוק אין די דעקערטן, וועלכע עס גיט אַרויס לע-
וון, דאָס זעט מאַרקיש פון איין זייט, און פון דער צווייטער זייט איז ער
אַן איינעם פון די כאַיעשע, טעמפּע ברוטאַליטעטן פונעם אַפּשטאַרבנדיקן
אַוואַר. אַט דאָס האָט מאַרקיש פּאַר זיינע אויגן: פון איין זייט גלייכהייט
און ברידערלעכקייט פון אַלע פעלקער; און פון דער צווייטער זייט די
גרויזאַמע, שוידערלעכע פּאַגראַמען אַפּ יידן אין אוקראַינע, וואָס ווערן
דורכגעפירט דורך די קולאַקישע האַרדעס, אַנגעפירט דורכן „באַטקאַ“
פעטליודאַ און דורך אַנדערע פּאַגראַממשיקעס.

שווער זיך צו אַרענטירן און באַגרייפן דעם מעשווענעם קנויל פון
געשעענישן, נאָר רעאַגירן אַפּ אלעס דאַרף מען. דערפּאַר שרייבט מאַר-
קיש. ער שרייבט אַן אויפּגעברויזטער, אַפּ דער שונעל וויל ער אַרויס-

ברענגען אין זײַנע לידער דעם קאלידאָסקאָפּ פון איבעלעבענישן פון
אינדורקו, וואָס גיבן אים נישט קיין רו.

אין דער ייִדישער ליטעראַטור שפּרינגט אַרײַן מיט אַ פעסטן טראַם
אַ נײַער נאָמען. ער לויכט ווי אַן ערשטראַנגיקער שטערן.

די ייִדישע ליטעראַטור פון פאַר דער אַקטאַבער-רעוואַלוציע האָט
געהאַט אין אירע רײַען גרויסע אינטערעסאַנטע שרײַבער, ווי שאַלעס
אַלייכעס, י. ל. פּערעק, שאַלעס אַש, כ. נ. ביאַליק און אַנדערע, וועמענס
טאַפּונגען גײַט ווייט אַריבער דײַ באַגרענעצטע ראַמען פון אַ נאַציאָנאַל־
לער קולטור, גיסן זיך אַרײַן און ווערן אַ באַשטאַנד־טײל פון דער וועלט־
ליטעראַטור. די ייִדישע פּראָזע איז געווען, אין אַ געוויסער מאָס, אי־
בערגעלאָרן מיט נאַטוראַליזם און שטייגער־שקײט, און דײַ פּאַעזיע, איז
אין טאַך געווען אַ פּילאַזאַפּיש־טרוי־מער־ישע, אַפּגעריסן פּונעם עמעסן
ווירקלעכן לעבן. מיטן אַנקום פון מאַרקישן האָט זיך אין דער ייִדישער
פּאַעזיע אַרײַנגעגאַסן אַ נײַער שאַפּנדיקער שטראָם פון אַקטיוון אויפֿע־
מען דאַס לעבן, די ראַמאַנטישע פּאַטעטישקײט פון אויסדריקן די נײַע
ווערעכטע סאַציאַלע געזעצן. די פּאַסיווע, לײַדנדיקע, באַאַכטנדיקע
אַינשטאַלונג פון די קלאַסיקער פון דער ייִדישער פּאַעזיע, ווערט אין
מאַרקישע פּאַעזיע פאַרוואַנדלט אין אַ קעמפּערישן ציל־באַוויסטן קאַמף,
אַ באַגער אַרײַנצודרינגען אין לעבן, קעדײַ עס גרינטלעך איבערצובויען,
בלײַבנדיק שטענדיק דער עכטער נאַציאָנאַלער ייִדישער דיכטער, קערט
זיך אָבער מאַרקיש ראַדיקאַל אַפּ פון דער אַלטער טראַדיציע, פון אומעס,
פּאַצווײַפּלונג, פון דעם מאַטיוו „על נהרות בבל שם ישבונו גם בכינוי“
(אָף די טײַכן פון באַוול זײַנען מיר געזעסן און געוויינט), וועלכער איז
אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר דער ייִדישער דיכטונג פון פאַר דער אַקטאַ־
בער־רעוואַלוציע.

מאַרקיש האָט זיך אַרײַנגעריסן אין דעם קעניגרייך פון די טרויע־
ריק־פּילאַזאַפּישע זיכרונעס, ווי אַ העליש פּײַער, ער האָט זיך געפּילט
ווי אַ זון פון זײַן פּאַלק און אין דער זעלבער צײַט ווי אַ זון פון דער גאַ־
רער מענשטהײט, וועמען דער לײַכט־טורעם פון דער רעוואַלוציע האָט
באַלויכטן דעם וועג צו דער צוקונפֿט.

(באַריס לאָורעניעוון ברענגט אַן איבערזעצונג פון אײַנעם פון פ.
מאַרקישעס ערשטע ייִדישע לידער און ער גיט צו: „דאַס זײַנען נאָך גע־
ווען אַלגעמײַנע, דעקלאַראַטיווע מעלדונגען פּונעם דיכטער, אָבער זײַ זײַ
נען שוין געווען גענוג פּינקטלך אַרויסגעזאַגט. ער האָט אָפּ שטענדיק זיך
אַפּגעטרייסט פון יענע, פון פּאַסיוויטאַט, פון טרויער“).

אין די ערשטע יאַרן פון זײַן דיכטערישן שאַפּן האָט מאַרקיש, צו־
ליב זײַן יונגשאַפֿט, געצאָלט צינזן חמש „פּראַלעטקולט“ און מיט היל־
ניקע לאַזונג־טיראַדן, וואָס האָבן מיט זײַער פּויקן און אָנגעבלאַזענער
רעטאָריק פאַרשריגן דאַס לעבעדיקע און האַנערקעטע. אָבער צובײַסלעך:

בעהאדראגע, שריט נאך שריט, האט מאַרקיש זיך באַפֿרײַט פֿון יענצײַ-
טיקע פֿראַלעטקולטישע פֿוסטע קלאַנגען. זײַנע לידער זײַנען אָנגעפֿילט
מיט פֿלייש און בלוט, זײַנען געוואָרן אַלץ טיפֿער און אינהאַלטפֿולער,
און אַלצמער און ענגער זיך צונויפֿגעגאַסן מיט דער אַרומיקער ווירק-
קעכײַט.

פֿון די לידער, וואָס האָבן געשוועבט אין „הויכע הימלען“ האָט
מאַרקיש זיך אַראַפֿגעלאָזט צו דער פֿאַשעטער און קלאַרער פֿאַעזיע פֿון
דער רפֿאַלער וועלט פֿון מענטשן און זאַכן, צו טאַג־טעגלעכע און גע-
וויינלעכע וואָס ער האָט באַגעגנט אינעם אַרומיקן לעבן.
(ב). לאַוּרעניעוּ רעכנט אויס אַ צאָל לידער פֿון פֿ. מאַרקיש, וואָס
באַווײַזן דעם געבפֿנטשטן איבערבֿראַך אין מאַרקישעס דיכטונג, און ער
שרײַבט ווייטער:)

אַלץ שטאַרקער און ווירקזאַמער קומט אַרײַן אין מאַרקישעס פֿאַע-
זיע דער עלעמענט פֿון פֿאַרטיפֿטער און אין הער זעלביקער צײַט —
לעבנס-פֿריידיקע ליריק, וואָס איז אַדורכגעדרונגען מיטן צאַפֿלדיקן פֿילן
דאָס אַרומיקע לעבן מיט אַלע זײַנע פֿאַשעטע און ליבע שײַנקייטן, וואָס
מײַזעט אין דעם וואַקסן פֿון אַ בוים-צווײַגל, אין דעם לויטערן גרינעם
גערויש פֿון דער יאַס־כוואַליע, אינעם בראַנז־בלענד פֿון מײַדלשאַפֿ צעפֿ,
אין דער וואַרעמקײַט פֿון אַ מענטשנס האַנט.

עס איז אַלץ מער אויסגעוואַקסן, קרעפֿטיקער געוואָרן און זיך גע-
נומען אויסגיטן אין בוילעטע פֿאַרמען דער גרויסער און לויטערער פֿאַע-
טישער טאַלאַנט פֿון מאַרקישן.

אין יאָר 1940 שאַפט מאַרקיש איינע פֿון זײַנע וויכטיקסטע פֿאַע-
טישע ווערק, אַ ווערק, וואָס איז אַריגינעל, טראַגט אַ שטאַרקן אינדיװײ-
דעלן כּוויטש אָף זיך. דאָס איז די פֿאַעמע „די טענצערו פֿון געטאַ“. אין
אַט-דער פֿאַעמפֿ פֿלעכטן זיך צוזאַמען דער טיפֿער טראַגזיס מיט דעם כּײַן
פֿונעם לירישן געפֿיל. אין דער געשטאַלט פֿון דער טענצערו קומט אויף
פֿאַרו לײַענער די געשיכטע פֿון די לײַדן און פֿײַן פֿונעם ייִדישן פֿאַלק,
וואָס ווערט געפֿיניקט און געפֿירט צום עשאַפֿאַט דורכן דײַטשישן פֿאַ-
שיזם. דורך די אַלע שווערע לײַדן, דורך בלוט און טויט הערט זיך אַבער
דער אַנזאַג פֿון אַ נײַער וועלט, פֿונעם פֿאַטערלאַנד, וווּ עס קומט פֿרײַ-
הײַט און געולע. אַפֿטימיסטיש און פֿול מיט פֿרײַד איז דער טאַף פֿון
אַט־דער פֿאַעמע.

אין דעם גרויל פֿון דער גרויסער פֿאַטערלענדישער מילכאַמע, איז
מאַרקיש אַרײַנגעטראַטן ווי אַ דײַפֿער, פֿולקאַמער מײַסטער פֿונעם דיכ-
טערישן וואַרט.

אַ הײַטער פֿאַטריאַט פֿונעם סאָוועטישן פֿאַטערלאַנד, אַ מענטש פֿון
אַ ברויזנדיקן און אומצוימבאַרן פֿאַליטישן טעמפֿעראַמענט, האָט ער
נישט געקאַנט בלייבן אין דער פֿרײַלעכער אַטמאָספֿער פֿונעם ווייטן הײַ-
ט.

טערלאַנד און אויסלעבן זיך אין דער רוקייט פון אן גוואַקורטו. ער טרעט אריין אין קריגס־פלאַט אלס קאָמיסאַר פון באַטאַליאַן.

עס האָט זיך אָנגעהויבן די הייסע צייט פונעם קאַמף קעגן סוינע מיטן געווער פונעם פּאַעטישן וואָרט. מאַרקיש האָט אויפגעהויבן ווי אַ פּאַן דעם דוף פון מאַיאַקאָוסקין:

„איך וויל, מען זאל צו אַ שפּיז פאַרגלייכו די פעדער...“

די לידער פון מאַרקישן, געשריבן אין דער קריגס־צײַט, האָבן גע׳ שלאָגן דעם סוינע און גערימט דעם העראַזס, דעם מעסירעס־נעפעס און אויסדויער פון די סאַוועטישע העלדן, וועלכע האָבן געקעמפט מיט לייב און לעבן נישט נאָר פאַר דער ערע, פרייהייט און אומאַפהינגיקייט פון דעם אייגענעם היימלאַנד, נאָר אויך פאַר דער באַפרייונג פון דער גאַרער מענטשהייט פון דעם מיטלאַטערלעכן באַרבאַריזם פון די „בלאַנדע בעס־ טיעס“, פון דער ברוינער מאַגייע פון דער היטלערישן נאַציזם.

נישט אלע לידער פון דעם אַ פּעריאָד זײַנען פון דער זעלביקער קינסטלערישער הויז. אין די קאַמף־באַדינגונגען, אין פאַרבײַנדונג מיט די שנעל און אייליק־אויפגעקומענע אויפגאַבן, איז דעם דיכטער אַפּט אויסגעקווען צו שרייבן ערגעץ־וו אַ אַ ברעג פון טיש, אין דעם פיבער פון רעדאַקציאָנעלער אַרבעט, אַ דער שנעל, אַבער אויך אין די אַ באַ־ רינגונגען האָט מאַרקיש געשאַפּן אַ גרויסע צאַל אומפאַרגעסלעכע, קרעפֿ־ טיקע און פּרעכטיקע לידער, אין וועלכע סײַקומט צום אויסדרוק דער האָט פונעם דיכטער צו די אַקופאַנטן און זײַן טרייע ליבע צום היימלאַנד.

צום פולן אויסדרוק פון די מילכאַמע־ליידן אין מאַרקיש געקומען אין זײַן וויכטיקסטן ווערק, דאָס וויכטיקסטע נישט נאָר מיט זײַן פּאַר־ נעם, נאָר דערהויפּט דורך דער טיפקייט פון די אַרויסגעזאַגטע געדאַנקען, דורכן ברייטן אויפנעמען די געשעענישן אין זײַער גאַרער גראַנדיעזקייט אין זײַער באַדייט פאַר דער וועלט־געשיכטע. דאָס איז זײַן פּאַעמע „מיל־ כאַמע“ (דערשינען האַרבסט 1948).

דאָס איז געווען אַ נײַער שאַפּערישער ניצאַכן פונעם דיכטער. אין דער גרויסער פּאַעמע האָט מאַרקיש דערגרייכט די הויך פון אַ דיכטער — אַ טריבון, אַ לײַדנשאַפּטלעכער באַשולדיקער פונעם פּאַשיזם, אַ טרייער און איבערגעגעבענער קעמפּער פונעם סאַוועטישן פּאַטערלאַנד. די רײַכ־ קייט און טיפקייט פון געדאַנק און געפיל־שטעלן אַוועק די פּאַעמע „מיל־ כאַמע“. נישט נאָר ווי אַן ערשטראַנגיק ווערק פון דער ייִדישער דיכטונג, נאָר פון דער גאַנצער סאַוועטישער פּאַעזיע.

די פּאַעמע „מילכאַמע“ איז געווען דאָס לעצטע גרעסערע ווערק פונעם דיכטער. אין דעם ווערק האָבן זיך אָנגעמערקט נײַע פּאַרמעסטן. מאַרקיש האָט געפּלאַטערט מיט דעם פולן דיכטערישן ברען, ער האָט געכאַלעמט וועגן נײַע ווערק, נאָך מער באַפּליגלטע און נאָך וויכטיקערע. מאַרקיש האָט אין זײַן דיכטערישן שאַפּן און אויך מיט זײַן גאַנצן

לעבו פולשטענדיק באשטעטיקט די איינשטעלונג, אז „טאלאנט מיינט אויך ארבעט“.

מאָרקיש איז געווען אן אומדערמידלעכער שעפער. זײַן אַרבעטס-פאַרנעם האָט דערשטוינט. אַ געבוירענער געבענשטער דיכטער, האָט ער זיך אַבער נישט פאַרוקט אין די ראַמען פון דער פּאַנאַמע. אים האָט אויך פאַרכאַפט די פּראָזע, די דראַמאַטורגיע, די פּובליציסטיק און אויך די ליטעראַרישע קריטיק.

אין זײַן שאַפּערישער יערושע געפּינט זיך אַ גרויסע צאַל אַרטיקלן, לטן, שילדערונגען, אַנווורפן, צוויי ראַמאַנטען, עטלעכע פּיעסעס, זייער אייגנאַרטיקע לויט דעם כאַראַקטער פונעם קינסטלער.

דער דיכטער, וועלכער האָט געעפנט נייע האַריזאָנטן פאַר דער ייִדישער פּאַנאַמע, זי אויפגעהויבן אַף נייע הויכן, אַ ייד לויט זײַן בלוט און גיטט, איז גלייכצייטיק געווען אַ טיף אינטערנאַציאָנאַלער קינסט-לער, און זײַן שאַפן איז געווען נאַענט די לייענער פון אַנדערע פעלקער... לייַדנשאַפּטלעך געהאַסט די דערנידערונג פון דער מענטשלעכער פּערזאָן און פון פּרינציפּל, האָט ער הייס געקעמפט קעגן די פּינצטערע קויכעס פון דער רעאַקציע, וואָס זייער העסלעכסטער אויסדרוק איז געווען דער פּאַשיזם. ער האָט שאַרף געשטעמפלט זײַנע פאַרברעכנס און אין אַ ציקל לידער האָט ער אַרויסגעבראַכט זײַן סימפּאַטיע צום שפּאַנישו פּאָלק אין זײַן געראַנגל קעגן דעם דײַטשישן און איטאַליענישן פּאַשיזם, וואָס האָט געשטיצט די בלוטיקע אַוואַנטירער פון גענעראַל פּראַנקאַ. אין די רי-די-דיקע, קרעפטיקע פּערזן פון זײַן „די טענצערן פון געטאַ“, אין זײַנע קריגס-באַלאַדן און, לעסאַף, אין זײַן גרויס ווערק „מילכאַמע“, וווּ ער האָט אונטערגעפירט דעם סאַכאַל פון זײַן רעוואָלוציאָנאַרער וועלט אַנשווינג.

מאָרקיש איז געווען אין סאַמע אויפבלי פון זײַן מעכטיקן טאַלאַנט, און ער וואָלט זיכער געשאַפן נאָך מער הערלעכע ווערק, נאָר זײַן לעבן איז פאַרשניטן געוואָרן אין זײַן סאַמע אויפשטייג. ער איז געפאַלן אַ קאַרבן פון פּיינט, אומשולדיק באַשמוצט. די סאַגיס פונעם פּאַטערלאַנד קאַרבן פיזיש פאַרניכטעט דעם פּרעכטיקן דיכטער, זיי האָבן אַבער נישט געקאָנט טויטן זײַן ליד.

פּערעץ מאָרקיש איז ווידער מיט אונדז, ער לעבט אין זײַנע לידער, ראַמאַנטען, דראַמאַטישע פּיעסן, עס לטבט דער גרויסער קינסטלער, דער דאַמאַנטיקער, דער שאַפּער. עמעסע דיכטונג איז אומשטערבלעך.

די לידער פון מאָרקיש וועלן ווערן געלייענט דורך קומענדיקע דוי-רעס און אין זייערע נעשאַמעס וועלן זיי אַפהילן מיט אַ טיפן גלאַ, ווי זיי האָבן געהאַט אַ טיפן אַפּהאַנג באַ זײַנע פּרינטי און מיטצייטלער.

פון דושיש.

א י נ ה א ל ט :

זײַט

7	די יערושע פון א גרויסן פּאָעט — אַרײַנפיר פון ש. וואַסערמאַן
13	גיסט־זשע אָן — — — — —
15	צו א יודישע טענצערן — — — — —
39	דער גאַסטפּרײַנטלעכער פּױגל — — — — —
42	פ א ר ט אָ נ — — — — —
43	דער 'יאָם פּאַרטאָן — — — — —
44	לענינס באַרעליעף — — — — —
45	די בערג פּאַרנאַכט — — — — —
47	רויטע שטיינער — — — — —
48	* * * — — — — —
49	די אַלטע רעיס־מאַשין — — — — —
52	זײַ, ווינט, לעם מיר — — — — —
53	דער ווינטער גײט — — — — —
54	די רױז — — — — —
56	באַם פּליאַזש — — — — —
58	פּאַרנאַכט באַם יאָם — — — — —
60	דאָס דריטע מאָל — — — — —
62	דאָס מײדל מיט די צעפּ — — — — —
64	די אומגעריכטע ריכטונג — — — — —
65	אַפן פּעראָן — — — — —
66	דין בליק — — — — —

זינט

67	באם יאם
69	אינז און אוים
79	דינז טרער
71	באם טינד
73	אונטער א רעגן
76	קאווקאז
89	די מוזע
90	באהעפטונג
91	הארבסט
92	טויען
93	א האלבע וועלט אין שאטן
94	א פרוי מיט א קינד
96	ווידעראמאל
97	אונטערשפאציר
98	די קאפעלע
100	ז א ר ג
101	זעלבסטפארגעסונג
103	פינארא
105	ס א ל א
107	די פלעדערמויז
109	דער רעגנבויען
110	גוט-מארגן
111	יערושע
	פערעץ מארקיש (פארווארט צו א בוך איבערגעזעצטע לידער אף
229	רוסיש) פון באריס לאוורעניעוו

Este libro se terminó
de imprimir el día 9 de
Marzo de 1959 en los talleres

G.O.G.T.A.L
Rivadavia 767

IMPRESIONES TRIBUNA